

Bereziki anatomian

Juan Mendizabal Zubiaga
Jatsu Azkue Barrenetxea

BEREZIKI

ANATOMIAN

Jatsu Azkue Barrenetxea
Juan Mendizabal Zubiaga

Udako Euskal **Unibertsitatea**
Bilbo, 2013

© Udako Euskal Unibertsitatea
© Jatsu Azkue Barrenetxea Juan Mendizabal Zubiaga

ISBN: 978-84-8438-472-4

Lege-gordailua: BI-1678-2013

Inprimategia: PRINTHAUS S.L., Bilbo

Azalaren diseinua: Igor Markaida

Hizkuntza-zuzenketen arduraduna: Ander Altuna Gabiola

Banatzaileak: UEU. Eribera 14, 1. D BILBO telf. 946790546 Faxa. 944793039

Helbide elektronikoa: argitalpenak@ueu.org

www.ueu.org

Elkar Banaketa: Igerabide, 88 DONOSTIA

Galarazita dago liburu honen kopia egitea, osoa nahiz zatikakoa, edozein modutara delarik ere, edizio honen Copyright-jabeen baimenik gabe.

Hitzaurrea

Anatomia organismoen egituraren eta morfologiaren zientzia da. Medikuntza sistematikoki jorratzen eta anatomia-arloko berariazko hiztegia eraikitzen lehendabizi jardun zutenak antzinako greziarrak izan ziren. Erromatarrek ekin zioten beranduago, sarritan aurrez greziarrek sortutako izenak berengenanatz eta behar bezala beren hizkuntzara egokituz eta moldatuz. Gaur ere, anatomia-arloko termino askok grezierako eta latineko baliokideak dituzte. Geroztik latina izan da zientziaren hizkuntza, Mendebaldeko herrialdeetan zehar, hemezortzigarren mendera arte, eta zientziak dituen hainbat eta hainbat termino nagusi latinez edo latineko erroz sortu izan dira batez ere. XXI. mendean ere, anatomia-arloko terminologia ofiziala latinezkoa da. Hala ere, onartuta dago herrialde bakoitzean terminologia bertako hizkuntzara moldatzea eta egokitzea, irakaskuntzarako gehienbat.

Azken hamarkadetan anatomia-arloko terminologiak normalizazioaren bidea hartu du mundu zabalean, *Nomina Anatomica* izendegiaren inguruan lehenengo, eta oraintsuago *Terminologia Anatomica* (TA, 1998) izendegiaren bidez. Helburu nagusietako bat termino bakoitzak ahalik eta informaziorik zehatzena eta aberatsena transmititzea da, eta, beraz, eponimoak izendegi ofizialetik erabat baztertu dira gaur indarrean dagoen TA honetan. Normalizazioa gorabehera, halere, arautik kanpoko hainbat izen oraindik ere erabiltzen dira, lehenagoko izendegien eraginez edo erabilgarritasun-arrazoiengatik. Esku artean duzun irakurgaian TA izendegiko termino ofizialak dira aztergai, baina lehenagoko termino nagusi batzuk ere aurkezten zaizkizu, anatomia-arlokoak gehienak, enbriologiako zenbait, eta zentzu zabalagoan osasun-arloko beste diciplinaren bateko izenen bat ere, interesgarri gerta dakizkizula iritzi diogunean.

Anatomian erabiltzen ditugun terminoak erro bakarrez edo sarrien erro bi edo gehiagoz osatuta daude, aurritziz edo atzizkiz askotan. Horietako asko behin eta berriro agertzen dira, hainbat terminotan. Betiere, erroen esangura ezagutzea erabilgarria da anatomian erabiliko duzun termino oso baten irudia osatzeko eta ulertzeko, eta obra honen helburua bide horretan laguntzea da hain zuen, hau da, anatomia-arloko oinarrizko erro eta termino nagusien esangura ahalik eta ulerterrazen aurkeztea, berariazko hiztegi berezi hau ikastea eta menperatzea ere ahalik eta atseginen izan dakizun.

Jatsu Azkue eta Juan Mendizabal

A

a- (an- bokal edo h aurrean): konposatuetan, gabetasun.

abdomen, abdominis: abdomen, sabel. Adibidez, *Fascia abdominis* (abdomenaren faszia) terminoa abdomen barruko hainbat faszia (*Fascia endoabdominalis*, *Fascia extraperitonealis*, *Fascia extraperitonealis abdominis*, *Fascia abdominis parietalis* edo *Fascia abdominis visceralis*) adierazten dituen talde-izena da.

abdominalis, abdominale: abdomenari dagokiona, adibidez, aorta arteria nagusiaren zatietañ abdomenean behera aurkitzen den zatiak *Aorta abdominalis* izena hartzen du.

abducens, abducentis: aldentzen dena, aldentzen duena. Latineko *abducere* (aldendu, urrutira eraman) hitzetik. Adibidez, *Nervus abducens* (gara aldeko VI. nerbioa) begirada albo alderantz bideratzeko xedeñ begiaren alboko gihar zuzena uzkurrarazten duen nerbioa da.

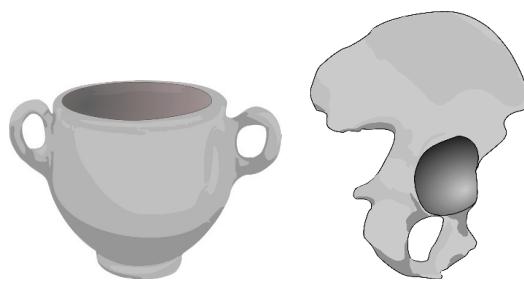
abductor, abductoris (m): aldentzaile, latineko *abducere* (urrutira eraman, aldendu) aditzetik. Adibidez, *Musculus abductor pollicis brevis* izena duen gihar mehe eta zapala erpurua esku ahurretik aldentzen duena da.

aberrans, aberrantis: akastun, latineko *aberrare* (huts egin) aditzetik. Anatomian, epididimotik gertu aurki daitezkeen tutu-egiturako mesonefro-hondakinak (*Ductuli aberrans inferior epididymi* eta *Ductuli aberrans superior epididymi*).

accessorius, accessoria, accessorium: gehigarri edo gehigarriari dagokiona. Adibidez, *Ductus pancreaticus accessorius* arearen jariatze-hodi nagusitik banatu eta duodenora bere aldetik eta nagusia baino gorago irekitzen den hodia da.

acetabularis, acetabulare: azetabuluari dagokiona (ik. *Acetabulum*), adibidez, *Sulcus supraacetabularis* izena ematen zaio azetabuluaren gainean aurkitzen den ildo edo sakonune txikiari.

acetabulum, acetabuli (n): ozpina edukitzeko erabiltzen zen ontzia, *acetum* (ozpin) hitzetik eta *-bulum* (tresna, gailu) bukaeratik. Anatomian *azetabulua* aldaka hezurrean izterrezurraren burua barruan hartzen duen kopa antzeko sakonune biribila da.

Acetabulum

acinosus, acinosa, acinosum: mordoxka itxurako.

acinus, acini (m): garautxo, mahats-garau. Anatomian, guruinaren bukaera-muturra.

acr(o)-: konposatuetan, kanpoko edo muturreko dena, edo muturra duena. Grezierako *akros* (goren, goikoen) hitzetik.

acromialis, acromiale: akromionari dagokiona (ik. *acromion*), adibidez, lepauztaian akromionarekin giltzatzen den aurpegiak *Facies articularis acromialis claviculae* izena hartzen du.

acromion, acromion (n): besaburu gaineko hezur-muturra, grezierako *akromion* (besaburuaren goiko muturra) hitzetik, eta berau *akros* (goren edo irtenen) eta *omos* (besaburu) hitzetatik.

acusticus, acustica, acousticum: entzuteari dagokiona, grezierako *akustikos, akuein* (entzun) terminotik. Anatomian, entzumenarekin zerikusi duten hainbat osagairen izenetan azaltzen da, bai entzumen-organokoetan (adibidez *Porus acusticus externus*) baita nerbio-sistemakoetan ere (adibidez *Radiatio acustica*).

adamantinus, adamantina, adamantium: gogorrera bereziki handia duena, zurruna, grezierako *adamantinos* eta *adamas* (ezin gogorrago, apurtezin) hitzetatik. Anatomian hortzetako enamelari dagokiona.

adductor, adductoris (m): hurbiltzen duena. Anatomian, bereziki hankak gorputzaren luzetarako ardatz nagusirantz hurbiltzen dituzten giharrak (adibidez *Musculus adductor longus*), baita hurrenez hurren atzamar edo behatzak eskuaren edo oinaren ardatz nagusira hurbiltzen dituzten giharrak ere (adibidez *Musculus adductor hallucis* edo *Musculus adductor pollicis*).

adductorius, adductoria, adductorium: gihar hurbiltzaileei dagokiena, adibidez, izterrean *Hiatus adductorius* izena ematen zaio *adductor magnus* giharrak izterrezurrarekin batera izter-hodientzat eratzen duen kanalari.

adeno-: konposatuetan, guruinei dagokiena; grezierako *aden* (guruin) hitzetik. Anatomian *Adenohypophysis* hipofisiaren guruin motako zatiari esaten zaio, aurreko zatiari alegia.

adenoideus, adenoides, adenoides: guruin antzeko¹.

adeps, adipis (m): animalien koipea.

adhaerens, adhaerentis edo adherens, adherentis: itsatsita dagoena. Latineko *adhaerere* (itsatsia, erantsia) hitzetik.

adhesio, adhesionis (f): anatomian, *Adhesio interthalamicica* izena hartzen du eskuineko eta ezkerreko talamoek elkar ukitzen duten guneak.

---

1. Lehenago *adenoide* izenez ezagutzen zen eztarriaren sabaian kokatzen zen linfoide ehun pilatua. *Terminologia Anatomica* izendegiak *Tonsilla pharyngealis* hobesten du.

adiposus, adiposa, adiposum: koipetsu edo koipezko. Adibidez *Corpus adiposum orbitae* betzulo barruan begi atzean aurkitzen den koipe-multzoa da.

aditus, aditus (m): sarbide. Adibidez, *Aditus orbitalis* izena betzuloaren sarrerari ematen zaio.

adminiculum, adminiculi (n): zutabe, euskailu, lagungarri. Anatomian, adibidez, *Adminiculum lineae albae* izenak goiko pubis-lotailutik *Linea alba* lerroaren atzeko aurpegiraino hedatzen den hiruki itxurako luzakina adierazten du.

adventitia, adventitiae (f): anatomian, hodien eta barrunbeen lokarri-ehunezko zorro edo mintza (*Tunica adventitia*).

adventitius, adventitia, adventitium: kanpoko, kanpotik etorritakoa.

afferens, afferentis: ekarle, hona dakarrena, latineko *afferre* (hona ekarri) hitzetik. Adibidez, *Arteriola glomerularis afferens* giltzurrunaren glomeruluetara odola dakarten hoditxoetako bakoitza da.

affixio, affixionis (f): itsaste, eranste.

affixus, affixa, affixum: itsatsi, erantsita dagoena. Adibidez, *Lamina affixa* talamo gainean albo-bentrikuluko zoruan koroide plexuei itsatsita aurkitzen den epitelioa da.

agger, aggeris (m): tontor, lur-mutur, lubeta. Anatomian, *Agger nasi* terminoak adierazten du masailezurraren etmoide irtengunea estaltzen duen mukosak eragiten duen goragunea.

aggregatio, aggregationis (f): bat-egite, biltze.

aggregatus, aggregata, aggregatum: beste bati atxikia edo erantsia. Adibidez, *Noduli lymphoidei aggregati appendicis vermiformis* izena ematen zaio gingilari erantsitako linfa-nodo taldeari.

ala, alae (f): hego. Adibidez, esfenoide hezurrean *Ala major* (hego nagusi) eta *Ala minor* (hego txiki) izeneko bina luzakin bereizten dira.

alaris, alare: hego itxura duena edo hegoari dagokiona. Adibidez, *Ligamenta alaria* izenez ezagutzen dira bigarren idun-ornoaren hortzetik alboetarantz garondo-hezurraren kondilo ondoko tuberkuluetaraino hego antzera hedatzen diren lotailuak.

albicans, albicantis (f): zuri. Anatomian, *Corpus albicans* izenez ezagutzen da obulutegian hileko ziklo bakoitzean gorputz horia (*Corpus luteum*) endekatzetik geratzen den hondakin zuri samarra.

albugineus, albuginea, albugineum: zuri edo zurixka (ik. *albugo*). Adibidez, anatomian *Tunica albuginea* barrabila batzen duen zuri antzeko mintz sendoa da.

albugo, albuginis (f): gune edo osagai zuri.

albus, alba, album: zuri.

allantoicus, allantoica, allantoicum: alantoideari dagokiona.

allantois, allantoidis (f): enbriologian, hastapeneko maskuri edo *alantoide*, grezierako *allantoeides* (odolki itxurako) hitzetik.

alveolaris, alveolare: anatomian, birikako albeoloei edo hertz-hobieei dagokiena.

alveolus, alveoli (m): *alveus* hitzaren txikigarria. Anatomian, barrunbe edo sakonune txikiak, bereziki birika barruko arnas-gelatxo txikienak, eta hertz-hobiak.

alveus, alvei (m): luze antzeko sakonune edo zulogune.

ambiens, ambientis: inguruko, inguratzen duena edo inguruka dabilena. Anatomian *Cisterna ambiens* gorputz kailukararen esplenioaren eta garuntxoaren bitartean kokatzen den araknoide espazio zabalari esaten zaio.

ambiguus, ambigua, ambiguum: bi tokitaranzko joera duena, zalantzazko. Anatomian *Nucleus ambiguus* izena ematen zaio garun-enborreko beheko oliba-nukleoaren bizkarraldean kokatzen den nukleoari.

ameloblasticus, ameloblastica, ameloblasticum: enamela ekoizteari dagokiona.

ameloblastus, ameloblasti (m): enamela sortzen duen zelula mota.

amiculum, amiculi (n): estalki, zorro edo batzeko azal. Adibidez, *Amiculum olivare* behe-oliba inguratzen duen gai zurizko geruza da.

amnioblastus, amnioblasti (m): amnion barrunbea inguratzen duen zelula mota.

amnion, amnii (n): enbriologian, umekia batzen duten mintzetatik barrukoena. Grezierako *amnion* hitzetik (umekia batzen duen mintz edo azala).

amnioticus, amniotica, amnioticum: amnion mintzari dagokiona.

amorphus, amorpha, amorphum: itxuragabe, egiturarik gabe, grezierako *morphe* (itxura, forma) hitzetik.

amphiarthrosis, amphiarthrosis edo amphiarthreos (f): anatomian, hezurrak bitarteko gai baten bidez mugikortasun txikiz elkartzten dituen juntura mota, grezierako *amphi* (bikoitz, bi aldeetako) eta *arthron* (giltza) hitzetatik. Adibidez, mota honetakoak dira saihetsezurrek bularrezurrarekin osatzen dituztenak.

ampulla, ampullae (f): *amphora* (ontzi, pitxar) hitzaren txikigarria. Anatomian, organo edo osagai huts baten zabalgunea. Adibidez, duodenoaren *Ampulla (Bulbus ampulla)* duodenoaren lau zatietatik lehenengo da, zabal samarra, pilorotik hurrengoa.

ampullaris, ampullare: anatomian, ontzi edo anpulu itxurako (adibidez *Typus ampullaris pelvis renalis*), edo entzumen-organoaren anpuluari dagokiona (adibidez *Crista ampullaris*, *Cupula ampullaris*, edo *Nervus ampullaris anterior/ lateral/ posterior*).

amygdala, amygdalae (f): almendra, grezierako *amygdale* (almendra) hitzetik.

amygdaloïdes, amygdaloidis: almendra itxurako.

amygdaloideus, amygdaloidea, amygdaloideum: anatomian, almendra itxura duena edo almendra itxurako zerbaiti dagokiona. Adibidez, *Corpus amygdaloideum* loki-lobuluaren aurre-zatian kokatzen den almendra itxurako gorpuztxoa da, sistema linbikoaren osagai, bai hipotalamoarekin bai hipokanpoarekin lotua eta emozioekin lotutako jokabideetan garrantzi handikoa.

analis, anale: anatomian, uzkiari dagokiona.

anastomosis, anastomosis: anatomian odol-hodien, linfa-hodien edo nerbioen elkarzte edo bat-egitea, grezierako *anastomoein* (irekitze, irekiduraz hornitua) hitzetik.

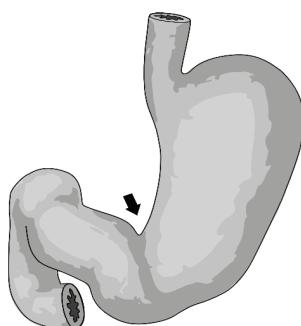
anastomoticus, anastomotica, anastomoticum: anatomian, anastomosiari dagokiona edo esku hartzen duena, adibidez, arteria edo zain batean *Ramus anastomoticus* izena hartzen du anastomosiz beste hodi batekin bat egingo duen zatiak².

anatomia, anatomiae (f): gorpua ebakitzea edo atalka zatitzea.

anatomicus, anatomica, anatomicum: anatomiari dagokiona, latineko *anatomicus* eta grezierako *anatomikos* (anatomiari dagokiona) hitzetatik.

anconeus, anconea, anconeum: ukondoari dagokiona, grezierako *ankon* hitzetik (ukondo). Anatomian *Musculus anconeus* izena hartzen du ukondo atzeko gihar txiki batek.

angularis, angulare: angeluar, angeludun. Adibidez, urdailaren bihurgune txikian *Incisura angularis* izena ematen zaio eskuineko zati txikia ezkerreko zati nagusitik bereizten duen sargunetxoari.

Incisura angularis

---

2. Batzuetan terminoak adierazi egiten du beste zein hodirekiko anastomosia den, adibidez *Ramus anastomoticus cum arteria lacrimali* (*Arteria meningea media*). Nerbioentzat, ostera, *Terminologia Anatomica* izendegiak *communicans* hobesten du, adibidez *Ramus communicans cum nervo zygomatico* (*N. lacrimalis*).

angulus, angulus (m): angelu, hainbat organo edo hezurretan, adibidez *Angulus inferior/lateralis/superior scapulae, Angulus costae, Angulus frontalis/mastoideus/sphenoidalis/ occipitalis ossis parietalis, Angulus gyri olfactorii lateralis, Angulus infrasternalis, Angulus iridocornealis, Angulus mandibulae, Angulus mastoideus ossis parietalis, Angulus oculi lateralis/ medialis, Angulus oris, Angulus sterni* edo *Angulus subpubicus.*

ano-: konposatuetan, uzkiari dagokiona.

anococcygeus, anococcygea, anococcygeum: uzkiari eta uzkornoari dagokiena, adibidez bataren eta bestearen artean hedatzen den lotailua (*Ligamentum anococcygeum*).

ansa, ansae (f): lakio, arku edo helduleku. Adibidez, *Ansa cervicalis* idun-plexuko zenbait nerbiok, hain zuzen hioide azpiko zenbait giharrentzako adar eragileek, eratzen duten lakio itxurako egiturari esaten zaio. Lehenago *Ansa hypoglossi* esaten zitzaion, lakioaren zati bat hipogloso nerbioari erantsita aurkitzen zelako.

anserinus, anserina, anserinum: antzar itxura duena edo antzarari dagokiona, latineko *ansar* (antzará) hitzetik. Anatomian *Bursa anserina* izena hartzen du belaun-giltzaduran albo-lotailuaren eta *Sartorius, Gracilis* eta *Semitendinosus* giharren tendoien bitartean kokatzen den burtsak. Izena hiru giharron tendoien lotuneek elkartzean hartzen duten *Pes anserinus* (antzará-apatxa) izenetik datorkio.

ante-: aurre-, aurreko.

antebrachialis, antebrachiale: besoari dagokiona.

antebrachium, antebrachii: beso.

anterior, anterius: aurreragoko (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

antero-: konposatuetan, aurreko.

anterolateralis, anterolaterale: aurre eta albo aldean kokatua.

anteromedialis, anteromediale: aurre eta erdi aldean kokatua.

anterosuperior: aurre eta goi aldean kokatua.

anthelix, anthelicis (f): belarriaren kartilagoetan, entzumen-meatuaren helixaren bitartean kokatzen den zatia.

ant(i)-: aurka, aurrez aurre.

antitragicus, antitragica, antitragicum: belarriaren antitragoari dagokiona.

antitragohelicinus, antitragohelicina, antitragohelicinum: antitragoari eta helixari dagokiena.

antitragus, antitragi (m): belarriaren traguarekin aurrez aurre aurkitzen den irtengunea.

antrum, antri (n): hutsune, barrunbe, grezierako *antron* (leize-zulo) hitzetik; adibidez *Antrum pyloricum* edo *Antrum mastoideum*.

anularis, anulare: eraztunari dagokiona; adibidez, *Digitus anularis* (*Digitus quartus, IV*) izena ematen zaio laugarren atzamarrari, eraztuna daramanari alegia.

anulo-: konposatuetan, eraztunari dagokiona.

anulus, anuli (m): eraztun, latineko *anus* hitzaren txikigarria.

anus, ani (m): eraztun itxurako, biribil. Anatomian, uzki.

aorta, aortae (f): bihotzetik gorputz zabalera abiatzen den arteria nagusia, grezierako *aorte* (bihotzetik jauzi egiten duten arteriak) hitzetik.

aortico-: konposatuetan, aortari dagokiona.

aorticorenalis, aorticorenale: aortari eta giltzurrunei dagokiena, bereziki gongoilak (*Ganglia aorticorenalia*).

aorticus, ortica, orticum: aortari dagokiona.

apertura, aperturae (f): irekigune. Adibidez, *Apertura nasalis posterior (Choana)* izenez ezagutzen da sudur-barrunbetik eztarrirako pasabidea.

apex, apicis (m): erpin edo mutur, adibidez hortzen erroena (*Apex radicis dentis*), mihiarena (*Apex linguae*), sudurrarena (*Apex nasi*), birikarena (*Apex pulmonis*) edo belarriarena (*Apex auriculae*).

apicalis, apicale: erpin edo muturrari dagokiona.

apico-: konposatuetan, erpin edo muturrari dagokiona.

apicoposterior: erpinari eta atzeko zatiari edo erpinaren atzeko zatiari dagokiona.

aponeurosis, aponeurosis edo aponeureos (f): tendoi mehe eta zabala, grezierako *aponeurosis* (giharra tendoi bihurtzen den tokia) hitzetik, eta berau *neuron* (tendoi³) hitzetik eta *apo-* (urruti, jatorri, eratorri) aurrizkitik.

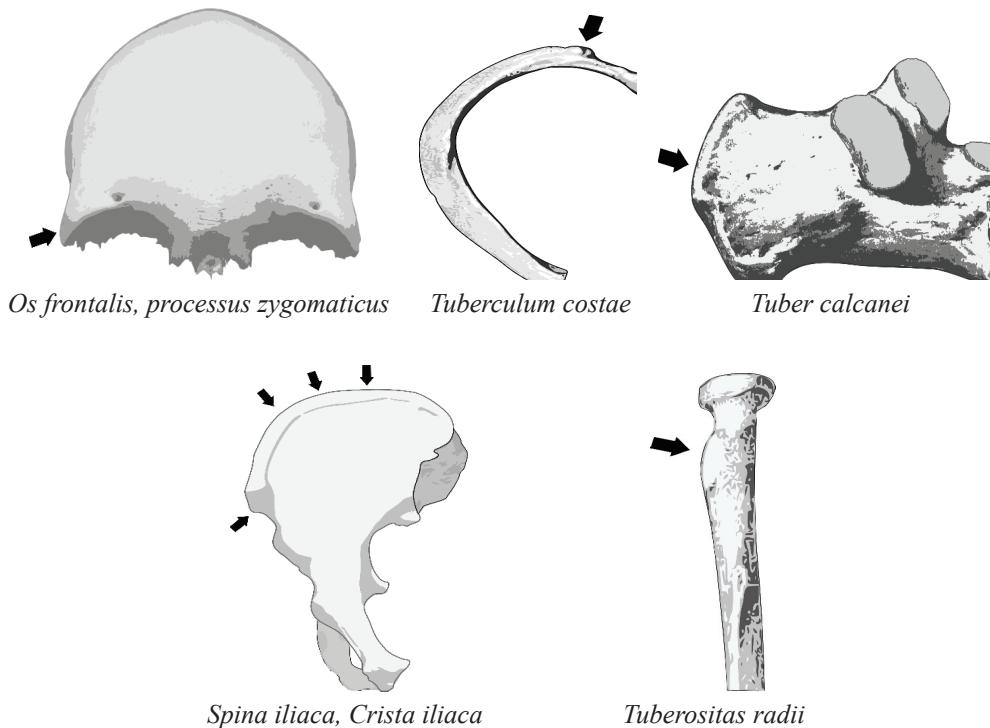
aponeuroticus, aponeurotica, aponeuroticum: tendoi mehe eta zabala. Adibidez, *Aponeurosis epicranialis (Galea aponeurotica)* izena hartzen du bekoki- eta garondo-giharren bitartean garezurraren goi aldea estaltzen duen tendoi zapalak.

apophysis, apophysis edo apophyseos (f): gihar edo tendoiak lotzeko hezur-mutur edo irtengunea (ik. *Processus, Spina, Crista, Tuber, Tuberculum* edo *Tuberositas* ere⁴).

---

3. Berez tendoi edo nerbio, antzinako greziarrak ez omen baitziren gai nerbioak eta tendoiak elkarrengandik behar bezala bereizteko.

4. *Terminologia Anatomica* izendegiak *Processus* hobesten du.

apparatus, apparatus (m): jarduera edo funtzio bereko organo taldea. Esangura honentzat *Systema* hobesten bada ere, oraindik ere *Apparatus lacrimalis* bezalakoetan ageri da.

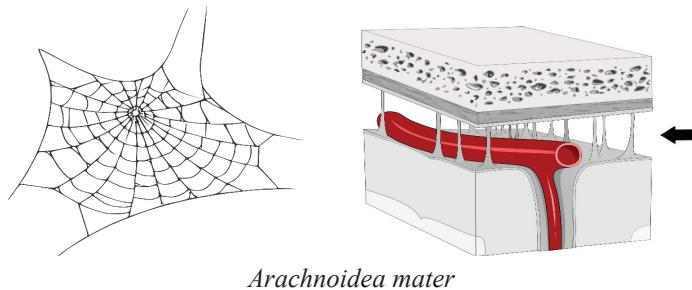
appendicularis, appendiculare: luzakin edo eranskinari dagokiona (ik. *appendix*). Adibidez, *Skeleton appendiculare* izena hartzen dute, oro har, gorputz-adarretako, sorbaldako eta azpileko hezurrek.

appendix, appendicis (f): eranskin, luzakin, besteak beste heste itsuarena, latineko *appendere* (zerbaiti erantsi, zintzilik edo luzakin bezala) hitzetik; adibidez *Appendix vermiformis*, *Appendix fibrosa hepatis*, *Appendix testis* edo *Appendix epididymidis*.

proximalis, proximale: gerturatzeari dagokiona, latineko *proximare* (gerturatu) hitzetik. Bereziki hortzen koroetan, aldameneko hortzari begira edo atxikita dagoen aurpegia (*Facies proximalis*).

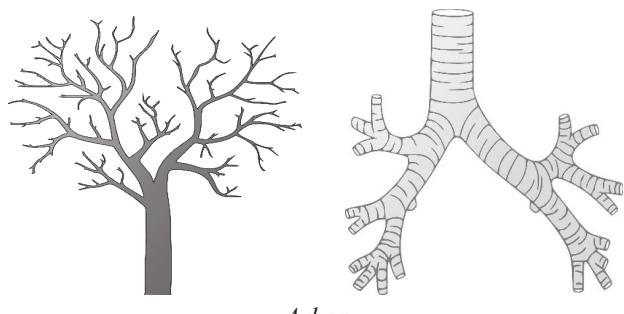
aquaeductus, aquaeductus (m): ubide, ura eramateko kanal edo tutu (*aqua + ductus*). Anatomian, isurkariz betetako kanala; adibidez, mesentzefalo barruan *Aqueductus mesencephali* (*Aqueductus cerebri*) izena ematen zaio garun-ornomuinetako isurkaria daraman kanalari.

arachnoidea, arachnoideae (f): marasma-sare itxurako. Anatomian bereziki *Arachnoidea mater* izena ematen zaio hiru meninge-mintzetan bitartekoari⁵.

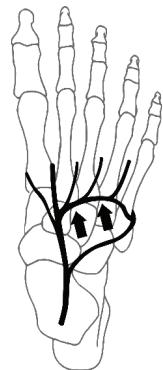
Arachnoidea mater

arbor, arboris (f): zuhaitz. Anatomian, zuhaitz antza duena, adibidez *Arbor bronchialis*.

Arbor

arcuatus, arcuata, arcuatum: uztai edo arku itxura duena, uztai edo arkuz hornitua. Adibidez, *Arteria arcuata* izena ematen zaio oin-bizkarrean metatartsoko hezurren hurbileko muturren gain-gainean arku itxuraz zeharka aurkitzen den arteriari.

Arteria arcuata

---

5. Herophilusek sartu zuen lehenengo aldiz II. mendearen, garunaren bentrikuluekin duen harremana ere deskribatzean.

arcus, arcus (m): uztai edo arku.

area, areae (f): eremu, azalera, toki.

areola, areolae (f): *area* hitzaren txikigarria, toki txikia. Bereziki, *Areola mammae* terminoak titiburua inguratzen duen larruazal-eskualde txikia adierazten du.

areolaris, areolare: areolari dagokiona, adibidez, eremu horretako guruinak (*Glandulae areolares*).

arrector, arrectoris (m): zutzaile. Adibidez, *Musculi arrectores pilorum* ileak zutitzen dituzten gihartxoak dira.

artificialis, artificiale: beren-beregi egina, berez sortua bariik.

arteria, arteriae (f): anatomian, bihotzetik kanpora odola ateratzen eta banatzen duen duen hodi mota⁶.

arterialis, arteriale: arteriei dagokiena.

arterio-: konposatuetan, arteriei dagokiena.

arteriola, arteriolae (f): arteria hitzaren txikigarria.

arteriosus, arteriosa, arteriosum: arteria ugari dituena (adibidez, garezurraren oinaldeko *Circulus arteriosus cerebri*) edo arteriei dagokiena (adibidez, garezurreko *Sulci arteriosi*).

arteriovenosus, arteriovenosa, arteriovenosum: arteriei eta zainei dagokiena. Adibidez, *Anastomosis arteriovenosa* terminoak arterien eta zainen arteko elkargune edo bat-egite guneak adierazten ditu.

arthrologia, arthrologiae (f): giltzadurak aztertzen dituen jakintza-arloa, grezierako *arthron* (giltzadura) hitzetik.

articularis, articulare: giltzadurari dagokiona.

articulatio, articulationis (f): giltzadura, giltza.

articulus, articuli (m): *artus* hitzaren txikigarria.

artus, artus (m): giltza.

ary-: konposatuetan, aritenoide kartilagoari dagokiona.

aryepiglotticus, aryepiglottica, aryepiglotticum: aritenoide eta epiglotis kartilagoei dagokiena.

arytaenoides, arytaenoidis: burruntzali antzeko, grezierako *arytaina* (burruntzali) hitzetik.

arytaenoideus, arytaenoidea, arytaenoideum edo arytenoideus, arytenoidea, arytenoideum: aritenoide kartilagoari dagokiona.

---

6. Jatorriz airea daraman tutua.

ascendens, ascendentis: gorantz abiatzen dena, latineko *ascendere* (igo) aditzetik.

asexualis, asexuale: enbriologian, genero gabekoa.

asper, aspera, asperum: latz. Adibidez, izterrezurrean *Linea aspera femoris* izena ematen zaio giharrak eta gihar arteko trenkada lotzeko gune latzari.

associatio, associationis (f): lotura, elkartze, latineko *associare* (lotze, elkartze, batze) aditzetik.

aster, asteris (m): izar, grezierako *aster* (izar) hitzetik.

astro-: konposatuetan, izarrei dagokiena.

astrocytus, astrocyti (m): izar itxura duen glia-zelula mota.

asymmetricus, asymmetrica, asymmetricum: ezberdintsu, berdintasunik edo simetriarik ez duena.

atlanticus, atlantica, atlanticum: atlasari dagokiona, bereziki orno-arterian *Pars atlantica (Arteria vertebralis)* izena du atlas ornotik gertu igarotzen den zatiak.

atlanto-: konposatuetan, atlasari dagokiona, adibidez atlas ornoaren eta garondo-hezurraren artean hedatzen den lotailua (*Lig. atlantooccipitale laterale/ anterius*).

atlantoaxialis, atlantoaxiale: atlas eta axis ornoei dagokiena, adibidez bion arteko giltzadura (*Articulatio atlantoaxialis*).

atlantooccipitalis, atlantooccipitale: atlas ornoari eta garondo-hezurrari dagokiena, adibidez bion artean hedatzen den mintza (*Membrana atlantooccipitalis*).

atlas, atlantis (m): lehenengo idun-ornoa, grezierako *atlas, atlantos* (eusten diona) hitzetik⁷.

atreticus, atretica, atreticum: enbriologian, zulagabea edo irekitzen ez dena, grezierako *atretos* (aldean beste zulatu gabekoa) hitzetik.

atrio-: konposatuetan, bihotzaren atariari dagokiona.

atrioventricularis, atrioventriculare: bihotzaren atari eta bentrikuluei dagokiena, adibidez bion arteko trenkada (*Septum atrioventriculare*).

atrium, atrii: atari, atarte. Anatomian, bereziki bihotzean odola iristen den lehendabiziko gela edo barrunbe bietako bakoitza (*Atrium cordis*).

auditivus, auditiva, auditivum: entzumenari edo entzuteari dagokiona, bereziki tutua (*Tuba auditiva [Tuba auditoria]*).

auditorius, auditoria, auditorium: entzumenari edo entzuteari dagokiona, bereziki hezurtxoak (*Ossicula auditoria [Ossicula auditus]*) eta tutua (*Tuba auditoria [Tuba auditiva]*).

---

7. Munduari sorbalda gainean eusten dion jainkotxoa, eta analogiaz buruari eusten dion ornoa.

auditus, auditu (m): entzumenari edo entzuteari dagokiona, latineko *audire* (entzun) hitzetik, bereziki hezurtxoak (*Ossicula auditus* [*Ossicula auditoria*]).

auricula, auriculae (f): *auris* (belarri) hitzaren txikigarria. Anatomian bihotz-atariaren belarritxoa (*Auricula atrii*).

auricularis, auriculare: belarri itxurako (adibidez *Facies auricularis* [*Os Coxae*]) edo belarriari dagokiona (*M. auricularis anterior/ superior/ posterior*).

auriculo-: konposatuetan, belarriari dagokiona eta bereziki loki-belarrietako nerbioa (*N. auriculotemporalis*).

auriculotemporalis, auriculotemporale: belarriari eta loki aldeari dagokiena, bereziki nerbioa (*N. auriculotemporalis*).

auris, auris (f): belarri.

autonomicus, autonomica, autonomicum: lokabe, bere kabuz aritzen dena, grezierako *autonomos* (norbere [*autos-*] legearen [*nomos-*] arabera aritzea) hitzetik.

avis, avis (f): txori (ik. *Calcar avis* ere).

axialis, axiale: ardatzari dagokiona, edo bigarren idun-ornoari dagokiona.

axilla, axillae (f): besape.

axillaris, axillare: besapeari dagokiona.

axis, axis (m): ardatz, edo bigarren idun-orno.

axo-: konposatuetan, axoiari dagokiona (ik. *axon*).

axoaxonalis: bi axoiren artekoari edo bi axoiri dagokiena.

axodendriticus, axodendritica, axodendriticum: axoi eta dendrita artekoari edo axoi bati eta dendrita bati dagokiena.

axolemma, axolemmatis (n): axoia batzen duen mintza, grezierako *axon* eta *lemma* (mintz, azal) hitzetatik.

axon, axonis (m): neurona batean, kinada gorputzetik urrunera daraman luzakin estua, grezierako *axon* (ardatz) hitzetik.

axosomaticus, axosomatica, axosomaticum: neuronetan, axoiari eta gorputzari dagokiena.

azygos, azygon: bakun, bikotekiderik edo parekorik ez duena, grezierako *azygos* (jokatu gabe, lotu gabe) hitzetik⁸; anatomian bereziki *Vena azygos* eta *Arteriae azygos vaginae*.

---

8. Berez grezierako *zygon* hitzak uztarri adierazten du, hau da, idiak parekatuta mantentzeko egurrezko lanabesa, eta hedaduraz edozein bikote osatzeko balio du; bada, a- partikula gehituz bikotekide eza edo bakuntasuna adierazi nahi da.

B

barba, barbae (f):izar.

basalis, basale: anatomian, oinaldeari edo behe-aurpegiari dagokiona, adibidez koroidearen oinaldeko xafka (*Lamina basalis*).

basilaris, basilare: oinaldeari edo behe-aurpegiari dagokiona, adibidez garondo-hezurrean garezurraren oinaldeari dagokion zatia (*Pars basilaris [Os occipitalis]*).

basilicus, basilica, basilicum: anatomian bereziki *Vena basilica* izena ematen zaio besondoaren larruzalaren azpian dauden bi zain nagusietatik erdialdekoenari, arabierazko *al-basilik* (barruko) hitzetik.

basis, basis edo baseos (f): anatomian oinalde edo behe-aurpegi.

bi-: bikun edo bi osagaiduna.

biceps, bicipitis: bi buru dituena (*bi + caput*), adibidez *Musculus biceps brachii* edo *Musculus biceps femoris* (ik. *caput ere*).

bicipitalis, bicipitale: *biceps* giharrari dagokiona, adibidez besondoko *biceps* giharraren tendoiari humeroan dagokion ildea (*Sulcus bicipitalis lateralis [Sulcus bicipitalis radialis]*).

bicipito-: konposuetan, *biceps brachialis* giharrari dagokiona.

bicipitoradialis, bicipitoradiale: *biceps* giharraren tendoiari eta erradioari dagokiena, bereziki bion bitarteko burtsa (*Bursa bicipitoradialis*).

bicondylaris, bicondylare: bi kondilo edo giltza-bururi dagokiena, bereziki osatzen duten giltzadura mota (*Articulatio bicondylaris*).

bifuratio, bifurcatorus (f): osagai bat erdibitzen den tokia (ik. *furca ere*), adibidez *Bifuratio tracheae* terminoak zintzurrestearen behe-muturra adierazten du, hau da, bi bronkiotan banatzen den tokia.

bifurcatus, bifurcata, bifurcatum: mutur erdibitua duena. Adibidez oineko *bifurcatum* lotailua kalkaneotik eskafoide eta kuboide hezurretaraino bietaraino aurreko muturra erdibituz hedatzen da.

biliaris, biliare: behazunari dagokiona⁹, adibidez behazuna daraman hodi mota (*Ductus biliaris*) edo poltsa bera (*Vesica biliare [Vesica fellea]*).

bilis, bilis (f): behazun (ik. *biliaris ere*).

bipennatus, bipennata, bipennatum: luma antzeko (ik. *unipennatus*), bereziki giharrez.

9. Behazun hitzak bi gauza adierazten ditu, bai gibelak ekoizten duen isurkaria, baita berau gordetzen duen poltsa ere.

bipolaris, bipolare: bi mutur dituena.

blastema, blastematis (n): enbriologian, ehun ezberdindu gabea, grezierako *blastema* (enbrioi, kimu) hitzetik.

blastemalis, blastemale: enbriologian, ehun ezberdindu gabeari dagokiona.

blasto-: konposatuetan, enbrioi, kimu edo hastapeneko osagaia, grezierako *blastos* (enbrioi, kimu) hitzetik.

brachialis, brachiale: besondoari dagokiona.

brachio-: konposatuetan, besondoari dagokiona, adibidez humeroari eta erradioari lotzen zaien *brachioradialis* gihar luzea.

brachium, brachii (n): (i) besondo eta (ii) garuneko kolikuluetatik abiatzen diren zuntz taldeak (*Brachium colliculi superioris* eta *Brachium colliculi inferioris*).

branchialis, bronchiale: enbriologian, zakatzei dagokiena.

branchiae, branchiarum (f): zakatzak.

branchio-: konposatuetan, zakatzei dagokiena.

branchiogenicus, branchiogena, branchiogenicum: zakatz-aparatuaren eraikuntzari dagokiona.

bregma, bregmatis (n): koroa-jostura eta gezi-jostura gurutzatzen diren puntuak, grezierako *bregma* (bekoki, buruaren aurreko zati) hitzetik.

brevis, breve: labur, motz.

bronchialis, bronchiale: anatomian, bronkioetakoa (adibidez *Arbor bronchialis* edo *Glandulae bronchiales*) edo bronkioei dagokiena (*Rr. bronchiales [Aorta thoracica]*).

bronchiolus, bronchioli (m): bronkioen adarrak.

broncho-: konposatuetan, bronkioei dagokiena.

bronchomediastinalis, bronchomediastinale: bronkioei eta mediastinoari dagokiena, adibidez linfa hodia (*Truncus bronchomediastinalis*).

bronchoesophageus, bronchoesophagea, bronchoesophageum: bronkioei eta hestegorriari dagokiena, bereziki bion arteko giharra (*M. bronchoesophageus*).

bronchopulmonalis, bronchopulmonale: bronkioei eta birikari dagokiena, bereziki bioi dagozkien zatikiak (*Segmenta bronchopulmonalia*).

bronchus, bronchi (m): zintzurrestea erdibitzetik sortzen diren tutuak, grezierako *bronkhos* (zintzur este) hitzetik.

bucca, buccae (f): masail.

buccalis, buccale: masailari dagokiona, adibidez, berau hornitzen duen *Nervus buccalis*.

buccinator, buccinatoris (m): adar (ik. *bucina*) jole. Anatomian, *Musculus buccinator* terminoak putz egitean masailean kanporantz nabarmentzen den gihar zapala adierazten du.

buccopharyngealis, buccopharyngeale edo buccopharyngeus, buccopharyngea: eztarriari eta masailari dagokiena, adibidez faszia (*Fascia buccopharyngealis* edo *Fascia buccopharyngea*).

bucina, bucinæ (f): soinua ateratzeko adarra.

bulbopontinus, bulbopontina, bulbopontinum: anatomian, garun erraboilari eta zubiari dagokiena, bereziki bion bitarteko ildoa (*Sulcus bulbopontinus*).

bulboreticulospinalis, bulboreticulospinale: garun erraboilari, sare-erakundeari eta ornomuinari dagokiena, bereziki hirurotatik igarotzen den nerbio-bidea (*Tractus bulboreticulospinalis*).

bulbus, bulbi (m): anatomian kipula edo erraboil itxurako egitura. Adibidez, *Bulbus oculi* terminoak begi-garaua adierazten du.

bulla, bullæ (f): anpulu, burbuila. Anatomian, bereziki *Bulla ethmoidalis* terminoak erdiko etmoide gelatxoek erdiko meatutik gertu eragiten duten goragunea adierazten du.

bursa, bursæ (f): zorro, poltsa. Anatomian (i) giltzadura edo tendoietako burtsak (*Bursa synovialis*, *Bursa subcutanea*, *Bursa submuscularis*, *Bursa subfascialis* edo *Bursa subtendinea*) eta (ii) abdomeneko barrunbe edo espazioetako bat (*Bursa omentalidis*).

C

caecalis, caecale: heste itsuari dagokiona.

caecus, caeca, caecum: itsu. Anatomian, *Caecum* izena heste lodiaren hasierako zatiak hartzen du. Halaber, sarrera besterik ez duten zulogune edo hodiak ere *caecum* direla esaten da, zulo edo hodiaren beste aldean ezin daitekeelako argirik ikus; adibidez, bekoki-hezurrean *Foramen caecum* izeneko zulo itsua aurki daiteke, oilar-gangarraren aurre-aurrean.

caeruleus, caerulea, caeruleum: urdin edo urdin antzoko. Adibidez, *Locus caeruleus* estres eta izu-erreakzioekin lotutako garun-enborreko nukleoetako bat da; urdintasuna bertan metatzen den melaninak ematen dio.

calcaneo-: konposatuetan, kalkaneoari dagokiona.

calcaneocuboideus, calcaneocuboidea, calcaneocuboideum: kalkaneoari eta kuboide hezurrari dagokiena, bereziki bion arteko giltzadura (*Articulatio calcaneocuboidea*) eta bion artean hedatzen diren lotailuak (*Lig. calcaneocuboideum dorsale/ plantare*).

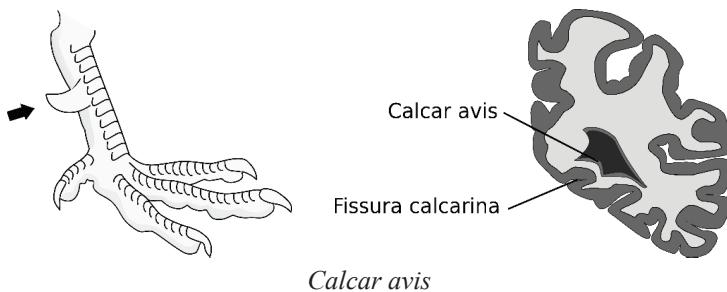
calcaneofibularis, calcaneofibulare: kalkaneoari eta fibulari dagokiena, bereziki bion arteko lotailua (*Lig. calcaneofibulare*).

calcaneonavicularis, calcaneonaviculare: kalkaneoari eta eskafoide hezurrari dagokiena, bereziki bion artean hedatzen den lotailua (*Lig. calcaneonaviculare*).

calcaneum, calcanei (m): orpo-hezurra, latineko *calx* (bukaera, jomuga) hitzetik¹⁰.

calcaneus, calcanei: kalkaneoari dagokiona, adibidez bertan lotzen den tendoi nagusia (*Tendo calcaneus*).

calcar, calcaris (n): orkatz. Adibidez, *Calcar avis* izena ematen zaio garunaren albo-bentrikuluaren atze-adarraren erdialdeko horman *calcarinus* ildoak eragiten duen goraguneari.

calcarinus, calcarina, calcarinum: orkatzari dagokiona. Anatomian, bereziki *Fissura calcarina* izeneko arteka.

caliciformis, caliciforme: ontzi antzeko, bereziki kaliza antzeko.

caliculus, caliculi (m): *calix* hitzaren txikigarria. Anatomian, bereziki *Caliculus gustatorius* (*Gemma gustatoria*) izena dastamen-papilei ematen zaie.

calix, calicis (m): kaliza, grezierako *kylix* (kopa) hitzetik.

caloso-: konposatuetan, gorputz kailukarari dagokiona.

10. Metafora bezala, bernaren bukaera adieraz lezake. Halere, *calx* hitzak kareharri edo igeltsu esanahia ere duenez, *Calcaneum* izenaren etimologia horrekin ere harremana izan dezake. Adibidez, orpo eskualdean nabarmena da tendoa, eta badago *klarion* itxura hartu dionik. Halaber, hezurrak berak dituen zulogunetxo ugariengatik *kareharria* gogorarazten du.

callosomarginalis, callosomarginale: gorputz kailukararen bazterrari dagokiona, bereziki bertan kokatzen den arteria (*A. callosomarginalis*).

callosus, callosa, callosum: maskur itxurako, kailukara.

callum, calli (n): maskur, kailu.

calvaria, calvariae (f): garezur, eta bereziki garezur-ganga.

camera, camerae (f): gela, grezierako *kamara* (ganga) hitzetik. Adibidez, *Camerae bulbi* terminoak begiaren aurreko eta atzeko gelak adierazten ditu (*Camera anterior/posterior*).

canalculus, canaliculi (m): *canalis* hitzaren txikigarria. Adibidez, *Canaliculus lacrimalis* izena ematen zaio malko-puntuetatik sudur-malkoetako hodiraino hedatzen diren hoditxoetako bakoitzari.

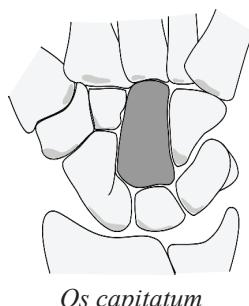
canalis, canalis (m): kanal.

caninus, canina, caninum: zakurrari dagokiona. Anatomian, betortz (*Dens caninus*) eta beronen erro-erpinaren aldamenean masailezurrari somatzen zaion sakonunetxoa (*Fossa canina*).

capillaris, capillare: ileari dagokiona edo ile antza duena. Zentzu zabalean, ile baten txikitasuna duen hodia, adibidez odol-hodi edo linfa-hodi txikienak (*Vas capillare, Vas lymphocapillare*).

capillus, capilli (m): buruko ile, adats.

capitatus, capitata, capitatum: buruz hornitua. Anatomian *Os capitatum* izena ematen zaio eskuturreko hezurtxoetatik nagusienari, eskafoide eta ilargierdi hezurrekin giltzatzeko duen buru antzeko luzakinagatik.

Os capitatum

capitulum, capituli (n): *caput* hitzaren txikigarria. Adibidez, *Capitulum humeri* esaten zaio humeroaren urruneko muturrean erradioarekin giltzatzen den burutxo biribilduari.

capsula, capsulae (f): kutxa edo ontzi txikia, latineko *capsa* (kutxa, ontzi) hitzaren txikigarria. Anatomian, termino honek barruan zerbait gordetzen edo mugatzen duten osagaiak adierazten ditu, adibidez *Capsula articularis*, *Capsula adiposa*, *Capsula tonsillae*, edo garuneko *Capsula interna/externa/extrema*.

capsularis, capsulare: kapsulari dagokiona.

caput, capitis (n): buru¹¹.

cardia, cardiae (f): bihotz-koilara, grezierako *kardia* (bihotz, bihotz-koilara) hitzetik. Anatomian, hestegorria urdailera husten den tokia.

cardiacus, cardiaca, cardiacum: bihotzari dagokiona, adibidez bertarako sinpatiko sistemako sarea (*Plexus cardiacus*).

cardinalis, cardinale: nagusi, garrantzitsuen. Anatomian, bereziki umetokiari eusten dioten lotailuetako bat (*Lig. cardinale* [*Lig. transversum cervicis*]).

cardio-: konposatuetan, bihotzari dagokiona (ik. *cor* eta *cardia* ere).

cardiogenicus, cardiogenica, cardiogenicum: enbriologian, bihotza sortzeko gaitasuna duena.

cardiovascularis, cardiovascular: bihotzari eta odol-hodiei dagokiena.

carina, carinae (f): gila. Anatomian, zintzurrestea bi bronkiotan banatzen den tokia, gilaren antzagatik.

carotico-: konposatuetan, karotida arteriari dagokiona (ik. *caroticotympanicus*).

caroticotympanicus, caroticotympanica, caroticotympanicum: karotida arteriari eta tinpanoari dagokiena, bereziki kanaltxoak (*Canaliculi caroticotympanici*), arteriak (*Arteriae caroticotympanicae*) eta nerbioak (*Nervi caroticotympanici*).

caroticus, carotica, caroticum: karotida arteriari dagokiona, adibidez loki-hezurraren barruan arteriari bide ematen dion kanala (*Canalis caroticus*).

carotis, carotidis (f): buru eta iduneko arteria nagusia, grezierako *karotis* (f) hitzetik eta *karoun* (konortea galarazi, lokarrarazi) hitzetik¹².

carpalis, carpale: eskuturrekooa, eskuturrari dagokiona, adibidez erradio arteriaren adarrak (*Arteria carpalis dorsalis/ palmaris* [*Arteria radialis*]).

carpo-: konposatuetan, eskuturrari dagokiona (ik. *carpometacarpalis*).

11. Giharraren muturretako batek lotune bat baino gehiago dituenean *buruak* dituela esaten da (ik. *venter* ere), adibidez, *biceps* giharrak (*Musculus biceps brachii*) hurbileko bi buru ditu (*Caput longum* eta *Caput breve*) eta *triceps* giharrak (*Musculus triceps brachii*) hiru ditu (*Caput longum*, *Caput laterale* eta *Caput mediale*).

12. Arteria honetan kokatzen da hain zuzen odolaren presioari antzematen dion *Glomus caroticus/ caroticum* izeneko sentsorea; bertan sakatuz gero bradikardia-erreflexu bortitza eragin daiteke, batzuetan konortea bera ere galaraziz.

carpometacarpalis, carpometacarpale: eskuturrari eta metakarpoari dagokiena, bereziki haien arteko giltzadurak (*Articulationes carpometacarpales*) eta bion artean hedatzen diren lotailuak (*Ligg. carpometacarpalia dorsalia/palmaria* eta *Articulatio carpometacarpalis pollicis*).

carpus, carpi (m): eskultur.

cartilagineus, cartilaginea, cartilagineum: kartilagozko, adibidez sudur-trenkadan kartilagoz osatutako zatia (*Pars cartilaginea [Septum nasi]*).

cartilago, cartilaginis (f): kartilago.

caruncula, carunculae (f): gari itxurako haragi-muturtxoa. Adibidez, *Caruncula sublingualis* izena ematen zaio baraila azpiko txu-guruinaren jariatze-hodia ahoaren mihi azpiko zorura irekitzen diren haragi-muturtxoetako bakoitzari.

caryo-: konposuetan, nukleoari dagokiona.

caryon, caryi (n): nukleo, grezierako *karyon* (frutaren hazi handi edo hezurra) hitzetik.

caseosus, caseosa, caseosum: gazta antzeko. Adibidez, *Vernix caseosa* izena hartzen du umeak jaioberri direnean larruazal gainean aurkitzen zaien gazta antzeko gai zurixkak.

caseus, casei (m): gazta.

cauda, caudae (f): buztan. Adibidez, arearen zati luzexka estuak *Cauda pancreatis* izena hartzen du.

caudalis, caudale: buztan alderantz jarrita edo buztan aldean kokatuta dagoena. Anatomian espazioko erreferentzia nagusietako bat da.

caudatus, caudata, caudatum: buztandun. Adibidez, *Nucleus caudatus* buztan antzeko luzakin oker batez talamoa inguratzen duen nukleo luzatua da.

cavea, caveae (f): ahur, huts. Adibidez, toraxaren barruko hutsuneari *Cavea thoracis* izena ematen zaio.

caverna, cavernae (f): leize.

cavernosus, cavernosa, cavernosum: leize antzera hutsune edo zulogune ugari dituena. Adibidez, *Plexus cavernosus* izena ematen zaio turkiar jarlekuaren eskuin eta ezker aldera kokatzen den belaki antzeko zain-zabalguneari.

cavitas, cavitatis (f): barrunbe, hutsune. Adibidez, loki-hezurrean *Cavitas tympani* entzumen-hezurtxoak barruan dituen hutsune edo barrunbea da. Ostera, *cavitatio terminoak* berriki sortutako barrunbea adierazten du.

cavum, cavi (n): ahurgune, hutsune. Adibidez, belarrian *Cavum conchae* izena ematen zaio entzumen-kanalaren irekigunea inguratzen duen ahurguneari.

cavus, cava, cavum: ahur, huts. Adibidez, bihotzera iristen diren zain nagusietako bakoitzari *Vena cava* esaten zaio, arteria nagusien betetasun itxura izan beharrean hutsik daudela ematen baitute.

cella, cellae (f): gela.

cellula, cellulae (f): *cella* hitzaren txikigarria, zelula adierazten du alde batetik, eta bestetik hezur barruan aurki daitezkeen gelatxo edo barrunbetxoak, adibidez etmoide hezurrean (*Cellulae ethmoidales*), mastoide irtengunean (*Cellulae mastoideae*) edo tinpano barrunbean (*Cellulae tympanicae*).

cellularis, cellulare: (i) zelulari dagokiona, (ii) gelatxoei dagokiena.

cementum, cementi (n): anatomian, bereziki hortz-zementu (*Cementum*).

centralis, centrale: erdigunean dagoena, zentrokoa.

centro-: konposatuetan, erdiguneari edo zentroari dagokiona.

centrum, centri (n): erdigune, zentro. Adibidez, *Centrum tendineum* izena ematen zaio diafragmaren erdigunean kokatzen den tendoizko osagaiari.

cephalicus, cephalica, cephalicum: buruari dagokiona, grezierako *kephale* (buru) hitzetik. Adibidez, *Vena brachiocephalica* buru aldetik datorren jugular zainak eta besondotik (*brachio-*) datorren lepauztai azpiko zainak elkartzean osatzen dituzten zainetako bakoitza da. Ostera, *Vena cephalica* terminoa arabierazko *al-kifal* (kanpoko) hitzetik dator, zain horrek besondoan duen kokapenagatik.

cerato-: konposatuetan, gogorrari dagokiona, grezierako *kerat-* (adar) hitzetik; anatomian, bereziki hioide hezurraren adar nagusiari edo tiroide kartilagoaren behe-adarrari dagokiena.

ceratocricoideus, ceratocricoidea, ceratocricoideum: tiroide kartilagoaren eta krikoide kartilagoaren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum ceratocricoideum*) eta giharra (*Musculus ceratocricoideus*).

cerebellaris, cerebellare: garuntxoari dagokiona, adibidez garuntxoa enborrera lotzen duten oinetako bakoitza (*Pedunculus cerebellaris superior/ medius/ inferior*).

cerebello-: konposatuetan, garuntxoari dagokiona.

cerebellomedullaris, cerebellomedullare: garuntxoari eta erraboilari dagokienna, adibidez bion bitartean garun-ornomuinetako isurkariz betetako espazioa (*Cisterna cerebellomedullaris posterior [Cisterna magna]*).

cerebellum, cerebelli (n): *Cerebrum* hitzaren txikigarria, garuntxo.

cerebralis, cerebrale: garunari dagokiona, adibidez garunak garondo-hezurraren barruko aurpegián eragiten dituen hobi itxurako aztarnak (*Fossa cerebralis*).

cerebro-: konposatuetan, garunari dagokiona.

cerebrospinalis, cerebrospinale: garunari eta ornomuinari dagokiena, bereziki bion barrutik eta ingurutik ibili dabilen isurkaria (*Liquor cerebrospinalis*).

cerebrum, cerebri (n): garun.

cerumen, ceruminis (n): belarriko argizari.

ceruminosus, ceruminosa, ceruminosum: belarriko argizariari dagokiona.

cervicalis, cervicale: idunari dagokiona, adibidez bertako faszia (*Fascia cervicalis* [*Fascia colli*]).

cervicothoracicus, cervicothoracica, cervicothoracicum: idunari eta toraxari dagokiena, bereziki bion arteko muga aldean kokatzen den gongoila (*Ganglion cervicothoracicum* [*Ganglion stellatum*]).

cervix, cervicis (f): iduna, zentzu hertsian (*Collum*, buruaren eta toraxaren arteko zatia), eta zentzu zabalean maskuriaren iduna (*Cervix vesicae*; *Collum vesicae*), hortzena (*Cervix dentis*) eta umetokiarena (*Cervix uteri*).

chiasma, chiasmatis (n): gurutzagune, grezierako *chiasma* (gurutzatze) hitzetik. Anatomian bereziki *Chiasma opticum* izena eskuin eta ezkerreko ikusmen-nerbioak gurutzatzen diren tokiari ematen zaio.

chiasmaticus, chiasmatica, chiasmaticum: ikusmen-nerbioen gurutzaguneari dagokiona, adibidez bertarako arteria-adartxoak (*R. chiasmaticus* [*Arteria communicans posterior*]).

choanae, choanarum (f): koana, sudur barrunbea eztarrira irekitzen den tokia, grezierako *choane* (inbutu) hitzetik.

choanalis, choanale: koanei dagokiena, bereziki golde hezurrean eskuineko eta ezkerreko koanak banatzen dituen ertza (*Crista choanalis vomeris*).

choledochus, choledocha, choledochum: behazunari dagokiona, grezierako *chole* (behazun) hitzetik. Adibidez, *Ductus choledochus* (*Ductus biliaris*) izena hartzen du duodenoraino behazuna daraman hodiak.

chondrificatio, chondrificationis (f): kartilago bihurtze.

chondro-: konposatuetan, kartilagoari dagokiona.

chondroblastus, chondroblasti (m): kartilagoa sortzen duen zelula mota.

chondrocranium, chondrocranii (n): embriologian, garezurraren eraikuntzan esku hartzen duen kartilagoa.

chondrocytus, chondrocyti (m): kartilagoaren zelula mota berezia.

chondrogenesis, chondrogenesis (f): kartilagoaren eraikuntza edo sorrera.

chondroglossus, chondroglossa, chondroglossum: hioide hezurraren adar txikiari eta mihiari dagokiena, bereziki bion artean hedatzen den giharra (*Musculus chondroglossus*).

chondropharyngeus, chondropharyngea, chondropharyngeum: hioide hezurraren adar txikiari eta eztarriari dagokiena, bereziki bion artean hedatzen den giharra (*Pars chondropharyngea [Musculus constrictor pharyngis medius]*).

chorda, chordae (f): soka. Adibidez, *Chorda tympani* izena hartzen du dastamenzuntzez eta baraila azpiko guruinarentzako zuntz parasinpatikoz osatutako soka itxurako nerbiotxoak.

chorion, chorii (n): embriologian korion, umekia batzen duen mintza.

choroidea, choroidae (f): (i) begiaren koroide geruza, (ii) laugarren bentrikuluko koroide mintza (*Tela choroidea ventriculi quarti*).

chylus, chyli (m): hesteetatik batzen den linfa, grezierako *khylos* (zuku) hitzetik.

ciliaris, ciliare: zentzu hertsian betileei dagokiena, adibidez begiaren orbita antzeko giharrean (*Musculus orbicularis oculi*) *Fasciculus ciliaris* izena ematen zaio betile eskualdeko zuntz taldeari. Zentzu zabalagoan begiaren zenbait osagai eta eranskin adierazten ditu, adibidez *Corpus ciliare*, *Musculus ciliaris*, *Vanae ciliares* edo *Ganglion ciliare*.

cilium, cilii (n): betile.

cinereus, cinerea, cinereum: errauskara, errauts-kolorekoa. Anatomian, bereziki *Tuber cinereum* izena ematen zaio hipotalamoaren inbutuaren atze-hormako gai grisari.

cingularis, cingulare: zingulu edo gerrikoari dagokiona.

cingulum, cinguli (n): zingulu, gerriko. Adibidez, *Cingulum* esaten zaio ebakortzen eta betortzen koroen mihi aldeko aurpegian idunetik gertu aurkitzen den handiera aldakorreko ganbilguneari.

cinis, cineris (m): errauts.

circularis, circulare: biribil, zirkulu itxurako.

circulatio, circulationis (f): ibilbide biribila egitea, itzulbideka aritza.

circulus, circuli (m): *circus* (biribil, zirkulu, eratzun) hitzaren txikigarria.

circum-: konposatuetan, zerbait inguratzen duena.

circumferentia, circumferentiae (f): giltza-aurpegi baten inguru-buelta, zentzu zabalean eremu biribil baten itzulbide osoa.

circumferentialis, circumferentiale: itzulbide osoari dagokiona. Adibidez, atzeko garun-arterian *Arteriae circumferentiales breves* izena ematen zaie zubia odoleztatzen duten zenbait adarri, zubiaren behe-aurpegia zati batez inguratu egiten dutelako.

circumflexus, circumflexa, circumflexum: zerbait inguratzeko okertua. Adibidez, eskapularen albo aldeko ertza inguratuz ezten azpiko hobira iristen den arteriak *Arteria circumflexa scapulae* izena hartzen du.

circus, circi (m): biribil, zirkulu.

cisterna, cisternae (f): uraska, isurkariz betetako hutsunea.

claustrum, claustri (n): esparru edo barruti itxia. Anatomian *Clastrum* izena hartzen du telentzefaloko gai grisaren geruza estu batek, garun-azalaren azpiko gai zuri barruan bakartuta edo *itxita* aurkitzen baita.

clavicula, claviculae (f): giltza txikia, *clavis* hitzaren txikigarria. Anatomian, lepauztaia.

clavicularis, claviculare: lepauztaiarri dagokiona.

clavipectoralis, clavipectorale: lepauztaiarri eta bularreko giharreriari dagokiena. Adibidez, berauen artean mugatzen duten hirukia (*Trigonum clavipectorale*).

clavis, clavis (f): giltza¹³, grezierako *kleis* hitzetik (giltza, lepauztai).

-cleido-: konposuetan, lepauztaiarri dagokiona, grezierako *kleis* hitzetik (giltza, lepauztai).

clinicus, clinica, clinicum: klinikari dagokiona, grezierako *klinike* (gaixo-ohe ondoko praktika) hitzetik. Adibidez, hortzeten *Radix clinica* izena ematen zaio oiek estaltzen duten zatiari.

clinoides: ohe edo jarleku antzeko, grezierako *kline* (ohe, esertzeko edo etzateko altzari) hitzetik. Bereziki *Processus clinoides* izena hartzen dute esfenoide hezurraren gorputzean hipofisi hobiaren aurrean eta atzean kokatzen diren lau hezur-irtenguneek¹⁴.

clinoideus, clinoidea, clinoideum: ohe edo jarleku antzeko, ik. *clinoides*.

clitoris, clitoridis (f): emazakil, grezierako *kleitoris* hitz txikigarritik, beharbada *kleiein* (zorroratu, itxi) hitzetik edo *kleis* (giltza) hitzetik.

13. Batzuen iritziz, *Clavis* hitzak ez du giltza adierazten, baizik eta zotz antzeko gauzaki bat, adibidez klabikordioan soinua sortzeko soketan jotzen duten zurezko zotz txikien antzekoa.

14. Bina daude aurrean eta atzean, lau guztira, eta lau izateak ematen dio hipofisi hobiari hain zuzen ohe baten itxura.

clivus, clivi (m): aldapa. Anatomian, garondo-hezurrak zulo nagusiaren aurrean duen zati aldapatsua.

cloaca, cloacae (f): embriologian estolda, hestearen eta gernu-bideen lehendabiziko bukaera komuna.

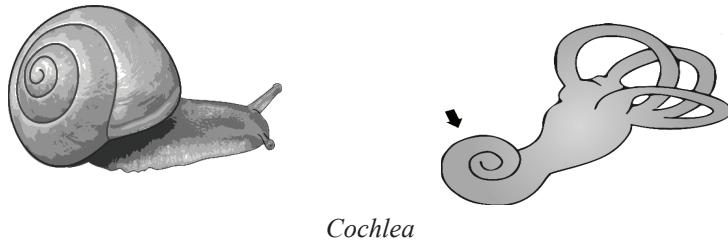
cloacalis, cloacale: estoldari dagokiona.

coarctatus, coarctata, coarctatum: estutua, estugunea duena.

coccygeus, coccygea, coccygeum: uzkornoari dagokiona. Adibidez, S4, S5 eta uzkorno-nerbioaz osatutako nerbio-sareari *Plexus coccygeus* izena ematen zaio.

coccyx, coccygis (m): uzkorno, grezierako *kokkyx* (kuku) hitzetik¹⁵.

cochlea, cochleae (f): barakuilu. Anatomian *Cochlea* izenez ezagutzen da entzumen-organoan nerbio-bukaera sentikorrak barruan dituen organo kiribildua.

Cochlea

cochlearis, cochleare: barakuiluari dagokiona, adibidez *Nervus cochlearis* izena hartzen du gara-aldeko VIII. nerbioan entzumen-funtzioa duen osagaiak.

coeliacus, coeliaca, coeliacum: sabel-barrunbeari dagokiona, grezierako *koiliakos* (sabelari dagokiona) hitzetik. Adibidez, ezkerreko urdail-arteria, gibel-arteria komuna eta bare-arteria *Truncus coeliacus* izeneko arteria-enborretik sortzen dira.

colicus, colica, colicum: kolonari dagokiona. Adibidez, *Arteria colica dextra* goranzko kolonera abiatzen den arterietako bat da.

collateralis, collaterale: albo(eta)ko, batez ere gorputz-adarretan¹⁶, adibidez eskuturrean *Lig. collaterale carpi ulnare* eta *Lig. collaterale carpi radiale*.

collicularis, colliculare: kolikuluari dagokiona.

15. Galenus sendagileak erabili zuen lehenengoz, hezurrak kuku-mokoaren antza zuelakoan.

16. Gorputz-adarretan ez dira *medialis* eta *lateralis* espazio-erreferentzia bezala erabiltzen, *radialis*, *ulnaris*, *tibialis* eta *fibularis* baizik. *Collateralis* terminoak gorputz-adarraren erdigunean barik aldeetako batean edo bietan kokatutako osagaiak adierazten ditu, adibidez goiko gorputz-adarrean erradio-aldean edota ulna-aldean. Ez nahastu *lateralis* terminoarekin.

colliculus, colliculi (m): *Collis* hitzaren txikigarria, menditxo. Anatomian *Colliculus* izenez ezagutzen dira garuneko zenbait tokitan aurkitzen diren irtengunetxo biribil antzekoak, adibidez *Colliculus facialis* erraboilean eta *Colliculus superioris et inferioris* mesentzefaloan.

collis, collis (m): mendi-tontor.

collum, colli (n): idun, edo gorputz-atal edo organo baten idun antzeko zatia.

colon, coli (n): kolon, grezierako *kolon* (gorputz-atal, heste lodi) hitzetik.

colostralis, colostrale: erditze aurretik ugatzak jariatzen duen lehendabiziko esneari dagokiona.

colostrum, colostri (n): erditze aurretik ugatzak jariatzen duen lehendabiziko esnea.

colpos, colpi (m): jatorriz umetoki, grezierako *kolpos* (umetoki) hitzetik; anatomian ematutu adierazten du, konposatuetan.

columna, columnae (f): zutarri, zutabe, behetik gorako jarrera duena. Adibidez, *Columna vertebralis* terminoak bizkarrezur adierazten du.

comitans, comitantis: lagun egiten duena. Adibidez, hipogloso nerbioarekin batera aurki daitekeen zainari *Vena comitans nervi hypoglossi* izena ematen zaio.

commissura, commissurae (f): ezkerreko eta eskuineko edo goiko eta beheko osagai baliokideak elkartzen diren gunea. Adibidez *Commissura anterior* izena du eskuineko eta ezkerreko garun erdiak hirugarren bentrikuluaren aurre aldean elkartzen diren guneak, eta, ostera, *Commissura labiorum* izena hartzen du aho-ertzak, goi- eta behe-ezpainak elkartzen diren tokiak hain zuzen.

commissuralis, commissurale: komisura motako elkarguneari dagokiona.

communicans, communicantis: elkartzaile, bi osagai elkartzen edo harremanean ipintzen dituena. Adibidez, eskuineko eta ezkerreko aurreko garun-arteriak elkarrekin harremanean ipintzen dituen arteriatxoari *Arteria communicans anterior* esaten zaio.

communis, commune: komun, batek baino gehiagok dutena. Adibidez, kanpoko eta barruko ilion-zainak *Vena iliaca communis* sortzeko elkartzen dira.

compactus, compacta, compactum: trinko, tinko.

complexus, complexa, complexum: zatiz (sarritan askotariko zatiz) osatua.

complexus, complexus (m): elkarren artean harremana duten osagaien taldea, eta bereziki berauen osotasuna, latineko *complecti* hitzetik (barruan hartu, eduki, inguratu). Adibidez, *Complexus olivarum inferior* izena hartzen dute, oro har, beheko oliba-nukleoak osatzen duten hiru nukleoek.

composite, composita, compositum: zatiak elkartuz edo elkarrekin batera kokatuz osatua.

conceptus, conceptus (m): embriologian, embrioi edo umeki eta beronen mintzak.

concha, conchae (f): maskor. Anatomian belarriaren erdiguneko zulogune ahurra adierazten du, entzumen-kanala inguratzen duena (*Concha auriculae*), baita sudur barruan arnasa berotzen eta hezetzen aritzen diren hezurrezko xafla oker meheetako bakoitza ere (*Concha nasalis*).

conchalis, conchale: maskorrari dagokiona, adibidez masailezurraren erdialdeko aurpegian *Crista conchalis* izenez ezagutzen da behe-maskorrari atxikitzen zaion gangartxoa.

condylaris, condylare: giltza-buru edo kondiloari dagokiona, adibidez, barailaren kondiloa *Processus condylaris* izeneko luzakinaren muturrean aurkitzen da.

condylus, condyli (m): giltza-buru, giltza-aurpegi bat duen hezur zatia, grezierako *kondylos* (hezur-giltzak, atzamarretako giltzak) hitzetik.

congenitalis, congenitale: jaiotzari dagokiona, edo jaiotzarekin batera antzematen zaiona.

conunctio, conjunctionis (f): lotura edo harreman.

conjunctiva, conjunctivae (f): batze-mintz. Anatomian *Tunica conjunctiva* izena ematen zaio betazalen barruko aurpegia estaltzen duen geruzari.

conjunctivalis, conjunctivale: batze-mintzari dagokiona, eta bereziki begiaren konjuntibari dagokiona, adibidez bertarako arteriatxoak (*Aa. conjunctivales*).

conjunctivus, conjunctiva, conjunctivum: batzen edo elkartzen duena. Adibidez, *Falx inguinalis* edo *Tendo conjunctivus* izena hartzen du sabelaren zeharkako giharraren behe aldeko tendoiaren zati batek, hain zuzen pubis hezurrari lotzen zaionak, gehienetan sabelaren barruko lapraneko giharraren tendoiarekin batera lotzen baita (banatuta ere aurki daitezke halere).

connectivus, connectiva, connectivum: lokarri, lotzeari edo elkartzeari dagokiona. Bereziki, *Textus connectivus laxus* izena ematen zaio lokarri-ehun lasaiari.

connexus, connexus (m): elkarren arteko lotura edo harreman. Adibidez, atzamarren gihar hedatzailearen tendoi arteko lokarri-ehunekoa loturek *Connexus intertendinei* izena hartzen dute.

conoideus, conoidea, conoideum: koroa antzeko, edo koroa antzeko zerbaitei dagokiona. Adibidez, *Tuberculum conoideum* izenez ezagutzen da lepauztaiaren behe-aurpegiaren albo aldeko muturretik gertu *Ligamentum conoideum* izeneko lotailua lotzen zaion irtengunea.

constrictio, constrictionis (f): herste, estutze.

constrictor, constrictoris (m): hersten edo estutzen duena. Anatomian, bereziki irenstaldi bakoitzean eztarria hersten duen tutu-egiturako giharra (*M. constrictor pharyngis*).

conus, coni (m): kono, adibidez zintzur aldean krikotiroide lotailuaren *Conus elasticus* izeneko zatia, edo ornomuinaren isats aldeko *Conus medullaris* izeneko muturra.

convexus, convexa, convexum: ganbil, kanporanzko sabela duena.

cor, cordis (n): bihotz, latinez (ik. *cardio-* ere).

coraco-: konposatuetan, korakoide irtenguneari dagokiona.

coracoacromialis, coracoacromiale: korakoide irtengunearen eta akromionaren artean hedatzen dena, edo bioi dagokiena, adibidez *Ligamentum coracoacromiale*.

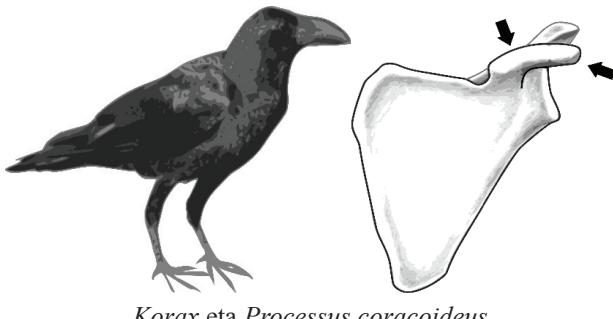
coracobrachialis, coracobrachiale: korakoide irtengunearen eta besondoaren artean hedatzen dena, edo bioi dagokiena, adibidez *Musculus coracobrachialis*.

coracoclavicularis, coracoclaviculare: korakoide irtengunearen eta lepauztaiaren artean hedatzen dena, edo bioi dagokiena, adibidez *Ligamentum coracoclaviculare*.

coracohumeralis, coracohumerale: korakoide irtengunearen eta humeroaren artean hedatzen dena, edo bioi dagokiena, adibidez *Ligamentum coracohumerale*.

coracoides: bele antza duena, grezierako *korax* (bele) hitzetik.

coracoideus, coracoidea, coracoideum: bele antza duena edo bele antzeko zerbaiti dagokiona; adibidez *Processus coracoideus* izena hartzen du eskapularen goi-ertzean dagoen gako itxuradun luzakin nabarmenak.

Korax eta *Processus coracoideus*

corium, corii (n): larruazal edo dermis.

cornea, corneae (f): maskur, azal bereziki sendo eta zaila. Anatomian, begiaren aurreko muturra estaltzen duen mintz gardena.

cornealis, corneale: begiaren korneari dagokiona; adibidez, begiaren aurreko poloan *Angulus iridocornealis* izena ematen zaio korneak eta irisak elkarrekin osatzen duten angeluari.

corneo-: konposatuetan, begiaren korneari dagokiona.

corneus, cornea, corneum: adarraren laztasuna edo nolakotasuna duena.

corniculatus, corniculata, corniculatum: adardun, adarrez hornitua. Adibidez, *Cartilago corniculata* izena ematen zaio aritenoide kartilagoaren erpinaren gainean dagoen kartilago txikiari.

corniculum, corniculi (n): *Cornu* hitzaren txikigarria.

cornificatus, cornificata, cornificatum: adarraren laztasuna edo nolakotasuna duena.

cornu, cornus (n): adar antzeko egitura edo osagaia.

corona, coronae (f): koroa.

coronalis, coronale: koroari dagokiona. Adibidez, *Sutura coronalis* esaten zaio bekoki-hezurraren eta pareta-hezurren arteko josturari, antzinako koroen jarrera eta kokapena izateagatik.

coronarius, coronaria, coronarium: koroari dagokiona edo koroa itxura duena. Bereziki izen hau ematen zaie bihotza odoleztatzen duten hodiei, bihotza bera koroa baten antzera inguratzen duten moduagatik.

coronoideus, coronoidea, coronoideum: bele-mokoaren itxurako, grezierako *korone* (bele-moko antzeko) hitzetik. Anatomian, barailak loki-giharra lotzeko duen irtengunea (*Processus coronoideus [mandibulae]*), baita ulnaren hurbileko muturreko irtenguneetako bat (*Processus coronoideus [ulnae]*) ere.

corporalis, corporale: soinari dagokiona.

corpus, corporis (n): soina, gorputza, edo hezur edo organo baten zati nagusia.

corpusculum, corpusculi (n): *corpus* hitzaren txikigarria.

corrugator, corrugatororis (m): zimurtzen duena. Adibidez, *Musculus corrugator supercilii* izena du bekainen erdialdeko mutur aldean bekozkoa zimurtzeko egin beharra duen gihartxo txikiak.

cortex, corticis (n): azal, muin eta azal bereizten zaien organoetan. Anatomian organo baten osagai azalekoena adierazten du, adibidez giltzurrunarena (*Cortex renalis*), obulutegiarena (*Cortex ovarii*) edo garuntxoarena (*Cortex cerebelli*) besteari beste.

corticais, corticale: azalari, oskolari dagokiona. Anatomian, hainbat organoren azalari dagokiona, adibidez giltzurrun-azaleko arteriak (*Aa. corticales radiatae*).

cortico-: konposatuetan, azalari dagokiona.

corticonuclearis, corticonucleare: azalari eta nukleoari dagokiena. Adibidez, *Fibrae corticonucleares mesencephali* izena hartzen dute garun-azaletik mesentzefaloko nukleo eragileetaraino hedatzen diren zuntz taldeek.

corticopontinus, corticopontina, corticopontinum: garun-azaletik zubiraino hedatzen dena, adibidez nerbio-zuntzak (*Tractus corticopontinus*).

corticorubralis, corticorubrale: garun-azaletik nukleo gorriaino hedatzen dena, adibidez nerbio-zuntzak (*Fibrae corticorubrales*).

corticospinalis, corticospinale: garun-azaletik ornomuineraaino hedatzen dena, adibidez nerbio-zuntzak (*Fibrae corticospinales*).

corticotectalis, corticotectale: garun-azal eta *tectum* arteko, adibidez nerbio-zuntzak (*Fibrae corticotectales*).

corticothalamicus, corticothalamica, corticothalamicum: garun-azaletik talamoraino hedatzen dena, adibidez nerbio-zuntzak (*Fibrae corticothalamicae*).

costa, costae (f): saihets, sahetsezur.

costalis, costale: sahetsezurrei dagokiena. Adibidez, *Cartilago costalis* esaten zaio saihets-kartilagoetako bakoitzari.

costo-: konposatuetan, sahetsezurrei dagokiena.

costocervicalis, costocervicale: sahetsezurrei eta idunari dagokiena, adibidez *Truncus costocervicalis* arteria-enborra.

costoclavicularis, costoclaviculare: sahetsezurrek lepauztairaino hedatzen dena, bereziki *Ligamentum costoclaviculare*.

costodiaphragmaticus, costodiaphragmatica, costodiaphragmaticum: sahetsezurrek eta diafragmako elkarrekin eratzen dutena, bereziki sakonunea (*Recessus costodiaphragmaticus*).

costomediastinalis, costomediastinae: sahetsezurrek eta mediastinoak elkarrekin eratzen dutena, bereziki sakonunea (*Recessus costomediastinalis*).

costotransversarius, costotransversaria, costotransversarium: sahetsezurren eta ornoen zeharkako irtenguneen artean hedatzen dena, bereziki *Ligamentum Costotransversarium*.

costovertebralis, costovertebrale: sahetsezurren eta ornoen artean eratzen dutena, bereziki giltzadurak (*Articulationes costovertebrales*).

costoxiphoideus, costoxiphoidea, costoxiphoideum: sahetsezurren eta xifoide irtengunearen artean hedatzen dena, bereziki lotailuak (*Ligamenta costoxiphoidea*).

cotyledon, cotyledonis (m): embriologian, karenaren umetoki aldeko aurpegian aurkitzen diren lobuluetako bakoitza, grezierako *cotyledon* (kopa antzeko barrunbe) hitzetik.

cotylicus, cotylica, cotylicum: katilu itxura duena, grezierako *cotyle* (katilu antzeko ontzi mota) hitzetik.

coxa, coxae (f): aldaka.

coxalis, coxale: aldakari dagokiona.

cranialis, craniale: garezurrari dagokiona, edo garezur aldeko muturrean kokatuta dagoena.

cranio-: konposatuetan, garezurrari dagokiona.

cranium, cranii (n): garezur, grezierako *kranion* (garezur, buru) hitzetik.

crassus, crassa, crassum: lodi, sendo, bereziki *Intestinum crassum* (heste lodi).

cremaster, cremasteris (m): zintzilik dagoena, grezierako *kremaster* (zintzilikatu) hitzetik. Anatomian, testikulua jasotzen duen gihar mehea.

cremastericus, cremasterica, cremastericum: kremaster giharrari dagokiona, adibidez *Arteria cremasterica*.

cribosus, cibrosa, cribrosum: bahe antzeko, adibidez, etmoide hezurraren *Lamina cribrosa*.

cribum, cribi (n): bahe.

crico-: konposatuetan, krikoide kartilagoari dagokiona.

cricoarytenoideus, cricoarytenoidea, cricoarytenoideum: krikoide eta aritenoide kartilagoei dagokiena, edo haietako batetik besteraino hedatzen dena, adibidez *Capsula articularis cricoarytenoidea*.

cricoides: eraztun antzeko, grezierako *krikos* (eraztun) hitzetik.

cricoideus, cricoidea, cricoideum: eraztun antzeko, eraztun antzeko zerbaiti dagokiona, bereziki *Cartilago cricoidea*.

cricooesophageus, cricooesophaga, cricooesophageum: krikoide kartilagoari eta hestegorriari dagokiena, edo haietako batetik besteraino hedatzen dena, bereziki *Tendo cricooesophageae*.

cricopharyngeus, cricopharyngea, cricopharyngeum: krikoide kartilagoaren eta eztarriaren artean hedatzen dena, bereziki *Musculus cricopharyngeus*.

cricothyroideus, cricothyroidea, cricothyroideum: krikoide eta tiroide kartilagoei dagokiena, adibidez *Articulatio cricothyroidea*.

cricotrachealis, cricotracheale: krikoide kartilagoaren eta zintzurrestearen artean hedatzen dena, bereziki *Ligamentum cricotracheale*.

-crinus: konposatuetan, jariatzeari dagokiona, grezierako *krinein* (kanporatu) hitzetik.

crista, cristae (f): gangar. Anatomian, luze itxurako irtengunea, bereziki hezurretan, adibidez azpileko *Crista iliaca* (ik. *apophysis ere*).

cristalis, cristale: gangarrari dagokiona. Adibidez, azpilean *Distantia intercristalis* izena hartzen du ilion-gangaren arteko tarteak.

cruciatus, cruciata, cruciatum: gurutzatu, gurutze-egitura duena. Adibidez, belauneko *Ligamentum cruciatum anterius*.

cruciformis, cruciforme: gurutze antzeko. Adibidez, garondo-hezurraren barruko aurpegian, zulo nagusiaren atzean, *Eminentia cruciformis* izena hartzen du gurutze itxura hartzen duen hezur-irtenguneak.

cruralis, crurale: bernari edo orkatilari dagokiona, eta zentzu zabalean hanka edo oin itxurako osagaiei dagokiena.

crus, cruris (n): berez berna edo orkatila, eta zentzu zabalean hanka itxurako osagaia, adibidez, iztai-eratzunean abdomeneko kanpoko lapraneko giharraren beheko tendoi edo lotuneetako bakoitza (*Crus mediale/ laterale*)¹⁷.

crypto, cryptae (f): tontsiletako zulogune itsuak (*Cryptae tonsillae*), grezierako *kryptē* (leize, kobazulo) hitzetik.

crystallinus, crystallina, crystallinum: begi-dilistaren lehenagoko izena, grezierako *krystallinos* (beirazko, izotzezko) hitzetik; gaur *Lens* hobesten da.

cubitalis, cubitale: ukondoari dagokiona, eta zentzu zabalagoan ulnari edo beronen eskualdeari dagokiena.

cubitus, cubiti (m): ukondo, latineko *cubare* (etzanda egon) hitzetik, errromatarrek ukondo gainean etzateko ohitura omen baitzuten¹⁸. Besoko hezurra adierazteko, gaur *Terminologia Anatomica* izendegiak *Ulna* terminoa hobesten du.

cuboideo-: konposatuetan, kuboide hezurrari dagokiona.

cuboideonavicularis, cuboideonaviculare: kuboide eta eskafoide hezurren artean hedatzen dena, bereziki *Ligamentum cuboideonaviculare dorsale/ plantare*.

cuboideus, cuboidea, cuboideum: kubo antzeko edo kubo antzeko zerbaitei dagokiona.

cubus, cubi (m): kubo.

culmen, culminis (n): gailur, goreneko mutur, bereziki garuntxoan *Culmen* izeneko atala.

cumulus, cumuli (m): meta. Enbriologian *Cumulus oophorus* izena ematen zaio oozitoa inguratzen duen zelula taldeari.

17. Sarritan plural bezala, adibidez *Crura antihelicis*, *Crura ossea ampullaria* edo *Crura membranacea ampullaria*.

18. *Decubitus* hitza ere jatorri berekoa izan daiteke, etzanda egotearen esanahi honetan berean.

cuneatus, cuneata, cuneatum: ziri edo falka itxurako. Anatomian *Fasciculus cuneatus* izena hartzen du ornomuinean gora bizkar-funikuluan abiatzen diren axoi-eskutadetako batek, beharbada zeharka ebakita falka itxurako silueta duelako, eta axoi horiexek erraboilean duten jomuga-nukleoa *Nucleus cuneatus* izenez ezagutzen da.

cuneiformis, cuneiforme: ziri edo falka antzeko. Falka itxurako egitura nahiko arrunta da anatomian, eta hortaz *cuneiformis* terminoa hainbat osagai izendatzeko erabiltzen da, besteak beste, garun-enborreko nukleoa (*Nucleus cuneiformis*), golde hezurraren aurreko muturra (*Pars cuneiformis vomeris*), aritenoide-epiglotisetako toles barruko kartilago aldakor txiki bat (*Cartilago cuneiformis*), eta bereziki oin-bizkarreko zenbait hezurtxo ere (*Os cuneiforme mediale/ intermedium/ laterale*).

cuneo-: konposatuetan, falka itxurako hezurrari dagokiona (*Articulatio cuneonavicularis*) edo garondo-lobuluoko *Cuneus* izeneko zatiari dagokiona (*Fibrae cuneospinales*).

cuneocuboideus, cuneocuboidea, cuneocuboideum: falka itxurako hezurraren eta kuboide hezurraren artean hedatzen dena, bereziki *Ligamentum cuneocuboideum plantare / dorsale*.

cuneometatarsalis, cuneometatarsale: falka hezurraren eta metatarsoko hezurren artean hedatzen dena, bereziki *Ligamenta cuneometatarsalia interossea*.

cuneonavicularis, cuneonaviculare: falka hezurrari eta eskafoide hezurrari dagokiena edo berauetako batetik besteraino hedatzen dena, adibidez *Ligamentum cuneonaviculare dorsale/ plantare*.

cuneus, cunei (m): ziri edo falka. Anatomian *Cuneus* izena hartzen du garondo-lobuluaren hiruki itxurako atze-muturrak, lobuluaren erdialdeko aurpegian.

cuniculus, cuniculi (m): tunel, pasabide.

cunnus, cunni (m): alu.

cupula, cupulae (f): *Cupa* (kupel, ontzi) hitzaren txikigarria. Anatomian ganga; adibidez, *Cupula pleurae* izenez ezagutzen da andaerraiaren gorengo zati edo muturra.

cupularis, cupulare: gangari dagokiona.

cursus, cursus (m): ibilbide.

curvatura, curvaturae (f): okerrune. Adibidez, urdailean okerrune nagusia (*Curvatura major*) eta txikia (*Curvatura minor*) bereizten dira.

cuspis, cuspidis (f): gailur, goi-mutur; anatomian, bereziki hortzetan koroaren gailurretako bakoitza (*Cuspis dentis*).

cutaneus, cutanea, cutaneum: larruazalari dagokiona. Adibidez, arteria jakin baten adar bat larruazalera abiatu eta beronen eskualde bat odoleztatzen duenean *Ramus cutaneus* izenez ezagutzen da.

cutis, cutis (f): larruazal.

cyclicus, cyclica, cyclicum: zikloka aritzen dena.

cylindricus, cylindrica, cylindricum: zilindro antzeko. Anatomian bereziki ardatz bakar baten inguruan itzulika egiten duten giltzadurak *Articulatio cylindrica* izenez ezagutzen dira, barne adibidez trokoide eta polea motakoak.

cymba, cymbae (f): belarriaren goiko zatia, grezierako *kumbe* (ontzi) hitzetik. Bereziki, *Cymba conchalis* belarriak helixaren erroaren goi-goian duen sakonuneari esaten zaio.

cysticus, cystica, cysticum: anatomian, behazunari dagokiona, adibidez jariatze-hodia (*Ductus cysticus*).

cystis, cystis (f): barruan isurkaria daukan barrunbe edo poltsa, grezierako *kystis* (poltsa) hitzetik. Anatomian behazuna (*Vesica biliaris*, *Vesica fellea*) adierazten du¹⁹.

D

dartos: anatomian bereziki *Tunica dartos* izena ematen zaio ezpain nagusien edo eskrotoaren larruazalpean gihar leunez hornituriko geruzari²⁰, grezierako *dartos* (larrutua) hitzetik.

decidua, deciduae (f): umetokian bereziki umedunaldirako eraldatzen den mukosa, latineko *deciduus* (erorkor, erortzeko dena) hitzetik.

deciduus, decidua, deciduum: erortzeko dena, latineko *decidere* hitzetik (erori).

declive, declivis (n): aldapa, malda duen gainaldea. Anatomian bereziki *Declive* izena hartzen du garuntxoaren ildo nagusiari isats alderantz jarraitzen dion zatiak.

decussatio, decussationis (f): gurutzatzea, latineko *decussis* hitzetik (10 zenbakia adierazten duen erromatar *X* ikurra). Nerbio-sisteman sarri agertzen da, bertan axoi talde ugarik alde batetik besterako ibilbidea dutelako, adibidez *Decussatio pyramidum*, *Decussatio lemnisci medialis* edo *Decussationes tegmentales* terminoetan.

dedifferentia, dedifferentiae (f): ezberdintasuna galtzea.

defectio, defectionis (f): enbriologian akats, hutsegite.

defectus, defecta, defectum: enbriologian, akastun edo gorputz osoa ez duena.

defectus, defectus (m): enbriologian, urritasun edo gabezia.

19. Anatomiaz kanpoko zenbait eratorritan maskuriari (*Vesica urinaria*) dagokiona ere adierazteko erabiltzen da, adibidez *cystitis* terminoan.

20. Ez da eponimo bat, ez dago letra larriz idatzi beharrik.

deferens, deferentis: eraman daramana, latineko *deferre* (hara eraman) hitzetik. Anatomian bereziki *Ductus deferens* terminoak hazi-hodia adierazten du, eta beroni lagun egiten dion arteriak *Arteria ductus deferentis* izena hartzen du.

deferentialis, differentiale: anatomian, hazi-hodiari dagokiona.

deformitas, deformitatis (f): itxuragabetasuna. Adibidez, *Plexus deferentialis* izena hartzen du hazi-hodia inguratzen duen nerbio-sareak.

deformis, deforme: itxuragabe, ezain.

deletio, deletionis (f): suntsitze, ezabatze, latineko *delere* (suntsitze, akatze) hitzetik.

delto-: konposatuetan, deltoide giharrari dagokiona, adibidez *Trigonum deltopectorale* (*Trigonum clavipectoralis*) izena hartzen du deltoide giharrak, bular-gihar nagusiak eta lepauztaiak elkarren artean mugatzen duten espazioak.

deltoideus, deltoidea, deltoideum: *delta* itxurako edo *delta* itxura duenari dago-kiona. Anatomian gehienbat deltoide giharrari (*Musculus deltoideus*) eta beronekin zerikusi duten zenbait osagairi dagokie, adibidez *Fascia deltoidea*, *Tuberousitas deltoidea*, *Ramus deltoideus*, *Tuberculum deltoideum* edo *Regio deltoidea*. Halaber, orkatilan ere *Ligamentum deltoideum* (*Ligamentum collatellare mediale*) izeneko lotailua aurkitzen da.

deltopectoralis, deltopectorale: deltoide giharrari eta bular-giharrari dagokiena (ik. *delto-*).

dendriticus, dendritica, dendriticum: dentitari edo dendritei dagokiena.

dendritum, dendriti (n): neurona baten zuhaitz erako luzakina, grezierako *dendron* (zuhaitz) hitzetik.

dendro-: konposatuetan, dendritari dagokiona edo zuhaitz antzeko egitura duena.

dendrodendriticus, dendrodendritica, dendrodendriticum: bi dendritei dago-kiena edo bion artean eratzen dutena, bereziki dendrita arteko sinapsi mota.

dens, dentis: hortz.

dentatus, dentata, dentatum: hortzez hornitua, edo itxura hori duena. Nerbio-sisteman bereziki *Gyrus dentatus* eta *Nucleus dentatus* (*Nucleus lateralis cerebelli*) aurkitzen dira, biak itxura zimur edo hozkatuaz.

denticulatus, denticulata, denticulatum: hortzez hornitua. Adibidez, *Ligamentum denticulatum* izena hartzen du ornomuina bere inguruko dura materrarekin tarteka lotzen duen mintzak, loturetako bakoitzak hartzen duen hortz itxuragatik.

denticulus, denticuli (m): *dens* (hortz) hitzaren txikigarria.

dentinum, dentini (n): dentina, hortzaren hezur antzeko osagai nagusia.

depressor, depressoris (m): jaistaile, beheratzaile. Adibidez, *Musculus depressor anguli oris* izena ematen zaio aho-ertza beherantz mugitzen duen giharrari.

-derma: konposatuetan, larruazalari dagokiona edo enbrioiaaren garapen-geruza nagusiei dagokiena, grezierako *derma* (larruazal) hitzetik. *Terminologia Anatomica* izendegian, ostera, *cutis* (adibidez *Glandulae cutis*) edo *cutaneus* (adibidez *Ramus cutaneus*) hobesten dira.

dermalis, dermale: larruazalari dagokiona (ik. *-derma* ere).

descendens, descendantis: jaisten ari dena, beheranzko. Adibidez, duodenoaren beheranzko zatiari *Pars descendens* izena ematen zaio.

desmo-: konposatuetan, lokarri-ehunari dagokiona, grezierako *desmos* hitzetik. Adibidez, garezurraren garapenean mintzez hezurtzen diren hezurrei oro har *Desmocranum* esaten zaie.

desmocranum, desmocranii (n): garezurraren eraikuntzan esku hartzen duen lokarri-ehunezko zatia, edo mintzez hezurtzen den garezur osagai edo zatia.

detrusor, detrusoris (m): hertsatuz kanporatzen duena, latineko *detrudere* (hertsatuz atera) aditzetik. Anatomian bereziki *Musculus detrusor vesicae* izena ematen zaio maskuria hutsarazten duen giharrari.

dexter, dextra, dextrum: eskuin, eskuineko.

di(a)-: aldean besteko.

diaphragma, diaphragmatis (n): grezierako *diaphragma* (trenkada, banaketa) hitzetik, anatomian gehienbat torax eta abdomen barrunbeak elkarrengandik banatzen dituen gihar mehe eta zabala adierazteko erabiltzen da (*Diaphragma*). Halaber, *Diaphragma sellae* izena hartzen du aurreko eta atzeko klinoida irtenguneen artean hipofisi guruinaren gainetik hedatzen den dura mater orri txikiak.

diaphragmaticus, diaphragmatica, diaphragmaticum: diafragmari dagokiona.

diaphysis, diaphysis (f): hezur luzeen erdiko zatia, grezierako *diaphysis* (bitarteko osagai, bitartean hazitako) hitzetik.

diarthrosis, diarthrosis (f): bi hezurren arteko giltzadura mugikorra, sinobia motako giltzadura, grezierako *diarthrosis* (giltzadura mugikor, banaketa) hitzetik.

di-: konposatuetan, bikun edo bikoitz.

diencephalicus, diencephalica, diencephalicum: bitarteko garunari, dientzefaloari dagokiona.

diencephalon, diencephali (n): dientzefalo edo bitarteko garun, bereziki eskuineko eta ezkerreko telentzefaloen artekoa.

differens, differentis: ezberdin.

differentatio, differentiationis (f): ezberdintze.

digastricus, digastrica, digastricum: bi sabelez edo osagaiz hornitua, eta bereziki haragizko bi atalez osatzen den *Musculus digastricus* eta beronekin zerikusia duten zenbait osagai (adibidez *Fossa digastrica* edo *Ramus digastricus*).

digestorius, digestoria, digestorum: digestioari dagokiona, adibidez *Systema digestorum*.

digitalis, digitale: hatzei dagokiena, adibidez *Arteriae digitales dorsales*.

digitationes, digitationum (f): hatz-markak, adibidez, *Digitationes hippocampi* izena hartzen dute hipokanpoan aurki daitezkeen hatz-marka antzeko aztarnek.

digitatus, digitata, digitatum: hatz-marka, hatzen itxurako aztarna. Adibidez, bekoki-hezurrean garunaren okerruneek eragindako *Impressiones digitatae (Impressiones gyrorum)* izeneko aztarnak aurkitzen dira.

digitus, digiti (m): hatz, eri.

dilatator, dilatatoris (m): zerbait hedatu edo zabaldu egiten duena. Adibidez, beginaria zabaltzen duen giharrak *Musculus dilatator pupillae* izena hartzen du.

diploe, diploes (f): garezur-gangako hezurretan, hezur trinkozko bi xaflen bitartean aurkitzen den hezur harroz osatutako geruza; grezierako *diploe* (bikoizte) hitzetik.

diploicus, diploica, diploicum: diploe geruzari dagokiona, adibidez *Vena diploicae* izena hartzen dute *diploe* barruan dauden zain txikiek.

directus, directa, directum: zuzen. Anatomian bereziki *Vena directae laterales* izena ematen zaie albo-bentrikuluen eskualdetik zuzenean barruko garun-zainera husten diren zainei.

dissipatus, dissipata, dissipatum: bere osagaiak sakabanatuta edo barreiatuta dituena. Adibidez, *Nucleus tegmentalis pedunculopontinus* barruan bi zati bereizten dira, bata *Pars compacta*, trinko eta mugatua, eta bestea, mugatzeko zailagoa, *Pars dissipata*.

distalis, distale: gorputz-enborretik aldenduago, edo denetatik aldenduen. Anatomian espazioko erreferentzia nagusietako bat da.

diverticulum, diverticuli (n): kanporanzko luzakin, bereziki hesteetan, adibidez *Diverticulum ilii*.

divisio, divisionis (f): zatiki, zati. Adibidez, besondo-sarean erroak (*Radices*), enborrak (*Trunci*), banakoak (*Divisiones*) eta sokak (*Fasciculi*) bereizten dira.

dorsalis, dorsale: bizkarrari dagokiona. Anatomian espazioko erreferentzia nagusietako bat da.

dors-: konposatuetan, bizkarrari dagokiona.

dorsolateralis, dorsolaterale: atzerantz eta albo alderantz jarrita edo kokatuta dagoena.

dorsum, dorsi (n): bizkar.

ductalis, ductale: eramateko bideari edo ibilbideari dagokiona.

ductulus, ductuli (m): *Ductus* hitzaren txikigarria. Adibidez, *Ductuli exretorii glandulae lacrimalis* izena hartzen dute malko-guruinetik konjuntibara irekitzen diren hamar bat jariatze-hoditxoek.

ductus, ductus (m): eramateko bide, ibilbide; latineko *ducere* (gidatu, eraman) hitzetik. Adibidez, *Ductus nasolacrimalis* izena ematen zaio begi aurretik bildutako malkoak sudur-barrunberaino eramaten dituen hodiari.

duodenalis, duodenale: duodenoari dagokiona. Adibidez, gibelaren gainazalean *Impressio duodenalis* izenez ezagutzen da duodenoak eragiten dion aztarna.

duodeno-: konposatuetan, duodenoari dagokiona (ik. *duodenojejunalis*).

duodenojejunalis, duodenojejunale: duodenoari eta jejunoari dagokiena, bereziki bion arteko okerrunea (*Flexura duodenojejunalis*).

duodenum, duodeni (n): urdailari jarraitzen dion tutu zatia, grezierako *dodekadaktylos* (hamabi atzamarren luzerako) hitzetik.

duplex, duplicitis: bikoitz.

duplicatio, duplicationis (f): bikoizte.

duplicatus, duplicata, duplicatum: bikoiztua.

durus, dura, durum: gogor. Anatomian ahosabai gogor (*Palatum durum*) eta *Dura mater* terminoetan azaltzen da²¹.

---

21. II. mendean Galenus greziar medikuak garuna batzen zuten bi geruza deskribatu zituen, *pacheia* eta *lepte* izenez (ik. *meninx* ere). Arabierara *alumm al-dimagh* (garunaren ama) izenez itzuli ziren, eta geroago Hali Abbasek arabierazko *alumm al-galidah/jafiyah* (ama gogor) eta *alumm al-raqiqah* (ama bigun) bereizi zituen. Latineko baliokideak *crassa* (lodi edo trinko) eta *tenius* (mehe edo fin) baziren ere, geroago XII. mendean Antiokiako Stephanus fraideak *dura mater* (ama gogor) eta *pia mater* (ama errukior) izendatu zituen, eta *Terminologia Anatomica* izendegian *Pia mater* izenak bere horretan jarraitzen du gaur ere. Bai *mater* hitza baita *matrix*, *metrium*, *materia* edo *matter* hitzak ere *ama* adierazten duen *ma/matru* erro unibertsalean errrotuta daude; berez meningeen kasuan *mater* honek *materia* edo *gai* esanahia du.

E

ebur, eboris (n): boli.

eburneus, eburnea, eburneum: bolizko. Anatomian, bereziki hortzetako dentinari dagokio; dentinari, hain zuen, *Substantia eburnea* izena ematen zitzaion. Halere, *Terminologia Anatomica* izendegiak *Dentinum* hobesten du.

eccrinus, eccrina, eccrinum: kanporantz ekoizten duena.

ectopia, ectopiae (f): organoen arauz kanpoko kokapena, grezierako *ektopios* (aldendua) hitzetik.

ectopicus, ectopica, ectopicum: arauz kanpoko kokapena duena, edo ezaugarri horri dagokiona.

efferens, efferentis: kanpora daramana. Adibidez, giltzurrunean glomerulutik odola ateratzen duen hodia *Arteriola glomerularis efferens* izenez ezagutzen da.

ejaculatio, ejaculationis: kanpora isurtzea, latineko *ex* (kanpo) eta *iaculari* (botatzea, jaurtitzea) hitzetatik.

ejaculatorius, ejaculatoria, ejaculatorium: kanpora isurtzeari dagokiona. Adibidez, hazia uretraraino eramatzen duen hodiak *Ductus ejaculatorius* izena hartzen du.

elasticus, elastica, elasticum: luzeran ematen duena edo gaitasuna hori duena. Anatomian, bereziki *Conus elasticus* izenez ezagutzen da ahots-lotailuaren eta krikoide kartilagoaren arteko mintz indartua.

elasto-: konposatuetan, luzeran ematen duenari dagokiona.

embryo, embryonis (m): embrio, ernamuin, gizakia jaio aurreko lehenengo bi hiletan, grezierako *embryon* (jaio aurreko umeki) hitzetik.

embryo-: konposatuetan, embrio, ernamuin.

embryoblastus, embryoblasti (m): blastozistoan, enbrioia sortuko duen zelula mota.

embryonicus, embryonica, embryonicum: enbrioari dagokiona.

eminentia, eminentiae (f): besteen gainetik nabarmenzen edo gailentzen dena, goragune. Anatomian, adibidez, erpuruaren erro haragitsuari *Eminentia thenaris* izena ematen zaio.

mons, montis (m): mendi. Anatomian, bereziki pubis edo sabelpe eskualdeko larruazalari *Mons pubis* izena ematen zaio.

emissarium, emissarii (n): urak kanporatzeko hustubide edo kanalak. Anatomian, bereziki *Vena emissariae* izena ematen zaie garezur barruko zain-odola garezurrez

kanpoko zainetara zenbait zulotxo berezitak ateratzen duten zainei (mastoide irtengunean *Vena emissaria mastoidea*, garondoko kondiloen aldamenean *Vena emissaria condylaris*, eta garondo-hezur eta pareta-hezurretan *Vena emissaria occipitalis* eta *Vena emissaria parietalis*).

enamelum, enameli (n): apaintzeko eta babesteko xedez beira eta beste osagai batzuk urtuz zenbait gauzari ematen zitzaien estalki edo geruza distiratsu eta gogorra. Anatomian, bereziki hortz-koroaren azaleko osagai gogorra.

enarthrosis, enarthrosis: esfera antzeko egitura duen giltzadura mota.

encephalicus, encephalica, encephalicum: entzefaloari dagokiona.

encephalon, encephali: ornodunen burmuina, grezierako *enkephalos* (buruaren muin, barruko) hitzetik eta berau *en* (barru) eta *kephale* (buru) hitzetatik. Anatomian, nerbio-sistemaren garezur barruko zatia.

endo-: konposatuetan, barrukotasun, grezierako *endon* (barruan, barruko, barruranzko) hitzetik.

endoblastus, endoblasti (m): embrioaren geruzetatik barrukoena.

endocardialis, endocardiale: bihotzaren mintz barrukoenari dagokiona.

endocardium, endocardii (n): bihotzaren mintz barrukoena, grezierako *endo* eta *kardia* hitzetatik.

endocrinus, endocrina, endocrinum: gorputzaren barrura jariatzen duena, bereziki odolera.

endoderma, endodermatis (n): embrioaren geruzetatik barrukoena.

endolympha, endolymphae (f): barruko ura, grezierako *endo* (barru) eta *lymphē* (ur garbia; uraren jainkosa) hitzetatik. Anatomian, bereziki mintzezko labirintua bustitzen duen isurkaria.

endometrialis, endometriale: umetokiaren mukosari dagokiona.

endometrium, endometrii (n): umetokiaren mukosa.

endopeduncularis, endopedunculare: pedunkuluan kokatua; bereziki *Nucleus endopeduncularis* izenez garunaren pedunkuluen aldamenean kokatzen den zelula taldea ezagutzen da.

endopelvianus, endopelviana, endopelvianum: azpil barruko edo barru horri dagokiona. Adibidez, *Fascia endopelviana* (*Fascia pelvis parietalis*) izena ematen zaio azpilaren barru aldeko gainazala estaltzen duen mintzari.

endothoracicus, endothoracica, endothoracicum: torax barruan aurkitzen dena edo barru horri dagokiona. Adibidez, *Fascia endothoracica* (*Fascia parietalis thoracis*) izena ematen zaio toraxaren barru aldeko gainazala estaltzen duen mintzari.

endosteum, endostei (n): hezurraren barrunbea janzten duen mintza.

endothelialis, endotheliale: endotelioari dagokiona, endotelioz hornitua.

endothelio-: konposatuetan, endotelioari edo barruko mintzari dagokiona.

endothelium, endothelii (n): hodiak eta zenbait barrunbe janzten dituen mintz mota.

entericus, enterica, entericum: hesteari dagokiona, grezierako *enteron* (heste) hitzetik. Adibidez, *Plexus entericus* izenez ezagutzen dira, oro har, heste-hormaren barruan aurkitzen diren nerbio autonomoak.

epaxialis, epaxiale: enbriologian, ardatz-eskeletoaren goian kokatua.

ependyma, ependymatis (f): ependimo, ornomuinaren kanala barrutik janzten duen glia-zelula mota, grezierako *ependyma* (kanpoko jantzi) hitzetik.

ependymalis, ependymale: ependimoari dagokiona.

epi-: konposatuetan, gaineko.

epicardium, epicardii (n): perikardioaren errai-orria, bihotzaren mintz kanpokoena.

epicondylus, epicondyli (m): bereziki humeroaren urruneko muturrean (*Condylus humeri*) besoko giharren lotunetatzat erabiltzen diren hezur-goraguneetako bakoitza (*Epicondylus medialis/ lateralis*).

epicranialis, epicraniale: bereziki *Aponeurosis epicranialis* (*Galea aponeurotica*) izena ematen zaio garezur-ganga estaltzen duen garondo-bekokietako giharraren tendoi zabalari (ik. *epicranius* ere).

epicranius, epicrania, epicraniun: garezur gainean dagoena. Bereziki *Musculus epicranius* izenez ezagutzen dira, oro har, garezur-ganga estaltzen duen tendoi zabalari lotzen zaizkion giharrak (*Musculus occipitofrontalis* eta *Musculus temporoparietalis*).

epidermis, epidermidis (f): larruazalaren gain-gaineko azala.

epididymalis, epididymale: barrabil gainekoari dagokiona, bereziki epididimoari dagokiona.

epididymis, epididymidis (f): barrabil gainekoa, grezierako *epi-* (gaineko) eta *didymoi* (barrabil, bikoitz) hitzetatik.

epiduralis, epidurale: dura mater mintzaz kanpokoa, edo kanpokoari dagokiona.

epigastricus, epigastrica, epigastricum: epigastrioan, urdail gainean edo sabelaren goian kokatua. Adibidez, *Arteria epigastrica inferior* izena abdomenaren behe-zatitik gorantz epigastrioraino hedatzen den arteriak hartzen du.

epigastrium, epigastrii (n): abdomenaren goi aldeko eskualdea, grezierako *epigastrion* (sabelaren goian kokatua) hitzetik.

epiglotticus, epiglottica, epiglotticum: epiglotisari dagokiona. Adibidez, *Vallecula epiglottica* izena hartzen dute epiglotisaren eta mihiaren bitartean dauden bi zuloguneek.

epiglottis, epiglottidis (f): mihiaren gainean aurkitzen dena, grezierako *epi* (gainean) eta *glossa* (mihia) hitzetatik. Anatomian, bereziki zintzurraren sarreran zutik dagoen kartilago elastiko zapala.

epimysium, epimysii (n): giharra batzen duen lokarri-ehun edo mintza.

epineurium, epineurii (n): nerbioa batzen duen lokarri-ehun edo mintza.

epipharynx, epipharyngis (m): eztarriaren gorengo zatiaren (sudur-barrunbearen atzekoaren) lehenagoko izena. Gaur *Terminologia Anatomica* izendegian *Pars nasalis pharyngis* hobesten da.

epiphysialis, epiphysiale: epifisiari dagokiona, adibidez *Cartilago epiphysialis*.

epiphysis, epiphysis (f): hezur luzeetan giltzatzen den muturra, grezierako *epiphysis* (beste zerbaitetik edo gainean sortua edo hazia) hitzetik. *Terminologia Anatomica* izendegian *Glandula pinealis* izeneko guruinari lehenago *Epiphysis* izena ematen zaitzaion.

epiploicus, epiploica, epiploicum: heste aurreko mintz nagusiari dagokiona. Adibidez, *Vena gastroepiploica dextra* (*Vena gastroomental dextra*) izenez ezagutzen da urdailaren bihurgune nagusian zehar piloroaren behe-bazterraineraino izen bereko arteriari lagun eginez hedatzen den zaina.

epiploon, epiplo (n): hesteen gaineko edo aurreko mintz nagusia, grezierako *epiploon* (heste aurreko sarea) hitzetik. Gaur *Terminologia Anatomica* izendegiak *Omentum majus* hobesten du.

episcleralis, episclerale: begiaren esklera gainekoa. Adibidez, begin eskleraz kanpo begi-zainera husten diren zainei *Venae episclerales* izena ematen zaie.

epithalamicus, epithalamica, epithalamicum: epitalamoari dagokiona.

epithalamus, epithalami (m): talamo gainean aurkitzen dena, eta bereziki diantzefaloaren atzeko zatia, batez ere pineal guruinaz eta habenulaz osatua.

epithelium, epithelii (n): gain-gaineko mintz edo azala. Adibidez, irisaren atzeko aurpegiko bi geruzak *Epithelium pigmentosum* izenez ezagutzen dira oro har.

epitympanicus, epitympanca, epitympanicum: tinpano-barrunbearen goian aurkitzen dena, bereziki *Recessus epitympanicus* izeneko sakonunetxoa.

eponychium, eponychii (n): azazkalaren bizkar-aurpegitik erroraino hedatzen den epitelioa, grezierako *onychion* (azazkal, atzapar txiki) hitzetik.

epoophoron, epoophori (n): obulutegiaren eta umetoki-tutuaren ondoan aurki daitekeen mesonefros hodiaren hondakina.

equinus, equina, equinum: zaldiari dagokiona. Anatomian, bereziki *Cauda equina* (zaldi-buztan) izenez ezagutzen dira, oro har, L2tik isats alderantz *Filum terminale* bidean hedatzen diren ornomuin-nerbioak.

erector, erectoris (m): zutiarazten duena. Adibidez, bizkarrezurrari zutik eusteko betebeharra duten hainbat giharri talde bezala *Musculus erector spinae* izena ematen zaie.

esophagus, esophagi (m): ik. *oesophagus*.

ethmoidalis, ethmoidale: bahe antzeko. Anatomian, bereziki etmoide hezurra (*Os ethmoidalis*).

ethmoido-: konposatuetan, etmoide hezurrari dagokiona, adibidez *Sutura ethmoidomaxillaris*.

ethmoidolacrimalis, ethmoidolacrimale: etmoide hezurrari eta malko-hezurrari dagokiena, bereziki *Sutura ethmoidolacrimalis*.

ethmoidomaxillaris, ethmoidomaxillare: etmoide hezurrari eta masailezurrari dagokiena, bereziki *Sutura ethmoidomaxillaris*.

eversus, eversa, eversum: kanpora okertuta edo bideratua, latineko *evertere* (desbideratu, okertu) hitzetik.

excavatio, excavationis (f): zulogune, sakonune, latineko *excavare* (zulo egite) hitzetik. Adibidez, *Excavatio disci* izenez ikusmen-diskoaren erdiguneko sakonunetxoa ezagutzen da.

excretorius, excretoria, excretorium: iraizteko betebeharra duena, edo iraizteari dagokiona. Adibidez, malko-guruinaren jariatze-hoditxoei *Ductuli excretorii* izena ematen zaie.

exitus, exitus (m): irteera, irtenbide.

exo-: konposatuetan, kanpoko edo kanporako.

exocrinus, exocrina, exocrinum: kanpora bidaltzen duena, eta bereziki gorputzez kanpora jariatzen duena.

extensor, extensoris (m): luzatzen duena, eta bereziki giltzadura batean hedatze-mugimendua eragin dezakeen gihar mota.

exterior, exterius: kanpoan edo kanporago aurkitzen dena (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

externus, externa, externum: kanpoko, kanpoan aurkitzen dena (ik. konparaziozkoen taula eranskinean). Adibidez, aurreko etmoide nerbioaren adarrik gehienak sudur-barrunbean hedatzen badira ere, adarretako bat sudurraren larruazaleraino hedatzen da eta horrexegatik *Ramus nasalis externus* izena hartzen du.

extra-: konposatuetan, zerbaiten kanpoan edo beste bat baino kanporago kokatzen dena.

extracapsularis, extracapsulare: kapsulaz kanpoko. Adibidez, zenbait giltzaduretan kapsulaz kanpo kokatzen diren lotailu indartzaleei *Ligamenta extracapsularia* izena ematen zaie.

extraduralis, extradurale: dura materraz kanpoko. Bereziki, bizkarrezur-kanal barruan dura materraz kanpo kokatzen den tarteari *Spatium extradurale* (*Spatium epidurale*) izena ematen zaio.

extraperitonealis, extraperitoneale: peritoneoz kanpoko. Adibidez, *Organum extraperitoneale* izena ematen zaio baresareak estalitako organoetan mesenteriorik gabeko edozeini, giltzurrunari adibidez.

extremitas, extremitatis (f): mutur. Anatomian, hainbat organoren mutur bat edo beste adierazten du, adibidez *Extremitas superior [Polus superior] renalis*, *Extremitas uterina ovarii*, *Extremitas sternalis claviculae*, eta abar. Gorputz-adarrentzat, ostera, *Terminologia Anatomica* izendegiak *Membrum superius/ inferius* hobesten du.

extremus, extrema, extremum: kanpokoen (ik. konparaziozkoen taula eranskinean). Adibidez, oinaldeko nukleoен aldamenean aurkitzen diren axoi-eskutaden artean badaude *Capsula interna*, *Capsula externa* eta *Capsula extrema* izenak hartzen dituztenak, eta hirurotatik *Capsula extrema* da garunaren erdigunetik aldenduena edo, beste hitzetan, kanpokoena.

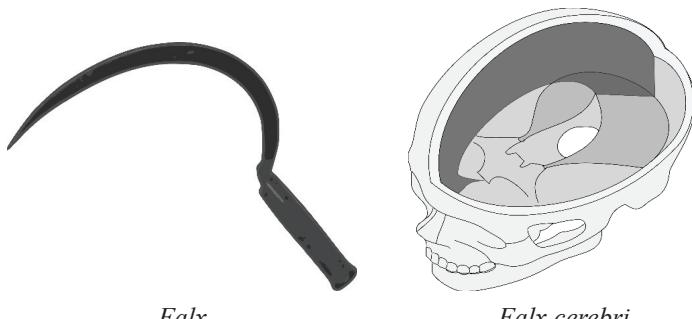
F

facialis, faciale: aurpegiari dagokiona.

facies, faciei (f): aurpegi edo gainazal.

falcifomis, falcifome: igitai itxurako.

falx, falcis (f): igitai. Anatomian, adibidez *Falx cerebri* izenez ezagutzen da garezur-gangatik beherantz garunaren luzetarako ildo barruraino hedatzen den dura materra.

Falx

Falx cerebri

fascia, fasciae (f): erromatarren garaian gorputza inguratuz janzteko erabiltzen zen oihala, baita elizgizonek erabiltzen duten xingola ere. Anatomian, giharrak batzen dituen lokarri-ehun edo mintza.

fasciculatus, fasciculata, fasciculatum: sortaz osatua edo hornitua.

fasciculus, fasciculi (m): sorta edo talde txikia. Anatomian, osagai berdintsuen sorta edo eskutada adierazten du, adibidez nerbio-zuntzena²² (adibidez *Fasciculus gracilis*), gihar-zuntzena (adibidez *Fasciculus ciliaris* [*Musculus orbicularis oculi*]), aponeurosien (adibidez *Fasciculi transversi* [*Aponeurosis plantaris*]) edo lotailuena (adibidez *Fasciculi longitudinales* [*Ligamentum cruciformis*]).

fasciola, fasciolae (f): *fascia* hitzaren txikigarria. Anatomian, zinta antza duena, bereziki gorputz kailukara inguratzen duen *Gyrus fasciolaris* izeneko zerrendatxo estua.

fasciolaris, fasciolare: zinta antza duenari dagokiona (ik. *fasciola*).

fascis, fascis (m): sorta.

fastigium, fastigii (n): erpin edo gune goreni. Anatomian, laugarren garun-bentrikuluaren sabaiaren erpina.

fauces: *faux* hitzaren plurala.

faux, faucis (f): eztarri-zulo, ahosabai-arkuak eta ahosabai-tontsila kokatzen diren tokia.

fel, fellis (n): behazun.

felleus, fellea, felleum: behazunari dagokiona (ik. *biliaris* ere), bereziki *Vesica fellea* (*Vesica biliaris*).

femina, feminae (f): emakume.

femininus, feminina, femininum: emakumeari dagokiona. Adibidez, emakume-ernalkinek *Systema genitale femininum* izena hartzen dute oro har.

femoralis, femorale: izter-, izterrari dagokiona.

femur, femoris (n): izter (*Femur*) edo izterrezur (*Femur; Os femoris*). *Terminologia Anatomica* izendegian genitiboan agertzen denean izterrari dagozkion osagaiak adierazten ditu gehienbat (adibidez *Compartimentum femoris anterius* [*Compartimentum femoris extensorum*], *Musculus quadriceps femoris*, *Regio femoris anterior*, *Septum intermusculare femoris mediale*, edo *Arteria profunda femoris*), eta, gutxiagotan, baita izterezurraren osagaiak ere (*Caput femoris* edo *Collum femoris*).

22. Nerbio-sisteman *Tractus*, *Funiculus* eta *Fasciculus* bereizten dira. Jatorri eta jomuga berberak dituzten axoi taldeek *Tractus* izeneko nerbio-bideak osatzen dituzte, eta *Fasciculus* batek *Tractus* bat baino gehiago eduki ditzake. Azkenik, *Funiculus* izena hartzen dute soka itxurako egitura makroskopikoek, batez ere ornomuinean, eta bakoitzak *Fasciculus* bat baino gehiago eduki ditzake.

fenestra, fenestrae (f): leihoa, irekigune. Adibidez, entzumen-organoan *Fenestra cochleae (rotunda)* izena hartzen du barakuilu barrura daraman leihoa biribilak.

fertilizatio, fertilizationis (f): ernalkuntza.

fetalis, fetale: umekiari dagokiona.

fetus, fetus (m): umeki, batez ere jaio aurreko bizitzako hirugarren hiletik aurrera.

fibra, fibrae (f): zuntz, ezpal.

fibro-: konposatuetan, zuntzezko edo zuntzei dagokiena.

fibrocartilagineus, fibrocartilaginea, fibrocartilagineum: zuntz-kartilagozko edo beroni dagokiona.

fibrocartilago, fibrocartilaginis (f): zuntz-kartilago, gehienbat zuntzezko ohantzea duen kartilago mota, adibidez eskuin eta ezkerreko pubis-hezurrak elkartzen dituen *Fibrocartilago interpubica (Discus interpubicus)*.

fibroelasticus, fibroelastica, fibroelasticum: zuntz elastikoz hornitua, edo mota horretako zuntzei dagokiena, bereziki (zintzurreko) *Membrana fibroelastica laryngis*.

fibromusculocartilagineus, fibromusculocartilaginea, fibromusculocartilagineum: giharrez, kartilagoz eta lokarri-ehunez osatua edo hornitua, bereziki bronkioetako *Tunica fibromusculocartilaginea*.

fibrosus, fibrosa, fibrosum: zuntz ugari dituena, zuntzez osatua edo hornitua. Adibidez, orno arteko diskotan *Annulus fibrosus* izenez ezagutzen da nukleoa inguratzen duen zuntzezko osagaia.

fibula, fibulae (f): mako, kate-orratz²³, burruntzi.

fibularis, fibulare: fibulari (*Trochlea fibularis [Trochlea peronealis]*) edo bernaren albo aldeko zatiari (adibidez *Arteria fibularis [Arteria peronea]*, *Margo fibularis pedis [Margo lateralis pedis]*) dagokiona.

filiformis, filiforme: hari itxurako. Bereziki *Papillae filiformes* izenez ezagutzen dira mingainean dauden ile itxurako dastamen-papila meheak.

filum, fili (n): hari. Bereziki anatomian *Filum terminale* izena hartzen du ornomuinaren isats aldeko muturra uzkornoekin lotzen duen luzakin meheak.

fimbria, fimbriae (f): ertz, bazter. Adibidez, *Fimbriae tubae uterinae* izena ematen zaie umetoki-tutuen muturretan aurkitzen diren atzamar itxurako luzakintxoei.

fimbriatus, fimbriata, fimbriatum: ertzez hornitua, ertzez okupatua. Adibidez, mihi azpian *Plica fimbriata* izenez ezagutzen dira mihi-hariaren alboetan aurkitzen diren zerra itxurako tolestxoak.

23. Perone hitzak grezieraz adierazten duena, alegia. Terminologia Anatomica izendegiak *Fibula* hobesten badu ere, urte askoan grezierako *Perone* erabili izan da bernaren albo aldeko hezurra adierazteko, eta gaur ere eratorri ugaritan aurkitzen da (ik. *Peronealis* edo *Peroneus*).

fissura, fissurae (f): arrakala, arteka.

flaccidus, flaccida, flacidum: lasai, loka, loditxo. Adibidez, tinpano mintzean *Pars tensa* eta *Pars flaccida* izeneko zatiak bereizten dira, lehenengoa tenkatua eta bigarrena lasaia.

flavus, flava, flavum: hori. Adibidez, *Ligamenta flava* izenez ezagutzen dira, oro har, orno-uztaiaik elkarrekin lotzen dituzten lotailuak.

flexor, flexoris (m): tolesten duena, latineko *flexere* hitzetik (tolestu, okertu). Anatomian, batez ere giltzadura batean gorputz-adarra tolesteko eginbeharra duten giharrei dagokie; adibidez, *Musculus flexor carpi radialis* eskuturra tolesten duten giharretako bat da.

flexura, flexurae (f): okerrune, bihurgune. Anatomian, organo bat eta bereziki hestearen zati jakinak okertzen diren tokiak, adibidez *Flexura duodeni superior/inferior*, *Flexura duodenoejunalis*, *Flexura coli dextra* (*Flexura coli hepatica*), *Flexura sinistra coli* (*Flexura coli splenica*), *Flexura sacralis recti*, eta abar.

flocculo-: konposatuetan, garuntxoaren *Flocculus* izeneko atalari dagokiona.

flocculonodularis, flocculonodulare: garuntxoaren *Flocculus* eta *Nodusus* atalei dagokiena, bereziki bion artean osatzen duten lobuluia.

flocculus, floculi (m): *floccus* hitzaren txikigarria. Anatomian, garuntxoaren ataletako bat, behe-pedunkuluen aldamenean kokatua.

floccus, flocci (m): motots, mataza.

foliatus, foliata, foliatum: orri antzeko, orriz hornitua edo osatua. Anatomian *Papillae foliatae* izena bereziki mingaineko orri itxurako dastamen-papilek hartzen dute.

folium, folii (n): orri. Anatomian, garuntxoaren *Folium vermis* ataltxoa eta metatalamoko *Folium intergeniculatum* xafla bezalakoetan azaltzen da.

follicularis, folliculare: folikuluari dagokiona.

folliculus, folliculi (m): *follis* hitzaren txikigarria. Anatomian, epitelioz jantxitako zorrotxo edo poltsa; adibidez *Folliculus pili* izena ematen zaio ile bakoitzaren erroa inguratzen duen epitelioari.

follis, follis (m): zorro, poltsa.

fons, fontis (m): iturri.

fonticulus, fonticuli (m): *fons* hitzaren txikigarria. Anatomian, *Fonticuli cranii* (*Fonticulus anterior*, *Fonticulus posterior*, *Fonticulus sphenoidalis [anterolateralis]*) eta *Fonticulus mastoideus [posteriorolateralis]*) izenak ematen zaizkie umekiaren eta ume jaioberriaren garezur-gangan hezur nagusien bitarteetako mintz antzeko lotune bigunei ²⁴.

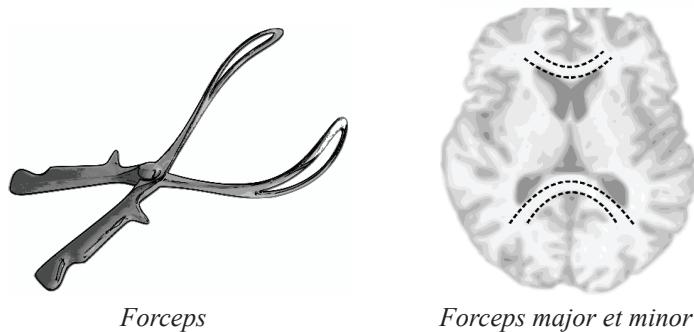
24. Fr. *fontanelle*, ingel. *fontanelle*, esp. *fontanela*.

foramen, foraminis (n): zulo. Anatomian gehienetan hezurretako zuloak edo nagusi-hezurrez osatzen diren zuloak adierazten ditu (adibidez, *Foramen magnum* izena hartzen du garezur-barrunbea bizkarrezur-kanalarekin harremanean ipintzen duen garondo-hezurraren zulo nagusiak), baina baita hezurrezko ez diren zenbaitetan ere (adibidez *Foramen caecum linguae* mihiar, *Foramen caecum medullae oblongatae* garun-enborrean edo *Foramen interventriculare* garunaren bentrikulu-sisteman).

foraminalis, foraminale: zuloari dagokiona. Anatomian, bereziki *Nodus foraminalis* izena ematen zaio omentuaren aldameneko linfa-nodo nagusiari.

foraminosus, foraminosa, foraminosum: zulatua, zuloak dituena. Anatomian, bereziki barruko entzumen-meatuaren barruan gara aldeko VIII. nerbioaren zuntzek zulatzen duten gunetxoa *Tractus spiralis foraminosus* izenez ezagutzen da.

forceps, forcipis (m): matxarda. Anatomian, bereziki *Forceps minor (Forceps frontalis)* eta *Forceps major (Forceps occipitalis)* izenez ezagutzen dira gorputz kailukararen belaunetik edo konkorretik igarotzen diren eta garunaren bekoki-lobuluak edo garondo-lobuluak elkarrekin konektatzen dituzten U itxurako axoi taldeak, hurrenez hurren.

forma, formae (f): egitura, itxura.

formatio, formationis (f): eraikuntza, erakunde, eratutakoa. Anatomian, bereziki *Formatio reticularis* izena ematen zaio erdiko nerbio-sistema zabalean gai grisez eta gai zuriz osatutako sare antzeko egituran edun bereziari.

-formis, forme: konposatuetan, zerbaiten itxura edo antza duena. Adibidez, *Nucleus lentiformis* izena hartzen du garunean dilista antzeko egitura duen nukleo nagusiak.

fornicalis, fornicate: fornix (arku edo uztai) itxura duenari dagokiona, batez ere termino eratorrieta; adibidez, garunean *Organum subfornicale* izena du eskuineko eta ezkerreko fornixen bitartean bentrikulu arteko zuloan dagoen organotxoak.

fornix, fornicis (m): arku edo uztai. Adibidez, garunean *Fornix* izena ematen zaio, besteak beste, hipokanpoa mamil-a gorputzarekin lotzen duen arku itxurako axoi taldeari. Halaber, mukosaz estalitako sakonune baten hondoari ere *Fornix* izena ematen zaio, adibidez betazal azpian *Fornix conjunctivae superior/inferior*.

fossa, fossae (f): hobia, zulogune, gehienetan nabarmena. Anatomian, adibidez *Fossa cranii posterior* izenez ezagutzen da garondoko zulo nagusia inguratzen duen hobia zabala.

fossula, fossulae (f): *fossa* hitzaren txikigarria.

fovea, foveae (f): hobitxo, zulogune, gehienetan txikia. Adibidez, barailaren angeluaren barru aldeko aurpegián *Fovea submandibularis* izenez ezagutzen da baraila azpiko guruinari lekua ematen dion sakonunea.

foveola, foveolae (f): *fovea* hitzaren txikigarria.

frenulum, frenuli (n): *frenum* hitzaren txikigarria. Adibidez, *Frenulum labii superioris* izena goiko ezpain-hariak hartzen du.

frenum, freni (n): aho-uhal, bereziki zaldientzakoa.

frons, frontis (f): bekoki.

frontalis, frontale: bekokiari dagokiona. Gehienbat buruaren aurre aldean kokatutako hainbat osagai adierazten ditu, nagusiki bekoki-hezurra (*Os frontale*) eta hari dagozkionak (adibidez *Sinus frontalis*, *Angulus frontalis* [*Os parietale*], *Margo frontalis* [*Os parietale*]), eskualdeari dagozkionak (*Regio frontalis*, *Norma frontalis* [*Cranium*], *Nervus frontalis* [*Nervus ophthalmicus*], *Venter frontalis* [*Musculus occipitofrontalis*]) eta garezur barruan ere garunaren aurre aldeari dagozkionak (adibidez *Polus frontalis*, *Lobus frontalis*, *Operculum frontale*, *Gyrus frontalis superior/ inferior/ medialis*, *Forceps frontalis*, *Cornu frontale* [*Ventriculus lateralis*]) edo *Sulcus frontalis superior/ inferior*). Halaber, bekokiari aurrez aurre dagokion laua eta haren paraleloak *Plana frontalia* (*Plana coronalia*) izenez ezagutzen dira, eta, beraz, *frontalis* anatomian espazioko erreferentzia nagusietako bat da.

frontoethmoidalis, frontoethmoidale: bekoki-hezurrak eta etmoide hezurrak elkarrekin osatzen dutena, bereziki jostura (*Sutura frontoethmoidalis*).

frontolacrimalis, frontolacrimale: bekoki-hezurrak eta malko-hezurrak elkarrekin osatzen dutena, bereziki jostura (*Sutura frontolacrimalis*).

frontomaxillaris, frontomaxillare: bekoki-hezurrak eta masailezurrak elkarrekin osatzen dutena, bereziki jostura (*Sutura frontomaxillaris*).

frontonasalis, frontonasale: bekoki-hezurrak eta sudur-hezurrak elkarrekin osatzen dutena; bereziki *Sutura frontonasalis* izena hartzen du hezur bion elkarguneko josturak.

frontopontinus, frontopontina, frontopontinum: bekoki-lobuluari eta zubiari dagokiena edo bekoki-lobulutik zubiraino hedatzen dena. Adibidez, *Fibrae frontopontinae* izenez ezagutzen dira garunetik zubiraino hedatzen diren axoi talde osoan bereziki bekoki-lobulutik abiatzen direnak.

frontozygomaticus, frontozygomatica, frontozygomaticum: bekoki-hezurrak eta masailalbo hezurrak elkarrekin osatzen dutena, bereziki jostura (*Sutura frontozygomatica*).

functio, functionis (f): eginkizun, betebehar.

functionalis, functionale: eginkizun bat betetzen duena.

funda, fundae (f): habaila.

fundamentalis, fundamentale: oinarrizko, oinarriari dagokiona.

fundamentum, fundamenti (n): oinarri.

fundiformis, fundiforme: habaila itxurako. Anatomian, bereziki *Ligamentum fundiforme penis* edo *Ligamentum fundiformis clitoridis* izenez ezagutzen da abdomeneko fasziatik eta lerro zuritik zakileraino edo emazakileraino hedatzen den mintz elastikoa.

fundus, fundi (m): zoru. Anatomian, organo hutsen hondoa edo zuloguneen zatirik sakonekoena adierazten du, adibidez *Fundus vesicae*, *Fundus vesicae biliaris* (*Fundus vesicae felleae*), *Fundus gastricus*, *Fundus meatus acustici interni* edo *Fundus uteri*.

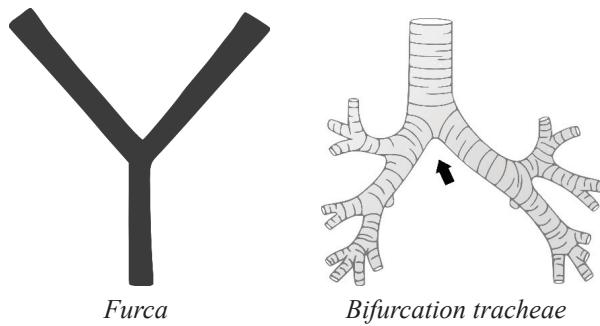
fungiformis, fungiforme: onddo itxurako. Anatomian, bereziki mingainean, *Papillae fungiformes* izena ematen zaie bertan aurkitzen diren onddo itxurako dastamen-papila biribiluei.

fungus, fungi (m): onddo.

funiculus, funiculi (m): *funis* hitzaren txikigarria. Anatomian, ornomuinaren luzetarako zutabe edo soka antzeko zati makroskopikoak (ik. *fasciculus* ere).

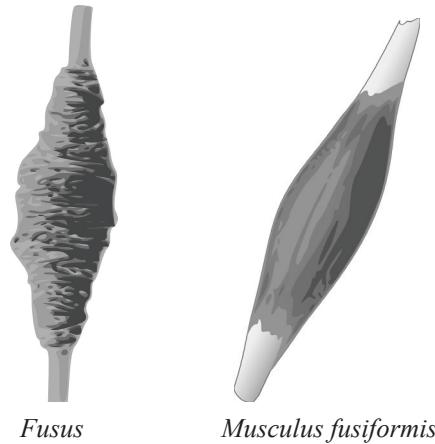
funis, funis (m): soka.

furca, furcae (f): sardeka, bi hortzeko sardea. *Terminologia Anatomica* izendegian bere horretan azaltzen ez bada ere, zenbait eratorritan aurki daiteke (*Ligamentum Bifurcatum*, *Bifurcatio aortae* edo *Bifurcatio tracheae*).

fuscus, fusca, fuscum: kolore marroikoa. Anatomian bereziki eskleran *Lamina fusca sclerae* izenez ezagutzen da eskleraren eta koroidearen bitarteko lokarri-ehun lasaia, pigmentuek ematen dioten kolore hori antzokoagatik.

fusiformis, fusiforme: irule-ardatz itxurako. Anatomian *Musculus fusiformis* motakoak dira irule-ardatz itxura hartzen duten giharrak, hau da, erdiko zati haragitsu lodi batez eta tendoizko bi mutur estuagoz osatutakoak.

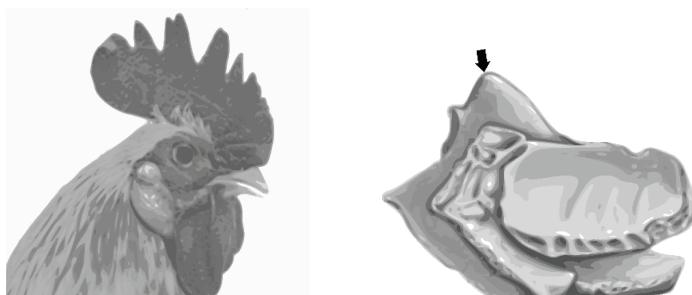
fusio, fusionis (f): embriologian, bat-egite.

fusus, fusi (m): irule-ardatz.

G

galea, galeae (f): buruko, kasketa (ik. *epicranialis*).

gallus, galli (m): oilar. Anatomian, bereziki *Crista galli* izenez ezagutzen da etmoide hezurrari bere goi-muturrean antzematen zaion irtengune estua.

Crista galli

gameto-: konposatuetan, ernal-zelulei dagokiena, grezierako *gameein* (ezkontze) hitzetik.

gametogenesis, gametogenesis edo gametogeneseos (f): ernal-zelulen sorrera eta garapena.

gametogenicus, gametogenica, gametogenicum: ernal-zelulen sorrerari eta garapenari dagokiena.

gametus, gameti (m): ernal-zelula.

ganglio-: konposatuetan, nerbio-gongoilari dagokiona.

ganglion, ganglia (n): nerbio-gongoil.

ganglionaris, ganglionare: nerbio-gongoilari dagokiona, adibidez *Rami interganglionares* izenez ezagutzen dira gongoil sinpatiko batetik besteraino hedatzen diren nerbioak.

ganglionicus, ganglionica, ganglionicum: nerbio-gongoilari dagokiona, bereziki *Neurofibrae preganglionicae/postganglionicae* (ik. *ganglionaris* ere).

gaster, gastris (f): urdail, grezierako *gaster* (sabel) hitzetik.

gastricus, gastrica, gastricum: urdailari dagokiona.

gastro-: konposatuetan, urdailari edo sabelari dagokiena. Adibidez, *Arteria gastroduodenalis* izena ematen zaio duodenoaren aldamenean urdailarentzat eta duodenoarentzat adarrak ematen dituen arteriari.

gastrocnemius, gastrocnemia, gastrocnemium: berna-sagarrari dagokiona, bereziki *Musculus gastrocnemius*, grezierako *gaster* (sabel) eta *kneme* (berna) hitzetatik.

gastroduodenalis, gastroduodenale: urdailera eta duodenora abiatzen dena (ik. *gastro* ere).

gastroepiploicus, gastroepiploica, gastroepiploicum: ik. *epiploicus*.

gastrolienalis, gastrolieneale: urdailaren eta barearen artean hedatzen dena; bereziki *Ligamentum gastrosplenicum (gastrolieneale)* izena hartzen du urdailaren bihurgune txikia barearekin lotzen duen baresare puskak.

gastroomental, gastroomentale: ik. *epiploicus*.

gastropancreaticus, gastropancreatica, gastropancreaticum: urdailari eta areari dagokiena, edo bion artean osatutako; bereziki *Plica gastropancreatica* izena ematen zaio gibel-arteria komunak eta ezkerreko urdail-arteriak baresareari eragiten dioten tolesari.

gastrophrenicus, gastrophrenica, gastrophrenicum: urdailaren eta diafragmaren artean hedatzen dena; bereziki abdomenaren atzeko horman *Ligamentum gastrophrenicum* izena hartzen du urdaila eta diafragma elkarrekin lotzen dituen lotailuak.

gastosplenicus, gastosplenica, gastosplenicum: ik. *gastrolienalis*.

gastrula, gastrulae (f): *gastros* hitzaren txikigarria. Enbriologian, enbrioi ernalduan hiru geruzaz osatutako egoera edo egitura.

gemellus, gemelli (m): anaia bikietako bakoitzak. Anatomian, bereziki *Musculus gemellus superior* eta *Musculus gemellus inferior* iskionetik *Obturator internus* giharraren tendoiarekin batera izterrezurraren iduneraaino hedatzen diren gihar txikiak dira.

geminus, gemina, geminum: biki, -koitz. *Terminologia Anatomica* izendegian *Nucleus parabigeminalis*, *Nervus trigeminus* eta *Lamina quadrigemina (Lamina tecti)* bezalakoetan azaltzen da.

gemma, gemmae (f): kimu, enbrioi. Anatomian, *Gemma gustatoria (Caliculus gustatorius)* izena dastamen-papilari ematen zaio.

gena, genae (f): masail, beharbada grezierako *genus* (kokots) hitzetik.

-genesis: konposatuetan, sorkuntzari edo garapenari dagokiona, grezierako *genesis* (sorrera, jatorri) hitzetik.

geniculatus, geniculata, geniculatum: korapiloz hornitua, korapilo itxurakoa.

geniculum, geniculi (n): *genu* hitzaren txikigarria. Adibidez, *Geniculum nervi facialis* izena hartzen du aurpegia-nerbioak loki-hezur barruan bat-batean norabidez aldatzen duen guneak.

genio-: konposatuetan, kokotsari dagokiona.

genioglossus, genioglossa, genioglossum: kokotsaren eta mihiaren artean hedatzen dena, bereziki *Musculus genioglossus*.

geniohyoideus, geniohyoidea, geniohyoideum: kokotsaren eta hioide hezurraren artean hedatzen dena, bereziki *Musculus geniohyoideus*.

genitalis, genitale: generoari edo ernalkinei dagokiena.

genito-: konposatuetan, ernalkinei dagokiena.

genitofemoralis, genitofemorale: ernalkinei eta izterrari dagokiena, bereziki *Nervus genitofemoralis*.

genu, genus (n): belaun.

germen, germinis (n): enbriologian kimu.

germinalis, germinale: enbriologian, kimuari edo ernetzeari dagokiona.

germinativus, germinativa, germinativum: enbriologian, kimuari edo ernetzeari dagokiona.

giganticus, gigantica, giganticum: erraldoi, grezierako *gigantos* (erraldoi) hitzetik.

giganto-: konposatuetan, erraldoi.

gigantocellularis, gigantocellulare: zelula erraldoiz hornitua edo osatua. Adibidez, *Nucleus gigantocellularis* izena ematen zaio hipogloso-nukleoaren aldamenean kokatzen den neurona bereziki handiz osatutako nukleoari.

gingivae, gingivarum (f): hertz-oiak.

gingivalis, gingivale: hertz-oiei dagokiena. Adibidez, *Rami gingivales* (*Nervus mentalis*) izena ematen zaie kokots-nerbioak oientzat ematen dituen adarrei.

ginglymus, ginglymi (m): bisagra motako giltzadura.

glabella, glabellae (f): bekain arteko gunea, ilerik gabekoa, latineko *glabellus* (soil, ilerik gabeko) hitzetik.

glabellus, glabella, glabellum: *glaber* (buru-soil) hitzaren txikigarria.

glaber, glabra, glabrum: soil, ilerik gabeko.

glandula, glandulae (f): *glans* hitzaren txikigarria. Anatomian, guruin, adibidez *Glandula parotidea*, *Glandulae oesophageae*, *Glandulae intestinales* edo *Glandulae bronchiales*.

glandularis, glandulare: guruinei dagokiena. Adibidez, *Rami glandulares* (*Arteria facialis*) izena hartzen dute aurpegi-arteriak baraila azpiko guruinarentzat ematen dituen adarrek.

glans, glandis (f): ezkur. Anatomian, zakil-moko.

glenohumeralis, glenohumerale: eskapularen glenoide hobiaren eta humeroaren artean hedatzen dena, edo biek elkarrekin osatzen dutena. Adibidez, besaburuko giltzadurak *Articulatio glenohumeralis* (*Articulatio humeri*) izena hartzen du.

glenoidalis, glenoidale: sakonera gutxiko giltza-aurpegi ahurra, edo beroni dagokiona. Adibidez, eskapularen giltza-aurpegi ahurra *Cavitas glenoidalis* izenez ezagutzen da.

glia, gliae (f): Erdiko nerbio-sistemako euskarri-zelula mota.

globi-: konposatuetan, *Globus pallidus* nukleoari dagokiona, adibidez *Rami globi pallidi* (*Arteria choroideae anterior*).

globosus, globosa, globosum: bola itxurako. Anatomian, bereziki *Nucleus globosus cerebelli*.

globulus, globuli (m): *globus* hitzaren txikigarria.

globus, globi (m): bola. Anatomian, bereziki *Globus pallidus* izena ematen zaio garunaren oinaldeko nukleoetako bati, hain zuzen dilista itxurako nukleoaren osagai zurbil txikiari.

glomerularis, glomerulare: glomeruluei dagokiena. Adibidez, *Arteriola glomerularis afferens* giltzurrunaren glomeruluetara odola dakarten hoditxoetako bakoitza da.

glomerulus, glomeruli (m): *glomus* hitzaren txikigarria. Anatomian, giltzurrun barruan odol-hodi kiribilduz osatutako bola itxurako egitura, odola gernura iragazteko eginkizun berezia duena.

glomus, glomeris (n): bola, korapilo. Anatomian, adibidez, *Glomus caroticum* izena hartzen du karotida arteria komunaren bikoizgunean aurkitzen den hartziale kimikoak.

glosso-: konposatuetan, mihiari dagokiona, grezierako *glossa* (mihi) hitzetik.

glossoepiglotticus, glossoepiglottica, glossoepiglotticum: mihiaren eta epiglotisaren artean osatutakoa; bereziki *Plica glossoepiglottica mediana/ lateralis* izena hartzen dute mihi-erroaren eta epiglotis kartilagoaren artean hedatzen diren mukosa-tolestxoek.

glossopharyngeus, glossopharyngea, glossopharyngeum: mihiari eta eztarriari dagokiena. Bereziki *Nervus glossopharyngeus* izena hartzen du mihan eta eztarrian adarkatzen den gara aldeko IX. nerbio sentikor eta eragileak. Halaber, eztarriaren gihar hertsatzailean mihiraino hedatzen den *Pars glossopharygea* (*Musculus constrictor pharyngis superior*) izeneko osagai txikia bereizten da.

-glossus, -glossa, -glossum: konposatuetan, mihiari dagokiona, grezierako *glossa* (mihi) hitzetik. Adibidez, *Musculus palatoglossus* ahosabaiaren eta mihiaren artean hedatzen da.

glottis, glottidis (f): zintzurrean ahotsa sortzen duen atala, grezierako *glottis* (zintzurrestearen ahoa) hitzetik. Adibidez, *Rima glottidis* izena hartzen du ahots-soka bien arteko tarteak.

gluteus, glutea, gluteum: ipurmasailari dagokiona, grezierako *gloutos* (atzealde, ipurtalde) hitzetik. Adibidez, *Musculus gluteus maximus* izenez ezagutzen da ipurmasailaren haragia osatzen duten giharretan nagusiena.

gomphosis, gomphosis (f): giltzatu, zarrailuz itxi, grezierako *gomphos* (hortz) hitzetik. Anatomian, hortzek eta berauen hortz-hobiek elkarrekin eratzen duten juntura mota.

gonadalis, gonadale: barrabilari eta obulutegiari dagokiena.

gono-: konposatuetan, generoari edo ernalkinei dagokiena.

gracilis, gracile: mehe. Adibidez, *Musculus gracilis* pubisetik tibiaraino hedatzen den gihar estua da.

granularis, granulare: garauz edo alez hornitua, edo horiez osatutakoaren itxura duena. Adibidez, garun-azalean *Lamina granularis externa (Lamina II)* izeneko geruza zelula txikiz osatuta dago gehienbat.

granulatio, granulationis (f): garauz edo alez osatutakoaren itxurako; bereziki garunean *Granulationes arachnoideae* izenez ezagutzen dira garun-ornomuinetako isurkaria jariatzen duten araknoide espazioaren luzakintxoak.

granulosus, granulosa, granulosum (granulum): garauz edo alez hornitua, edo horiez osatutakoaren itxura duena. Anatomian, bereziki *Stratum granulosum corticis cerebelli* izenez ezagutzen da garuntxo-azalean neurona txiki ugariz osatutako geruza.

granum, grani (n): garau, ale.

griseus, grisea, griseum: arre, gehienbat erdiko nerbio-sistemaren zenbait gune edo eskualde; gehienbat neurona-gorputzez eta dendrita ugariz osatutako guneak, batez ere garun-azalean eta oinaldeko gongoletan, baina baita garun-enborrean eta ornomuinean ere.

gubernaculum, gubernaculi (n): lema, latineko *gubernare* (gidatu, zuzendu) hitzetik. Enbriologian *Gubernaculum testis* izenez ezagutzen da iztai-kanalean zehar barrabilari eta epididimoari itsasten zaien baresare-luzakina.

gustatorius, gustatoria, gustatorium: dastamenari dagokiona. Anatomian, bereziki *Organum gustatorium (organum gustus)* izena ematen zaio dastamen-papila guztiez osatutako dastamen-organoari oro har.

gustus, gustus (m): gustu, zapore.

gyrus, gyri (m): okerrune, grezierako *gyros* (bihurgune, biribilgune) hitzetik. Anatomian, bereziki *Gyrus* izenez ezagutzen dira garun-azala tolestetik sortzen diren bihurgune itxurako goraguneak.

H

habena, habenae (f): aho-uhal.

habenula, habenulae (f): *habena* hitzaren txikigarria. Anatomian, *Habenula* izena hartzen du pineal guruina eta talamoa elkarrekin lotzen dituen zinta antzeko egitura estuak.

haema, haematis (n): odol, grezierako *haima* (odol) hitzetik.

haemo- edo hemo-: konposatuetan, odolari dagokiona.

hemorrhoidalis, hemorrhoidale: ondestearen bukaerako zatiari dagokiona, grezierako *haimorrhoidis* (odola dariona) hitzetik, eta bereziki bertako odol-hodiak²⁵.

hallux, hallucis (m): behatz lodia.

hamatus, hamata, hamatum: gakoz hornitua, edo gako antzera okertua. Anatomian, bereziki eskuturrean *Os hamatum* izenez ezagutzen da metakarpoko laugarren eta bosgarren hezurrekin giltzatzen den hezurra, gako itxurako irtengune batez hornitua.

hamulus, hamuli (m): *hamus* hitzaren txikigarria. Adibidez, eskuturreko gakodun hezurrean *Hamulus ossis hamati* izena hartzen du bere gako itxurako irtenguneak (ik. *hamatus*).

hamus, hami (m): gako.

hastrum, haustri (n): ur-ontzi. Anatomian, *Haustra coli* izenez ezagutzen dira kolonaren kampo aldeko poltsa itxurako lodiguneak.

helicinus, helicina, helicinum: barakuilu antzera bildua edo kiribildua. Adibidez, *Rami helicini* (*Arteria uterina*) izenez ezagutzen dira umetoki-arteriaren adar kiribilduak.

helico-: konposatuetan, barakuiluari dagokiona. Bereziki, barruko entzukinean *Helicotrema* izena ematen zaio (grezierako *helico-* [barakuilu] eta *trema* [zulo] hitzetatik) barakuiluaren erpinean bestibulu-aldapak eta tinpano-aldapak bat egiten duten tokiari.

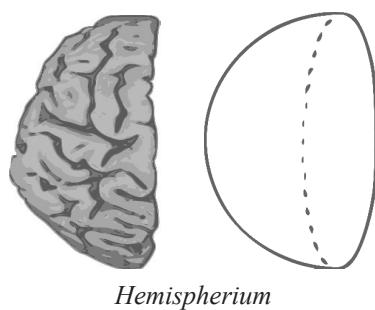
helix, helicis (f): belarriaren atzeko eta goiko zati irten lokabea, grezierako *helix* (okertu, kiribildu) hitzetik.

hemi-: konposatuetan, erdi.

hemiazygos, hemiazygon: anatomian, bereziki ezkerreko beheko sailhets arteko zainetako odola jaso eta eskuin aldera gurutzatuz azygos zainera husten den zaina.

hemispherium, hemispherii (n): esferaerdi. Anatomian *Hemispherium cerebri* eta *Hemispherium cerebelli* terminoek garunaren eta garuntxoaren erdietako bakoitza adierazten dute, hurrenez hurren.

25. *Terminologia Anatomica* izendegian *rectalis* hobesten da.

hemopoieticus, hemopoietica, hemopoieticum: odola sortzen duena.

hepar, hepatis (n): gibela, grezierako *hepar* (gibel) hitzetik.

hepaticus, hepatica, hepaticum: gibelari dagokiona. Adibidez, goranzko kolona zeharkako kolona bihurtzeko gibeletik gertu okertzen den tokiari *Flexura coli hepatica* (*Flexura coli dextra*) izena ematen zaio.

hepato-: konposatuetan, gibelari dagokiona.

hepatoduodenalis, hepatoduodenale: gibeletik duodenoraino hedatzen dena; bereziki omentu txikian *Ligamentum hepatoduodenum* izena ematen zaio barruan berariazko gibel-arteria, behazun-hodia eta porta zaina gibel eta duodeno bitartean daramatzan zatiari.

hepatogastricus, hepatogastrica, hepatogastricum: gibeletik urdaineraino hedatzen dena; bereziki omentu txikian *Ligamentum hepatogastricum* izena gibel eta urdail arteko zatiak hartzen du.

hepatopancreaticus, hepatopancreatica, hepatopancreaticum: gibelari eta areari dagokiena, edo bion artean eratzen dutena. Adibidez, baresarean *Plica hepatopancreatica* izena ematen zaio barruan gibel-arteria komuna daraman tolesari.

hepatophrenicus, hepatophrenica, hepatophrenicum: gibelaren eta diafragmaren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum hepatophrenicum*).

hepatorenalis, hepatorenale: gibelaren eta giltzurrunaren artean osatzen dutena (adibidez *Recessus hepatorenalis*) edo batetik besteraino hedatzen dena (adibidez *Ligamentum hepatorenale*).

hetero-: konposatuetan, bestelakoari edo besteari dagokiona.

hilum, hili (n): gauzaki txikia, huskeria. Anatomian, bereziki organo batean odoli-hodiak sartzen edo irteten diren tokia.

hippocampalis, hippocampale: hipokampoari dagokiona.

hippocampus, hippocampi (m): itsas zaldi, grezierako *hippos* (zaldi) eta *kampos* (itsas pizti) hitzetatik. Anatomian, bereziki loki-lobuluan, garun-hemisferioaren erdialdeko bazterrean, sistema limbikoan esku hartzen duen egitura.

holocrinus, holocrinia, holocrinum: denera jariatzen duena, grezierako *holos* (oso, dena) eta *krinein* (jariatu) hitzetatik.

homo, hominis (m): gizaki.

horizon, horizontis (m): ostertz.

horizontalis, horizontale: ostertzari dagokiona. Anatomian, zehazki ostertzaren orientazioa duena; espazioko erreferentzia nagusietakoa da.

humeralis, humerale: besondoari (adibidez *Arteria circumflexa humeri anterior*) edo humeroari (adibidez *Caput humerale*) dagokiona.

humero-: konposatuetan, humeroari dagokiona. Adibidez, *Articulatio humeroulnaris* izena hartzen du humeroak eta ulnak elkarrekin osatzen duten giltzadurak.

humeroradialis, humeroradiale: humeroari eta erradioari dagokiena.

humeroulnaris, humeroulnare: humeroari eta ulnari dagokiena.

humerus, humeri (m): humero eta, zentzu zabalean, besondo edo besaburu, grezierako *homos* (besaburu) hitzetik.

humor, humoris (m): isurkari. Adibidez, *Humor aquosus* izenez ezagutzen da begiaren aurre-gela betetzen duen isurkaria.

humoralis, humorale: gorputzeko zuku, jariakin edo isurkariei dagokiena.

hyalinum, hyalini (n): zentzu zabalean gai garden, beira antzeko.

hyalinus, hyalina, hyalinum: garden, beira antzeko, grezierako *hyalos* (beira) hitzetik.

hyaloideus, hyaloidea, hyaloideum: beira itxurako, eta bereziki gai beirakaran aukitzeten diren zenbait osagairi dagokiena. Adibidez, enbriologian *Arteria hyaloidea* izena ematen zaio begia garatzen ari dela begiaren erdigunetik dilistaraino berau elikatzeko iristen den arteriari.

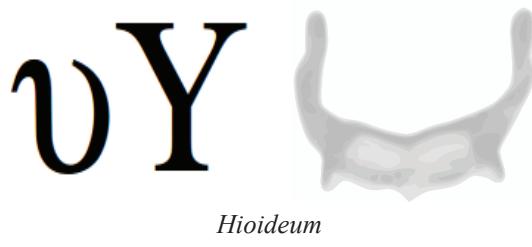
hymen, hyminis (m): ematutuaren sarrera guztiz edo zati batez estaltzen duen mintza.

hyo-: konposatuetan, hioide hezurrari dagokiona.

hyoepiglotticus, hyoepiglottica, hyoepiglotticum: hioide hezurretik epiglotis kartilagoraino hedatzen dena, bereziki *Ligamentum hyoepiglotticum*.

hyoglossus, hyoglossa, hyoglossum: hioide hezurretik mihiraino hedatzen dena, bereziki *Musculus hyoglossus*.

hyoideus, hyoidea, hyoideum: y itxura duena; anatomian, bereziki hioide hezurra edo beroni dagokiona.

hypo-: konposatuetan, beheko edo azpiko.

hypochondriacus, hypochondriaca, hypochondriacum: hipokondrioari dagokiona.

hypochondrium, hypochondrii (n): abdomenaren goiko eta alboko zatia, grezierako *hypochondrion* hitzetik (abdomenaren saihets kartilagoaren azpiko zatia), eta hori *hypo* (behe) eta *chondron* (kartilago) hitzetatik²⁶.

hypogastricus, hypogastrica, hypogastricum: sabelaren beheko zatiari dagokiona edo kokapen horretan aurkitzen dena. Adibidez, *Plexus hypogastricus inferior* (*Plexus pelvis*) izena ematen zaie nerbio sinpatiko eta parasinpatikoek ondestearen alboetan eta aurrean osatzen duten sareari.

hypogastrium, hypogastri (n): sabelaren behe-eskualdea, zilborrestearen eta pubisaren artekoia, grezierako *hypo* (behean) eta *gaster* (sabel) hitzetatik.

hypoglossus, hypoglossa, hypoglossum: mihi azpian aurkitzen dena. Bereziki, gara aldeko nerbioetan hamabigarrena (*Nervus hypoglossus [XII]*), mihiaren giharrik uzkurrarazten dituena.

hyponychium, hyponychii (n): azkazal azpiko epidermisa, grezierako *hipo* (behe) eta *onychion* (azkazal) hitzetatik.

hypophysialis, hypophysiale: hipofisiari dagokiona. Adibidez, hipofisi guruina esfenoide hezurrean *Fossa hypophysialis* izenez ezagutzen den zulogune barruan kokatzen da.

---

26. Antzinakoek barean kokatzen zuten zirraren eta hunkiduren jatorria, alegia ezker hipokondrioan nonbait, eta *hipokondriak* jotako pertsonak gogoaren nahasmena duela uste da gaur ere, gorputzeko gaixotasuna baino gehiago. Zenbait hitzetan ere uste horren arrastoak daude, adibidez *spleeny* hitzak (*spleen* = barea) mina pairatzeko gaitasun txikia adierazten du.

hypophysis, hypophysis (f): zintzilik edo behe alderantz hazten den zatia. Anatomian, bereziki hipotalamo behean hipofisi hobiaren barruan kokatzen den ilar itxurako guruina (*Hypophysis [Glandula pituitaria]*).

hypothalamicus, hypothalamica, hypothalamicum: hipotalamoari dagokiona edo talamo azpikoa. Adibidez, ornomuinetik hipotalamoraino abiatzen diren axoiei *Fibrae spinohypothalamicae* izena ematen zaie.

hypothalamo-: konposatuetan, hipotalamoari dagokiona (ik. adibidez *hypothalamohypophysialis*).

hypothalamohypophysialis, hypothalamohypophysiale: hipotalamoari eta hipofisiari dagokiena edo hipotalamotik hipofisiraino hedatzen dena. Adibidez, *Tractus hypothalamohypophysialis* izena hartzen du hipotalamoko nukleoetatik hipofisiraino abiatzen den axoi taldeak.

hypothalamus, hypothalami (m): talamo behean aurkitzen den dientzefalo zatia.

hypothenar, hypothenaris (n): esku-ahurrean atzamar txikiaren erroari dagokion haragia.

I

ile, ilis (n): aldaka²⁷, saihetsezurren eta aldaka-hezurraren arteko zatia, latineko *ilia* (singularra *ilium*; aldaka, gorputzaren albo aldea) hitzetik²⁸.

ilealis, ileale: ileoari dagokiona (ik. *ileum* ere). Adibidez, *Papilla ilealis* izena hartzan du itsuaren hasieran ileoaren bukaerak eragiten duen goragunetxoak.

ileo-: konposatuetan, ileoari dagokiona. Adibidez, baresarean *Recessus ileocaecalis* izenez ezagutzen da ileoa eta itsua elkartzen diren tokiaren azpiko zokogunea.

ileocaecalis, ileocaecale: ileoari eta itsuari dagokiena (ik. *ileo-* ere).

ileocolicus, ileocolica, ileocolicum: ileora eta itsura abiatzen dena edo bioi dagokiena. Adibidez, *Arteria ileocolica* izena ematen zaio ileoaren eta kolonaren arteko elkarguneraino iristen den arteria-adarrari.

ileum, ilei (n): heste mehearen azkeneko zatia, jejunaren eta kolonaren bitarteko, grezierako *eileos* (oker, bihurtu²⁹) hitzetik.

27. Gorputz-enborraren albo aldea, saihetsezurren behekoa.

28. Litekeena da *Ilia* hitzak jatorriz gorputzaren albo aldea edo aldaka adierazteaz gain, eskualde horretako abdomen barruko heste meheak ere izendatzea, baina beranduago *ilium* eratorria eskualdeari eta bertako hezurrari izena emateko erabili izan den bitartean *ileum* aldakiarentzat hesteen esanahia hobetsi izatea.

29. Lakioen itxura bihurgunetsuagatik.

iliacus, iliaca, iliacum: aldakari dagokiona (adibidez *Fascia iliaca*), edo ilion hezurrari (*Os ilium [Ilium]*) dagokiona (adibidez *Crista iliaca*).

ilio-: konposatuetan, sabelaren saihets eta aldaka arteko zatiari dagokiona (adibidez *Nervus iliohypogastricus*), edo ilion hezurrari dagokiona (adibidez *Ligamentum iliofemorale*).

iliococcygeus, iliococcygea, iliococcygeum: ilion hezurrari eta uzkornoari dagokiena, bereziki *Musculus iliococcygeus*.

iliocostalis, iliocostale: aldakari eta sahetsurrei dagokiena, bereziki *Musculus iliocostalis*.

iliofemoralis, iliofemorale: ilion hezurretik izterrezurreraino hedatzen dena, bereziki *Ligamentum iliofemorale*.

iliohypogastricus, iliohypogastrica, iliohypogastricum: aldakari eta hipogastrioari dagokiena, bereziki *Nervus iliohypogastricus*.

ilioinguinalis, ilioinguinale: aldakari eta iztaiari dagokiena, bereziki *Nervus ilioinguinalis*.

iliolumbalis, iliolumbare: ilion hezurretik gerri alderaino abiatzen dena, edo bioi dagokiena, adibidez *Arteria iliolumbalis*.

iliopectineus, iliopectinea, iliopectineum: ilion hezurrari eta pubis-hezurraren pektenari dagokiena, adibidez *Arcus iliopectineus*.

iliopsoas: ilion hezurrari eta gerri aldeari dagokiena, adibidez *Musculus iliopsoas*.

iliopublicus, iliopubica, iliopubicum: ilion eta pubis-hezurrei dagokiena, adibidez *Eminentia iliopubica*.

iliotibialis, iliotibiale: ilion hezurretik tibiaraino hedatzen dena, bereziki *Tractus iliobibialis* izenez ezagutzen da ilion-gangarretik tibiaren albo aldeko kondiloraino hedatzen den faszia sendoa.

ilium, ilii (n): ilion, aldaka-hezurraren hiru zatietan goikoena (*Os ilium*).

implantatio, implantatinis (f): enbriologian, garapenaren lehendabiziko egunetan enbrioia endometriora barneratzea eta bertan tokia hartzea.

impregnatio, impregnationis (f): ernalkuntza, ernaltze.

impressio, impressionis (f): aztarna, *imprimere* (irarri) aditzetik. Adibidez, garezur barruan *Impressiones gyrorum* (*Impressiones digitatae*) izenez ezagutzen dira garunak bekoki-hezurrean eragiten dituen aztarnak.

incisalis, incisale: ebakitzeari dagokiona, bereziki aurreko hortzetan ebakitze aldeari dagokion bazter edo ertza (*Margo incisalis dentis*).

incisio, incisionis (f): ebaki.

incisivus, incisiva, incisivum: ebakitzeko balio duena (adibidez *Dens incisivus*), (ii) ebakortzei dagokiena (adibidez *Os incisivum*), edo ebakortz-kanalari dagokiona (*Fossa incisiva*), *incidere* (ebaki) aditzetik.

incisura, incisurae (f): ebaki, muxarradura.

inclinatio, inclinationis (f): joera, etzantasun. Anatomian, bereziki *Inclinatio pelvis* izenez ezagutzen da tontorretik eta pubisetik igarotako lerroak ostertzarekin eratzen duen angelua.

incudo-: ingudeari dagokiona.

incudomallearis, incudomalleare: ingudeak eta mailuak elkarrekin osatzen dutena, bereziki giltzadura (*Articulatio incudomallearis*).

incudostapedialis, incudostapediale: ingudeak eta estribuak elkarrekin osatzen dutena, bereziki giltzadura (*Articulatio incudostapedialis*).

incus, incudis (f): ingude.

indeterminatus, indeterminata, indeterminatum: enbriologian, erabaki, zehaztu edo mugatu gabea.

index, indicis (m): erakusle, latineko *indicare* (erakutsi) aditzetik. Anatomian, atzamar erakuslea (*Index [Digitus secundus]*).

indifferens, indifferentis: enbriologian, ezberdindu gabea edo ezberdintzen ez duena.

inductus, inducta, inductum: enbriologian, eginarazitakoa.

indusium, industii (n): estalki, gaineko azal edo geruza. Anatomian, bereziki *Indusium griseum* izenez ezagutzen da gorputz kailukararen gaina estaltzen duen gai grisezko geruza mehea.

inferior, inferius: beheragoko, bi osagaitan behekoena (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

infero-: konposatuetan, beheko. Adibidez, prostataren lobuluetan behe eta atzean kokatutakoak *Lobulus inferoposterior prostatae* izena hartzen du.

inferus, infera, inferum: beheko (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

infra-: konposatuetan, azpiko, behereagoko.

infraauricularis, infraauriculae: belarria baino beherago kokatua; bereziki belarri azpiko linfa-nodoei *Nodi infraauriculares* izena ematen zaie.

infraclavicularis, infraclaviculare: lepauztaia baino beherago kokatua; bereziki lepauztai azpian kokatutako linfa-nodoei *Nodi infraclaviculares* (*Nodi deltopectorales*) izena ematen zaie.

infraglenoidalis, infraglenoidale: besaburuko giltzaduran, glenoide hobia baino beherago kokatua. Bereziki, eskapularen glenoide hobiaren azpian *Tuberculum infraglenoidale* izenez ezagutzen da trizeps giharrarentzako irtengunea.

infraglotticus, infraglottica, infraglotticum: glotisa baino beherago kokatua; bereziki, zintzurrean *Cavitas infraglottica* izena hartzen du ahots-soken eta zintzurrestearen arteko espazioak.

infrahyoideus, infrahyoidea, infrahyoideum: hioide hezurra baino beherago kokatua. Adibidez, idunaren aurre aldean *Musculi infrahyoidei* izenez ezagutzen da, oro har, hioide hezurraren, tiroide kartilagoaren eta bularrezurraren artean hedatzen diren zenbait gihar mehe eta estuk osatzen duten taldea.

infralobaris, infralobare: lobulua baino beherago kokatua; bereziki *Pars infralobaris (Vena pulmonalis dextra superior)* izenez ezagutzen da eskuineko goiko birika-arteriaren atze-adarretako bat.

inframamarius, inframammaria, inframammarium: ugatza baino beherago kokatua, bereziki eskualdea (*Regio inframammaria*).

infraorbitalis, infraorbitale: betzuloa baino beherago kokatua. Gehienbat betzulo azpian aurpegira irekitzen den zuloa (*Foramen infraorbitale*) eta zulo horrekin harremana duten zenbait osagai adierazten ditu, besteak beste, aurpegian zuloaren inguruko eskualdea (*Regio infraorbitalis*), zulora betzulo barrutik irekitzen diren kanala (*Canalis infraorbitalis*) eta ildoa (*Sulcus infraorbitalis*), eta berauetatik igarotzen diren nerbio, arteria eta zaina (*Nervus/Arteria/Vena infraorbitalis*). Horiez gain betzuloaren behe-ertza ere adierazten du (*Margo infraorbitalis*).

infrascapularis, infrascapulare: eskapula baino beherago kokatua, bereziki bizkarraldeko eskualdea (*Regio infrascapularis*).

infraspinatus, infraspinata, infraspinatum: eskapularen eztena baino beherago kokatua, adibidez hobia (*Fossa infraspinata*).

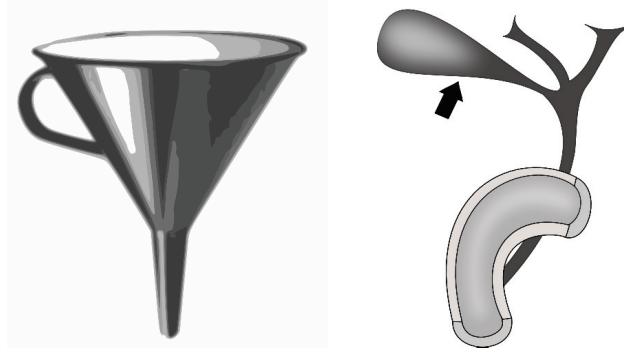
infraternalis, infrasternale: bularrezurra baino beherago kokatua; bereziki *Angulus infrasternalis* izenez ezagutzen da bularrezur azpian eskuineko eta ezkerreko saihetsezurrek elkarrekin osatzen duten angelua.

infratemporalis, infratemporalie: loki-hezurra baino beherago kokatua. Bereziki, *Fossa infratemporalis* izenez ezagutzen da barailaren adarrak eta esfenoide hezurraren hego nagusiak elkarrekin mugatzen duten espazioa, hala nola bertara begira dauden zenbait hezur-aurpegi (*Facies infratemporalis [Maxilla]*) eta osagai (*Crista infratemporalis [Ala major ossis sphenoidalis]*).

infratrocchlearis, infratrocchleare: troklea azpiko, bereziki nerbioa (*Nervus infratrocchlearis*).

infundibularis, infundibulare: inbutuari dagokiona edo haren itxura duena.

infundibulum, infundibuli (n): inbutu, *infundere* (isuri) aditzetik eta *bulum* (tresna edo lanabes) atzizkitik. Anatomian, bereziki hipotalamoaren oinaldean *Infundibulum* izenez ezagutzen da ikusmen-nerbioaren ixaren atzean hipofisi gurineraino beherantz luzatzen den zatia. Halaber, zentzu zabalean bestelako zenbait organotan inbutu modura estutzen den gunea ere *Infundibulum* izenez ezagutzen da, adibidez behazunaren iduna (*Infundibulum vesicae biliaris* [*Infundibulum vesicae felleae*]).

Infundibulum

inguen, inguinis (n): iztai, lotsariak. Anatomian iztai.

inguinalis, inguinale: iztaiari dagokiona, adibidez eskualdea (*Regio inguinalis*).

ion, inii (n): garondo, garkotxe. Anatomian, bereziki garondo-hezurra atzerantz irtenen den antropometria-gunea.

insertio, insertionis (f): lotune, bereziki giharra hezurrari lotzen zaion gunea.

insula, insulae (f): uharte, irla. Anatomian, bereziki garun-azalean *Insula* (*Lobus insularis*) izenez ezagutzen da alboko garun-ildoaren sakonean garun-azalaren beste zenbait zatik estalita duten lobulu.

insularis, insulare: uharteari dagokiona, eta bereziki *Insula* lobuluari dagokiona, adibidez *Gyri insulae* izena ematen zaie garun-azalaren bertako bihurguneei.

integumentum, integumenti (n): gaineko zorro edo estalki. Anatomian, bereziki larruazalari, oro har, *Integumentum commune* izena ematen zaio.

inter-: konposatuetan, biren arteko.

interarytenoideus, interarytenoidea, interarytenoideum: aritenoide kartilago batetik besteraino hedatzen dena (adibidez *Plica interarytenoidea*) edo bien artean kokatuta dagoena (adibidez *Incisura interarytenoidea*).

interatrialis, interatriale: bihotzaren eskuin eta ezker atarien artean kokatua, bereziki trenkada (*Septum interatriale*).

intercapitularis, intercapitulare: burutxoen bitarteko, bereziki hatz-hezur bitarteetan kokatzen dena. Bereziki *Venae intercapitulares* izenez ezagutzen dira hatz-hezur bitarteetatik eskuaren bizkarreko eta ahurreko (edo oinaren bizkarreko eta azpiko) zain-arkuak elkarri lotuz igarotzen diren zainak.

intercarpalis, intercarpale: eskuturreko hezurtxoen arteko, bereziki giltzadurak (*Articulationes intercarpales*) eta lotailuak (*Ligamenta intercarpalia*).

intercartilagineus, intercartilaginea, intercartilagineum: kartilagoen bitarteko, eta bereziki glotisean aritenoide kartilagoen bitarteko zatia (*Pars intercartilaginea rima glottidis*).

interchondralis, interchondrale: kartilago arteko, bereziki giltzadurak (*Articulationes interchondrales*).

interclavicularis, interclaviculare: lepauztai arteko, bereziki lotailua (*Ligamentum interclaviculare*).

intercondylaris, intercondylare: kondilo arteko; adibidez, izterrezurrean *Fossa intercondylaris* izenez ezagutzen da kondiloen bitartean dagoen zulogunea.

intercostalis, intercostale: saihetsezur arteko; adibidez, *Nervi intercostales* izena ematen zaie saihetsezurren bitarteetatik izen bereko zain eta arteriekin batera abiatzen diren nerbioei.

intercostobrachialis, intercostobrachiale: saihetsezur arteari eta besondoari dagokiena, bereziki nerbioak (*Nervi intercostobrachiales*).

intercuneiformis, intercuneiforme: falka-hezur arteko, bereziki lotailuak (*Ligamenta intercuneiformia*) eta gilitzadurak (*Articulationes intercuneiformes*).

interdentalis, interdentale: hortz arteko, bereziki hortz-oi papila (*Papilla interdentalis*).

interganglionaris, interganglionare: gongoil arteko, bereziki gongoil sinpatikoen arteko nerbioak (*Rami interganglionares*).

interlacunaris, interlacunare: bi espazioen bitarteko, bereziki iztaian *Lacuna vasorum* eta *Lacuna muscularum* espazioen bitarteko.

interlobularis, interlobulare: lobulu arteko, bereziki hodiak gibelean (*Arteriae interlobulares hepatis, Ductus biliferi interlobulares*) eta gilitzurrunean (*Arteriae interlobulares renis*).

intermaxillaris, intermaxillare: alde bateko eta besteko masailezur arteko, bereziki jostura (*Sutura intermaxillaris*).

intermedius, intermedia, intermedium: (beste biren) bitarteko. Adibidez, izterrean *Musculus vastus intermedius* izenez ezagutzen da gihar hedatsuaren buruetan erdikoa.

intermembranaceus, intermembranacea, intermembranaceum: mintz arteko; bereziki glotisaren zatirik handiena *Pars intermembranacea rimae glottidis* izenez ezagutzen da (ik. ostera *intercartilagineus*).

intermetacarpalis, intermetacarpale: metakarpoko hezurren arteko, bereziki giltzadurak (*Articulationes intermetacarpales*).

intermetatarsalis, intermetatarsale: metatartsoko hezur arteko, bereziki giltzadurak (*Articulationes intermetatarsales*).

intermuscularis, intermusculare: gihar arteko, bereziki gorputz-adarretan gihar arteko edo gihar-talde arteko lokarri-ehuneko trenkadak (*Septum intermusculare*).

internasalis, internasale: eskuineko eta ezkerreko sudur-hezur artekoa, bereziki jostura (*Sutura internasalis*).

internus, interna, internum: barruko (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

interosseus, interossea, interosseum: hezur arteko (adibidez *Musculus intersosseus palmares/ plantares*) edo hezur arteko espazioari dagokiona (adibidez *Margo interosseus [Corpus fibulae]*).

interparietalis, interparietale: pareta-hezur arteko. Adibidez, garondo-hezurraren ezkataren goi-muturrean zeharkako jostura baten bidez bakartuta aurki daitekeen aldakia (*Os interparietale*).

interpeduncularis, interpedunculare: pedunkulu arteko. Adibidez, *Fossa interpeduncularis* izena ematen zaio garun-enborrean garun-pedunkuluen bitartean aurkitzen den zuloguneari.

interphalangealis, interphalangeale: falange edo hatz-hezur arteko (adibidez *Articulationes interphalangeae*).

interradicularis, interradiculare: erro arteko, bereziki hortz-erro arteko hezurra barailan edo masailezurrean (*Septa interradicularia maxillae/ mandibulae*).

intersectio, intersectionis (f): ebaki, gurutzagune. Anatomian, bereziki abdomenaren aurreko gihar zuzenean tarteka kokatzen diren zeharkako tendoi puskak.

intersigmoideus, intersigmoidea, intersigmoideum: bereziki baresarean, sigmoide kolonaren bihurguneen arteko zokogunea (*Recessus intersigmoideus*).

interspinalis, interspinale: ezten edo arantza arteko. Anatomian, bereziki ornoen arantza itxurako irtengune artean hedatzen diren gihartxoak (*Musculi interspinales*).

interstitialis, interstitiale: bitarteko espazioetako, bereziki nerbio-sisteman zenbait nukleo (*Nucleus interstitialis, Nucleus amygdalae interstitialis*).

interstitium, interstitii (n): bitarte, bitarteko espazio.

intertendineus, intertendinea, intertendineum: tendoi bitarteko, bereziki tendoi artean hedatzen diren lokarri-ehuneko loturak (ik. *connexus* ere).

interthalamicus, interthalamica, interthalamicum: eskuineko eta ezkerreko talamoen arteko, bereziki elkar ukitzen duten gunea (*Adhesio interthalamica*).

intertragicus, intertragica, intertragicum: trago eta antitrago arteko, bereziki muxarradura (*Incisura intertragica*).

intertransversarius, intertransversaria, intertransversarium: ornoen zeharkako irtengune arteko, bereziki giharrak (*Musculi intertransversarii*) eta lotailuak (*Ligamenta intertransversaria*).

intertrochantericus, intertrochanterica, intertrochantericum: izterrezurrean, trokanter arteko (*Crista intertrochanterica*, *Linea intertrochanterica*).

intertubercularis, intertuberculare: tuberkulu arteko, bereziki humeroaren tuberkulu nagusi eta txikiaren arteko (adibidez *Sulcus intertubercularis*), edo ilionaren tuberkulu artean hedatzen dena (*Planum intertuberculare*).

interuretericus, interureterica, interuretericum: ureter arteko, bereziki maskuri barruan ureterrak irekitzen diren guneen artean hedatzen den mukosa-tolesa (*Plica interureterica*).

intervaginalis, intervaginale: zorro arteko; bereziki *Spatium intervaginale subarachnoidale* (*Spatium leptomeningeum [nervus optici]*) izenez ezagutzen da ikusmen-nerbio barruan dura mater eta pia mater bitartean tartekatzen den araknoide-espazio estua.

intervenousus, intervenosa, intervenosum: zain bitarteko, bereziki bihotzaren eskuin atarian *cavae* zainen irekiduren arteko mukosako goragunea (*Tuberculum intervenosum*).

interventricularis, interventriculare: eskuin eta ezker bentrikuluen arteko, adibidez bihotzaren aurre-aurpegiko ildoa (*Sulcus interventricularis anterior*).

intervertebralis, intervertebrale: orno arteko, adibidez diskoa (*Discus intervertebralis*).

intervillosus, intervillosa, intervillosum: embriologian, kareneko biloen arteko.

intestinalis, intestinale: hesteari dagokiona, bereziki umetokiaren atze-aurpegia, hesteei begira dagoena (*Facies intestinalis uteri*, *Facies posterior uteri*).

intestinum, intestini (n): barruko. Anatomian, heste (*Intestinum tenuer/ crasum*).

intestinus, intestina, intestinum: barruko.

intimus, intima, intimum: barruko (ik. konparaziozkoen taula eranskinean), bereziki saihets arteko gihartxoetan (*Musculi intercostales intimi*).

intra-: konposatuetan, barruko.

intraarticularis, intraarticulare: giltzadura barruko, bereziki lotailuak (*Ligamentum sternocostale intraarticulare, Ligamentum capitis costae intraarticulare*).

intracapsularis, intracapsulare: giltza-kapsula barruko, bereziki lotailuak (*Ligamenta intracapsularia*).

intraembryonalis, intraembryonale: embrioi barruko.

intraembryonicus, intraembryonica, intraembryonicum: embrioi barruko.

intralaminaris, intralaminare: geruza edo xafla barruko, adibidez *Nuclei intralaminares thalami*.

intralobaris, intralobare: lobulu barruko, bereziki biriketan lobulu barruko zainak (adibidez *Pars intralobaris [Vena posterior] [Vena pulmonalis dextra superior]*).

intramuralis, intramurale: organo huts baten hormaren barruan aurkitzen dena, bereziki ureterrak (*Pars intramuralis ureteris*) edo uretra (*Pars intramuralis urethrae*) maskuriaren horma zulatzen ari diren tokietan.

intraoccipitalis, intraoccipitale: garondo-hezur barruko, batez ere aldi baterako guztiz hezurtu gabe dirauten kartilagoak (*Synchondrosis intraoccipitalis anterior/posterior*).

intraocularis, intraoculare: begi barruko, adibidez ikusmen-nerbioaren begi barruko zatia (*Pars intraocularis nervus optici*).

intrapulmonaris, intrapulmonare: birika barruko, bereziki hodiak eta linfa-nodoak.

intrasegmentalis, intrasegmentale: birika zatikien barruko, bereziki bronkioak (*Bronchi intrasegmentales*) eta zainak (adibidez *Pars intrasegmentalis vena anterioris [lobi superioris pulmonis dextri]*).

intratendineus, intratendinea, intratendineum: tendoi barruko, bereziki trizeps giharraren tendoi barruan olekranon ondoko sinobia-poltsa (*Bursa intratendinea olecrani*).

intrathalamicus, intrathalamica, intrathalamicum: talamo barruko, bereziki talamo barruko nukleoien arteko axoiak (*Fibrae intrathalamicae*).

intravascularis, intravasculare: hodi barruko.

intrinsecus, intrinseca, intrinsecum: barruko, bertako.

introitus, introitus (m): sarbide. *Terminologia Anatomica* izendegiak *Ostium* hobesten du (adibidez *Ostium vaginae*).

intumescentia, intumescentiae(f): lodigune, handigune. Anatomian, bereziki ornomuinean idun aldeko eta gerri aldeko lodiguneak (*Intumescentia cervicalis/lumbosacralis*), hala nola tinpano-nerbioaren gongoil erako lodigunea (*Intumescentia tympanica [Ganglion tympanicum]*).

invaginatio, invaginationis (f): enbriologian, zorro antzera kanpokoz barruratzea.

invaginatus, invaginata, invaginatum: zorro antzera kanpokoz barruratu.

inversus, inversa, inversum: itzulitara eskuinari eta ezkerrari dagokienez.

investio, investmentis (f): estali, jantzi, bereziki abdomeneko eta perineoko giharrak. Adibidez, *Fascia investiens superficialis abdomini* izena ematen zaio abdomenaren hormako hiru gihar-geruzetan kanpokoena estaltzen duen fasziari.

irido-: konposatuetan, begiaren irisari dagokiona.

iridocornealis, iridocorneale: begiaren irisak eta korneak osatzen dutena, bereziki angelua (*Angulus iridocornealis*).

iris, iridis (f): begiaren irisari dagokiona. Adibidez, *Facies anterior iridis* izena hartzen du irisaren aurre aurpegiak.

ischiadicus, ischiadica, ischiadicum: aldakako giltzadurari dagokiona, grezierako *iskhion* (aldaka, aldakako giltzadura) hitzetik.

ischialis, ischiale: iskion hezurrari dagokiona (*Spina ischialis, Tuber ischiale*).

ischio-: konposatuetan, iskion hezurrari dagokiona.

ischioanalisis, ischioanale: iskion hezurrari eta uzkiari dagokiena; bereziki *Fossa ischioanalisis* (lehenago *Fossa ischiorectalis*) izena ematen zaio uzkiaren gihar jasotzailearen eta barruko gihar herslearen arteko espazioari.

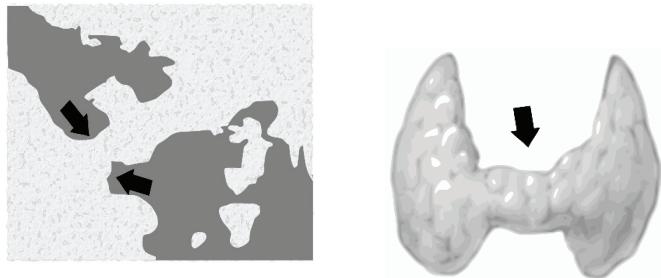
ischiocavernosus, ischiocavernosa, ischiocavernosum: iskion hezurraren eta *corpus cavernosus*-aren artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus ischiocavernosus*).

ischiofemoralis, ischiofemorale: iskion hezurretik izterezurreraino hedatzen dena, adibidez, *Ligamentum ischiofemorale* izenez ezagutzen da aldaka izterezurrarekin lotzen duten lotailu nagusietan iskion hezurrean lotuta dagoena.

ischiorectalis, ischiorectale: ik. *ischioanalisis*.

ischium, ischii (n): ipurtalde, aldaka, gainean esertzen den hezurra, grezierako *iskhion* (aldaka, aldakako giltzadura) hitzetik.

isthmus, isthmi (m): estugune, batez ere lurrealde batena. Anatomian, organo bat estuago den zatia; adibidez, *Isthmus glandulae thyroideae* izenez ezagutzen da tiroide guruinaren bi lobulu nagusiak lotzen dituen zati estua.

Isthmus

J

jejunalis, jejunale: jejunari dagokiona, adibidez jejunarentzako arteriak (*Arteriae jejunales*).

jejunum, jejuni (n): heste mehearen bitarteko zatia, *jejonus* (hutsik, gosetua edo barautan dagoena) hitzetik³⁰.

jejonus, jejuna, jejunum: hutsa, gosetua (ik. *jejunum*).

jugularis, jugulare: idunak uztarriari eusten dion eskualdeari dagokiona, latineko *jugum* (uztarri) hitzaren *jugulum* txikigarritik. Anatomian, bereziki eskualde horretan dauden zain nagusiak (*Vena jugularis anterior/ interna/ externa*) eta berauei dagozkienak (adibidez *Nodi jugulares*, *Glomus jugulare*, *Foramen jugulare*, *Tuberculum jugulare*, *Nodi lymphoidei jugulares*, *Fossa jugularis*, *Incisura jugularis*, edo *Processus jugularis*).

jugulum, juguli (n): jatorriz, idunean lepauztaien gain-gaineke sakonunetxoak, eta geroago idunaren aurre aldea, zintzurrestea duena³¹.

jugum, jugi (n): uztarri. Anatomian, bereziki garezur barruan esfenoide hezurraren uztarri itxurako zatia (*Jugum sphenoidale*).

30. Disekzioa egitean gehienetan hutsik aurkitu ohi da hestearren zati hau.

31. Uztarria (*Jugum*) toki honetan estutzen zen.

junctio, junctionis (f): bat-egite, elkargune, bereziki ondeste eta uzkiarena (*Junctio anorectalis*).

junctura, juncturae (f): zentzu zabalean, bi hezurren arteko elkargune, hainbat motatakoak barne (*Junctura cartilaginea/ fibrosa/ ossea/ synovialis*) eta hainbat tokitakoak (*Juncturae cinguli pectoralis, Juncturae cinguli pelvici, Juncturae columnae vertebralis, Juncturae cranii, Juncturae membra inferioris/ superioris, Juncturae thoracis*).

juxta-: konposatuetan, alboko edo aldamenean gertuko. Adibidez, atzeko mediastinoan *Nodi lymphoidei juxtaoesophageales* izena ematen zaie hestegorriaren alboetan kokatzen diren linfa-nodoei.

L

labialis, labiale: ezpainari dagokiona. Adibidez, kokots-nerbioan *Rami labiales* izena hartzen dute behe-ezpainean adarkatzen diren adartxo sentikorrekin.

labium, labii (n): ezpain (ik. *labrum* ere).

labrum, labri (n): ezpain, edo ezpain itxurako bazter edo ertz, litekeenez latineko *labium* (ezpain) hitzetik, eta bereziki zenbait giltzaduratan giltza-aurpegietako baten ingurubiran aurkitzen den kartilagozko ertza. *Labrum* hitza erabiltzen da izendatzeko den osagaia bakuna denean, adibidez *Labrum articulare, Labrum glenoidale, Labrum acetabuli, Labrum ileocolicum*, edo *Labrum ileocecale*; eta, ostera, *Labium* edo *Labia* terminoak erabiltzen dira osagaia bikuna denean, bereziki *Labia oris (Labium superius/ inferius), Labium anterius/ posterius (Ostium uteri), Labium majus/ minus pudendi, Labium limbi tympanicum/ vestibulare, Labium laterale/ medialis (Sulcus intertubularis), Labium externum/ internum (Crista iliaca)*, edo *Labium laterale/ mediale (Linea aspera femoris)*.

labyrinthicus, labyrinthica, labyrinthicum: labirintuari dagokiona, bereziki tinpano barrunbearen zatia (*Paries labyrinthicus cavi tympani*).

labyrinthus, labyrinthi (m): iraganbide eta bidegurutze nahasgarri ugari dituen tokia, grezierako *labyrinthos* (pasabide nahasgarri ugari dituen eraikina) hitzetik. Anatomian, batez ere entzumen-organoa eta oreka-organoa osatzen dituen hezurrezko eta mintzezko egitura konplexua. Zentzu berean, halaber, *Labyrinthus ethmoidalis* edo *Labyrinthus corticus renalis*.

lac, lactis (n): esne.

lacrima, lacrimae (f): malko.

lacrimalis, lacrimale: malko-guruinari dagokiona (*Nervus lacrimalis*) edo malko-hezurrari dagokiona (*Crista lacrimalis posterior*; *Margo lacrimalis corporis maxillae*).

lacrimo-: komposuetan, malko-hezurrari dagokiona.

lacrimoconchalis, lacrimoconchale: malko-hezurrak eta sudur-maskorrak osatzen dutena, bereziki jostura (*Sutura lacrimoconchalis*).

lacrimomaxillaris, lacrimomaxillare: malko-hezurrak eta masailezurrak osatzen dutena, bereziki jostura (*Sutura lacrimomaxillaris*).

lactiferus, lactifera, lactiferum: esnea daramana, bereziki hodia (*Ductus lactiferi*).

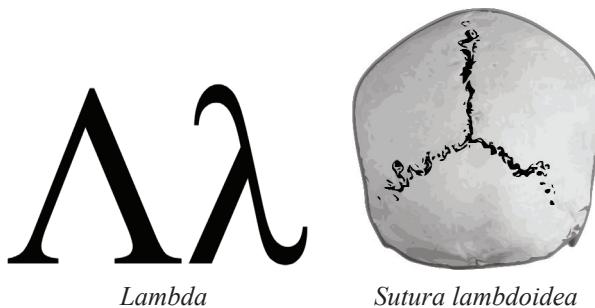
lacuna, lacunae (f): *lacus* hitzaren txikigarria. Anatomian espazio, tarte edo gune. Gehienbat iztai-kanaleko zati edo kokapenak adierazten ditu (*Lacuna muscularum retroinguinalis*, *Lacuna vasorum retroinguinalis*), edo bertoko zenbait osagai (*Ligamentum lacunare*, *Nodus lymphoideus lacunarum vasculorum intermedius/lateralis/ medialis*); bestelako osagai gutxi batzuk ere adieraz ditzake, adibidez *Lacunae urethrales* edo garezur barruko zain-zabalguneetako *Lacunae laterales*.

lacunaris, lacunare: espazio, tarte edo gune bati dagokiona edo bertan aurkitzen dena (ik. *lacuna* ere).

lacus, lacus: urmael, uhaska, osin, beharbada germaniar edo protoindoeuropar *lak* (urmael) hitzetik.

lambda: greziar alfabetoaren hamaikagarren letra. Anatomian, bereziki garondo-hezurraren eta pareta hezurren arteko elkargunean kokatzen den antropometriapuntua.

lambdoideus, lambdoidea, lambdoideum: lambda letraren itxura duena. Anatomian, lambda puntuarekin harremana duena, bereziki bertako garondo-hezurraren ertza (*Margo lambdoideus ossis occipitalis*) eta ertz horrek pareta-hezurrekin osatzen duen jostura (*Sutura lambdoidea*).

lamina, laminae (f): metalezko edo zurezko xafla edo zati mehea, geruza edo orri. Anatomian, hainbat egitura mehe edo estu adierazten ditu, bai hezur edo kartilagozkoak (adibidez *Lamina arcus vertebrae*, *Lamina cartilaginis cricoideae*, *Lamina cartilaginis thyroideae dextra/ sinistra*, *Lamina cribrosa [Os ethmoidale]*, *Lamina medialis/ lateralis [Processus pterygoideus ossis sphenoidalis]*, edo *Lamina horizontalis ossis palatini*), bai mintzezkoak (adibidez *Lamina anterior fasciae thoracolumbalis*, edo *Lamina anterior vaginae musculi recti abdominis*), baita geruzak ere (adibidez *Lamina episcleralis*, *Lamina basalis corporis ciliaris*, edo *Lamina limitans anterior/ posterior cornea*e).

laminaris, laminare: geruza edo orri bati dagokiona. *Terminologia Anatomica* izendegian ez da bere horretan azaltzen, baizik eta *prelaminaris* (adibidez *Pars prelaminaris nervus optici intraocularis*), *postlaminaris* (*Pars postlaminaris nervus optici intraocularis*) eta *intralaminaris* (*Pars intralaminaris [Pars intraocularis, Nervus opticus]*) eratorrietan.

lana, lanae (f): artile.

lanugo, lanuginis (f): artile itxurako ile fina, batez ere jaioberriena.

laryngealis, laryngeale: zintzurrari dagokiona, adibidez *Glandulae laryngeales*.

laryngeus, laryngea, laryngeum: zintzurrari dagokiona, adibidez *Nervus laryngeus superior*.

laryngo-: konposatuetan, zintzurrari dagokiona.

laryngopharyngeus, laryngopharyngea, laryngopharyngeum: zintzurrari eta eztarriari dagokiena, bereziki sistema sinpatikoko adartxoak (*Rami laryngopharyngei ganglionis cervicalis superioris*).

larynx, laryngis (m): zintzur.

lateralis, laterale: albo aldeari dagokiona, albo alderagokoa.

latero-: konposatuetan, albo aldeari dagokiona.

lateropharyngeus, lateropharyngea, lateropharyngeum: eztarriaren albo aldeko, bereziki espazioa (*Spatium lateropharyngeum [Spatium pharyngeum laterale, Spatium parapharyngeum]*).

latissimus, latissima, latissimum: zabalen, bereziki bizkarrean *Musculus latissimus dorsi*.

latus, lata, latum: zabal, bereziki izter aldeko fazsia (*Fascia lata*).

latus, lateris (n): alde, albo.

lemniscus, lemnisci (m): zinta, banda, grezierako *lemniskos* (zerrenda, banda) hitzetik. Anatomian, bereziki garun-enborrean dientzefaloko gune jakinetaraino hedatzen diren axoi sentikor sorta (*Lemniscus acusticus*, *Lemniscus lateralis/medialis*, *Lemniscus spinalis*, *Lemniscus trigeminalis*) eta berauekin zerikusia duten zenbait nukleo (adibidez *Nucleus anterior/posterior/intermedius lemnisci lateralis*) eta zelula (*Cellulae noradrenergicae nuclei lemnisci lateralis [A7]*).

lens, lentis (f): dilista. Anatomian, bereziki begi-dilista.

lenticula, lenticulae (f): *lens* hitzaren txikigarria.

lenticularis, lenticulare: dilista itxurako. Anatomian, gehienbat garunean dilista itxurako nukleotik talamoaren sabel aldeko nukleoetaraino hedatzen diren *Ansa lenticularis* eta *Fasciculus lenticularis* izeneko axoi taldeak, baita berauekin harremana duten zenbait osagai, hala nola ingudearen irtenguneetako bat (*Processus lenticularis incudis*).

lentiformis, lentiforme: dilista itxurako. Bereziki garunean, oinaldeko nukleoetako bat (*Nucleus lentiformis*), kono itxurakoa, eta *Putamen* eta *Globus pallidus* nukleoetako osatura.

lepto-: konposuetan mehe, grezierako *leptos* (samur, mehe, fin) hitzetik (ik. *Leptomeninx* ere).

leptomeningicus, leptomeningica, leptomeningicum: meninge-mintz meheei dagokiena, bereziki *Spatium leptomeningeum nervus optici* (*Spatium intervaginale subarachnoidale nervus optici*).

leptomeninx, leptomeningis (f): anatomian, bereziki *Leptomeninx* (*Arachnoid mater et pia mater*).

levator, levatoris (m): jaso egiten duena. Adibidez, *Musculus levator anguli oris* izenez ezagutzen da aho-ertza gorantz tiraka eginez jasotzen duen giharra.

levatorius, levatoria, levatorium: jaso egiten duenari dagokiona; bereziki sudureztarran *Torus levatorius* izena ematen zaio entzumen-tutuaren irekiune inguruan ahosabai-errezelaren gihar jasotzaileak bertako mukosan eragiten duen goraguneari.

liber, libera, liberum: aske, lokabe. Adibidez, azkazalen ertz lokabeak, hau da, atzamar edo behatz-puntan kokatzen den ertzak, *Margo liber unguis* izena hartzen du.

lien, lienis (m): barea.

lienalis, lienale: bareari dagokiona, adibidez nerbio-sarea (*Plexus nervosus lienalis*, *Plexus nervosus splenicus*).

lieno-: konposatuetan, bareari dagokiona (ik. *lienorenalis* ere).

lienorenalis, lienorenale: barearen eta giltzurrunaren artean hedatzen dena (*Ligamentum lienorenale*, *Ligamentum splenorenale*).

ligamentum, ligamenti (n): lotailu.

limbus, limbica, limbicum: ertzari edo bazterrari dagokiona. Anatomian bereziki *Lobus limbicus* izena ematen zaio garun-hemisferio bakoitzaren erdialdeko aurpegin bekoki-, pareta- eta loki-lobuluengatik zatiez osatutako C itxurako eskualdeari.

limen, liminis (n): lodigune, handigune. Anatomian, bereziki intsularen aurremutarra, hain zuzen bekoki-lobuluak jarraitzen dion gunea (*Limen insulae*) eta sudur-atarian hego-kartilagoak eragiten duen goragunea (*Limen nasi*).

limitans, limitantis: mugatzaile, muga adierazten duena. Adibidez, laugarren bentrikuluaren zoruan *Sulcus limitans* izenez ezagutzen da gara aldeko nerbioen nukleo eragileek eragiten duten zutabe itxurako goragunea eta beren alboko nukleo sentikorrek eragiten dutena elkarrengandik banatzetan dituen ildoa.

linea, lineae (f): lerro edo marra. Adibidez, abdomenaren aurre aldean *Linea alba* izena ematen zaio bi aldeetako gihar zuzenen bitartean kokatzen den tendoizko elkargune luzeari.

lingua, linguae (f): anatomian, mihi.

lingualis, linguale: mihiari dagokiona, adibidez mihiia odoleztatzen duen arteria nagusia (*Arteria lingualis*).

lingula, lingulae (f): *lingua* hitzaren txikigarria. Anatomian, nolabaiteko mihi itxura har dakiekeen hainbat osagai, adibidez esfenoide hezurraren garezur barruko aurpegin karotida kanalaren irekigunearen alboan kokatzen den hezur-mutur estua (*Lingula sphenoidalis*).

lingularis, lingulare: lingulari dagokiona, adibidez *Bronchus lingularis superior/inferior* izena hartzen dute ezker birikaren lingulan adarkatzen diren bronkioek.

linguo-: konposatuetan, mihiari dagokiona.

linguofacialis, linguofaciale: mihiari eta aurpegiari dagokiena, bereziki aurpegi-arteria eta mihi-arteria batera jaiotzen direnean elkarrekin osatzen duten enbor komuna (*Truncus linguofacialis*).

liquor, liquoris (m): gerli antzeko isurkari. Anatomian, bereziki *Liquor cerebrospinalis* izena hartzen du garunaren eta ornomuinaren barrutik eta ingurutik ibili dabilen isurkaria.

lobaris, lobare: lobuluei dagokiena; adibidez birika-lobulu bakoitzean adarkatzen den bronkio bakoitza (*Bronchus lobaris*).

lobularis, lobulare: lobuluari dagokiona (ik. *interlobularis*).

lobulus, lobuli: *lobus* hitzaren txikigarria.

lobus, lobi (m): lobulu, grezierako *lobos* (gingil) hitzetik. Anatomian, zenbait organotan gingil itxurako zatiak adierazten ditu, bereziki garunean, garuntxoan, biriketan, gibelean, timoan, tiroide guruinean, prostatan eta ugatzetan.

locus, loci (m): toki, kokagune (ik. *caeruleus* ere).

longissimus, longissima, longissimum: luzeen (ik. konparaziozkoen taula eranskinean), adibidez *Musculus longissimus capitis*.

longitudinalis, longitudinale: luzetarako. Adibidez, *Fissura longitudinalis cerebri* izenez ezagutzen da garunean eskuin eta ezker hemisferioak elkarrengandik banatzen dituen luzetarako ildo sakona.

longus, longa, longum: luze (ik. konparaziozkoen taula eranskinean), adibidez *Musculus longus capitis*.

lucidus, lucida, lucidum: argitsu, *lucere* (argia eman) hitzetik.

lumbalis, lumbale: gerriari dagokiona, gerrian kokatua, adibidez ornoak (*Vertebrae lumbales*).

lumbo-: komposuetan, gerriari dagokiona edo gerrian kokatua. Adibidez errainezurrarekiko giltzadura (*Articulatio lumbosacralis*).

lumbocostalis, lumbocostale: gerriaren eta saihetsezurren artean hedatzen dena, bereziki gerri-ornoen eta azkeneko saihetezurren arteko lotailua (*Ligamentum lumbocostale*).

lumbosacralis, lumbosacrale: gerriari eta errainezurrari dagokiena (ik. *lumbo-*).

lumbricalis, lumbricae: ar edo xixare itxurako. Anatomian, bereziki atzamar eta behatz bitarteetako gihartxo meheak (*Musculi lumbricales manus/ pedis*).

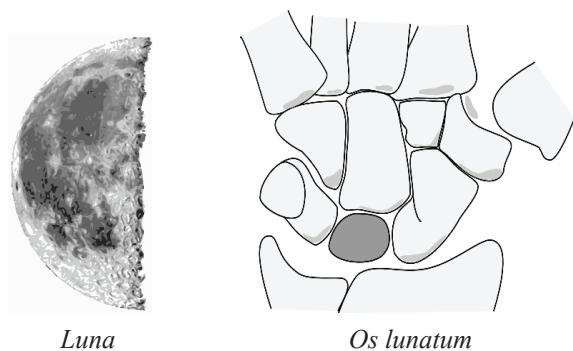
lumbricus, lumbrici (m): ar edo xixare.

lumbus, lumbi (m): bizkarraren gerri aldeko eskualdea.

lumen, luminis (n): argi. Anatomian, organo huts baten barrua.

luna, lune (f): ilargi.

lunatus, lunata, lunatum: ilargi itxurako, bereziki ilargierdi itxurako. Adibidez, *Os lunatum* eskuturrean.

lunula, lunulae (f): *luna* hitzaren txikigarria.

lutealis, luteale: gorputz beilegiari dagokiona.

luteus, lutea, luteum: beilegi.

lympha, lymphae (f): iturriko ur garbia, grezierako *nymph* (iturrietako jainkosa, ninfa) hitzetik. Anatomian, ehunetako zelulen bitarteko isurkari mota.

lymphaticus, lymphatica, lymphaticum: linfari dagokiona. Adibidez, besape aldean *Plexus lymphaticus axillaris* izenez ezagutzen da linfa-hodiz eta nodoz osatutako sarea (ik. *lymphoideus* ere).

lympho-: konposatuetan linfari dagokiona (ik. baita *lymphoideus* ere).

lymphoideus, lymphoidea, lymphoideum: linfa itxurako, linfari dagokiona, adibidez linfa-sistema (*Systema lymphoideum*), linfa-organoak (*Organa lymphoidea*) edo linfa-nodoak (*Noduli lymphoidei* edo baita *Nodus Lymphaticus* edo *Lymphonodus* ere).

M

macro-: konposatuetan handi, grezierako *makros* (handi) hitzetik.

macula, maculae (f): orbain. Anatomian, *Macula lutea* izenez ezagutzen da betsarearen atze-muturreko eskualde txikia, diametroan 3 mm ingurukoa, eta *macularis* izenondoa ematen zaie beronekin zerikusia duten zenbait osagairi, bereziki odol-hodiei (adibidez *Arteriola/ venula macularis superior/ media/ inferior*). Hezurrezko labirintuko zenbait zulogunetxok ere *Macula* izena hartzen dute (*Maculae cribrosae superior/ media/ inferior*), eta labirintuan bertan *Macula utriculi* eta *Macula sacculi* izenez ezagutzen dira gune sentikor bereziak.

macularis, maculare: ik. *macula*.

magno-: konposatuetan, handi (ik. *magnocellularis*).

magnocellularis, magnocellulare: zelula handiz hornitua. Bereziki nerbio-sisteman, *magnocellularis* izenlaguna zelula handiz osatutako zenbait nukleoren eta zatiren izenetan azaltzen da, adibidez *Nucleus medialis magnocellularis corporis geniculati medialis*.

magnus, magna, magnum: handi.

major, majus: handiago, biren artean nagusi (ik. konparaziozkoen taula eranskinean), adibidez *Trochanter major* (*vs Trochanter minor*).

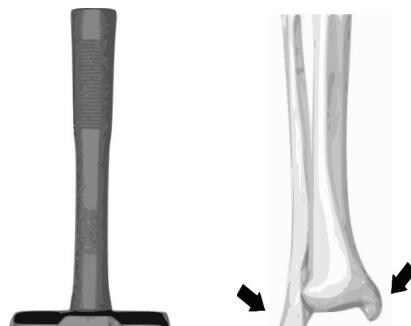
mala, malae (f): masail, matrailezur.

malaris, malare: masailari dagokiona, adibidez masail aldean kokatzen den linfa-nodoa (*Nodus malaris*).

mallearis, malleare: anatomian, mailu-hezurrari dagokiona; adibidez, tinpano mintzean *Stria mallearis* izena ematen zaio mailu-hezurraren heldulekuak eragiten dion gune argiari.

malleolaris, malleolare: orkatilari dagokiona, bereziki tibiaren eta fibularen orkatilako irtenguneei.

malleolus, malleoli (m): *malleus* hitzaren txikigarria. Anatomian, orkatilan tibiaren eta fibularen irtenguneak.

malleus, mallei (m): mailu, bereziki entzumen organoko mailu-hezurra.

mal-: konposatuetan, akastun, ezegoki.

malus, mala, malum: izugarri, oker.

malformatio, malformatinis (f): eragabe, akastun, oker eratua.

malrotatio, malrotationis (f): embriologian, arauz kanpoko errotazio.

malpositio, malpositionis (f): embriologian, arauz kanpoko kokapen edo jarrera, distopia.

mamilla, mamillae (f): *mamma* hitzaren txikigarria; anatomian, bereziki titiburu.

mamillaris, mamillare: titiburuari dagokiona (adibidez titiburutik igarotzen den *Linea mammillaris* izeneko alegiazko lerro zuta) edo garunean hipotalamoaren behe-aurpegiko bi irtengune biribiletako bakoitza (*Corpus mamillare*, pl. *Corpora mamillaria*).

mamillo-: konposatuetan *Corpora mamillaria* irtengune biribilei dagokiena.

mamillosegmentalis, mamillosegmentale: *Corpus mamillaris* abiapuntutzat eta mesentzefaloko tegmentua jomugatzat dituen axoi sorta.

mamillothalamicus, mamillothalamicā, mamillothalamicum: *Corpus mamillaris* abiapuntutzat eta talamoia jomugatzat dituen axoi sorta.

mamma, mammae (f): ugatz.

mammarius, mammaria, mammarium: ugatzari dagokiona, adibidez guruina bera (*Glandula mammaria*).

mandibula, mandibulae (f): baraila, latineko *mandere* (murtxikatu) aditzetik.

mandibularis, mandibulare: barailari dagokiona, adibidez baraila bera eta haren eskualdeko hainbat osagai hornitzen dituen *Nervus mandibularis*.

manubrio-: konposatuetan helduleku (ik. *manubriosternalis*).

manubrium, manubrii (n): helduleku, latineko *manus* (esku) izenetik eta *habere* (ukan) aditzetik. Anatomian, bereziki bularrezurraren goiko muturra (*Manubrium sterni*) eta mailu-hezurraren zati luzea (*Manubrium mallei*) adierazten ditu, bietan hezurrari eskuz oratzeko toki aproposena-edo adieraziz.

manubriosternalis, manubriosternale: bularrezurraren gorputzari eta heldulekuari dagokiena, bereziki bion arteko kartilagozko juntura (*Symphysis manubriosternalis* eta *Synchondrosis manubriosternalis*).

manus, manus (f): esku.

marginalis, marginale: bazterreko. Adibidez, ahoaren orbita itxurako giharrean *Pars marginalis musculus orbicularis oris* izenez ezagutzen da albo muturreko, aho-ertzeko zatia.

margo, marginis (m): ertz, bazter. Adibidez, pareta-hezurrean *Margo frontalis ossis parietalis* izena ematen zaio bekoki-hezurrarekin elkartzen den ertzari.

mas, maris (m): gizaseme.

masculinus, masculina, masculinum: gizaseme generoari berariaz dagokiona. Adibidez, gizonezkoaren uretrak *Urethra masculina* izena hartzen du (vs *Urethra feminina*).

masculus, mascula, masculum: gizaseme izaerako edo tankerako, edo gizasemeari dagokiona.

massa, massae (f): masa, egitura berezirik ez duen osagaia. Anatomian, adibidez atlas ornoan *Massa lateralis atlantis* izenez ezagutzen da bi alboetako zati bakoitza.

masseter, masseteris (m): murtxikatze-giharretako bat (*Musculus masseter*), grezierako *masseter* (murtxikatzen duena) hitzetik.

massetericus, masseterica, massetericum: *masseter* giharrari dagokiona, adibidez giharra uzkurrarazten duen nerbio eragilea (*Nervus massetericus*).

masticatorius, masticatoria, masticatorium: murtxikatzeari dagokiona, bereziki murtxikatzeko betekizuna duen giharreria (*Musculus masticatori*).

mastoideus, mastoidea, mastoideum: ugatz edo titiburu itxurako, grezierako *mastooides* (ugatz) hitzetik. Anatomian, bereziki loki-hezurreko *Processus mastoideus* eta beronekin zerikusia duten beste zenbait osagai (adibidez *Angulus mastoideus ossis parietalis*, *Ramus mastoideus [Arteria occipitalis]* edo *Musculus sternocleidomastoideus*).

mater, matris (f): ama, babesten eta elikatzen duena, edo, zentzu zabalean, gai edo materia ere, *ma/ matru* erro unibertsalik (ik. *durus* ere). Anatomian, bereziki burmuina eta ornomuina batzen eta inguratzen dituzten mintzak.

matrix, matrixis (f): zentzu zabalean, umetoki (ik. *durus* ere).

maxilla, maxillae (f): *mala* hitzaren txikigarria, masail. Anatomian, bereziki masailezur.

maxillaris, maxillare: masailezurrari dagokiona, adibidez masailezurra bera eta haren eskualdeko hainbat osagai hornitzen dituen nerbioa (*Nervus maxillaris*).

maximus, maxima, maximum: handien (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

meatus, meatus (m): ibilbide, latineko *meare* (ibili, joan) aditzetik. Anatomian, zenbait kanal edo barrunbetan *Meatus* izena hartzen dute izaera ezberdinak irtenbide edo irekiguneek (*Meatus acusticus externus*, *Meatus acusticus externus cartilagineus*, *Meatus acusticus internus*, *Meatus nasi communis*, *Meatus nasi inferior/ medius/ superior*, *Meatus nasopharyngeus*).

meconium, meconii (n): ume jaioberriaren gorozkia, grezierako *mekonion* (mitxoleta-zuku) hitzetik.

medialis, mediale: erdiari dagokiona, bereziki beste bat baino erdi alderago kokatua. Adibidez, betzuloan *Paries medialis orbitae* izena ematen zaio erdialdeko paretari (vs *Paries lateralis orbitae*).

medianus, mediana, medianum: erdigunean kokatua. Adibidez, mingainean *Sulcus medianus linguae* izena ematen zaio mihi-puntatik atzerantz erdigunetik hedatzen den ildoari.

mediastinalis, mediastinale: mediastinoari dagokiona. Adibidez, *Pars mediastinalis pleurae parietalis* izenez ezagutzen da mediastino aldeko pareta-pleura, diafragmako eta saihetsetako pleuraren jarraipena.

mediastinum, mediastini (n): erdibide, erdiko kokapen, latineko *media* (erdi) eta *stare* (kokatu, egon) hitzetatik. Anatomian, bereziki torax barruaren erdigunean bi aldeetako andaerrai arteko espazioa (*Mediastinum anterior/ posterior/ medius/ superior/ inferior*). Halaber, *Mediastinum testis* izenez ezagutzen da *Tunica albuginea* mintzetik barrabil barrurantz trenkada itxurako luzakinez proiektatzen den lokarri-ehunezko gunea.

medio-: konposatuetan, erdiari edo erdiguneari dagokiona.

mediocarpalis, mediocarpale: eskuturreko bi hezur-ilaren arteko, bereziki giltzadura (*Articulatio mediocarpalis*).

medioclavicularis, medioclaviculare: lepauztaien erdiguneari dagokiona (ik. *medio-*); bereziki *Linea medioclavicularis* izena ematen zaio lepauztaien erdi-erditik igarotzen den alegiazko lerro zutari.

medius, media, medium: handiera ezberdinetan ertain (adibidez *Musculus gluteus medius*, vs *Musculus gluteus major/ minor*), edo kokapen ezberdineta koen artean bitarteko (adibidez *Lobus medius pulmonis dextri* vs *Lobus superior/ inferior pulmonis dextri*) edo erdiko (adibidez *Digitus medius*).

medulla, medullae (f): hainbat organotan, barruko zati, muin (besteak beste, *Medulla renalis*, *Medulla glandulae suprarenalis*, *Medulla ovarii*, *Medulla thymi*, *Medulla nodi lymphoidei*, *Medulla oblongata*, *Medulla ossium [flava/ rubra]*, *Medulla spinalis*).

medullaris, medullare: muinari dagokiona. Adibidez, zenbait hezurren barruan *Cavitas medullaris* izena ematen zaie muina gordetzen duten barrunbee.

medullo-: konposatuetan, barrukoen, muin.

mega-: konposatuetan, handi, erraldoi, grezierako *megas* (handi) hitzetik.

meiosis, meiosis edo meioseos (f): zelula batetik jatorrizkoaren kromosoma kopuru erdia duten lau zelula berri sortuko dituen erdibitze mota, grezierako *meiosis* (txikitze, murritze) hitzetik.

meioticus, meiotica, meioticum: meiosiari dagokiona.

melano-, melani-: konposatuetan, belzteari edo beltzarantzeari dagokiona, grezierako *melas* (beltz) hitzetik.

melanoblastus, melanoblasti (m): melanozitoen aitzindari.

melanocytus, melanocyti (m): melaninadun zelula mota.

membrana, membranae (f): mintz. Adibidez, besoan *Membrana interossea antebrachii* izena ematen zaio erradioaren eta ulnaren artean hedatzen den mintzari.

membranaceus, membranacea, membranaceum: mintzezko, mintzez edo azalez hornitua. Adibidez, bihotzean bentrikulu arteko trenkada gehienbat giharrezkoa bada ere, trenkadaren goiko muturrean zuntzezko eremu biribildua *Pars membranacea septi interventricularis* izenez ezagutzen da.

membranosus, membranosa, membranosum: mintz itxurako; bereziki *Musculus semimembranosus*, gihar horretan aldaka aldean lotzen den tendoiak mintz tankera baitu.

membrum, membra (n): gorputz-adar (*Membrum superius* eta *Membrum inferius*).

meningeus, meningea, meningeum edo meningicus, meningica, meningicum: meningeetako edo meningei dagokiena, adibidez dura materrari erantsita adarkatzen den *Arteria meningea media*.

meninx, meningis (f): bereziki burmuina eta ornomuina batzen dituzten mintzak, grezierako *meninx* (pl. *meninges*) hitzetik (ik. *durus* ere).

menisco-: konposatuetan, meniskoari dagokiona.

meniscofemoralis, meniscofemorale: albo-meniskoia izterezurrarekin edo beronen eranskiniek lotzen duena, bereziki *Ligamentum meniscofemorale anterius* (aurreko lotailu gurutzatuarekin) eta *Ligamentum meniscofemorale posterius* (izterezurraren erdialdeko kondiloarekin).

meniscus, menisci (m): ilargierdi itxurako, grezierako *meniskos* (ilgora) eta *menos* (hil) hitzetatik. Anatomian, bereziki belaun-giltzaduran ilargierdi itxurako kartilagoak (*Meniscus medialis/ lateralis*).

menstrualis, menstruale: hileroko, latineko *mensis* (hil) hitzetik.

menstruus, menstrua, menstruum: hileroko, latineko *mensis* (hil) hitzetik.

mentalis, mentale: kokotsari dagokiona, edo gogamenari dagokiona, latineko *mens, mentis* (gogo, gogamen) hitzetik, eta berau beharbada germanierako *gemynd* (gogamen, oroimen) hitzetik.

mento-: konposatuetan, kokotsari dagokiona.

mentolabialis, mentolabiale: kokotsari eta behe-ezpinari dagokiena, bereziki larruazalean bion arteko ildoa (*Sulcus mentolabialis*).

mentum, menti (n): kokots.

-merus: konposatuetan, zatiki, eta bereziki gorputz-adar, grezierako *meros* (zati) hitzetik.

mesencephalicus, mesencephalica, mesencephalicum: bitarteko burmuinean (mesentzefaloan) dagoena edo beroni dagokiona, adibidez oinalde-arteriaren

adarretatik mesentzefalora hedatzen diren zenbait *Arteriae mesencephalicae* izenez ezagutzen dira.

mesencephalon, mesencephali (n): mesentzefalo edo erdiko burmuin.

mesenchyma, mesenchymatis (n): embrioiaren lokarri-ehuna.

mesenchymalis, mesenchymale: mesenkimari dagokiona.

mesentericus, mesenterica, mesentericum: mesenterioari dagokiona edo bertan aurkitzen dena, adibidez linfa-nodoak (*Nodi [lymphoidei] mesenterici superiores/inferiores*).

mesenterium, mesenterii (n): heste meheari abdomenaren atzetik eusten dion mintza, grezierako *mesos* (erdi, erdiko) eta *enteron* (heste) hitzetatik.

mesialis, mesiale: erdian kokatua, erdirantz jarria, edo erdiari dagokiona, eta bereziki hortz-haginez erdiko marratik gertuko edo gertukoen, grezierako *mesos* (erdi, erdiko) hitzetik.

mes(o)-: konposatuetan, erdiko edo bitarteko. Adibidez, embriologian gastrulazioaren ondorengo diskoren hiru geruzetan erdikoa *Mesoderma* izenez ezagutzen da.

mesocardium, mesocardii (n): embriologian, garatzen ari den bihotzari sabel eta bizkar aldeetatik eusten dion mintza.

mesocolicus, mesocolica, mesocolicum: mesokolonari dagokiona.

mesocolon, mesocoli (n): kolonari abdomenaren atze-hormatik eusten dion mintza.

mesoderma, mesodermatis (n): embriologian, gastrulazio ondorengo diskoren hiru geruzetan erdikoa.

mesodermalis, mesodermale: mesodermoari dagokiona.

mesoduodenum, mesoduodeni (n): duodenoari abdomenaren atze-hormatik eusten dion mintza.

mesogastrium, mesogastrii (n): urdailari abdomenaren atze-hormatik eusten dion mintza.

mesoileum, mesoilei (n): ileoari abdomenaren atze-hormatik eusten dion mintza.

mesojejunum, mesojejuni (n): jejunoari abdomenaren atze-hormatik eusten dion mintza.

mesometrialis, mesometriale: mesometrioari dagokiona.

mesometrium, mesometrii (n): umetokiari abdomenaren albo-hormetatik eusten dioten mintzetako bakoitza.

mesonephricus, mesonephrica, mesonephricum: embriologian, mesonefroari dagokiona.

mesonephros, mesonephri (m): enbriologian giltzurruna, bereziki bere bigarren garapen-aroan dagoela.

mesopharynx, mesopharyngis (m): lehenagoko izendegian, eztarriaren erdiko zatia, ahoarekin harremanean dagoena. *Terminologia Anatomica* izendegiak *Pars oralis pharyngis* hobesten du.

mesorectum, mesorecti (n): enbriologian, ondesteari eusten dion mintza.

mesosalpinx, mesosalpingis (f): umetoki-tutuei eusten dien mintza.

mesovaricus, mesovarica, mesovaricum: bereziki obulutegian, *Margo mesovaricus ovarii* izena hartzen du umetoki-tutuekin mintz bidez lotuta dagoen ertzak.

mesovarium, mesovarii (n): umetokiaren lotailu zabalean, obulutegiaren hiloraino hedatzen den zatia.

met- edo meta-: konposatuetan, zerbaiten ondorengo, denboran edo kokapenean. Adibidez, eskuan *Metacarpus*, oin-bizkarrean *Metatarsus*, burmuinaren garapenean *Metencephalon*, edo talamoaren atze-muturrean *Metathalamus*.

metacarpalis, metacarpale: metakarpoari dagokiona, bereziki eskualdea (*Regio metacarpalis*), hezurrak (*Ossa metacarpalia*) eta lotailuak (*Ligamenta metacarpalia palmaria/ dorsalia/ interossea*).

metacarpo-: konposatuetan, metakarpoari dagokiona.

metacarpophalangealis, metacarpophalangeale: metakarpoari eta eskuko hatz-hezurrei dagokiena, bereziki berauen arteko giltzadurak (*Articulationes metacarpophalangeae*).

metacarpus, metacarpi (m): eskuaren bitarteko zatia, eskuturraren (*Carpus*) ondorengoa, grezierako *metakarpion* (bitarteko esku, bereziki eskuturraren ondorengo zati) hitzetik.

metanephricus, metanephrica, metanephricum: metanefroari dagokiona.

metanephrogenicus, metanephrogenica, metanephrogenicum: metanefroa sortzen duena.

metanephros, metanephri (m): enbriologian behin betiko giltzurruna.

metaphysis, metaphysis edo metaphysiseos (f): hezur luzeetan, diafisiaren ondorengo zatia, alegia diafisiaren eta epifisiaren bitartekoa.

metatarsalis, metatarsale: erdiko oinari (oin-bizkarrari) dagokiona, bereziki eskualdea (*Regio metatarsalis*), hezurrak (*Ossa metatarsalia*) eta lotailuak (*Ligamenta metatarsalia plantaria/ dorsalia/ interossea*).

metatarso-: konposatuetan, erdiko oinari dagokiona.

metatarsophalangealis, metatarsophalangeale: erdiko oinari eta oineko hatz-hezurrei dagokiena, bereziki berauen arteko giltzadurak (*Articulationes metatarsophalangeae*).

metatarsus, metatarsi (m): erdiko oina, oinaren bitarteko zatia, orkatilaren (*Tarsus*) ondorengoa.

metathalamus, metathalami (m): talamoan, atze-muturreko zatia, *Corpora geniculata* nukleoek hartzen dutena.

metencephalicus, metencephalica, metencephalicum: embriologian, atzeko burmuinari dagokiona.

metencephalon, metencephali (n): embriologian atze-burmuina, burmuinaren atzeko muturra.

metenteron, metenteri (n): embriologian, garatzen ari den hestearen atze-muturra, atze-hestea.

metopicus, metopica, metopicum: bekokiari dagokiona, grezierako *metopon* (bekoki) hitzetik, bereziki eskuineko eta ezkerreko bekoki-hezurren arteko erdigune-ko jostura, osoa edo zati batekoa (*Sutura metopica, Sutura frontalis persistens*).

migratio, migrationis (f): lekualdatze, toki batetik bestera abiatzea.

minimus, minima, minimum: denetan txikiena (ik. konparaziozkoen taula eranskinean), adibidez, atzamarretan txikiena (*Digitus minimus manus, Digitus quintus [V] manus*).

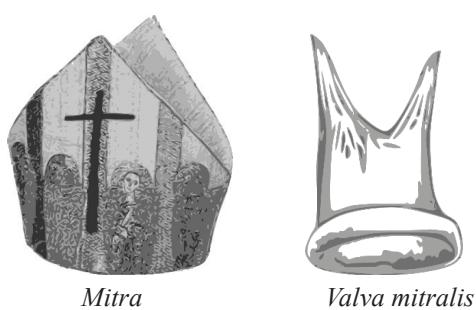
minor, minus: txikiago, (biren artean) txikien (ik. konparaziozkoen taula eranskinean), adibidez *Pelvis minor* (vs *Pelvis major*).

mitosis, mitosis edo mitoseos (f): zelula batengandik bi zelula genetikoki berdin eratorzten dituen erdibitze mota, grezierako *mitos* (zuntzak) hitzetik.

mitoticus, mitotica, mitoticum: mitosiari dagokiona.

mitra, mitrae (f): gotzain-kapel.

mitralis, mitrale (mitra): gotzain-kapelari dagokiona. Anatomian, bereziki bihotzaren ezkerreko atariaren eta bentrikuluaren arteko bi orridun balba (*Valva mitralis, Valva atrioventricularis sinistra*).

mixtus, mixta, mixtum: nahasi, bietariko edo askotariko. Anatomian, bereziki *Nervus mixtus* izenez ezagutzen da sentikortasunean esku hartzen duen eta giharrak uzkurrarazteko betekizuna duen nerbio mota.

modiolus, modioli (m): *modius* hitzaren txikigarria. Anatomian, bereziki entzumen-organoan barakuiluaren ardatza (*Modiolus cochleae*), eta aho-ertzaren aldamenean aurpegiko hainbat gihar elkartzen diren tokia (*Modiolus anguli oris*).

modius, modii (m): erromatarren garaiko 8,73 litro inguruko neurria, eta antzinako egiptoarren artean gain zapaleko kapela edo koroa mota, neurri hori hartzeko otzararen tankerakoa.

modus, modi (m): era, modu.

mola, molae (f): errotarri.

molaris, molare: ehotzeari dagokiona, errotarriari dagokiona. Anatomian hagina (*Dens molaris*), haginekoa (*Tuberculum molare*) edo haginaren aldamenekoa (*Dens premolaris, Trigonum retromolare, Fossa retromolaris, Glandulae molares*).

molecula, moleculae (f): *moles* hitzaren txikigarria. Latin modernoan, molekula.

molecularis, molecularare: molekulari dagokiona, zatirik txikienari dagokiona. Nerbio-sisteman, gehienbat neurona-luzakinez osatutako geruza, bereziki burmuineko *Stratum moleculare* (*Cerebellum*), *Lamina molecularis* (*Cortex cerebri*), eta *Stratum moleculare et substratum lacunosum* (*Hippocampus*), edo *Stratum moleculare* (*Gyrus dentatus*).

moles, molis (f): masa, oztopo, konkor.

mollis, molle: bigun, eta bereziki ahosabai bigun (*Palatum molle, Velum palatinum*).

mons, montis (m): mendi. Anatomian, bereziki *Mons pubis* izenez ezagutzen da pubisaren sinfisi aurre eta goian larruazal azpiko koipeak eragiten duen goragunea.

monstrum, monstri (n): ezain, itxuragabe, eragabe.

monstruosus, monstruosa, monstruosum: ezain, itxuragabe, eragabe.

morpho-: konposatuetan, egitura, itxura.

morphogenesis, morphogenesis edo morphogeneseos (f): egitura eraikitzearen garaia edo ekintza. Bereziki enbriologian, gorputz-egituraren ebazpenerako ekimen eta gertakizunak, besteak beste zelulen ugalketa, zelulen elkar-eranstea eta taldekatzea, zelulaz kanpoko gaien jariatzea, eta luzatze edo uzkurtzearen ondoriozko egitura-eraldaketak.

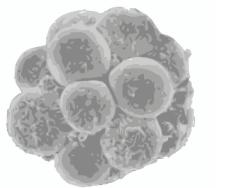
morphogeneticus, morphogenetica, morphogeneticum: morfogenesiari dago-kiona.

morphologia, morphologiae (f): egitura, itxura. Anatomian kanpo-egitura eta barne-egitura *Morphologia externa* eta *Morphologia interna* terminoen bidez adierazten dira, hurrenez hurren.

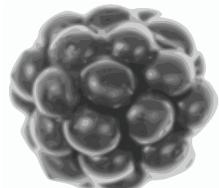
mors, mortis (f): heriotza.

mortuus, mortua, mortuum: hildako.

morula, morulae (f): masusta. Enbriologian, zigotoa erdibitzetik 12 bat zelulaz osatutako masa trinkoa, barrunberik gabea, blastularen aitzindaria.

Morula

Morula (Rubus fruticosus)

motor, motoris (n): eragile, higiarazten edo higitzen duena. Bereziki eragite-nerbioa (*Nervus motoris*).

motorius, motoria, motorium: higiarazteko betekizuna duena, eta bereziki ornomuinaren eragite-erroak (*Radix anterior, Radix motoria [Nervus spinalis]*) eta begia higiarazten duen gara aldeko nerbioa (*Nervus oculomotorius [III]*).

motus, motus (m): higikera.

mucosa, mucosae (f): muki-mintza (*Tunica mucosa*), zenbait tutu eta barrunbe barrutik janzten dituen azal berezia.

mucosus, mucosa, mucosum: muki itxurako edo mukiz estalitakoa.

mucus, muci (m): muki, lerde.

muliebris, muliebre: emakumezkoari dagokiona, emakume izaera duena.

mulier, mulieris (f): emakumezko.

multi-: konposatuetan, askotariko.

multifidus, multifida, multifidum: zatikatua, zati ugariz osatua; bereziki bizkarrean *Musculi multifidi* izenez ezagutzen dira maila ezberdinetan (*Musculus multifidus cervicis [collis]/thoracis/lumborum*) 2-4 ornoko luzerako zatikiz osatutako giharrak.

multiformis, multiforme: askotariko itxurak dituena, bereziki zenbait geruza burmuineko gai arrean (*Lamina multiformis [Lamina VI] isocorticis* edo *Stratum multiforme gyri dentati*).

multipennatus, multipennata, multipennatum: luma itxurako zatiki ugariz osatua (ik. *unipennatus*).

multiplex, multiplicis: askotariko, anizkoitz.

multiplicatio, multiplicationis (f): ugalketa, ugaritze.

multus, multa, multum: asko, ugari.

mus, muris (m): sagu.

muscularis, musculare: giharrari dagokiona (adibidez giharrak odoleztatzeko arteria mota [*Rami musculares*]), edo giharrezko (*Trochlea muscularis, Tunica muscularis*).

musculo-: konposatuetan, giharrari dagokiona, adibidez *Tunica fibromusculocartilaginea, Tunica fibromusculocartilaginea, Canalis musculotubarius, Arteria musculophrenica* edo *Nervus musculocutaneus*.

musculocutaneus, musculocutanea, musculocutaneum: giharrari eta larruazalari dagokiena, eta bereziki besondoan larruazala hornitzeaz gain *Coracobrachialis, Brachialis* eta *Biceps brachialis* giharrak uzkurrarazten dituen nerbioa (*Nervus musculocutaneus*).

musculofibrocartilagineus, musculofibrocartilaginea, musculofibrocartilaginem: giharrez eta fibrokartilagoz osatua.

musculophrenicus, musculophrenica, musculophrenicum: (saihets arteko) giharrretatik diafragmaraino hedatzen dena, bereziki arteria (*Arteria musculophrenica*).

musculotubarius, musculotubara, musculotubarum: tinpanoaren gihar tinkatzaileari eta entzumen-tutuari dagokiena, bereziki kanala (*Canalis musculotubarius*).

musculus, musculi (m): *mus* hitzaren txikigarria. Gihar, sagu txiki itxura duelakoan.

myelencephalon, myelencephali (n): enbriologian, ornomuinari jarraitzen dion burmuin zatia, grezierako *myelos* (muin) eta *enkephalos* (buirmuin) hitzetatik.

myelinum, myelini (n): mielina, axoiak inguratzen dituen koipea, grezierako *myelos* (muin) hitzetik.

myentericus, myenterica, myentericum: hestearren giharreriari dagokiona, bereziki hesteen giharrezko geruzako nerbio-zuntz taldea (*Plexus myentericus*).

mylo-: konposatuetan, barailari dagokiona, grezierako *mylos* (errotarri, hagin) hitzetik.

mylohyoideus, mylohyoidea, mylohyoideum: barailaren eta hioide hezurraren artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus mylohyoideus*).

mylopharyngeus, mylopharynga, mylopharyngum: barailari eta eztarriari dagokiena, bereziki eztarriaren gihar hertsatzailaren zatietan barailari lotzen zaiona (*Pars mylopharyngea [Musculus constrictor pharyngis superior]*).

myo-: konposatuetan, giharrari dagokiona.

myocardium, myocardii (n): bihotzaren giharreria edo giharrezko osagaia.

myologia, myologiae (f): giharrak aztergai dituen jakintza-arloa.

myometrium, myometrii (n): umetokiaren giharrezko geruza (*Myometrium, Tunica muscularis uteri*).

myotendineus, myotendinea, myotendineum: giharrei eta tendoiei dagokiena.

myotomus, myotomi (m): embriologian gihar-zatiki, giharreria ildaskatuaren aitzindari.

N

nares: ik. *naris*.

naris, naris (f): mizpirak, sudur-zuloak.

nasalis, nasale: sudurrari dagokiona, adibidez hezurra (*Os nasale*).

naso-: konposatuetan, sudurrari dagokiona.

nasociliaris, nasociliare: sudurrari eta goi-betazalari dagokiena, adibidez biotan adarkatzen den nerbio sentikorra (*Nervus nasociliaris*).

nasofrontalis, nasofrontale: sudurrari eta bekokiari dagokiena, adibidez zaina (*Vena nasofrontalis*).

nasolabialis, nasolabiale: sudur eta ezpainaren aldamenekoa (*Nodus nasolabialis*), edo bion artean kokatua (*Sulcus nasolabialis*).

nasolacrimalis, nasolacrimale: sudurrari eta malkoei dagokiena, bereziki malkozorrotik sudur-barrunberainoko hodia (*Ductus nasolacrimalis*).

nasomaxillaris, nasomaxillare: sudur-hezurrari eta masailezurrari dagokiena, eta bereziki bion arteko jostura (*Sutura nasomaxillaris*).

nasopalatinus, nasopalatina, nasopalatinum: sudurrari eta ahosabaiari dagokiena, bereziki biok hornitzen dituen nerbioa (*Nervus nasopalatinus*).

nasopharyngeus, nasopharyngea, nasopharyngeum: sudurrari eta eztarriari dagokiena, bereziki sudur-maskorren eta eztarriaren bitarteko gunea (*Meatus nasopharyngeus*).

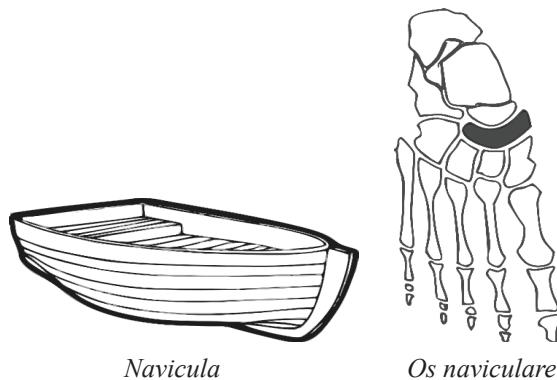
nasus, nasi (m): sudur.

natalis, natale: jaiotzetiko, jaiotzari dagokiona.

naturalis, naturale: jaiotzari dagokiona, jaiotzetiko, berezko edo naturako.

navicula, naviculae (f): *navis* hitzaren txikigarria.

navicularis, naviculare: itsasontzi itxurako. Adibidez, orkatilan *Os naviculare* izena ematen zaio bertoko hezur zabaletako bati (ik. *scaphoideus* ere).

navis, navis (f): itsasontzi.

neo-: konposatuetan, berri, orauntsuko.

neocerebellum, neocerebelli (n): garuntxoaren osagairik orauntsukoena, filogenesi aldetik.

neocortex, neocorticis (m): garunaren osagairik orauntsukoena, filogenesi aldetik.

neocorticalis, neocorticale: *neocortex* geruzari dagokiona.

nephro-: konposatuetan, giltzurrunari dagokiona.

nervosus, nervosa, nervosum: nerbio ugariz hornitua, edo nerbioei dagokiena.

nervus, nervi (m): zentzu zabalean nerbio edo tendoi; *Terminologia Anatomica izendegian* nerbio (*Nervus*).

neuralis, neurale: embriologian, nerbio-sistemari dagokiona, adibidez *Sulcus neuralis*, *Plica neuralis* edo *Tubus neuralis*.

neuretericus, neureterica, neuretericum: nerbio-hodiari eta hesteari dagokiena. Bereziki embriologian nerbio-hodia eta hastapeneko hestea elkarrekin harremanean ipintzen dituen aldi baterako kanala (*Canalis neuretericus*).

neur(o)-: konposatuetan, nerbioei edo nerbio-sistemari dagokiena, grezierako *neuron* (nerbio, tendoi) hitzetik.

neurocranium, neurocranii (n): burmuinari eusten dion garezur zatia, bereziki garezurraren oinaldea.

neuroepithelium, neuroepithelii (n): Anatomian, zentzumenetan parte hartzen duten zelula sentikorrez osatutako epitelioa, eta enbriologian erdiko nerbio-sistema sortuko duen ektodermoia.

neurofibra, neurofibrae (f): nerbio-zuntz (*Neurofibrae afferentes/ efferentes/ somaticae/ autonomicae*).

neurogenesis, neurogenesis edo neurogeneseos (f): enbriologian, nerbio-sistemaren garapen eta eraikuntza.

neuroglia, neurogliae (f): nerbio-sisteman, neuronentzat euskarri eta babesa ematen duen zelula mota.

neurohypophysialis, neurohypophysiale: neurohipofisiari dagokiona.

neurohypophysis, neurohypophysis edo neurohypophyseos (f): hipofisiaren atzeko zatia.

neuromuscularis, neuromusculare: nerbio eta giharrei dagokiena, bereziki nerbio batek eta nerbio horrek uzkurrarazten dituen giharrek elkarrekin osatzen duten talde edo unitateari dagokiona.

neuronum, neuroni (n): nerbio-zelula, grezierako *neuron* (nerbio) hitzetik.

neuropilus, neuropili (m): gehienbat neurona luzakinez osatutako ehuna.

neuroporus, neuropori (m): enbriologian, guztiz itxi gabeko nerbio-hodiaren bi irekiduretako bakoitza.

neurula, neurulae (f): enbriologian, gastrulazioaren ondoren nerbio-plakaren hastapena sortzen den aroa.

nidatio, nidationis (f): enbriologian, blastula endometrioan murgiltzea eta bertan bere garapenerako tokia hartzea.

nidus, nidi (m): habi.

niger, nigra, nigrum: beltz. Anatomian, bereziki garuneko *Substantia nigra*.

nodulus, noduli (m): *nodus* hitzaren txikigarria.

nodus, nodi (m): korapilo. Anatomian, bereziki linfa-nodo (*Nodus lymphoideus, Nodus lymphaticus, Lynphonodus*).

nucha, nuchae (f): garkotxe, arabierazko *nukha* (ornomuin) hitzetik.

nuchalis, nuchale: garkotxeko. Adibidez, garondo-hezurraren ezkatari kanpoko aurpegian antzematen zaizkion zeharkako gangar edo lerroak *Linea nuchalis suprema/ superior/ inferior* izenez ezagutzen dira.

nuclearis, nucleare: nukleoari dagokiona edo nukleoz osatua. Adibidez, *Stratum nucleare internum* izenez betsarearen geruzetako bat ezagutzen da.

nucleus, nuclei (m): hur, fruitu-hezur, zerbaiten erdigune. Anatomian, bereziki garunean eta ornomuinean gehienbat neurona-gorputzez osatutako gune mugatuetao bakoitza.

nutricius, nutricia, nutricium: elikatzeari dagokiona. Adibidez, *Arteria nutricia* izenez hezurrak elikatzeko berauetara sartzen diren hainbat arteria ezagutzen dira.

nutrix, nutricis: elikatze.

O

obex, obicis (m): horma, hesi. Anatomian, laugarren bentrikuluaren sabaiaren behe-ertz biribildua, garuntxoaren eta erraboilaren artekoa.

obliquus, obliqua, obliquum: lapraneko, aldapatsu. Adibidez, abdomeneko paretan *Musculus obliquus externus abdominis* izena ematen zaio zuntzak lapranean orientatuta dituzten giharretan kanpokoanari.

oblongatus, oblongata, oblongatum: luze itxurako. Beharbada adibiderik ezagunena garun-enborraren erraboil itxurako *Medulla oblongata (Myelencephalon, Bulbus)* izeneko zatia da.

obscurus, obscura, obscurum: ilun, ezkutuko; bereziki, garuneko *Nucleus raphes obscurus*.

obturatorius, obturatoria, obturatorium: ixteari edo geldiarazteari dagokiona. Anatomian, bereziki *Foramen obturatum* (ik. *obturatus*) zati batez ixten duten giharrok (*Musculus obturatorius internus/externus*), bertan mugatzen duten zirrikitura (*Canalis obturatorius*), eta giharrokin zerikusia duten nerbioa (*Nervus obturatorius/obturatorius accesorius*) eta hodia (*Ramus obturatorius, Ramus pubicus [Arteria epigastrica inferior]*).

obturatus, obturata, obturatum: geldiarazi, itxi. Anatomian, bereziki iskion hezurraren eta pubis hezurraren artean osatzen duten zulo nabarmena (*Foramen obturatum, Foramen obturatorium*).

occipitalis, occipitale: garondoko edo garondoari dagokiona, adibidez hezurra (*Os occipitale*).

occipito-: konposatuetan, garondoari dagokiona.

occipitofrontalis, occipitofrontale: garondo eta bekoki artean hedatzen dena (*Musculus occipitofrontalis*) edo garunaren garondo-lobulu eta bekoki-lobulu artean hedatzen dena (*Fasciculus occipitofrontalis superior/ inferior*).

occipitomastoideus, occipitomastoidea, occipitomastoideum: garondo-hezurraren eta mastoide apofisiaren artekoa, bereziki jostura (*Sutura occipitomastoidea*).

occipitopontinus, occipitopontina, occipitopontinum: garunaren garondo-lobulutik enborreko Zubiraino hedatzen dena, bereziki nerbio-zuntzak (*Fibrae occipitopontinae*).

occipitotemporalis, occipitotemporale: garondotik lokietaraino hedatzen dena.

occipitothalamicus, occipitothalamica, occipitothalamicum: garondo-lobulutik talamoraino hedatzen dena.

occiput, occipitis (n): garondo, buruaren atze, *ob* (aurkako³²) eta *caput* (buru) hitzetatik.

occludens, occludentis: ixten duena, latineko *occludere* (itzxi) aditzetik.

occlusalis, occlusale: ixteari dagokiona, adibidez atzeko hortzetan, hortz aurkaria ukitzen duen aurpegia (*Facies occlusalis dentis*).

occlusio, occlusionis (f): erabat ixtea, eta bereziki odontologian goiko eta beheko hortz-haginak elkarren aurka herstea.

occultus, occulta, occultum: ezkutuko. Anatomian, bereziki azkazaletan *Margo occultus unguis* izena larruazal azpian murgildutako ertzari ematen zaio.

ocularis, oculare: begiari dagokiona, bereziki begi barruko edo begiz kanpoko kokapena zehazteko (*Intraocularis/ extraocularis*).

oculo-: konposatuetan, begiari dagokiona, adibidez begia higiarazten duen nerbioa (*Nervus oculomotorius [III]*).

oculomotorius, oculomotoria, oculomotorium: begiaren higikerei dagokiena, edo begia higitzeko betekizuna duena, bereziki giharrak eta nerbioak.

oculus, oculi (m): begi (ik. *bulbus*).

odonto-: konposatuetan, hortz, grezierako *odontos* (hortz) hitzetik.

odontogenesis, odontogenesis edo odontogeneseos (f): hortz-haginen sorrera eta garapena.

oesophagealis, oesophageale: hestegorriari dagokiona, adibidez zainak (*Venae oesophageales*).

oesophageus, oesophaga, oesophagum: hestegorriari dagokiona, adibidez diafragmako hiatoa (*Hiatus oesophageus*).

oesophagus, oesophagi (m): hestegorri, grezierako *oiso* (eraman) eta *phagein* (jan) hitzetatik.

olecranon, olecrani (n): ukondo, eta bereziki ulnaren gako itxurako irtengunea, grezierako *olene* (ukondo) eta *kranion* (buru) hitzetatik.

32. Adierazten duena zera da, garondoa ez dela buruaren aurrean kokatzen baizik eta aurkako muturrean, atzean alegia. Jatorri berekoak dira adibidez *obstinatus* edo *obstaculum*.

olfactorius, olfactoria, olfactory: usaimenari dagokiona, adibidez nerbioa (*Nervus olfactorius [I]*).

oliva, olivae (f): oliba. Anatomian, bereziki erraboilean aurkitzen den ganbilgune leun biribil samarra (*Oliva*).

olivaris, olivare: olibari dagokiona edo oliba antzeko, adibidez eskualdea (*Regio olivarum superior/ inferior*).

olivo-: konposatuetan, olibari dagokiona.

olivocerebellaris, olivocerebellare: olibatik garuntxoraino hedatzen dena, bereziki nerbio-zuntzak (*Tractus olivocerebellaris*).

olivospinalis, olivospinale: olibatik ornomuineraino hedatzen dena, bereziki nerbio-zuntzak (*Fibrae olivospinales*).

omentum, omenti (n): baresarearen bi geruzadun tolesa, urdaila abdomeneko beste errai batzuekin lotzen duena, bereziki kolonarekin (*Omentum majus*) eta gibelarekin (*Omentum minus*).

omo-: konposatuetan, sorbaldari dagokiona, grezierako *omos* (sorbalda, besaburu) hitzetik, eta bereziki eskapulari dagokiona, adibidez eskapulatik hioide hezurreraino hedatzen den giharra (*Musculus omohyoideus*).

omoclavicularis, omoclaviculare: omohioide giharraren eta eskapularen arteko, bereziki biok mugatzen duten hirukia (*Trigonum omoclaviculare*).

omohyoideus, omohyoidea, omohyoideum: eskapulatik hioide hezurreraino hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus omohyoideus*).

omotrachealis, omotracheale: omohioide giharraren eta zintzurrestearen artekoa, bereziki biok mugatzen duten hirukia (*Trigonum omotracheale*).

ontogenesis, ontogenesis edo ontogeneseos (f): enbriologian, gizabanakoaren garapena eta hazkuntza.

ontogeneticus, ontogenetica, ontogeneticum: enbriologian, gizabanakoaren garapenari dagokiona.

oo-: konposatuetan, arrautza, grezierako *oon* (arrautza) hitzetik.

oogenesis, oogenesis edo oogeneseos (f): enbriologian, arrautzaren garapenari dagokiona, eta bereziki oozitoarenari.

oogonium, oogonii (n): oozitoaren aitzindari, grezierako *oogonein* (arrautza-errute) hitzetik.

oophoron, oophori (n): arrautzategi, eta bereziki oozitoak dauzkana, obulutegi.

oophorus, oophora, oophorum: arrautza daramana.

operculum, operculi (n): estalki. Anatomian, *Insula* estaltzen duen garun-azala.

ophthalmicus, ophthalmica, ophthalmicum: begiari dagokiona, grezierako *ophthalmos* (begi) hitzetik, adibidez arteria (*Arteria ophthalmica*).

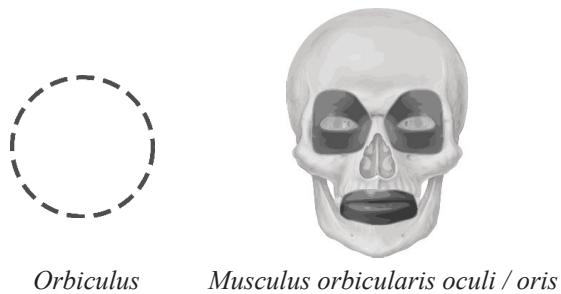
opponens, opponentis: aurka dagoena, latineko *opponere* (aurka egin) hitzetik. Anatomian, bereziki erpurua gainerako atzamarrei aurrez aurre ipintzen dien gihar mota (*Musculus opponens*).

opticus, optica, opticum: ikusmenari edo ikusteari dagokiona, adibidez nerbioa (*Nervus opticus [II]*).

ora, orae (f): ertz, bazter, bereziki betsarearen aurre-muturrekoa (*Ora serrata retinae*).

oralis, orale: ahoari dagokiona, adibidez eskualdea (*Regio oralis*).

orbicularis, orbiculare: zirkulu itxurako, biribil (ik. *orbiculus*). Adibidez, aurpegian *Musculus orbicularis oculi* eta *Musculus orbicularis oris*.

Orbiculus

Musculus orbicularis oculi / oris

orbiculus, orbiculi (m): *orbis* hitzaren txikigarria.

orbis, orbis (m): zirkulu.

orbita, orbitae (f): anatomian betzulo.

orbitalis, orbitale: betzuloari dagokiona.

orbitofrontalis, orbitofrontale: betzuloari eta bekokiari dagokiena.

orchis, orchis (m): barrabil.

organo-: konposatuetan, organo.

organogenesis, organogenesis edo organogeneseos (f): organoen garapen eta sorrera.

organum, organi (n): organo, gorputz-atal, grezierako *organon* (organo) hitzetik.

oro-: konposatuetan, aho. Adibidez, *Oropharynx* (*Mesopharynx*) izenez eztarriaren hiru zatietan ahoari atzetik jarraitzen diona ezagutzen zen. *Terminologia Anatomica* izendegiak *Pars oralis pharyngis* hobesten du.

os, oris (n): aho.

os, ossis (n): hezur.

osseus, ossea, osseum: hezurrari dagokiona, hezurrezko, adibidez entzumen-organoan hezurrezko labirintua (*Labyrinthus osseus*).

ossiculum, ossiculi (n): *os* hitzaren txikigarria, bereziki entzumen-organoko hezurtxoak (*Ossicula auditoria, Ossicula auditus*).

ossificatio, ossificationis (f): hezurtze, hezur bilakatze.

osteo-: konposatuetan, hezur, grezierako *osteon* (hezur) hitzetik.

osteogenesis, osteogenesis edo osteogeneseos (f): hezurraren garapen eta sorrera.

osteologia, osteologiae (f): hezurrak aztergai dituen jakintza-arloa.

ostium, ostii (n): ate, irekigune, sarbide. Termeno honen bidez anatomian hainbat hodi, zulo eta pasabideren sarrera izendatzen dira, adibidez urdailean piloroaren sarrera (*Ostium pyloricum*).

oticus, otica, oticum: belarriari dagokiona edo belarriaren aldamenean dagoena, grezierako *otikos* (belarri) hitzetik, bereziki sistema parasinpatikoaren gongoila (*Ganglion oticum*).

oto-: konposatuetan, belarriari edo entzumen-organoari dagokiona.

ovalis, ovale: arrautza itxurako, adibidez garezurraren oinaldean baraila nerbioaren pasabide den zuloa (*Foramen ovale*).

ovaricus, ovarica, ovaricum: obulutegiari dagokiona edo obulutegikoa, adibidez umetoki-tutuen albo-muturretan obulutegira orientatutako atzamar itxurako luzakinako bakoitza (*Fimbria ovarica*).

ovarium, ovarii (n): arrautzategi, anatomian bereziki obulutegi.

ovarius, ovaria, ovarium: zentzu zabalean arrautzari dagokiona.

ovi-, ovo-: konposatuetan, arrautza.

oviger, ovigera, ovigerum: arrautza daramana.

ovogonium, ovogonii (n): oozitoaren aitzindari.

ovotestis, ovotestis (m): hermafroditaren ernalkinak.

ovulatio, ovulationis (f): oozitoaren jalkiera.

ovulatorius, ovulatoria, ovulatorium: oozitoaren jalkierari dagokiona.

ovum, ovi (n): arrautza.

P

pachy-: konposatuetan, lodi.

pachymeninx, pachymeningis (f): hiru meninge-mintzetatik kanpokoena, lodiena (*Dura mater*).

palaeo: konposatuetan, zahar, bereziki entzefaloan *Palaeocerebellum* eta *Palaeocortex*.

palaeocerebellum, palaeocerebeli (n): filogenesi aldetik, garuntxo zaharra edo garuntxoaren zati zaharra (ik. *palaeo*).

palaeocortex, palaeocorticis: filogenesi aldetik garun zaharra edo garunaren zati zaharra (ik. *palaeo*).

palatinalis, palatinale: ahosabaiari dagokiona, ahosabaiko, adibidez goi-haginen hiru errotan ahosabaitik gertukoena (*Radix palatinalis dentis*).

palatinus, palatina, palatinum: ahosabaiari dagokiona, ahosabaiko, adibidez hezurra (*Os palatinum*).

palato-: konposatuetan, ahosabaiari dagokiona.

palatoethmoidalis: ahosabai-hezurraren eta etmoide hezurraren artekoa, bereziki jostura (*Sutura palatoethmoidalis*).

palatoglossus, palatoglossa, palatoglossum: ahosabaitik mihiraino hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus palatoglossus*), eta beronek ahoko mukosan eragiten duen arkua (*Arcus palatoglossus, Plica anterior faucium*).

palatomaxillaris, palatomaxillare: ahosabai-hezurraren eta masailezurraren artekoa, bereziki jostura (*Sutura palatomaxillaris*).

palatopharyngeus, palatopharyngea, palatopharyngeum: ahosabaiari eta eztarriari dagokiena, bereziki *Crista palatopharyngea*, edo ahosabai-hezurraren eta eztarriaren gihar hertsatzalearen artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus palatopharyngeus*) eta beronek eztarriko mukosan eragiten duen arkua (*Arcus palatopharyngeus, Plica posterior faucium*).

palatum, palati (n): ahosabai.

paleocortex, paleocorticis (m): filogenesi aldetik garun-azalaren zati zaharra (ik. *palaeocortex*).

pallialis, palliale: garun-azalari dagokiona.

pallium, pallii (n): estalki. Enbriologian, burmuinaren garapenaren hasieran garun-hemisferioaren kanpo aldeko horma. Anatomian, garun-azal.

palma, palmae (f): esku-ahurra.

palmaris, palmare: esku-ahurrari dagokiona (*volaris*), adibidez eskualdea (*Regio palmaris, Palma, Vola*).

palmatus, palmata, palmatum: palmondo antzeko, eta bereziki idun aldeko endometrioan palmondo itxura hartzen duten tolesak (*Plicae palmatae*).

palpebra, palpebrae (f): betazal, latineko *palpitare* (dar-dar egin) aditzetik ³³.

palpebralis, palpebrale: betazalari dagokiona, adibidez zainak (*Venae palpebrales superiores/ inferiores*).

palpebro-: konposatuetan, betazalari dagokiona.

palpebronasalis, palpebronasale: betazalean eta sudur aldean dagoena, bereziki begi-ertzaren eta suduraren arteko larruazal-tolesa (*Plica palpebronasalis*).

pampiniformis, pampiniforme: mahatsondoaren hostotzaren itxura duena. Anatomian, bereziki hazi-funikuluaren inguruko zain-sarea (*Plexus pampiniformis*).

pampus, pampini (m): mahatsondoaren hostotza.

pancreas, pancreatis (n): area, grezierako *pan* (dena, osoko) eta *kreas* (haragi) hitzetatik.

pancreatico-: konposatuetan, areari dagokiona.

pancreaticoduodenalis, pancreaticoduodenale: areari eta duodenoari dagokiena, adibidez bion aldameneko linfa-nodoak (*Nodi pancreaticoduodenales*).

pancreaticus, pancreatica, pancreaticum: areari dagokiona, adibidez jariatze-hodia (*Ductus pancreaticus*).

panniculus, panniculi (m): *pannus* hitzaren txikigarria. Anatomian geruza, bereziki koipe-geruza (*Panniculus adiposus*).

pannus, panni (m): oihalki, sorki.

papilla, papillae (f): titiburu. Anatomian bereziki gari antzeko goragune, adibidez mingaineko dastamen-papilak (*Papillae linguaes*).

papillaris, papillare: papila antzeko, edo itxura hori duenari dagokiona, adibidez bihotz-bentrikuluetan atari-bentrikuluetako balben gailurretarra lotuta dauden gihartxoetako bakoitza (*Musculus papillaris*).

papyraceus, papyracea, papyraceum: paper antzeko; bereziki *Lamina papyracea* izena ematen zitzaion betzuloaren erdialdeko horma osatzen duen hezur-xafla meheari. *Terminologia Anatomica* izendegiak *Lamina orbitalis ossis ethmoidalis* hobesten du.

---

33. Batzuetan nabarmena izaten da betazalen dardara.

papyrus, papyri (m): paper-orri.

par(a)-: konposatuetan, alboko, ondoko.

paraaorticus, paraaortica, paraaorticum: aorta alboko, bereziki abdomeneko aortaren aldamenean gongoil sinpatikoetik gertu kokatzen den zelula taldea (*Corpora paraaortica, Glomera aortica*).

paracentralis, paracentrale: gehienbat garunaren erdiko ildoaren alboan kokatzen dena, adibidez ildoa (*Sulcus paracentralis*), lobulua (*Lobulus paracentralis*) edo okerrunea (*Gyrus paracentralis*), baita talamoko nukleoetako bat ere (*Nucleus paracentralis thalami*).

paracolicus, paracolica, paracolicum: kolon alboko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei paracolici*).

paradidymis, paradidymidis (f): barrabil alboko, bereziki hazi-hodiaren aldame-nean epididimoaren burua baino gorago aurkitzen den hodi kiribildu taldea.

paraduodenalis, paraduodenale: duodeno alboko, bereziki duodenoaren bukaera-muturraren ezker aldeko baresare-tolesa (*Plica paraduodenalis*) eta bertoko zokogunea (*Recessus paraduodenalis*).

parafascicularis, parafasciculare: nerbio-zuntz sortaren alboko; bereziki talamoan *Lamina medullaris thalami* eskutadaren barruko (*xafla* barruko alegia) nukleoetako bat (*Nucleus parafascicularis thalami*).

parahippocampalis, parahippocampale: hipokanpo alboko, bereziki *Area parahippocampalis* eta *Gyrus parahippocampalis*.

parallelos, parallelon: alboko edo albotik doana, grezierako *parallelos* (elkarren ondoko) hitzetik.

paramastoideus, paramastoidea, paramastoideum: mastoide irtengunearen alboko, bereziki garondo-hezurrean jugular irtengunetik beherantz luzatzen den irtengune aldakorra (*Processus paramastoideus*).

paramedianus, paramediana, paramedianum: erdiko marraren alboko. Espazioko erreferentzia-sisteman bereziki erdiko marratik igaroaz gorputza eskuineko eta ezkerreko zati simetrikoetan erdibitzen duen planoari paralelo dagozkion planoetako edozein (*Planuma paramediana*), edo adibidez garuntxoko lobuluetako bat (*Lobulus paramedianus cerebelli, Lubulus gracilis*).

paramesonephricus, paramesonephrica, paramesonephricum: embriologian, mesonefro alboko, bereziki emakumezkoaren ernalkinen zenbait osagai (umetoki-tituak, umetokia eta ematutua) bilakatuko den tutuetako bakoitza.

parametrium, parametrii (n): umetoki alboko, bereziki umetoki ondoan lotailu zabalaren bi orrien bitarteko lokarri-ehuna.

paranasalis, paranasale: sudur alboko, bereziki garezurreko hutsune pneumatikoak (*Sinus paranasales*).

parapharyngeus, parapharyngea, parapharyngeum: eztarri alboko, bereziki espazioa (*Spatium lateropharyngeum*, *Spatium pharyngeum laterale*, *Spatium parapharyngeum*).

pararectalis, pararectale: ondeste alboko, bereziki sakonune edo espazioa (*Fossa pararectalis*).

pararenalis, pararenale: giltzurrun alboko, bereziki koipea (*Corpus adiposum pararenale*).

parasitus, parasiti (m): enbriologian, neba-arreba bikien artean gutxiegi garatu dena, grezierako *parasitos* (beste batekin edo beste baten alboan jaten duena) hitzetik.

parasternalis, parasternale: bularrezur alboko, adibidez linfa-nodoak (*Nodi parasternales*).

parasympathicus, parasympathica, parasympathicum: sinpatikoaren alboko, eta bereziki sinpatikoaren aukari eta osagarri den nerbio-sistema.

parathyroideus, parathyroidea, parathyroideum: tiroide guruin albokoa, bereziki guruinaren atze-aurpegian kokatzen diren dilista handierako lau guruinetako bakoitza (*Glandula parathyroidea superior/ inferior*).

paratrachealis, paratracheale: zintzurreste alboko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi paratracheales*).

paraumbilicalis, paraumbilicale: zilbor alboko, zilborreste alboko, eta bereziki lotailu biribilaren inguruko zain txikiak (*Venae paraumbilicales*).

paraurethralis, paraurethrale: uretra alboko, adibidez emakumezkoaren uretrara beronen irekigunetik gertu husten den hodia (*Ductus paraurethrales*).

parauterinus: umetoki alboko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi parauterini*).

paravaginalis, paravaginale: ematutu alboko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi paravaginales*).

paraventricularis, paraventriculare: (burmuineko) bentrikulu alboko, adibidez talamoaren bentrikulu alboko nukleoak (*Nuclei paraventriculares thalami [anterior/ posterior]*).

paraventriculohypophysialis, paraventriculohypophysiale: hipotalamoaren bentrikulu alboko nukleotik hipofisiraino hedatzen dena, bereziki nerbio-zuntzak (*Fibrae paraventriculohypophysiales*) eta nerbio-bidea (*Tractus paraventriculohypophysialis*).

paravertebralis, paravertebrale: orno alboko, bereziki zeharkako irtenguneen albo-muturretatik igarotzen den alegiazko lerro zuta (*Linea paravertebralis*).

paravesicalis, paravesicale: maskuri alboko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi paravesicales*) eta sakonune edo hobia (*Fossa paravesicalis*).

paraxialis, paraxiale: enbriologian ardatz alboko, eta bereziki notokorda alboko mesodermoa (*Mesoderma paraxiale*).

parenchyma, parenchymatis (n): organo jakin baten ehun mota edo zelula talde berezia (ik. ostera *Stroma*), grezierako *parencheein* (ondoan erion, ondoan dariona) hitzetik. Antzinako greziarren ustean, sabeleko edozein organo betea edo solidoa izatea hain zuzen odolez betea izateagatik gertatzen zen.

paries, parietis (m): horma, adibidez betzuloarenak (*Paries superior/ inferior/ medialis/ lateralis [orbitalis]*).

parietalis, parietale: (i) hormari dagokiona, adibidez, bular-horma barrutik janzten duen faszia (*Fascia parietalis thoracis, Fascia endothoracica*), (ii) pareta-hezurra (*Os parietale*) edo beroni dagokiona, adibidez beronen kanpo-aurpegiko goragunea (*Tuber parietale, Eminentia parietalis*), edo (iii) pareta-lobulua (*Lobus parietalis*) edo beroni dagokiona, adibidez erdiko garun-arteriaren adarretatik pareta-lobulura hedatzen dena (*Arteria parietalis anterior*).

parieto-: konposatuetan, pareta-hezurrari edo pareta-lobuluari dagokiena.

parietomastoideus, parietomastoidea, parietomastoideum: pareta-hezurrari eta mastoide apofisiari dagokiena, bereziki jostura (*Sutura parietomastoidea*).

parietooccipitalis, parietooccipitale: pareta-hezurrari eta garondo-hezurrari dago-kiena, bereziki bion arteko ildoa (*Sulcus parietooccipitalis*).

paroophoron, paroophori (n): obulutegi alboko, bereziki mesonefrotik garatuta obulutegi-arterien aldamenean kokatzen diren tututxoak.

parotideo-: konposatuetan, belarri alboari edo parotida guruinari dagokiona.

parotideomassetericus, parotideomasseterica, parotideomassetericum: parotida guruinari eta *Masseter* giharrari dagokiena, bereziki eskualdea (*Regio parotideomasseterica*).

parotideus, parotidea, parotideum: belarri alboari dagokiona (adibidez kokapen hau duten *Glandula parotidea, Fascia parotidea*, edo *Nodi parotidei superficiales/ profundi*) edo parotida guruinari dagokiona (adibidez *Ductus parotideus, Papilla ductus parotidei*, edo *Ramus parotideus [Arteria temporalis superficialis]*).

pars, partis (f): zati, adibidez eskeletoaren (*Ossa, Systema skeletale*) hezurrezko, kartilagozko edo mintzezko zatiak (*Pars ossea/ cartilaginea/ membranacea*).

particula, particulae (f): *pars* hitzaren txikigarria.

parvo-: konposatuetan txiki (ik. *parvus*).

parvocellularis, parvocellulare: zelula txikiz hornitua edo osatua. Bereziki nerbio-sisteman, *parvocellularis* izenondoa zelula txikiz osatutako zenbait nukleoren eta zatiaren izenetan aurkitzen da, adibidez talamoan *Nucleus ventroposterior parvocellularis*, edo beste zenbait nukleotan *Pars parvocellularis* (ik. ostera *magnocellularis*).

parvus, parva, parvum: txiki (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

patella, patellae (f): ontzi, xafla. Anatomian, bereziki belaunburu.

patellaris, patellare: belaunburuari dagokiona, adibidez izterrezurrean belaunburuari egokitzen zaion aurpegia (*Facies patellaris*).

pecten, pectinis (m): orrazi. Anatomian, bereziki uzkiko mukosan larruazal-mugaren goian aurkitzen den zerrendatxo argiagoa (*Pecten analis*), edo pubis-hezurrean gorantz luzatuz ilion hezurrean *Linea arcuata* bezala jarraituko duen hezur-ertza (*Pecten ossis pubis*).

pectinatus, pectinata, pectinatum: orrazi antzeko; bereziki uzkian *Pecten analis* zerrendaren goi-muga (*Linea pectinata canalis analis*), eta eskuin atarian gihar-zuntzek endokardioan eragiten dituzten orrazi-orratz tankerako goragune luzeak (*Musculi pectinati*).

pectineus, pectinea, pectineum: pubis-hezurreko pektenari (*Pecten ossis pubis*) dagokiona, bereziki pektenean lotzen diren *Musculus pectineus* eta *Ligamentum pectineum*, eta iztai-lotailutik ilion-pubisetako goragunearaino luzatzen den ilion-fasziaren zatia (*Arcus iliopectineus*).

pectoralis, pectorale: bularrari dagokiona, adibidez bertako giharrak (*Musculus pectoralis major/ minor*).

pectus, pectoris (n): bular, toraxaren aurre alde.

pediculus, pediculi (m): pes hitzaren txikigarria. Anatomian, bereziki orno-uztaian gorputzetik gertuen kokatutako zatia.

peduncularis, pedunculare: pedunkuluei dagokiena, adibidez bertara adarkatzen diren arteriak (*Rami pedunculares [Arteria cerebri posterior]*).

pedunculo-: konposatuetan, heldulekuari dagokiona.

pedunculopontinus, pedunculopontina, pedunculopontinum: pedunkuluarri eta zubiari dagokiena, bereziki kokapen horretako nukleoa (*Nucleus tegmentalis pedunculopontinus*).

pedunculus, pedunculi (m): pes hitzaren txikigarria, baita helduleku ere. Anatomian, bereziki nerbio-sisteman axoi taldez osatutako lotunek, gehienbat garuna eta garuntxoa beste hainbat osagairekin harremanean ipintzen dituztenak (*Pedunculus cerebri, Pedunculus cerebellaris superior/ medius/ inferior*), baina baita usaimen-

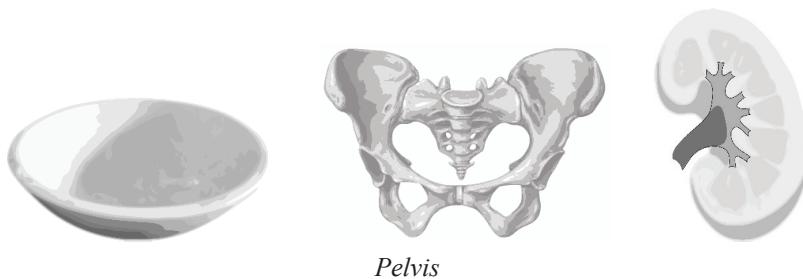
sisteman (*Pedunculus olfactorius*) eta garuntxoko zenbait lobuluren (*Flocculus et Nodulus*) artean ere (*Pedunculus flocculi*).

pellucidus, pellucida, pellucidum: garden, bere barruan zehar ikusten uzten duena. Anatomian, bereziki *Septum pellucidum* eta enbriologian bereziki *Zona pellucida*.

pelvicus, pelvica, pelvicum: azpilari dagokiona, adibidez bertako faszia (*Fascia pelvica* edo *Fascia pelvis*).

pelvinus, pelvina, pelvinum: azpilari dagokiona, adibidez bertako barrunbe edo espazioa (*Cavitas pelvina* edo *Cavitas pelvis*).

pelvis, pelvis (f): azpil. Anatomian, bereziki abdomenaren eta beheko gorputz-adarren bitarteko gorputz zatia, hau da, errainezur, iskion, pubis eta ilion hezurrez osatutako eratztuna (*Pelvis*), baita giltzurrunean ureterraren hasiera eratzen duen inbutu itxurako zatia ere (*Pelvis renalis*).

Pelvis

penis, penis (m): zakil.

perforans, perforantis: zulatzaile, adibidez fibula arteriaren adarretatik hezur arteko mintza zulatzen duena (*Ramus perforans [Arteria fibularis]*).

perforatus, perforata, perforatum: zulodun, zulatu; bereziki, garunaren behe-aurpegian *Substantia perforata anterior (rostralis)* eta *Substantia perforata posterior*.

peri-: konposuetan, zerbaiten inguruko.

periarterialis, periarteriale: arteria inguruko, bereziki arteriak inguratzen dituen nerbio-saretxoa (*Plexus nervosus periarterialis*).

pericallosus, pericallosa, pericallosum: *Corpus callosum* inguruko, bereziki arteria (*Arteria pericallosa*).

pericardiacophrenicus, pericardiocophrenica, pericardiocophrenicum: perikardioraino eta diafragmaraino hedatzen dena, bereziki arteria (*Arteria pericardiacophrenica*) eta zainak (*Venae pericardiacophrenicae*).

pericardiacus, pericardiaca, pericardiacum: perikardioari dagokiona, adibidez zainak (*Venae pericardiaca*e).

pericardium, pericardii (n): bihotza inguratzen eta batzen duten mintzak.

perichondrium, perichondrii (n): kartilago-azala, kartilagoa inguratzen duen mintza.

perichoroideum, perichoroidea, perichoroideum: (begiaren) koroide inguruko, bereziki espazioa (*Spatium perichoroideum*).

pericranium, pericranii (n): garezurraren periosteoa (*Pericranium, Periosteum externum crani*).

periduralis, peridurale: dura mater inguruko, eta bereziki hortik kanpoko espazioa (*Spatium epidurale, Spatium extradurale, Spatium peridurale*).

perilymppha, perilymphae (f): mintzezko labirintu inguruko isurkaria.

perilymphaticus, perilymphatica, perilymphaticum: perilinfari dagokiona, bereziki espazioa (*Spatium perilymphaticum*).

perinealis, perineale: perineoari dagokiona.

perineum, perinei (n): trenkada, bitarteko haragi, grezierako *peri* (aldamen edo ondoan) eta *inan* (hustuz kanporatu) hitzetatik. Anatomian, uzkiaren eta uretraren bitarteko eskualde txikia.

perineurium, perineurii (n): nerbio edo axoi-eskutada inguratzen duen mintza.

periodontalis, periodontale: hortz inguruari dagokiona, eta bereziki hortzaren euste-ehunetik dagokiena.

periodontium, periodontii (n): hortz inguru, eta bereziki hortzei euskarri ematen dieten ehun eta osagaia, besteak beste, oiak, hortz-lotailua, hortz-hezurra eta zementua.

periorbita, periorbitae (f): betzuloko periosteoa.

periosteum, periostei (n): hezur inguruko mintza, periosteoa.

peripharyngeus, peripharyngea, peripharyngeum: eztarri inguruko, bereziki espazioa (*Spatium peripharyngeum*).

peripheralis, peripherale: inguru aldeko, periferian aurkitzen dena, grezierako *periphereia* (bazter, ertz) hitzetik (ik. *periphericus*).

periphericus, peripherica, periphericum: inguru aldeko, periferian aurkitzen dena, grezierako *periphereia* (bazter, ertz) hitzetik, bereziki nerbio-sisteman gorputz zabalean hedatzen diren nerbioek osatzen duten zatia (*Systema nervosum periphericum*).

perirenalis, perirenale: giltzurrun inguruko, bereziki bertako koipe metatua (*Capsula adiposa perirenalis*).

peritonealis, peritoneale: baresareari dagokiona, bereziki paretako orriaren eta erraietako orriaren bitarteko espazioa (*Cavitas peritonealis*).

peritoneum, peritonei (n): baresarea, hestea batzen eta inguratzen dituen mintza, grezierako *peritonaios* (hestean inguruaren hedatzen den azala) hitzetik.

perivascularis, perivasculare: hodi inguruko, bereziki gibelean *Capsula fibrosa perivascularis hepatis* izenez ezagutzen da bertako odol-hodiak eta behazun-hodiak inguratzen dituen lokarri-ehuna.

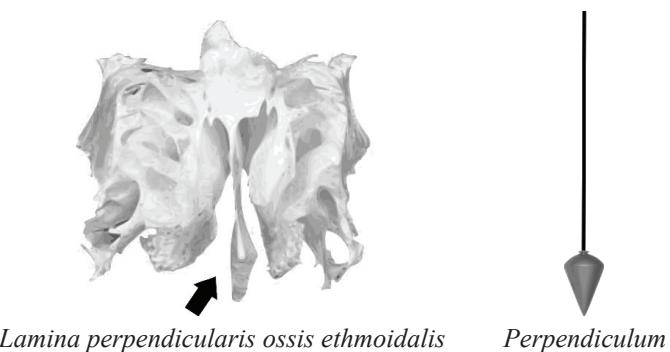
periventricularis, periventriculare: garun-bentrikulu inguruko; adibidez hipotalamoan *Nucleus preopticus periventricularis* izenez ezagutzen da hirugarren bentrikuluaren hormatik gertu kokatzen diren nukleotako bat.

peronealis, peroneale: fibulari dagokiona (adibidez *Trochlea peronealis, Trochlea fibularis*), edo fibularen eskualde edo inguruari dagokiona (adibidez *Ramus circumflexus fibularis [Arteria tibialis posterioris], Ramus circumflexus peronealis [Arteria tibialis posterioris]*).

peroneus, peronea, peroneum: fibulari edo bere eskualde edo aldamenari dagokiona, adibidez *Arteria peronea (Arteria fibularis)*.

perpendicularis, perpendicularare: zut, eta bereziki ahosabai-hezurraren (*Lamina perpendicularis ossis palatini*) edo etmoide hezurraren (*Lamina perpendicularis ossis ethmoidalis*) xafla zutak.

perpendiculum, perpendiculi (n): goitik beherako zuzentasuna baieztatzeko erabiltzen den pisua.

pes, pedis (m): oin.

petra, petrae (f): harri, haitz.

petro-: konposuetan, loki-hezurraren harri itxurako zatia (*Pars petrosa ossis temporalis*).

petrooccipitalis, petrooccipitale: harri itxurako hezurraren eta garondo-hezurraren artekoa, bereziki irrikitura (*Fissura petrooccipitalis*) eta aldi baterako kartilagozko lotura (*Synchondrosis petrooccipitalis*).

petrosquamosus, petrosquamosa, petrosquamosum: loki-hezurrean, harri itxurako zatiaren eta ezkataren artekoa, bereziki irrikitura (*Fissura petrosquamosa*), edo bioi dagokiena, adibidez bertako zain-zabalgune aldakorra (*Sinus petrosquamosus*).

petrosus, petrosa, petrosum: harri itxura duena, adibidez loki-hezurraren zatia (*Pars petrosa ossis temporalis*), edo harri itxurako hezurrari dagokiona, adibidez bertako zain-zabalguneak (*Sinus petrosus superior/ inferior*).

petrotympanicus, petrotympanica, petrotympanicum: loki-hezurrean, harri itxurako zatiari eta tinpano-hezurraren artekoa, eta bereziki irrikitura (*Fissura petrotympanica*).

phalanx, phalangis (f): hatz-hezurra, grezierako *phalanx* (enbor, haga) hitzetik³⁴.

phallus, phalli (m): embriologian, hastapeneko zakila edo emazakila.

pharyngeus, pharyngea, pharyngeum: eztarriari dagokiona, adibidez beheranzko ahosabai-arteriaren adarretan eztarrira adarkatzen dena (*Ramus pharyngeus ateria palatinae descendens*).

pharyngo-: konposatuetan, eztarriari dagokiona.

pharyngobasilaris, pharyngobasilare: eztarriaren gihar hertsatzailearen goizatiaren eta garezurraren oinaldearen artean hedatzen dena, bereziki faszia (*Fascia pharyngobasilaris*).

pharyngooesophagealis, pharyngooesophagealis: eztarriari eta hestegorriari dagokiena, bereziki bion arteko estugunea (*Constrictio pharyngooesophagealis*).

pharynx, pharygis (m): eztarri.

philtrum, philtri (n): maitasun-edabe. Anatomian, bereziki larruazalean sudurretik goi-ezpainerainoko tolesa.

photo-: konposatuetan, argi.

photosensorius, photosensoria, photosensorium: argia sumatzen duena.

phrenes, phrenum(f): diafragma, grezierako *phren* (diafragma, gogoa³⁵) hitzetik.

phrenico-: konposatuetan, diafragmari dagokiona.

34. Beharbada hau ere *Phalanx* hitzaren antzinako esanahitik datorke. Bada, *Phalanx* terminoak oinezko gudulariek elkarrengandik oso gertu erreskadan ilaraka jartzeko modua adierazten du, eta baliteke hatz-hezurrei emandako izena ilara horien antzekotasunagatik eman izatea.

35. Antzinako grezieraz *phren* hitzak bai bihotza baita sabel-sabaia ere adierazten zituen. Gaurko anatomian bigarren esanahi hori hartu badu ere, denbora askoan bihotzaren eta gogoaren arteko identifikazioaren eraginez *phren* hitza gogoa adierazteko ere erabili izan da, eta oraindik ere *phrenology, eskizofrenia, frenzy* (antzinago *phrenzy* idatzita) edo *frenopático* bezalako hitzetan aurki daiteke.

phrenicoabdominalis, phrenicoabdominale: diafragmara eta abdomenera hedatzen dena, bereziki diafragma-nerbioaren adarretako zenbait (*Rami phrenicoabdominales*).

phrenicocolicus, phrenicocolica, phrenicocolicum: diafragmaren eta kolonaren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum phrenicocolicum*).

phrenicomediastinalis: diafragmari eta mediastinoari dagokiena, bereziki diafragma toraxaren hormarekin elkartzean osatzen duten angelu edo zokogunea (*Recessus phrenicomediastinalis*).

phrenicopleuralis, phrenicopleurale: diafragmaren eta pareta-pleuraren arteko, bereziki bien arteko faszia zatia (*Fascia phrenicopleuralis*).

phrenicus, phrenica, phrenicum: diafragmari dagokiona.

pia mater: erdiko nerbio-sistema inguratzen duten hiru mintzetan barrukoena (*Pia mater cranialis [encephalis]/ spinalis*) (ik. *durus ere*).

pigmento-: konposatuetan, pigmentazio-gai.

pigmentosus, pigmentosa, pigmentosum: pigmentazio-gai ugari duena, bereziki betsarean (*Stratum pigmentosum [Pars optica retinae]*), begiko irisean (*Epithelium pigmentosum iridis*) eta garun-enborreko tegmentuan (*Nucleus pigmentosus parabrachialis*).

pigmentum, pigmenti (n): pigmentazio-gai.

pilo-: konposatuetan, ile.

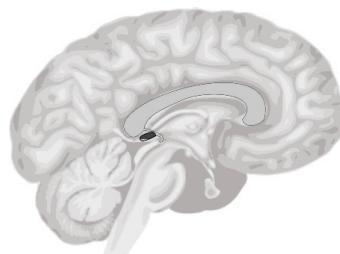
pilosus, pilosa, pilosum: ilez hornitua.

pilus, pili (m): ile.

pinea, pineae (f): pinu-bola.

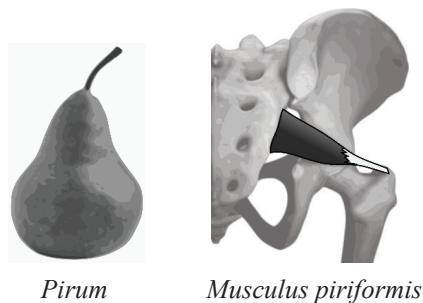
Pinea

Glandula pinealis

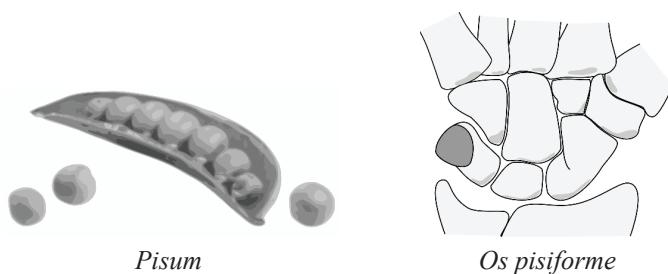
pinealis, pineale: pinu-bola tankerako. Anatomian, bereziki burmuineko guruina (*Corpus pineale, Glandula pinealis*), sinpatiko sistemaren goiko idun-gongoletik epifisiaren aldameneraino hedatzen diren axoiak (*Nervus pinealis*), edo hirugarren bentrikuluaren epifisi barrurako zokogunea (*Recessus pinealis*).

piriformis, piriforme: madari antzeko, adibidez giharra (*Musculus piriformis*).

pirum, piri (n): madari.

pisiformis, pisiforme: ilar itxurako, bereziki eskuturreko hezurra (*Os pisiforme*).

piso-: konposatuetan, ilar itxurako hezurrari dagokiona, bereziki lotailuak.

pisohamatus, pisohamata, pisohamatum: ilar antzeko hezurraren eta gako-hezurraren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum pisohamatum*).

pisometacarpalis, pisometacarpale: ilar antzeko hezurraren eta metakarpoaren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum pisometacarpale*).

pisum, pisi (n): ilar.

pituita, pituitae (f): muki, lerde.

pituitarius, pituitaria, pituitarium: berez, muki edo lerdeari dagokiona; anatomian, hipofisi guruinari (*Hypophysis, Glandula pituitaria*) dagokiona, antzinako ustea baitzen hipofisi guruina zela sudurreko mukien sorburu.

pius, pia, pium: onbera, maitagarri, lagungarri (ik. *Pia mater*).

placenta, placentae (f): karen.

planta, plantae (f): oinazpi (*Planta, Regio plantaris*).

plantaris, plantare: oinazpiari dagokiona, adibidez bertako aponeurosia (*Aponeurosis plantaris*).

planum, plani (n): lautada, gainazal zapal. Anatomian, gorputzeko eskualde edo zatiak espazioko edo bestelako erreferentziaren arabera banatzeko alegiazko laua. Adibidez, *Planum interspinale* izenez ezagutzen da ilion hezurraren goiko aurreko arantzetatik igaroaz zilborreste-eskualdea goian eta pubis- eta iztai-eskualdeak behean elkarrengandik banatzen dituen laua, eta *Planum medianum* izena ematen zaio gorputzaren erdiko marratik igaroaz gorputza eskuineko eta ezkerreko erditan banatzen dituen lauari. Badira, halaber, *Planum intertuberculare*, *Planum occipitale*, *Planum subcostale*, *Planum supracristale*, *Planum temporale*, *Planum transpyloricum*, *Planum paramediana*, *Plana coronalia*, *Plana horizontalia*, *Plana sagittalia* eta *Plana transversalia*.

planus, plana, planum: zapal, bereziki hezur mota (*Os planum*).

platysma, platysmatis (n): iduneko larruazal azpiko gihar mehe eta zapala, grezierako *platysma* (gorputz zapal, hedatsu) hitzetik.

pleura, pleurae (f): andaerraiak, birika batzen eta inguratzen duten mintzak, grezierako *pleura* (albo, saihets) hitzetik.

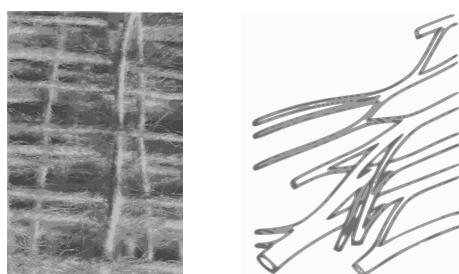
pleuralis, pleurale: andaerraiari dagokiona, bereziki errai-pleuraren eta pareta-pleuraren arteko alegiazko tarte (*Cavitas pleuralis*).

pleuro-: konposuetan, andaerraiari dagokiona.

pleurooesophageus, pleurooesophagea, pleurooesophageum: andaerraien eta hestegorriaren arteko, eta bereziki hestegorria eta mediastinoko andaerraia elkarrekin lotu ohi dituen gihar leunezko zinta (*Musculus pleurooesophageus*).

plexiformis, plexiforme: plexu edo sare itxura duena, bereziki betsarean (*Stratum plexiforme internum/ externum*).

plexus, plexus (m): ehun edo sare itxurako, *plectere* (ehundu, bilbatu, txirikordatu) aditzaren *plex* partizipiotik. Anatomian, odol-hodi finez (*Plexus vasculosus*, *Plexus venosus*), linfa-hodiz (*Plexus lymphaticus*) edo nerbio-zuntzez (*Plexus nervorum*) osatutako sare itxurako egitura.

Plexus

plica, plicae (f): toles, gehienbat barrunbe eta tutuetako muki-mintzetan (adibidez *Plicae gastricae* edo *Plicae palatinae transversae [Rugae palatinae]*) edo baresarean (adibidez *Plica ileocaecalis*).

pneumaticus, pneumatica, pneumaticum: arnasa, eguratsa duena, eguratsari dagokiona, grezierako *pneumatikos* (arnasari dagokiona, airezkoa, putz egiten duena) hitzetik. Anatomian, zentzu zabalean airez betetako hutsunez hornitutako hezur mota (*Os pneumaticum*), eta bereziki baita entzumen-tutuaren zoruan karotida kanaletik gertu aurkitzen diren egurats-gelatxoak ere (*Cellulae pneumaticae tubae auditivae*).

podo-: konposatuetan, oin.

polaris, polare: polo edo muturrari dagokiona.

pollex, pollicis (m): erpuru, *pollere* (sendo edo indartsu izan) hitzetik.

polo-: konposatuetan, polo edo mutur.

polus, poli (m): polo edo mutur, grezierako *polos* (bihurgune, polo) hitzetik.

pons, pontis (m): zubi. Anatomian, bereziki erraboila eta garuntxoa mesentzefaloarekin lotzen dituen zuntz talde mardula.

Pons

pontinus, pontina, pontinum: zubiari dagokiona, adibidez bertako arteriak (*Arteriae pontis*).

ponto-: konposatuetan, zubiari dagokiona.

pontocerebellaris, pontocerebellare: zubitik garuntxora hedatzen dena, adibidez nerbio-zuntzak (*Fibrae pontocerebellares*), edo bion artekoak, adibidez espazioa (*Cisterna pontocerebellaris*).

pontomesencephalicus, pontomesencephalica, pontomesencephalicum: zubian eta mesentzefaloan aurkitzen dena, bereziki zaina (*Vena pontomesencephalica*).

pontoreticulospinalis, pontoreticulospinale: zubitik eta sare-erakundetik ornomuineraaino hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus pontoreticulospinalis*).

poples, poplitis (m): belaun atze.

popliteus, poplitea, popliteum: belaun atzeari dagokiona, adibidez bertako sakonunea (*Fossa poplitea*).

porta, portae (f): atari, sarbide. Anatomian, bereziki *Vena portae hepatis* izenez ezagutzen da odola hesteetatik gibelera bideratzen duen zain nagusia, eta gibelaren behe-aurpegian *Porta hepatis* izena ematen zaio arteria eta porta zaina sartzen diren tokiko zeharkako artekari. Antzinako Galenus sendagilearen ustean, arteka hori zen gibel barrura zeraman sarbidea. Litekeena da *Porta* izena *portare* (eraman) aditzaren (adibidez *Venae portales hypophysiales*) edo *Porta* (ate, sarbide) hitzaren eratorria izatea.

portalis, portale: gibeleko porta zainari dagokiona (adibidez *Fissura portalis dextra* eta *Fissura portalis principalis*), edo hipofisiaren porta zainak (*Venae portales hypophysiales*).

portio, portionis (f): zati. *Terminologia Anatomica* izendegian gehienetan *Pars* (adibidez *Pars optica retinae*) edo *Radix* (adibidez *Radix motoria nervus trigemini*, lehenago *Portio minor nervi trigemini* terminoaren ordez) hobesten badira ere, *portio* oraindik ere esangura honekin *Portio supravaginalis cervicis* eta *Portio vaginalis cervicis* terminoetan mantentzen da.

porus, pori (m): ibilbide, tutu, kanal, eta bereziki kanal edo hodi baten irekigunea, grezierako *poras* (zeharbide, irekigune) hitzetik. Anatomian, bereziki dastamen-papiletan (*Porus gustatorius*) eta entzumen-kanaletan (*Porus acusticus externus* eta *Porus acusticus internus*).

post-: konposatuetan, atzeko.

postcentralis, postcentrale: garun-azalaren erdiko ildoaren atzoko, bereziki okerrunea (*Gyrus postcentralis*) eta ildoa (*Sulcus postcentralis*), edo garuntxoaren goi-aurpegian *Culmen* eta *Lobulus centralis* atalak banatzen dituen arteka (*Fissura postcentralis cerebelli*).

posterior, posterius: atzeragoko (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

postero-: konposatuetan, atzeko, bereziki espazioko beste erreferentziekin elkartuta (*posteromedialis*, *posteriorlateralis*, *posteroinferior*).

posterus, postera, posterum: atzoko, ondorengo (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

postganglionicus, postganglionica, postganglionicum: gongoil ondorengo; bereziki, sinpatiko edo parasympatiko sistemetako neuronetan gorputzak gongoiletan dituztenak (*Neurofibrae postganglionicae*).

postlaminaris, postlaminare: ikusmen-nerbioan, begi barruan esklera atzean kokatzen den zatia (*Pars postlaminaris nervus optici intraocularis*).

postremus, postrema, postremum: atzenengo (ik. konparaziozkoen taula eranskinean), bereziki laugarren bentrikuluaren zoruko isats aldeko muturra (*Area postrema in medulla oblongata*), eta begi barruan dilista atzean gai beirakaraz betetako espazioa (*Camera postrema bulbi oculi [Camera vitrea bulbi oculi]*).

postsulcalis, postsulcale: ildoa atzeko, bereziki mingainean atzenengo herena (*Pars postsulcalis linguae, Pars posterior linguae*).

postvesicalis, postvesicale: maskuri atzeko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei postvesicales, Nodi lymphoidei retrovesicales, Nodi postvesicales, Nodi retrovesicales*).

pre-: konposatuetan, aurreko.

preauricularis, preauriculare: belarri aurreko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei preauriculares*).

precaecalis, precaecale: itsu aurreko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei precaecales, Nodi precaecales*).

precentralis, precentrale: (garun-azalaren) erdiko ildoaren aurreko, bereziki garun-azalean erdiko ildoaren aurrean kokatzen diren ildaia (*Sulcus precentralis*) eta okerrunea (*Gyrus precentralis*), eta garuntxoan I. eta II. lobuluen bitarteko arteka (*Fissura precentralis cerebelli*) eta bertan kokatzen den zaina (*Vena precentralis cerebelli*).

prechiasmaticus, prechiasmatica, prechiasmaticum: ikusmen-nerbioaren ixaren aurreko, bereziki ildaia (*Sulcus prechiasmaticus*).

precommissuralis, precommissurale: komisura aurreko, adibidez garuneko fornixaren zutabeen behe-muturreko zuntzetan aurreko komisuraren aurretik behera igarotzen direnak (*Fibrae precommissurales columnae fornicis*).

precuneus, precunei (m): garun-azalaren erdialdeko aurpegi ezkutuan, garondo-lobuluko *Cuneus* aurrean aurkitzen dena.

preepiglotticus, preepiglottica, preepiglotticum: epiglotis aurreko, bereziki koipea (*Corpus adiposum preepigloticum*).

prefrontalis, prefrente: garunaren bekoki-lobuluaren aurrealdeari dagokiona, bereziki eskualde horretako arteria (*Arteria prefrontalis*) eta zainak (*Vena prefrontale*).

preganglionicus, preganglionica, preganglionicum: gongoil aurreko; bereziki, beren gorputzak erdiko nerbio-sisteman izanik, axoiak nerbio-sistema autonomoko gongoiletaraino hedatzen dituzten neuronak, edo neurona horien axoiak berak (*Neurofibrae preganglionicae*).

pregnantia, pregnantiae (f): umedunaldi.

prelaminaris, prelaminare: xafla edo geruza aurreko; bereziki ikusmen-nerbioan, begi barruan esklera aurrean kokatzen den zatia (*Pars prelaminaris nervus optici intraocularis*), baita atzeko saihets arteko arteriaren bizkar-adarretatik ornomuinera eta, bereziki, ornoaren xafla aurrera hedatzen dena ere (*Ramus prelaminaris [Rami spinales, Ramus dorsalis] [Arteria intercostales posteriores]*).

prelaryngeus, prelaryngei: zintzur aurreko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei prelaryngei*).

premolaris, premolare: hagin aurreko, bereziki hortz mota (*Dens premolaris*).

preoccipitalis, preoccipitale: (burmuinaren) garondo-lobuluaren aurreko, bereziki ildoa (*Incisura preoccipitalis*).

preopticus, preoptica, preopticum: ikusmen-bideen aurreko, adibidez hipotalamoan ikusmen-nerbioaren ixaren gaineko eskualdea (*Area preoptica*).

prepancreaticus, prepancreatica, prepancreaticum: area aurreko, bereziki arteria (*Arteria prepancreatica*).

prepattellaris, prepattellare: belaunburu aurreko, bereziki sinobia-burtsa (*Bursa subtendinea prepattellaris*).

prepericardialis, prepericardiale: perikardio aurreko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei prepericardiaci*).

preputialis, preputiale: (zakilaren edo emazakilaren) aurre-azalari dagokiona, bereziki guruinak (*Glandulae preputiales*).

preputium, preputii (n): (zakilaren edo emazakilaren) aurre-azala.

prepyloricus, prepylorica, prepyloricum: piloro aurreko, bereziki zaina (*Vena prepylorica*).

presacralis, presacrale: errainezur aurreko, bereziki faszia (*Fascia presacralis*) eta nerbioa (*Nervus presacralis*).

presternalis, presternale: bularrezur aurreko, bereziki eskualdea (*Regio presternalis*).

presulcalis, presulcale: ildo aurreko, bereziki mingainaren aurreko bi herenak (*Pars presulcalis linguae, Pars anterior linguae*).

presynapticus, presynaptica, presynapticum: sinapsian, neurotransmisorea askatuz sinapsiaz bestaldeko elementuan eragina sortzen duena.

pretectalis, pretectale: *tectum* aurreko, bereziki bertako nukleoak (*Area pretectalis, Nuclei pretectales*).

pretrachealis, pretracheae: zintzurreste aurreko, adibidez linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei pretracheales*).

prevertebralis, prevertebrale: orno aurreko, adibidez linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei prevertebrales*).

primarius, primaria, primarium: lehenengo, hasierako, bereziki hezurtze-guneez (*Centrum ossificationis primarium*), bizkarrezurraren berezko okerrune nagusiez (*Curvatura primaria; kyphosis thoracica/ sacralis*), eta organo linfoideez (*Organa lymphoidea primaria*).

primitivus, primitiva, primitivum: hastapeneko, bere motako lehendabiziko.

primordialis, primordiale: jatorrizko edo hastapeneko lehengaiari dagokiona, *primus* (lehenengo) hitzetik.

primordium, primordii (n): enbriologian, hastapeneko lehengai.

primus, prima, primum: lehenengo.

princeps, principis: lehenengo, garrantzitsuen; anatomian, bereziki erpurua odolez hornitzen duen arteria nagusia (*Arteria princeps pollicis*).

principalis, principale: nagusi, oinarrizko, jatorrizko; adibidez, bronkio nagusi bietako bakoitza (*Bronchus principalis dexter/ sinister*).

pro-: konposatuetan, aurreko.

procerus, procera, procerum: lirain, luze itxurako; anatomian, bereziki sudurraren goi-muturra eta bekainen bitartean aurkitzen den hiruki itxurako giharra (*Musculus procerus*).

processus, processus (m): luzakin edo irtengune, gehienbat hezur edo kartilagoetan, baina baita begiko koroide geruzan ere (*Processus ciliaris*).

prochordalis, prochordale: enbriologian ardatz aurreko, eta, bereziki, notokordaren aurreko.

proctos, procti (m): ondeste, grezierako *proktos* (ondeste) hitzetik.

profundus, profunda, profundum: sakoneko. Adibidez, *Arteria profunda linguae* izenez mihi-arteriaren adarretan mihiaren haragi barrutik mihi-puntaraino hedatzen den arteria ezagutzen da.

prominens, prominentis: bikain, nabarmen. Anatomian irten, gailen, adibidez zazpigarren idun-orinoa (*Vertebra prominens [C VII]*).

prominentia, prominentiae (f): gailentasun, tontor, adibidez gizonezkoen zintzursagarra (*Prominentia laryngea*).

promontorium, promontorii (n): hezur-tontor, bereziki errainezurrean (*Promontorium ossis sacri*) eta tinpano-barrunbean (*Promontorium tympani*).

pronator, pronatoris (m): aurrerantz makurtzen edo ahuspez ipintzen duena, *pronare* (aurrerantz [-pro] makurtu) aditzetik. Anatomian, bereziki eskua ahurrez behera edo ahuspez ipintzen duten giharretako (*Musculus pronator*) bakoitza.

pronatorius, pronatoria, pronatorium: eskua ahurrez beheratzen duenari dagokiona.

pronephricus, pronephrica, pronephricum: embriologian, hastapeneko giltzurrunari dagokiona.

pronephros, pronephri (m): embriologian, giltzurrunaren hastapena edo lehendabiziko garapen-aroa.

pronus, prona, prnum: aurrerantz (*pro-*) makurtua, zentzu zabalean zerbaiterako joera duena.

poprius, propria, proprium: berariazko, adibidez aho-barrunbean hortzez barruko zatia (*Cavitas oris propria*).

prosencephalon, prosencephali (n): embriologian, burmuinaren aurre-muturra edo aurre-burmuina.

prostata, prostatae (f): gizonezkoetan maskuriaren irteera inguratzen duen guruina, grezierako *prostates* (zain, aurrean dagoena) hitzetik.

Prostata

prostaticus, prostatica, prostaticum: prostatari dagokiona, adibidez bertako nerbio-sarea (*Plexus nervosus prostaticus*).

proteinum, proteini (n): lehenengo gai, gai nagusi, grezierako *protos* (lehenengo) hitzetik.

proto-: konposatuetan, lehenengo, hasierako.

protuberantia, protuberantiae (f): irtengune, handigune, latineko *protuberare* (gailendu, gainerakoak baino gehiago hazi) hitzetik, bereziki garondoan (*Protuberantia occipitalis interna/ externa*) eta kokotsean (*Protuberantia mentalis*).

proximalis, proximale: gorputz-enborretik gertukoien edo muturretik aldenduen, adibidez erradioaren eta ulnaren arteko giltzadura bietan *Articulatio radioulnaris proximalis* izena ukondokoari ematen zaio.

psoas: gerri aldeko giharreria, grezierako *psoa* (gerriko gihar) hitzetik, bereziki *Psoas major* eta *Psoas minor*.

pterygo-: konposatuetan, pterigoide irtenguneari dagokiona.

pterygoideus, pterygoidea, pterygoideum: hego antzekoa, grezierako *pteryx* (hego) eta *oeides* (antzeko) hitzetatik, bereziki esfenoide hezurraren pterigoide irtengunea (*Processus pterygoideus*), bertako zenbait osagai (*Fossa pterygoidea*, *Fovea pterygoidea*, *Incisura pterygoidea*, *Tuber ositas pterygoidea*, *Canalis pterygoideus*, *Lamina medialis/ lateralis*), eskualde horretako zain-sarea (*Plexus venosus pterygoideus*), bertan lotzen diren gihar biak (*Musculus pterygoideus medialis/ lateralis*) eta berauentzako nerbioak (*Nervus musculi pterygoideus medialis*).

pterygomandibularis, pterygomandibulare: pterigoide irtengunearen eta barailaren artean hedatzen dena, eta bereziki errafea (*Raphe pterygomandibularis*).

pterygomaxillaris, pterygomaxillare: pterigoide irtengunearen eta masailezurraren artekoa, bereziki arteka (*Fissura pterygomaxillaris*).

pterygomeningeus, pterygomeningea, pterygomeningeum: pterigoide irtenguneari eta meninge-mintzei dagokiena, eta bereziki erdiko meninge-arteriaren adarretan, besteak beste, pterigoide giharretara eta dura materreko eskualde batera hedatzen dena (*Arteria pterygomeningea*).

pterygopalatinus, pterygopalatina, pterygopalatinum: pterigoide irtengunearen eta ahosabai-hezurraren bitarteko, bereziki hobia (*Fossa pterygopalatina*), eta parasinpatiko sistemaren bertako gongoila (*Ganglion pterygopalatinum*).

pubes, pubis (f): sabelpeko ileak.

pubis, pubis (m): sabelpeko hezurra (*Pubis, Os Pubis*).

publicus, pubica, pubicum: sabelpeko eskualdea (*Regio pubica*), edo pubis-hezurrari (adibidez hezurraren zati nagusia [*Corpus ossis pubis*]) dagokiona.

pubo-: konposatuetan, pubis-hezurra.

pubocervicalis, pubocervicale: pubis-hezurraren eta umetokiaren idunaren artean hedatzen dena; bereziki *Ligamentum pubocervicale* izena azpilaren fasziaren zatietako bati ematen zaio, hain zuzen pubis-hezurraren eta umetokiaren idunaren artean hedatzen denari.

pubococcygeus, pubococcygea, pubococcygeum: pubisaren eta uzkornoaren artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus pubococcygeus*).

pubofemoralis, pubofemorale: pubisaren eta izterraren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum pubofemorale*).

puboprostaticus, puboprostatica, puboprostaticum: pubisaren eta prostataren artean hedatzen dena, adibidez lotailua (*Ligamentum puboprostaticum*).

puborectalis, puborectale: pubisaren eta ondestearen artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus puborectalis*).

pubovaginalis, pubovaginale: pubisetik ematuturaino hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus pubovaginalis*).

pubovesicalis, pubovesicale: pubisaren eta maskuriaren artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus pubovesicalis*).

pudendalis, pudendale: kanpo-ernalkinei dagokiena, bereziki horietara abiatzen diren hodi eta nerbioentzat azpilean *obturator internus* giharraren fasziak eratzen duen pasabidea (*Canalis pudendalis*).

pudendum, pudendi (n): lotsariak; anatomian, kanpo-ernalkinak, bereziki emakumezkoarenak.

pudendus, pudenda, pudendum: lotsagarri, eta anatomian bereziki kanpo-ernalkinei dagokiena, adibidez arteriak (*Arteria pudenda interna/ externa*).

pulmo, pulmonis (m): birika.

pulmonalis, pulmonale: birikari dagokiona, adibidez zainak (*Venae pulmonales*).

pulpa, pulpae (f): muin, ehun bigun. Anatomian, zenbait organoren barru aldeko osagai biguna, bereziki hortzetan (*Pulpa coronalis, Pulpa radicularis, Pulpa dentis*) eta barean (*Pulpa lienalis, Pulpa splenica, Pulpa alba, Pulpa rubra*).

pulparis, pulpare: muinari dagokiona, bereziki hortzetan (*Cavitas pulparis, Cavitas dentis*).

pulposus, pulposa, pulposum: muin biguna duena, bereziki orno arteko diskoetan (*Nucleus pulposus*).

pulvis, pulveris (m): hauts.

pulvinar, pulvinaris (n): kuxin. Anatomian, bereziki talamoaren atze-muturra (*Pulvinar thalami, Nuclei pulvinares*).

punctum, puncti (n): puntu, orbain biribil. Anatomian, giharretan hezurrari lotutako gune (*Punctum fixum*) edo zati lokabea (*Punctum mobile*), eta malko-papiletan malkoak sudurrerantz husteko zulogune txikietako bakoitza (*Punctum lacrimale*).

pupa, pupae (f): neskatila.

pupilla, pupillae (f): *pupa* hitzaren txikigarria. Anatomian begi-nini, grezierako *kore* (andrakila, neskatila) hitzetik, begi-ninira begiratzean norbera andrakila itxuraz islatzen omen baita.

pupillaris, pupillare: begi-niniari dagokiona, bereziki irisaren umeki garaiko hondakin desagertu gabea (*Membrana pupillaris*), eta irisaren begi-nini inguruko ertza (*Margo pupillaris iridis*).

putamen, putaminis (n): garuneko dilista-nukleoaren zatietan kanpo aldekoa (*Putamen*).

pyloricus, pylorica, pyloricum: piloroari dagokiona, adibidez haren aldameneko linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei pylorici*).

pylorus, pylori (m): urdailaren irteera, grezierako *pylorus* (atezain³⁶) hitzetik.

pyramidalis, pyramidale: piramide itxurako, adibidez tiroide guruinean erdiko marra aldeko hiruki itxurako lobulu txikia (*Lobus pyramidalis glandulae thyroideae*).

pyramis, pyramidis (f): piramide edo piramide itxurako eraikina; anatomian, adibidez burmuin erraboilean garun-azaletik ornomuineranzko axoiek gurutzatzen duten piramide itxurako tokia (*Pyramis medullae oblongatae*, *Pyramis bulbi*).

Q

quadrangularis, quadrangulare: lau angelu dituena, karratu, adibidez garuntxoko lobulua (*Lobulus quadrangularis anterior/posterior cerebelli*).

quadrangulum, quadranguli (n): karratu.

quadratus, quadrata, quadratum: karratu. Anatomian, adibidez gibeleko lobulua (*Lobus quadratus hepatis*).

quadri-: konposuetan, lau, laukoitz.

quadrus, quadra, quadrum: koadro, karratu, edo lau.

quadriceps, quadricipitis: lau buru dituena, bereziki izterreko gihar nagusia (*Musculus quadriceps femoris*).

quadrigeminus, quadrigemina, quadrigeminum: laukoitz, lau zatikiz edo unitatez osatua. Bereziki, lehenago *Corpora quadrigemina* mesentzefaloaren goi-aurpegiko lau goragunetxoei ematen zitzaien. *Terminologia Anatomica* izendegian *Colliculus inferior [Colliculus caudalis]* eta *Colliculus superior [Nate]* hobesten dira.

quartus, quartua, quartuum: laugarren, bereziki eskuko laugarren atzamarra (*Digitus quartus [IV] manus*, *Digitus anularis*), laugarren behatza (*Digitus quartus [IV] pedis*) eta burmuinaren laugarren bentrikulua (*Ventriculus quartus*).

quintus, quinta, quintum: bosgarren, bereziki bosgarren atzamarra (*Digitus*

---

36. Honakoan udailaren irteeraren zain.

minimus manus, Digitus quintus [V] manus) eta bosgarren behatza (Digitus minimus pedis, Digitus quintus [V] pedis).

R

radialis, radiale: erradio hezurrari edo haren eskualdeari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria radialis*).

radiatio, radiationis (f): izpiak. Anatomian, bereziki talamotik garun-azalera sentikortasun-modalitate ezberdinetako informazioa daramaten zuntz taldeak, adibidez *Radiatio optica* edo *Radiatio acustica*.

radiatus, radiata, radiatum: izpi itxurako antolakuntza duena, adibidez eskuturrean tankera honetako lotailua (*Ligamentum carpi radiatum*).

radicula, radiculae (f): *radix* hitzaren txikigarria.

radicularis, radiculare: erroei dagokiena, adibidez hortzen erro barruko muina (*Pulpa radicularis*).

radio-: konposatuetan, erradio hezurra.

radiocarpalis, radiocarpale: erradio hezurrari eta eskuturrari dagokiena, adibidez bion arteko giltzadura (*Articulatio radiocarpalis*).

radioulnaris, radioulnare: erradio hezurrari eta ulnari dagokiena, adibidez bion arteko giltzadurak (*Articulatio radioulnaris proximalis/ distalis*).

radius, radii (m): erradio hezurra.

radix, radicis (f): sustrai, erro, besteak beste nerbioetan (adibidez *Radix lateralis nervi mediani*), hortzeten (*Radix dentis*), mihian (*Radix linguae*), sudurrean (*Radix nasi*) edo zakilean (*Radix penis*).

ramus, rami (m): adar. Anatomian, bereziki nerbioenak eta odol-hodienak, baita gorputz-adarrak ere (*Membrum superius/ inferius*).

raphe, raphes (f): jostura, grezierako *rhaphe* (jostura) hitzetik. Anatomian, besteak beste perineoko larruazalari erdiko marran antzematen zaion lerroa (*Raphe perinei*), burmuin-enborrean erdiko marra aldea (*Raphe medullae oblongatae*), edo gihar biren arteko lokarri-ehunezko elkargunea (adibidez, *Raphe pterygomandibularis*).

recessus, recessus (m): zokogune, poltsiko, latineko *recedere* (atzeratu, atzerantz egin) aditzetik.

rectalis, rectale: ondesteari dagokiona, adibidez bertako nerbio-sareak (*Plexus nervosus rectalis superior/ inferior*).

recto-: konposatuetan, ondesteari dagokiona.

rectococcigeus, rectococcigea, rectococcigeum: ondestearen eta uzkornoen artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus rectococcigeus*).

rectourethralis, rectourethrale: ondestearen eta uretraren arteko, bereziki giharrak (*Musculi rectourethrales, Musculi anorectoperineales*).

rectouterinus, rectouterina, rectouterinum: ondesteari eta umetokiari dagokiena, adibidez bion arteko zokogunea (*Excavatio rectouterina*).

rectovaginalis, rectovaginale: ondesteari eta ematutuari dagokiena, adibidez bion arteko trenkada (*Septum rectovaginale*).

rectovesicalis, rectovesicale: ondesteari eta maskuriari dagokiena, adibidez bion arteko trenkada (*Septum rectovesicale*).

rectum, recti (n): ondeste.

recurrens, recurrentis: atzerantz itzultzen dena, adibidez begi-arteriaren adarretatik berriro ere goiko betzulo-artekatik garezur-barrunbera itzultzen dena (*Ramus meningeus recurrens*).

reflexus, reflexa, reflexum: atzerantz uztaitua edo okertua, adibidez izterreko gihar zuzenaren goiko bi lotuneetan azetabuluaren aldamenean lotzen dena (*Caput reflexum musculus rectus femoris*).

regio, regionis (f): eskualde.

regionalis, regionale: eskualdeari dagokiona, adibidez eskualde jakin bateko linfanoak (*Nodi lymphoidei regionales*).

ren, renis (m): giltzurrun.

renalis, renale: giltzurrunari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria renalis*).

respiratorius, respiratoria, respiratorium: arnasari dagokiona, bereziki sistema (*Systema respiratorium*).

restiformis, restiforme: soka itxurako, bereziki beheko garuntxo-pedunkuluaren zatia (*Corpus restiforme*).

restis, restis (f): soka.

rete, retis (n): sare. Adibidez, barrabil barruan *Rete testis* izenez ezagutzen da hilotik gertuko hodi fin eta kiribilduz osatutako sarea.

reticularis, reticulare: sare antzeko. Anatomian, bereziki sare-erakundea (*Formatio reticularis*) eta beronen hainbat nukleo eta zati.

reticulatus, reticulata, reticulatum: sare tankerako, adibidez talamoko nukleoa (*Nucleus reticularis thalami*).

reticulo-: konposatuetan, sare-erakundeari dagokiona.

reticulospinalis, reticulospinale: sare-erakundetik ornomuineraíno hedatzen dena, bereziki nerbio-zuntzak (*Fibrae reticulospinales*).

reticulum, reticuli (n): *rete* hitzaren txikigarria. Anatomian bereziki begiaren esklerako *Reticulum trabeculare sclerae*.

retina, retinae (f): betsare, latineko *retinus* (sare tankerako) hitzetik.

retinaculum, retinaculi (n): euskarri edo lotailu antzeko zinta, *retinere* (eutsi) aditzetik. Anatomian, bereziki eskuturra eta orkatila higiarazten dituzten giharren tendoiei eusten dieten mintz sendogarriak, adibidez eskuturra tolesteko giharreriaren tendoientzako *Retinaculum muscularum flexorum manus* izenekoa.

retinens, retinentis: eusten edo lotzen duena, latineko *retinere* (lotuta euste) hitzetik.

retinus, retina, retinum: sare antzeko (ik. *retina*).

retro-: konposatuetan, atzoko edo atzeranzko.

retrocaecalis, retrocaecale: itsu atzoko, bereziki espazioa (*Recessus retrocaecalis*).

retroduodenalis, retroduodenale: duodeno atzoko, bereziki arteriak (*Arteriae retroduodenales*) eta zokogunea (*Recessus retroduodenalis*).

retroflexus, retroflexa, retroflexum: atzerantz uztaitua edo okertua, bereziki nerbio-eskutada (*Fasciculus retroflexus*).

retrohyoideus, retrohyoidea, retrohyoideum: hioide hezur atzoko, bereziki burtsa (*Bursa retrohyoidea*).

retrolentiformis, retrolentiforme: dilista-nukleoaren atzoko, adibidez *Capsula interna* sortaren zatia (*Pars retrolentiformis*).

retromandibularis, retromandibulare: baraila atzoko, bereziki zaina (*Vena retromandibularis*).

retroolivaris, retroolivare: oliba atzoko, bereziki ildoa (*Sulcus retroolivaris*).

retroperitonealis, retroperitoneale: baresare atzoko, bereziki espazioa (*Spatium retroperitoneale*).

retropharyngealis, retropharyngeale: eztarri atzoko, adibidez linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei retropharyngeales*, *Nodi lymphoidei retropharyngei*).

retropharyngeus, retropharyngea, retropharyngeum: eztarri atzoko, adibidez espazioa (*Spatium retropharyngeum*).

retropubicus, retropubica, retropubicum: pubis-hezur atzoko, bereziki espazioa (*Spatium retropubicum*).

retropyloricus, retropylorica, retropyloricum: piloro atzeko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei retropylorici*).

retrovesicalis, retrovesicale: maskuri atzeko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei postvesicales, Nodi lymphoidei retrovesicales, Nodi postvesicales eta Nodi retrovesicales*).

reuniens, reunientis: (berriro) bat egina, adibidez talamoko nukleoa (*Nucleus reuniens*).

rhinalis, rhinale: berez sudurrari dagokiona, baina zentzu zabalagoan usaimenari dagokiona, eta bereziki *Sulcus rhinalis* izenekoaren aldamenean kokatutako eta Brodmannen 28, 34, 35 eta 36 eskualdeez osatutako garun-azala.

rhinencephalon, rhinencephali (n): usaimen-burmuin.

rhombencephalon, rhombencephali (n): erronboentzefalo.

rhomboidalis, rhomboidale: erronbo itxurako, bereziki talamoko nukleoa (*Nucleus commissuralis rhomboidalis*).

rhomboideus, rhomboidea, rhomboideum: erronbo itxura duena, adibidez giharvak (*Musculus rhomboideus major/ minor*).

rhombus, rhombi (m): erronbo.

rima, rimae (f): arteka, arrail, bitarte, adibidez aho-zuloa (*Rima oris*).

risorius, risoria, risorium: barre egiteari dagokiona, bereziki aurpegian barre-keinua eragiten duen giharra (*Musculus risorius*).

rostralis, rostrale: gorputzaren gara aldeari dagokiona, adibidez nukleo lirainaren zatietañ gara aldekoena (*Pars rostralis nuclei gracilis*).

rostrum, rostri (n): moko edo aurre-mutur, bereziki esfenoide hezurrarena (*Rostrum sphenoidale*) eta gorputz kailukararena (*Rostrum corporis callosi*).

rotator, rotatoris (m): biratzaile, zerbaiti itzulika eginarazten diona, eta anatomian bereziki gihar mota edo gihar taldea (*Musculi rotatores*).

rotundus, rotunda, rotundum: biribil, adibidez garezurraren oinaldeko zuloa (*Foramen rotundum*).

ruber, rubra, rubrum: gorri.

-rubralis, -rubrale: konposatuetan, nukleo gorriari dagokiona, bereziki *Pars retrorubralis substantiae nigrae*.

rubro-: konposatuetan, nukleo gorriari dagokiona.

rubroolivaris, rubroolivare: nukleo gorritik olibara hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus rubroolivaris*).

rubrobulbaris, rubrobulbare: nukleo gorritik erraboilera hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus rubrobulbaris*).

rubrospinalis, rubrospinale: nukleo gorritik ornomuinera hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus rubrospinalis*).

rudimentum, rudimenti (n): embriologian, organo baten ontogenesian lehendabiziko kimu edo aitzindaria.

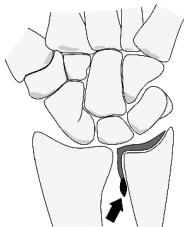
ruga, rugae (f): zimur, toles, adibidez ahosabaiko muki-mintzeakoak (*Plicae palatinae transversae, Rugae palatinae*).

S

sacciformis, sacciforme: zaku edo zorro itxurako. Anatomian, bereziki ukondoko giltzaduran eta ulna-erradioetako urruneko giltzaduran giltza-kapsula lasai dagoela sortzen zaion tolesturaren barruko espazioa (*Recessus sacciformis articulationis cubiti* eta *Recessus sacciformis articulationis radioulnaris distalis*, hurrenez hurren).

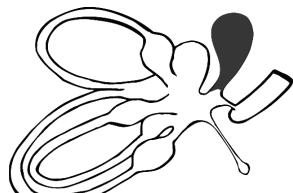
Saccus

Recessus sacciformis articulationis radioulnaris distalis

saccularis, sacculare: entzumen-organoan sakuluari dagokiona, besteak beste, *Ductus saccularis*, *Nervus saccularis* edo *Recessus saccularis*.

sacculus, sacculi (m): *saccus* (zorro, zaku) hitzaren txikigarria. Anatomian, bereziki zintzurreko bentrikuluaren goi-muturra (*Sacculus laryngis*) eta labirintuan higikera sumatzen duten zelula sentikorrez hornitutako zorrotxoa (*Sacculus labyrinthi*).

Sacculus labyrinthi

soccus, sacci (m): zaku.

sacer, sacra, sacrum: sakratu. Anatomian, bereziki hezur sakratu izena (*Os sacrum [vertebrae sacrales I-V]*) errainezurrari ematen zaio, animalietan zati hori omen baitzen erlijio-erritoetan jainkoei oparitzen zitzaiena.

sacralis, sacrale: errainezurrari dagokiona, adibidez eskualdea (*Regio sacralis*).

sacro-: konposatuetan, errainezurrari dagokiona.

sacrococcygeus, sacrococcygea, sacrococcygeum: errainezurraren eta uzkornoaren artean hedatzen dena, bereziki lotailuak (*Ligamentum sacrococcygeum anterius*, *Ligamentum sacrococcygeum dorsale profundum*, *Ligamentum sacrococcygeum dorsale superficiale*, *Ligamentum sacrococcygeum laterale*, *Ligamentum sacrococcygeum posterius profundum*, *Ligamentum sacrococcygeum posterius superficiale* eta *Ligamentum sacrococcygeum ventrale*), edo bioi dagokiena, adibidez bion arteko giltzadura (*Articulatio sacrococcygea*).

sacroiliacus, sacroiliaca, sacroiliacum: errainezurraren eta ilionaren artean hedatzen dena, adibidez lotailuak (*Ligamentum sacroiliacum anterius*, *Ligamentum sacroiliacum interosseum* eta *Ligamentum sacroiliacum posterius*), edo bioi dagokiena, adibidez bion arteko giltzadura (*Articulatio sacroiliaca*).

sacropelvicus, sacropelvica, sacropelvicum: errainezurrari eta azpilari dagokiena, bereziki ilionaren barru aldeko aurpegiaren atze-eskualdea, errainezurrari begira dagoena (*Facies sacropelvica ossis ilii*).

sacrospinalis, sacrospinale: bereziki errainezurraren eta iskion hezurraren arantzaren artean hedatzen den lotailua (*Ligamentum sacrospinale*).

sacrotuberalis, sacrotuberale: errainezurraren eta iskionaren tuberositatearen artean hedatzen dena, eta bereziki lotailua (*Ligamentum sacrotuberale*).

sagitta, sagittae (f): gezi.

sagittalis, sagittale: gezi tankerako, geziari dagokiona. Anatomian atzetik aurreranzko norabidea duena, adibidez garezur-gangan pareta-hezurren arteko jostura (*Sutura sagittalis*), edo baita gorputza eskuineko eta ezkerreko zatitan banatzen duten lauetako bakoitza (*Plana sagittalia*).

saliva, saliva (f): listu, txu.

salivarius, salivaria, salivarium: txuari dagokiona, adibidez txua jariatzen duten guruin nagusiak (*Glandulae salivariae majores*).

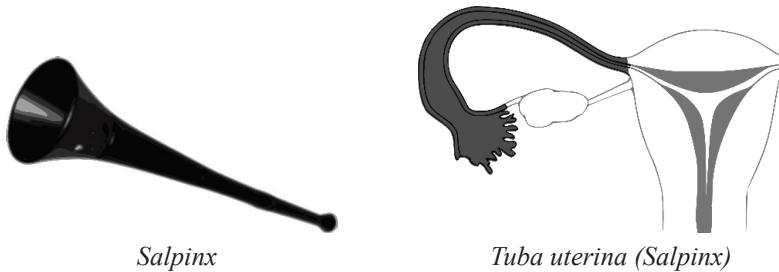
salivatorius, salivatoria, salivatorium: txua jariatzeari dagokiona. Anatomian, nerbio-sisteman bereziki betekizun horretako zenbait nukleo (*Nucleus salivatorius caudalis*, *Nucleus salivatorius inferior*, *Nucleus salivatorius inferior nervi glossopharyngei*, *Nucleus salivatorius rostralis* eta *Nucleus salivatorius superior*).

salpingo-: konposatuetan, tutu, eta bereziki umetoki-tutua edo entzumen-tutua (ik. *salpinx*).

salpingopalatinus, salpingopalatina, salpingopalatinum: entzumen-tutuari eta ahosabaiari dagokiena, eta bereziki tutuaren eta ahosabai bigunaren arteko tolesa (*Plica salpingopalatina*).

salpingopharyngeus, salpingopharyngea, salpingopharyngeum: entzumen-tutuari eta eztarriari dagokiena, bereziki tutuari eta eztarriko giharreriarri lotzen zaien giharra (*Musculus salpingopharyngeus*), baita berau estaltzen duen tolesa ere (*Plica salpingopharyngea*).

salpinx, salpingis (f): umetoki-tutua, grezierako *salpinx* (tronpeta, mutur zabala duen tutua) hitzetik.

sanguineus, sanguinea, sanguineum: odolari dagokiona, bereziki odol-hodiak (*Vasa sanguinea*).

sanguis, sanguinis (m): odol.

saphenus, saphena, saphenum: anatomian beheko gorputz-adarrean *Vena saphena* edo berau dagoen eskualdeari dagokiona, beharbada arabierazko *al-safin* (ezkutuko) hitzetik, eta berau grezierako *saphenes* (nabarmen, bistako) hitzetik.

sartor, sartoris (m): joskile.

sartorius, sartoria, sartorium: joskileari dagokiona. Anatomian, bereziki izterraren aurre aldean belaunaren erdialderantz gurutzatzen den giharra (*Musculus sartorius*), antzinako joskileen erara hankak gurutzatzu esertzean erabiltzen omen baita.

scala, scalae (f): harmaila. Anatomian, bereziki barakuilu barruko hiru barrunbe luzeetako bakoitza (*Scala tympani*, *Scala media* eta *Scala vestibuli*).

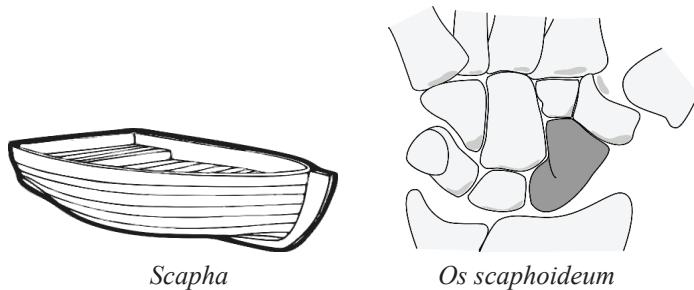
scalenus, scalena, scalenum: luzera ezberdinak aurpegiak dituena, grezierako *skolios* (makur, oker) hitzetik. Anatomian, bereziki iduneko bizkarrezurrari eusten dioten zenbait gihar (*Musculus scalenus anterior/ medius/ posterior/ minimus*)³⁷, eta horietako baten lotunea lehenengo saihetsezurrean (*Tuberculum musculi scaleni anterioris*).

---

37. Hirurei talde gisa begiratzen bazaie, erraz antzematen zaie hiruki itxura, hain zuzen *eskaleno* batena.

scapha, scaphae (f): hobি edo sakonune, grezierako *skaphe* (zenbait gauzaki ahur edo sakon) hitzetik. Anatomian, bereziki belarriaren erdigunean entzumen-kanala inguratzen duen sakonunea (*Scapha*).

scaphoideus, scaphoidea, scaphoideum: txalupa edo itsasontzi itxurako (ik. *navicularis* ere). Bereziki eskuturreko hezurra (*Os scaphoideum*) eta esfenoide hezurrean pterigoide irtengunearen erroko hobitxoa (*Fossa scaphoidea ossis sphenoidalis*).

scapula, scapulae (f): besaburu, sorbalda. Anatomian, bereziki sorbaldaren atze aldeko hezur zapala (*Scapula*), grezierako *Skaptein* (pala edo lurra ateratzeko lanabesa) hitzetik.

scapularis, scapulare: eskapulari dagokiona, adibidez eskualdea (*Regio scapularis*).

sclera, sclerae (f): begiaren mintzetan zailena, grezierako *skleros* (zail, gogor) hitzetik.

scleralis, sclerale: esklerari dagokiona, adibidez zainak (*Venae sclerales*).

sclerotomus, sclerotomi (m): embriologian, somita bakoitzean hezur bilakatuko den zati edo osagaia.

scrotalis, scrotale: eskrotoari dagokiona, adibidez arteria-adarrak (*Rami scrotales anteriores [Arteria pudenda externa profunda]*).

scrotum, scroti (n): eskroto.

sebaceus, seacea, sebaceum: animalien koipeari dagokiona. Anatomian, bereziki koipea ekoizten duten guruinak (*Glandulae sebaceae*).

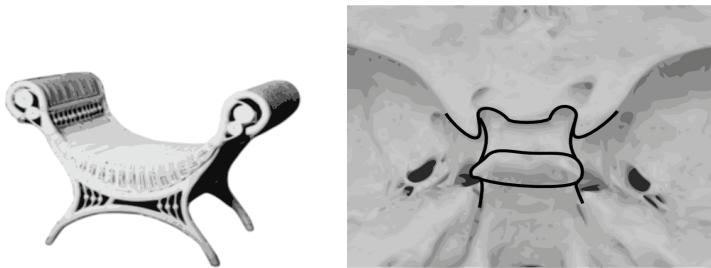
secundarius, secundaria, secundarium: bigarren. Anatomian, bigarren mailako hezurtze-guneak (*Secundarium*), bizkarrezurrean haartzaroan agertzen diren okerrune nagusiak (*Curvatura secundariae*), eta bigarren mailako organo linfoideak (*Organa lymphoidea secundaria*).

secundus, secunda, secundum: jarraitzaile, bigarren, adibidez bigarren atzamarra (*Digitus secundus [II] manus, Index manus*).

segmentalis, segmentale: zatikie dagokiena, eta anatomian bereziki birikarenei; adibidez, *Arteria segmentalis superior pulmonis dextri* motako izena zatiki bati dagokion arteriak hartzen du.

segmentum, segmenti (n): zatiki, gorputzaren hainbat organotan, adibidez begian (*Segmentum anterius/ posterius bulbi oculi*), gibelean (*Segmentum hepatis*), birikan (*Segmentum pulmonis*), arterietan (*Segmentum arteria cerebri*), giltzurrunean (*Segmenta renalia*) edo ornomuinean (*Segmenta medullae spinalis*).

sella, sellae (f): jarleku. Anatomian, bereziki esfenoide hezurraren gorputzekoa (*Sella turcica*).

Sella turcica

semen, seminis (n): ernal-hazi.

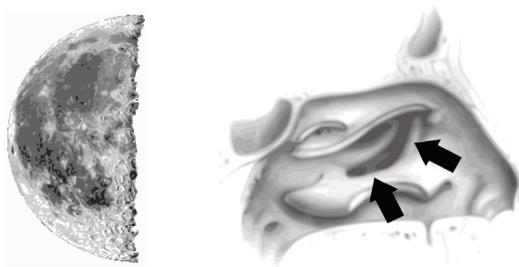
semi-: konposatuetan, erdi.

semicanalis, semicanalis (m): kanal-erdi, bereziki entzumen-kanalean tinpanoaren gihar tinkatzalea daraman erdia (*Semicanalis musculi tensoris tympani*) eta beste kanal-erdi hutsa (*Semicanalis tubae auditivae*, *Semicanalis tubae auditoriae*).

semicircularis, semicirculare: zirkuluerdi tankerako, adibidez entzumen-organoko hiru hoditxoetako bakoitza (*Ductus semicirculares*).

semicirculus, semicirculi (m): zirkuluerdi.

semilunaris, semilunare: ilargierdi itxurako.

Semiluna

Hiatus semilunaris

semimembranosus, semimembranosa, semimembranosum: erdi mintzezko, bereziki zati handi batez aponeurosiz osatua den *Musculus semimembranosus*, eta beroni erantsitako burtsa (*Bursa musculi semimembranosi*).

seminalis, seminale: ernal-haziari dagokiona, bereziki guruina (*Vesicula seminalis, Glandula seminalis, Glandula vesiculosa*) eta berau prostatako uretrara irekitzen den tokia (*Colliculus seminalis*, lehenagoko *Verumontanum*).

seminifer, seminifera, seminiferum: ernal-hazia daramaten hodiak (*Tubuli seminiferi*).

semispinalis, semispinale: bizkarrezur erdiari dagokiona (ik. *spina*), bereziki bizkarrezurraren luzera osoaren zati batean soilik aurkitzen den *Musculus semispinalis capitisi/ cervicis/ thoracis*.

semitendinosus, semitendinosa, semitendinosum: zati batez tendoiz osatua, bereziki *Musculus semitendinosus*.

senex, senis (m): agure, gizaki zahar.

senilis, senile: gizaki zaharrari dagokiona.

sensibilis, sensibile: zentzumenez sumatzeari dagokiona, bereziki nerbio-sisteman sentikortasunari dagokiona (ik. *sensorius*).

sensorius, sensoria, sensorium: zentzumenei, sumatzeari edo sumatzeko gaitasunari dagokiena, adibidez ornomuineko erro mota bietan sentikorra (*Radix sensoria [Nervus spinalis], Radix posterior [Nervus spinalis]*).

sensus, sensus (m): zentzumenez sumatzea, eta bereziki betekizun horretako organoak (*Organa sensuum*).

separans, separantis: banatzten edo bereizten duena, bereziki laugarren bentrikuluaren zoruan *Funiculus separans* izenez ezagutzen da *Area postrema in medulla oblongata* eta *Trigonus vagale* elkarrengandik bereizten dituen gangartxoa.

septalis, septale: edozein trenkadari dagokiona, edo burmuineko *Area septalis* eskualdeari dagokiona. Adibidez, *Valva septalis Cuspis septalis valvae atrioventricularis dextrae* izena hartzen du eskuineko atari-bentrikuluetako balbaren hiru orriean atari arteko trenkadatik eta bentrikulu arteko trenkadatik gertukoak.

septo-: konposatuetan, bihotzaren bentrikulu arteko trenkadari dagokiona.

septomarginalis, septomarginale: bihotzaren bentrikulu arteko trenkadari (adibidez *Trabecula septomarginalis*) eta ornomuinaren atzeko erdiguneko trenkadari (*Septum medianum posterius*) dagokiona (*Fasciculus septomarginalis*).

septofimbrialis, septofimbriale: bereziki *Area septalis* eskualdeko nukleoa (*Nucleus septofimbrialis*).

septulum, septuli (n): *septum* hitzaren txikigarria; bereziki barrabil barruan *Mediastinum testis* eta *Tunica albuginea* bitartean erradio antzera hedatzen diren trenkadatxoak (*Septula testis*).

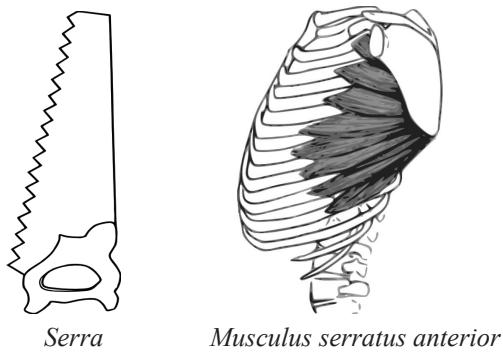
septum, septi (n): trenkada, hesi, adibidez sudurrekoia (*Septum nasi*).

sero-: konposatuetan, serumari dagokiona.

serosus, serosa, serosum: serumari dagokiona. Anatomian, bereziki *Tunica serosa* izenez ezagutzen da gorputz-enborreko barrunbeak eta bertako hainbat organo (besteak beste *Tunica serosa gastricae/ hepatis/ intestini crassi/ intestini tenuis/ oesophageae/ pericardii/ peritonei/ pleurae parietalis/ pleurae visceralis/ splenica/ testis/ tubae uterinae/ uteri/ vesicae/ vesicae biliaris*) janzten eta isurkari labaingarri batez hornitzen dituen mintz mota.

serra, serrae (f): zerra.

serratus, serrata, serratum: zerra itxurako, adibidez giharra (*Musculus serratus*).

serum, seri (n): ur antzeko isurkaria, eta bereziki odolari zelulak eta odol-biltzearekin lotutako zenbait proteina kenduz bereiz daitekeen isurkaria.

sesamoideus, sesamoidea, sesamoideum: sesamo itxurako, bereziki itxura horrekin tendoi barruetan aurki daitekeen hezur mota (*Os sesamoideum*).

sesamum, sesami (n): sesamo.

sextus, sexta, sextum: seigarren.

sexualis, sexuale: generoari dagokiona.

sigmoideus, sigmoidea, sigmoideum: sigma itxurako, adibidez kolona (*Colon sigmoideum*).

Σσς

Sigma

Colon sigmoideum

simplex, simplicis: bakun, adibidez garuntxoaren lobuluetako bat (*Lobulus quadrangularis posterior cerebelli*).

sinciput, sincipitis (n): bekoki, buruaren aurre-muturra (*Sinciput, Frons*).

sinister, sinistra, sinistrum: ezker.

sinu-: konposatuetan, mota ezberdinak barrunbe edo hutsuneei dagokiena.

sinuatrialis, sinuatriale: *cava* zainaren zabalgunearen eta bihotz-atariaren arteko, bereziki kokapen horretako nodoa (*Nodus sinuatrialis*).

sinus, sinus (m): zenbait hezurretan barrunbe hutsak (adibidez, bekoki-hezurreko *Sinus frontalis*), (gehienetan zain-) odola daraman edozein hodi zabal (adibidez, garezur barruko *Sinus sigmoideus*), edo bestelako barrunbe edo espazioak (adibidez, tinpano-barrunbeko *Sinus posterior cavi tympani*).

situs, situs (m): toki, kokapen.

skeletalis, skeletale: eskeletoari dagokiona, bereziki hezurrak (*Systema skeletale, Ossa*).

skeleton, skeleti (n): hezurta, latineko *sceletus* (momia, gorpu lehortu) hitzetik, adibidez gorputz-adarretako hezurta (*Skeleton appendiculare*).

solea, soleae (f): sandalia, oskien zola.

soleus, solea, soleum: zola itxurako, bereziki *Musculus soleus*, eta beroni dagokion tendoia (*Arcus tendineus musculi solei*).

solitarius, solitaria, solitarium: bakar, bakarti, bakun; bereziki, gorputz zabaleko hainbat tokitan linfa-nodo bakartuak (*Noduli límphoidei solitarii*), eta nerbio-sisteman hala VII., IX. eta X. bikoteen bidezko dastamen-informazioa nola erraietako bestelako informazioa daraman nerbio-bidea (*Tractus solitarius*) eta beroni dagokion nukleo taldea (*Nuclei tractus solitarii*).

soma, somatis (n): gizabanakoaren soina, edo zelula-gorputza.

soma, somatos (n): soin, gorputz.

somaticus, somatica, somaticum: zelula-gorputzari dagokiona, edo nerbio-sisteman erraei ez ezik soinari ere dagokiona, bereziki nerbio-zuntzak (*Neurofibrae somaticae*).

somitus, somiti (m): embriologian, ardatz alboko mesodermoaren hastapenenko zatikietako bakoitza, grezierako *soma* (gorputz) hitzetik.

spatium, spatii (n): leku, bitarte, adibidez saihetsezurren bitarteko (*Spatium intercostale*).

sperma, spermatis (n): ernal-hazi.

spermaticus, spermatica, spermaticum: ernal-haziari dagokiona, adibidez soka (*Funiculus spermaticus*).

spheno-: konposatuetan, esfenoide hezurrari dagokiona.

sphenoethmoidalis, sphenoethmoidale: esfenoide eta etmoide hezurrei dagokiena, bereziki bion arteko jostura (*Sutura sphenoethmoidalis*), kartilagozko lotunea (*Synchondrosis sphenoethmoidalis*), edo sudur-barrunbean bion arteko zokogunea (*Recessus sphenoethmoidalis*).

sphenofrontalis, sphenofrontale: esfenoide eta bekoki-hezurrei dagokiena.

sphenoidalis, sphenoidale: falka itxurako, grezierako *sphen* (falka) hitzetik, eta bereziki esfenoide hezurra (*Os sphenoidale*) eta beroni dagokiona, adibidez bekoki-hezurrean esfenoide hezurrarekin giltzatzen den ertza (*Margo sphenoidalis ossis frontalis*).

sphenomandibularis, sphenomandibulare: esfenoide hezurraren eta barailaren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum sphenomandibulare*).

sphenomaxillaris, sphenomaxillare: esfenoide hezurraren eta masailezurraren artekoa, bereziki jostura (*Sutura sphenomaxillaris*).

sphenooccipitalis, sphenooccipitale: esfenoide hezurraren eta garondo-hezurraren artekoa, bereziki kartilagozko lotura (*Synchondrosis sphenooccipitalis*).

sphenopalatinus, sphenopalatina, sphenopalatinum: esfenoide hezurraren eta ahosabai-hezurraren artekoa, bereziki bion bitarteko zuloa (*Foramen sphenopalatinum*), bertatik igarotzen den arteria (*Arteria sphenopalatina*), eta ahosabai-hezurrean zulo horren eraikuntzan esku hartzen duen muxarradura (*Incisura sphenopalatina*).

sphenoparietalis, sphenoparietale: esfenoide hezurraren eta pareta-hezurraren artekoa, bereziki jostura (*Sutura sphenoparietalis*), edo bioi dagokiena, adibidez zain-zabalgunea (*Sinus sphenoparietalis*).

sphenopetrosus, sphenopetrosa, sphenopetrosum: esfenoide hezurraren eta harri itxurako hezurraren artekoa, bereziki kartilagozko lotura (*Synchondrosis sphenopetrosa*).

sphenovomeralis, sphenovomeriale: esfenoide hezurraren eta *Vomer* edo golde-hezurren artekoa, bereziki jostura (*Sutura sphenovomeralis*).

sphenozygomaticus, sphenozygomatica, sphenozygomaticum: esfenoide hezurraren eta masailalbo hezurraren artekoa, bereziki jostura (*Sutura sphenozygomatica*).

sphera, spherae (f): esfera, grezierako *sphaira* (bola, pilota) hitzetik (ik. *hemispherium* ere).

sphericus, spherica, sphericum: esfera itxurako, eta bereziki entzumen-organoan tankera horretako zokogunea (*Recessus sphericus, Recessus saccularis*).

spheroideus, spheroidea, spheroideum: esfera itxurako, bereziki giltzadura mota (*Articulatio spheroidea, Enarthrosis*).

sphincter, sphinctiris (m): estutzen duen gihar mota, grezierako *sphinkter* (estu-lotzen duena) hitzetik, adibidez piloroan *Musculus sphincter pyloricus*.

spina, spineae (f): arantza edo ezten antzeko irtengune (ik. *Apophysis* eta *Processus* ere), eta zentzu zabalagoan bizkarrezur³⁸.

spinalis, spinale: bizkarrezurrari dagokiona, adibidez bizkar-muina (*Medulla spinalis*), edo bizkar-muinari dagokiona, adibidez bertako gai arreko geruzak (*Laminae spinales*).

spinatus, spinata, spinatum: konposatuetan, eskapularen ezenari (*Spina scapulae*) dagokiona (adibidez *Fossa supraspinata/ infraspinata*).

spino-: konposatuetan, ornomuinari dagokiona.

spinocerebellaris, spinocerebellare: ornomuinietik garuntxoraino hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus spinocerebellaris anterior/ posterior*) eta garuntxoan betekizun aldetik bizkarmuinarekin loturarik handiena duen zatia (*Spinocerebellum*).

spinooolivaris, spinooolivare: ornomuinietik olibaraino hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus spinoolivaris*) eta nerbio-zuntzak (*Fibrae spinoolivares*).

spinoreticularis, spinoreticulare: ornomuinietik sare-erakunderaino hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus spinoreticularis*) eta nerbio-zuntzak (*Fibrae spinoreticulares*).

spinosus, spinosa, spinosum: arantzaz edo ezten antzeko luzakinez hornitua, adibidez bizkarrezurreko *Processus spinosus vertebrae*.

spinotectalis, spinotectale: jatoritzat ornomuina eta jomugatzat tectuma duena, bereziki nerbio-zuntzak (*Fibrae spinotectales*).

---

38. Berez ornoetan erdiko marra aldean bizkar alderantz proiektatutako luzakina adierazten badu ere, XIV. mendeaz geroztik bizkarrezur osoa ere adierazten du.

spinothalamicus, spinothalamica, spinothalamicum: ornomuinetik talamoraino hedatzen dena, bereziki nerbio-zuntzak (*Fibrae spinothalamicae*).

spira, spirae (f): kiribil, grezierako *speira* (txirlora, kiribil, okerrune) hitzetik.

spiralis, spirale: kiribildua, bereziki entzumen-organoan barakuilu barruko osagaitxo sentikorra (*Organum spirale*) eta beronekin zerikusia duten hainbat osagai (besteak beste, *Vas spirale*, *Ganglion spirale cochleae* [*Ganglion cochleare*], *Ligamentum spirale ductus cochlearis*, *Plica spiralis*, *Crista spiralis ductus cochlearis* [*Crista basilaris ductus cochlearis*], *Lamina spiralis secundaria*, *Limbus spiralis* [*Limbus laminae spiralis ossei*], *Sulcus spiralis internus/externus*, *Canalis spiralis cochleae*, *Canalis spiralis modiolis cochleae*, *Tractus spiralis foraminosus*, *Membrana spiralis ductus cochlearis* [*Paries tympanicus ductus cochlearis*], *Membrana reticularis organi spiralis*, *Prominentia spiralis ductus cochlearis*, *Hamulus laminae spiralis*, *Labium limbi tympanicum laminae spiralis ossei*, edo *Labium limbi vestibulare laminae spiralis ossei*).

splanchnicus, splanchnica, splanchnicum: erraiei dagokiena, bereziki nerbioak (*Nervi splanchnici* [*lumbales, pelvici, sacrales*]), eta *Nervus splanchnicus major/minor/ imus*), eta torax barruan bizkarrezur alboko gongoilak (*Ganglia thoracica* [*Ganglion thoracicum splanchnicum*]).

splanchno-: konposatuetan, erraiei dagokiena, grezierako *splanchnon* (errai) hitzetik.

splanchnologia, splanchnologiae (f): erraiak aztergai dituen jakintza-arloa.

splanchnopleura, splanchnopleurae (f): embriologian, erraiak janzten dituen mesodermo-orria.

splen, splenis (m): barea, grezierako *splen* (bare) hitzetik.

spleno-: konposatuetan, bareari dagokiona.

splenicus, splenica, splenicum: bareari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria splenica* edo *Arteria lienalis*).

splenium, splenii (n): konkor, sabel, grezierako *splenion* (hesgailu) hitzetik. Anatomian, bereziki gorputz kailukararen zatirik zabalena (*Splenium corporis callosi*).

splenius, splenia, splenium: konkordun, sabel itxurako; anatomian, bereziki idun aldeko gihar taldea (*Musculus splenius capititis*, eta *Musculus splenius cervicis* edo *Musculus splenius colli*).

splenorenalis, splenorenaile: barearen eta giltzurrunaren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum splenorenale* edo *Ligamentum lienorenale*).

spondylus, spondyli (m): orno, grezierako *spondylos* (orno) hitzetik.

spongia, spongiae (f): belaki.

spongiosus, spongiosa, spongiosum: belaki tankerako, bereziki ematutuko zain-sare ugariak (*Tunica spongiosa vaginae*), zakilaren belaki itxurako gorputza (*Corpus spongiosum penis*) eta beronen zenbait osagai (*Trabeculae corporis spongiosi*, *Tunica albuginea corporis spongiosi* eta *Cavernae corporis spongiosi*).

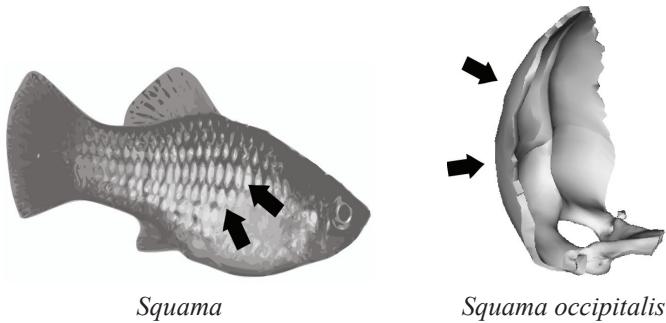
spons, spontis (f): borondate.

spontaneus, spontanea, spontaneum: borondatezko.

spurius, spuria, spurium: aizun, berez senar-emazte artetik kanpoko. Anatomian, bereziki bihotzaren tendoi-sokatxo aizunak (*Chordae tendineae spuriae cordis* edo *Chordae tendineae falsae cordis*) eta saihetsezur aizunak (*Costae spuriae [VIII-XII]*).

squama, squamae (f): ezkata; anatomian bekoki, loki (ik. *squamosus*) eta garondo-hezurren zati zutak (*Squama frontalis*, *Squama occipitalis*).

squamalis, squamale: ezkatari dagokiona.

squamo-: konposuetan, loki-hezurraren ezkatari dagokiona.

squamomastoideus, squamosomastoidea, squamosomastoideum: loki-hezurraren ezkataren eta mastoide irtengunearen artekoa, bereziki jostura (*Sutura squamomastoidea*).

squamosus, squamosa, squamosum: ezkata itxurako, anatomian bereziki loki-hezurraren ezkata (*Pars squamosa ossis temporalis*) edo beroni dagokiona, adibidez pareta-hezurrean ezkatarekin giltzatzen den ertza (*Margo squamosus ossis parietalis*).

stapedialis, stapediale: estribuari (*Stapes*) dagokiona, adibidez mintza (*Membrana stapedialis*).

stapedius, stapedia, stapedium: estribuari dagokiona, adibidez giharra (*Musculus stapedius*).

stapes, stapedis (m): estribu. Anatomian, bereziki entzumen-organoan estribu itxura duen hezurtxoa.

Stapes

stato-: konposatuetan, egoteari dagokiona. Anatomian, bereziki oreka-organoari dagokio, adibidez *Statoconium* izena ematen zaio oreka-organoaren barruan dauden kare antzeko zatikietako bakoitzari.

statoacusticus, statoacustica, statoacisticum: entzumenari eta orekari dagokiena, bereziki betekizun hori duen nerbioaren (*Nervus vestibulocochlearis [VIII]*) lehenagoko izena (*Nervus statoacusticus*).

status, status (m): egoera.

stella, stellae (f): izar.

stellatus, stellata, stellatum: izar itxurako, adibidez idunean itxura hori duen gongoila (*Ganglion stellatum [Ganglion cervicothoracicum]*).

sternalis, sternale: bularrezurrari (*Sternum*) dagokiona, adibidez lepauztaian bularrezurrekin giltzatzen den muturra (*Extremitas sternalis claviculae*).

sterno-: konposatuetan, bularrezur.

sternoclavicularis, sternoclaviculare: bularrezurraren eta lepauztaiaaren artean hedatzen dena, bereziki lotailuak (*Ligamentum sternoclaviculare anterius/posterior*) edo hezur horien artekoa, bereziki giltzadura (*Articulatio sternoclavicularis*).

sternocleidomastoideus, sternocleidomastoidea, sternocleidomastoideum: bularrezurretik eta lepauztaitik mastoide irtenguneraino hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus sternocleidomastoideus*).

sternocostalis, sternocostale: bularrezurraren eta saihetsezurren arteko, adibidez giltzadurak (*Articulationes sternocostales*), bihotzean bularrezurrari eta saihetsezurrei begiratzen dien aurpegia (*Facies sternocostalis cordis* edo *Facies anterior cordis*), edo bularreko gihar nagusiaren zatikietan bularrezurrean eta saihetsezurrean lotzen dena (*Pars sternocostalis musculus pectoralis majoris*).

sternohyoideus, sternohyoidea, sternohyoideum: bularrezurraren eta hioide hezurraren artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus sternohyoideus*).

sternopericardiacus, sternopericardiaca, sternopericardiacum: bularrezurraren eta perikardioaren artean hedatzen dena, bereziki lotailuak (*Ligamenta sternopericardiaca*).

sternothyroideus, sternothyroidea, sternothyroideum: bularrezurraren eta tiroide kartilagoaren artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus sternothyroideus*).

sternum, sterni (n): bularrezur, grezierako *sternon* (bularrezur) hitzetik.

stoma, stomatis (n): aho.

stomatodeum, stomatodei (n): embriologian, hastapeneko aho-zuloa, grezierako *stoma* (aho) hitzetik.

stratum, strati (n): mintz edo geruza, adibidez kolonaren giharrezko geruzan luzetara orientatuta dauden zuntzak (*Stratum longitudinale tunicae muscularis coli*).

stria, striae (f): arrakala, arteka. Anatomian, mota ezberdinak ildaska edo lerroak; adibidez, tinpano mintzean *Stria mallearis* izenez ezagutzen da mailuaren heldulekuak ukitzen duen lerro itxurako tokia.

striatus, striata, striatum: ildaskaz hornitua edo ildaskaz osatua; anatomian, bereziki burmuineko nukleo nagusietako bat adierazten du, *Striatum* nukleoak hain zuzen, *Nucleus caudatus* eta *Putamen* nukleoz osatua (*Striatum*).

stroma, stromatis (n): organo baten euskarri-ehuna (ik. *parenchyma* ere).

structura, structurae (f): egitura. *Terminologia Anatomica* izendegian bereziki ornomuinari (*Structurae centrales medullae spinalis*) eta begiari dagokie (*Structurae oculi accessoriae* eta *Oculus et structurae pertinentes*).

stylo-: konposatuetan, hainbat hezurretan ezten itxurako irtenguneei dagokiena (*Processus styloideus ulnae*, *Processus styloideus radii*, *Processus styloideus ossis metacarpi tertii [III]*, *Processus styloideus ossis temporalis*), grezierako *stylos* (zutabe) hitzetik.

styloglossus, styloglossa, styloglossum: loki-hezurraren ezten itxurako irtengunearren eta mihiaren artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus styloglossus*).

stylohyoideus, stylohyoidea, stylohyoideum: ezten itxurako irtengunearren eta hioide hezurraren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum stylohyoideum*) eta giharra (*Musculus stylohyoideus*), eta beronentzako nerbioa (*Ramus stylohyoideus nervus facialis*).

styloideus, styloidea, styloideum: ezten itxurako, bereziki hezur-irtenguneez (*Processus styloideus ulnae*, *Processus styloideus radii*, *Processus styloideus ossis metacarpi tertii [III]*, *Processus styloideus ossis temporalis*).

stylomandibularis, stylomandibulare: ezten itxurako irtengunearen eta barailaren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum stylomandibulare*).

stylomastoideus, stylomastoidea, stylomastoideum: ezten itxurako irtengunearen eta mastoide irtenguneen artean kokatzen dena, bereziki zuloa (*Foramen stylomastoideum*), eta zulo horren barruko arteria (*Arteria stylomastoidea*) eta zaina (*Vena stylomastoidea*).

stylopharyngeus, stylopharyngea, stylopharyngeum: ezten itxurako irtengunearen eta eztarriaren gihar hertsatzailearen artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus stylopharyngeus*), eta berau higarazten duen nerbioa (*Ramus musculi stylopharyngei nervus glossopharyngei*).

sub-: konposatuetan, azpi.

subacromialis, subacromiale: akromion azpiko, bereziki burtsa (*Bursa subacromialis*).

subarachnoideus, subarachnoidea, subarachnoideum: araknoide azpiko, bereziki espazioak (*Cisternae subarachnoideae*).

subarcuatus, subarcuata, subarcuatum: loki-hezurrean *Eminentia arcuata* baino beherago barruko entzumen-kanal goian aurkitzen den sakonunetxoa (*Fossa subarcuata*).

subcallosus, subcallosa, subcallosum: *Corpus callosum* azpiko, bereziki eskualdea (*Area subcallosa*) eta nerbio sorta (*Fasciculus subcallosus [Fasciculus occipitofrontalis superior]*).

subclavius, subclavia, subclavium: lepauztai azpiko, adibidez arteria (*Arteria subclavia*).

subcommissuralis, subcommissurale: komisura azpiko, bereziki organoa (*Organum subcommissurale*).

subcostalis, subcostale: saihetsezur azpiko, adibidez gihartxoak (*Musculi subcostales*).

subcutaneus, subcutanea, subcutaneum: larruazal azpiko, adibidez koipe-geruza (*Tela subcutanea [Panniculus adiposus, Panniculus adiposus telae subcutaneae]*).

subdeltoideus, subdeltoidea, subdeltoideum: deltoide gihar azpiko, adibidez burtsa (*Bursa subdeltoidea*).

subduralis, subdurale: dura mater azpiko, adibidez espazioa (*Spatium subdurale*³⁹).

39. Dura mater azpiko espazioa ez da berezkoa, baldintza berezietan sortzen da. Adibidez, hematoma batek dura mater eta araknoide mintzaren bitarteko espazioa har dezake, dura mater azpiko espazioa alegia, bi mintzak elkarrengandik bereiziz. Halaber, gorputean ez da garun-ornomuinetako isurkaririk aurkitzen araknoide azpiko espazioan, eta, ondorioz, araknoide mintza dura materrarengandik askatu egiten da, dura mater azpiko espazio bat sortuz.

subendocardialis, subendocardiale: endokardio azpiko, bereziki bihotzean atari-bentrikuluetako sortaren adarrak (*Rami subendocardiales fasciculi atrioventricularis*).

subfascialis, subfasciale: faszia azpiko, bereziki belaunburu aurreko burtsa (*Bursa subfascialis prepatellaris*).

subfornicalis, subfornicale: burmuineko *Fornix* azpiko, bereziki organoa (*Organum subfornicale*).

subhepaticus, subhepatica, subhepaticum: gibel azpiko, bereziki espazioa (*Recessus subhepaticus*).

subiculum, subiculi (n): oinarri edo euskarri, latineko *subex* (azpi, oinarri, euskarri) hitzaren txikigarria. Anatomian, bereziki hipokanpoan *Cornu ammonis* (*Hippocampus proprius*) eta *Gyrus parahippocampalis* arteko eskualdea.

sublenticularis, sublenticulare: dilista-nukleo (*Nucleus lentiformis*) azpikoa, bereziki burmuineko amigdalan kokapen hori duen zatia (*Pars sublenticularis amygdalae*).

sublentiformis, sublentiforme: dilista-nukleo (*Nucleus lentiformis*) azpikoa, bereziki *Capsula interna* sortan kokapen hori duen zatia (*Pars sublentiformis capsulae internae*).

sublingualis, sublinguale: mihi azpiko, adibidez arteria (*Arteria sublingualis*).

submandibularis, submandibulare: baraila azpiko, adibidez txu-guruina (*Glandula submandibularis*).

submentalis, submentale: kokots azpiko, adibidez linfa-gongoilak (*Nodi lymphoidei submentales*).

submucosus, submucosa, submucosum: mukosa azpiko, bereziki geruza (*Tela submucosa*), eta hesteetan nerbio-sarea (*Plexus nervosus myentericus*, *Plexus nervosus submucosus*).

suboccipitalis, suboccipitale: garondo azpiko, adibidez giharreria (*Musculi suboccipitales*).

subparietalis, subparietale: pareta-lobulu azpiko, bereziki ildoa (*Sulcus subparietalis*).

subphrenicus, subphrenica, subphrenicum: diafragma azpiko, bereziki zokogunea (*Recessus subphrenicus*).

subpopliteus, subpoplitea, subpopliteum: belaun atze azpiko, bereziki zokogunea (*Recessus subpopliteus*).

subpubicus, subpubica, subpubicum: pubis azpiko, bereziki hezurraren behe-adarrek osatzen duten angelua (*Angulus subpubicus*).

subpyloricus, subpylorica, subpyloricum: piloro azpiko, bereziki linfa-nodoak (*Nodi subpylorici*).

subscapularis, subscapulare: eskapula azpiko, adibidez arteria (*Arteria subscapularis*).

substancia, substantiae (f): gai, lehengai, adibidez burmuineko hainbat tokitako gai zuria (*Substantia alba hypothalami/ medullae oblongatae/ medullae spinalis/ partis basilaris pontis/ tegmenti mesencephali/ tegmenti pontis/ thalami*).

subtalaris, subtalare: talus azpiko, bereziki giltzadura (*Articulatio subtalaris* edo *Articulatio talocalcanea*).

subtendineus, subtendinea, subtendineum: tendoi azpiko, bereziki hainbat giharretako burtsak (*Bursa subtendinea*).

subthalamicus, subthalamica, subthalamicum: talamo azpiko eskualdeari (*Subthalamus*) dagokiona, adibidez nukleoa (*Nucleus subthalamicus*).

sudor, sudoris (m): izerdi.

sudorifer, sudorifera, sudoriferum: izerdia daramana, bereziki guruinak (*Glandula sudorifera*).

sulcus, sulci (m): ildo. Anatomian, gorputz zabaleko hainbat tokitako lerro itxurako zuloguneak, adibidez garunean erdiko ildoa (*Sulcus centralis cerebri*).

super-: konposatuetan, gain edo goi.

superciliaris, superciliare (supcilium): bekainei dagokiena, bereziki betzulo gaineko hezurrean bekain azpiko goragunea (*Arcus superciliaris*).

supercilium, supercili (n): bekain.

superficialis, superficialise: gainazalean dagoena, edo gainazalari dagokiona, adibidez azaleko zainak (*Venea superficiales*).

superior, superius: goragoko (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

supernumerarius, supernumeraria, supernumerarium: gehiegizko, kopuru aldetik.

superolateralis, superolaterale: goi aldean eta albo aldean kokatua, bereziki iztaiko linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei inguinales superficiales superolaterales*).

superus, supera, superum: goiko (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

supinator, supinatoris (m): aratinik jartzen duena, anatomian bereziki eskua ahurrez gora ipintzen duen gihar mota (*Musculus supinator*).

supra-: konposatuetan, goragoko, gaineko.

supraacetabularis, supraacetabulare: azetabulu gaineko, bereziki ildoa (*Sulcus supraacetabularis*).

suprachoroideus, suprachoroidea, suprachoroideum: begian koroide gaineko, bereziki geruza (*Lamina suprachoroidea* edo *Lamina fusca sclerae*).

supraclavicularis, supraclaviculare: lepauztai gaineko, adibidez nerbioak (*Nervi supraclaviculares*).

supracondylaris, supracondylare: kondilo gaineko, adibidez humeroko irtengunea (*Processus supracondylaris humeri*).

supraduodenalis, supraduodenale: duodeno gaineko, bereziki arteria (*Arteria supraduodenalis*).

supraglenoidalis, supraglenoidale: glenoide hobit gaineko, eskapulan bereziki tuberkulua (*Tuberculum supraglenoidale*).

suprahyoideus, suprahyoidea, suprahyoideum: hioide hezur gaineko, adibidez giharreria (*Musculi suprahyoidei*).

suprameatalis, suprameatale: kanpoko entzumen-kanalaren gaineko, bereziki eztena (*Spina suprameatalis* edo *Spina suprameatica*) eta hobitxoa (*Foveola suprameatalis* edo *Foveola suprameatica*).

suprameaticus, suprameatica, suprameaticum: meatu gaineko (ik. *suprameatalis*).

supraoptico-: konposatuetan, *Supraopticus* nukleoari dagokiona.

supraopticohypophysialis, supraopticohypophysiale: *Supraopticus* nukleotik hipofisiraino hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus supraopticohypophysialis*) eta nerbio-zuntzak (*Fibrae supraopticohypophysiales*).

supraopticus, supraoptica, supraopticum: ikusmen-bideen gaineko, adibidez arteria (*Arteria supraoptica*).

supraorbitalis, supraorbitale: betzulo gaineko, adibidez nerbioa (*Nervus supraorbitalis*).

suprapatellaris, suprapatellare: belaunburu gaineko, bereziki burtsa (*Bursa suprapatellaris*).

suprapinealis, suprapineale: epifisi gaineko, bereziki espazioa (*Recessus suprapinealis*).

suprapleuralis, suprapleurale: andaerrai gaineko, bereziki mintza (*Membrana suprapleuralis*).

suprapyloricus, suprapylorica, suprapyloricum: piloro gaineko, bereziki linfanotha (*Nodus lymphoideus suprapyloricus*).

suprarenalis, suprarenale: giltzurrun gaineko, bereziki guruina (*Glandula suprarenalis*) eta beroni dagozkion zenbait osagai, adibidez gibelean giltzurrun gaineko guruinak eragiten duen aztarna (*Impressio suprarenalis hepatis*).

suprascapularis, suprascapulare: eskapula gaineko, adibidez nerbioa (*Nervus suprascapularis*).

supraspinalis, supraspinale: bizkarrezur gaineko, bereziki ornoen arantza itxurako irtenguneen mutur artean eta garondo-hezurreraino hedatzen den lotailua (*Ligamentum supraspinale*), eta ornomuinez gorakoa, bereziki erraboilaren isats-muturrean neurona eragilez (IX. geruza) osatutako nukleoa (*Nucleus supraspinalis*).

supraspinatus, supraspinata, supraspinatum: eskapularen ezten gaineko, bereziki toki horretako hobia (*Fossa supraspinata*), hobia betetzen duen giharra (*Musculus supraspinatus*) eta beronen faszia (*Fascia supraspinata*).

suprasternalis, suprasternale: bularrezur gaineko, bereziki espazioa (*Spatium suprasternale*), edo helduleku gainean aurki daitezkeen hezurtxoak (*Ossa suprasternalia*).

supratonsillaris, supratonsillare: ahosabaiko tontsila gaineko, bereziki hobia (*Fossa supratonsillaris*).

supratragicus, supratragica, supratragicum: belarrian trago gaineko, bereziki tuberkulua (*Tuberculum supratragicum*).

supratrochlearis, supratrochleare: betzuloko troklea gaineko, bereziki arteria (*Arteria supratrochlearis*), zainak (*Vena supratrochleares*), nerbioa (*Nervus supratrochlearis*) eta linfa-nodoak (*Nodi lymphoidei supratrochleares*).

supravaginalis, supravaginale: ematutu gaineko, bereziki umetokian ematutu gaineko zatia (*Portio supravaginalis cervicis*).

supraventricularis, supraventriculare: bihotzaren bentrikulu gaineko, bereziki gangarra (*Crista supraventricularis*).

supravesicalis, supravesicale: maskuri gaineko, bereziki hobia (*Fossa supravesicalis*).

supremus, suprema, supremum: gorena, goikoen (ik. konparaziozkoen taula eranskinean).

sura, surae (f): zango-sagar, bernaren (*Sura cruris*) atze aldeko zati haragitsu, beharbada hebreerazko *Sar* (haragitsu) hitzetik.

suralis, surale: zango-sagarrari dagokiona, adibidez nerbioa (*Nervus suralis*).

suspensorius, suspensoria, suspensorium: zintzilikatzen duena, adibidez duodenoan diafragmari lotuta eusten dion giharra (*Musculus suspensorius duodeni* edo *Ligamentum suspensorium duodeni*).

sustentaculum, sustentaculi (n): euskarri, bereziki orkatila-hezurreko irtengunea (*Sustentaculum tali*).

sutura, suturae (f): jostura, jostea. Anatomian, hezurren edo osagai gogorren arteko lotura zurruna.

suturalis, suturale: josturakoa, bereziki zenbait josturatan noizean behin aurki daitezkeen hezur bakartuetako bakoitza (*Os suturale*).

sympathicus, sympathica, sympatheticum: errukitsu, beste baten oinazea pairatzen duena, grezierako *sympatheia* (berdin sentitze edo pairatze) hitzetik. Anatomian, nerbio-sistema autonomoko bi osagaietako bat (*Pars sympathica divisionis autonomici systematis nervosi*), eta sistema horri dagokiona, adibidez sistema honen gongoiletako bakoitza (*Ganglion sympatheticum*).

symphysialis, symphysiale: sinfisiari dagokiona, bereziki pubis-hezurrean sinfisiari begiratzen dion aurpegia (*Facies symphysialis*).

symphysis, symphysis edo symphyseos (f): hezur arteko kartilagozko elkargune iraunkorra (ik. baita *synchondrosis* ere), grezierako *symphysis* (elkargune, lotune) hitzetik, besteak beste, ornoen artean (*Symphysis intervertebralis*), barailan (*Symphysis mandibulae*), bularrezurraren gorputz eta heldulekuaren edo xifoide irtengunearen artean (*Symphysis manubriosternalis* eta *Symphysis xiphosternalis*, hurrenez hurren), eta eskuin eta ezkerreko pubis-hezurren artean (*Symphysis pubica*).

syn-, sym-, sys-: konposatuetan, zerbaitkin batera, elkarrekin.

synapsis, synapsis edo synapseos (f): neurona arteko elkargune, ukigune, grezierako *synapsis* (elkargune, ukigune) hitzetik.

synarthrosis, synarthrosis edo synarthroseos (f): hezur arteko elkargune edo juntura, grezierako *synarthrosis* (elkargune, banaketa-gune) hitzetik.

synchondrosis, synchondrosis edo synchondroseos (f): bi hezurren arteko aldi baterako kartilagozko elkargune edo juntura, grezierako *synchondrosis* (kartilagozko elkargune) hitzetik, adibidez garezurrean aldi baterako hezurtu gabe irauten duten gunreak (*Synchondroses crani*).

syndesmosis, syndesmosis edo syndesmoseos (f): bi hezurren arteko lokarri-ehun bitarteko elkargune edo juntura, grezierako *syndesmos* (zinta, lokarri, elkargune) hitzetik, adibidez ulnaren eta erradioaren artekoa (*Syndesmosis radioulnaris*).

synostosis, synostosis edo synostoseos (f): bi hezurren arteko hezurrezko lotura iraunkorra (*Synostosis* edo *Junctura ossea*).

synovia, synoviae (f): giltzadura bateko edo burtsa bateko isurkaria (*Synovia*).

synovialis, synoviale: sinobiari dagokiona, besteak beste, sinobia duen giltzadura mota (*Junctura synovialis*, *Articulatio synoviale* edo *Diarthrosis*) eta horrelako giltzaduretako barrunbe (*Cavitas articularis*), zorro (*Vagina synovialis*), burtsa (*Bursa synovialis*), edo mintza (*Membrana synovialis*).

systema, systematis (n): sistema, grezierako *systema* (osotasun baten zati ezberdinen taldea) hitzetik, adibidez nerbio-sistema (*Systema nervosum*).

T

tabula, tabulae (f): ohol. Anatomian, garezur-gangako hezurrezko bi xafletako bakoitza (*Tabula externa* eta *Tabula interna*). *Terminologia Anatomica* izendegiak *Lamina interna/ externa* hobesten du.

tactilis, tactile: ukimenari dagokiona, uki daitekeena; anatomian, bereziki hatz-mamietan ukimen-gaitasun berezia duten eskualdeak (*Toruli tactiles*).

tactus, tactus (m): ukimen.

taenia, taeniae (f): anatomian, zinta edo zerrenda itxurako egitura, grezierako *tainia* (zinta) hitzetik, adibidez heste lodiaren kanpoko aldeari erantsitako luzetarako zinta tankerako luzakina (*Taeniae coli*).

taenialis, taeniale (taenia): talamoko zinta edo zerrendari dagokiona, eta bereziki bere aldameneko nukleoa (*Nucleus parataenialis*).

talaris, talare: talusari dagokiona, adibidez bere aurre aldeko giltza-aurpegia (*Facies articularis talaris anterior*).

talo-: konposatuetan, talusari dagokiona.

talocalcaneonavicularis, talocalcaneonaviculare: talusaren, kalkaneoaren eta falka-hezurraren artekoa, bereziki giltzadura (*Articulatio talocalcaneonavicularis*).

talocalcaneus, talocalcanea, talocalcaneum: talusaren eta kalkaneoaren artean hedatzen dena, adibidez lotailua (*Ligamentum talocalcaneum mediale/ laterale*), edo bi hezurron artekoa, adibidez giltzadura (*Articulatio talocalcanea [Articulatio subtalaris]*).

talocruralis, talocrurale: talusari eta tibiari dagokiena, bereziki giltzadura (*Articulatio talocruralis*).

talofibularis, talofibulare: talusaren eta fibularen artekoa, bereziki lotailuak (*Ligamentum talofibulare anterius/ posterius*).

talonavicularis, talonaviculare: talusaren eta eskafoide hezurraren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum talonaviculare*).

talus, tali (m): talusa, orkatila-hezurra, latineko *taxillus* (kurkulux) hitzetik⁴⁰.

tapetum, tapeti (n): mahai-tapiz, alfonbra. Anatomian, bereziki burmuinaren albo-bentrikuluetan atze- eta behe-adarren albo aldeetako hormak osatzen dituzten axoi taldeak.

tarsalis, tarsale: tartsoari (*Tarsus*) dagokiona, adibidez bertako hezurrak (*Ossa tarsalia* edo *Ossa tarsi*) edo betazalei dagokiena, adibidez bertako guruinak (*Glandulae tarsales*).

tarsometatarsalis, tarsometatarsale: tartsoaren eta metatartsoaren arteko, bereziki giltzadurak (*Articulationes tarsometatarsales*) eta lotailuak (*Ligamenta tarsometatarsalia dorsalia/ plantaria*).

tarsus, tarsi (m): orkatilako eta oin-bizkarreko hezur taldea (*Tarsus*), edo betile edo betazalak (*Tarsus superior/ inferior*), grezierako *tarsos* (orkatila, oinazpi, begi-ertz) hitzetik.

tectalis, tectale: konposatuetan, mesenzefaloaren tectumari dagokiona, adibidez bere aldameneko nukleoak (*Nuclei pretectales*) edo eskualdea (*Area pretectalis*).

tecto-: konposatuetan, tectumari dagokiona.

tectobulbaris, tectobulbare: tectumetik erraboileraino hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus tectobulbaris*).

tectorius, tectoria, tectorium: estaltzeko betekizuna duena, estalki. Anatomian, bereziki atlasaren eta garondo-hezurraren arteko mintza (*Membrana tectoria*).

tectospinalis, tectospinale: tectumetik ornomuineraino hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus tectospinalis*).

tectum, tecti (n): teilate, estalki. Anatomian, bereziki mesenzefaloaren sabai edo bizkarraldea (*Tectum mesencephali*).

tegmentalis, tegmentale: tegmentuari dagokiona.

tegmentum, tegimenti (n): kapot, estalki. Anatomian, bereziki mesenzefalo eta zubiaren bentrikulu sistemaz sabel aldeko zatia (*Tegmentum mesencephali* eta *Tegmentum pontis*, hurrenez hurren).

tela, telae (f): oihal. Anatomian, gorputz zabaleko zenbait mintz eta geruza, besteak beste, larruazal azpiko koipe-geruza (*Tela subcutanea* edo *Panniculus adiposus telae subcutaneae*), burmuinaren laugarren bentrikuluko pia mater mintza (*Tela choroidea ventriculi quarti*), baresareko epitelio azpiko geruza (*Tela subserosa*) edo hesteetan

40. Antzina arkumeen edo abere txikien hezur hau erabiltzen zen kurkuluxetan aritzeko, eta errromatar gudulariak zaldienekin aritzen omen ziren.

muki-mintzaren azpiko geruza (*Tela submucosa*) eta beronen azpiko gihar-geruza (*Tela muscularis*).

temporalis, temporale: lokiei dagokiena, besteak beste, hezurra (*Os temporale*), giharra (*Musculus temporalis*) edo faszia (*Fascia temporalis*), ziurrenik *tempora* (lokiak) eta *tempus* (denbora) hitzetatik ⁴¹.

temporo-: konposatuetan, loki-hezurrari dagokiona.

temporomandibularis, temporomandibulare: loki-hezurraren eta barailaren arteko, bereziki giltzadura (*Articulatio temporomandibularis*).

temporoparietalis, temporoparietale: loki- eta pareta-eskualdeetako, bereziki giharra (*Musculus temporoparietalis*).

temporopontinus, temporopontina, temporopontinum: loki-lobulutik zubiraino hedatzen dena, bereziki nerbio-zuntzak (*Fibrae temporopontinae*).

temporozygomaticus, temporozygomatica, temporozygomaticum: loki eta masailalbo hezurren arteko, bereziki jostura (*Sutura temporozygomatica*).

tempus, temporis (n): lokiak (sarritan pl. *tempora*).

tendineus, tendinea, tendineum: tendoiz osatua, adibidez azpileko faszian pubisaren sinfisisik iskionaren ezteneraino hedatzen den tendoiz osatutako sendotze-arkua (*Arcus tendineus fasciae pelvis*).

tendino-: konposatuetan, tendoiari dagokiona.

tendinosus, tendinosa, tendinosum: tendoi itxurako (ik. *semitendinosus*).

tendo, tendinis (m): tendoi, latineko *tendere* (tinkatu, tiraka ipini) aditzetik.

tensor, tensoris (m): tenkatzen duena, adibidez tinpano mintza tenkatzen duen giharra (*Musculus tensor tympani*).

tensus, tensa, tensum: tenkatua.

tentorium, tentorii (n): oihalezko behin-behineko estalkia. Anatomian, bereziki garezur barruko dura materrean loki-hezurraren harri itxurako zatitik erdigunerantz proiektatzen den orria (*Tentorium cerebelli*).

tenuis, tenue: mehe, fin; anatomian, bereziki heste mehea (*Intestinum tenuie*).

teres, teretis: biribil, adibidez giharrak (*Musculus teres major/ minor*).

terminalis, terminale: amaierari edo muturrari dagokiona. Adibidez, ilionaren azkeneko zatia (*Pars terminalis ilei*).

---

41. Zalantzazkoa da denborak berez lokiekin duen lotura; beharbada, lokiak direlako denborarekin ilea lehenengo zuritzen den tokia.

terminatio, terminationis (f): muga, bukaera, bereziki nerbioen bukaera-muturrak (*Terminationes nervorum*), eta gara aldeko nerbioen eta gorputz zabaleko nerbioen jomuga-nukleoei burmuin-enborrean eta ornomuinean oro har ematen zaien izena, hurrenez hurren (*Nucleus terminationis*).

terminus, termini (m): muga, bukaera.

ternus, terna, ternum: hirugarren.

testicularis, testiculare: barrabilari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria testicularis*).

testiculus, testiculi (m): gizonezkoaren gonada. *Terminologia Anatomica* izendegiak *Testis* hobesten du.

testis, testis (m): gizonezkoaren gonada (*Testis* edo *Orchis*).

textus, textus (m): oihal. Anatomian ehun, adibidez *Textus connectivus* edo *Textus muscularis*.

thalamicus, thalamica, thalamicum: talamoari dagokiona, adibidez hainbat jatorritatik talamoraino iristen diren zuntzek osatutako sorta (*Fasciculus thalamicus*).

thalamo-: konposatuetan talamoari dagokiona.

thalamoparietalis, thalamoparietale: talamotik pareta-lobuluraino hedatzen dena, bereziki nerbio-zuntzak (*Fibrae thalamoparietales*).

thalamostriatus, thalamostriata, thalamostriatum: talamoari eta *Stria terminalis*-ari dagokiena, bereziki zainak (*Vena thalamostriata superior* eta *Vena thalamostriatae inferiores*).

thalamus, thalami (m): talamo, grezierako *thalamos* (barruko gela, logela) hitzetik.

thenar, thenaris (n): erpuaren zati haragitsua (*Thenar, Eminentia thenaris*), beharbada grezierako *thenein* (eskuz ukaldia eman) aditzetik.

thoracicus, thoracica, thoracicum: toraxari dagokiona, adibidez aorta arteriaren zatieta toraxekoa (*Aorta thoracica, Pars thoracica aortae*).

thoraco-: konposatuetan, torax, bular (ik. *thorax*).

thoracoacromialis, thoracoacromiale: toraxari eta akromionari dagokiena, bereziki arteria (*Arteria thoracoacromialis*) eta zaina (*Vena thoracoacromialis*).

thoracodorsalis, thoracodorsale: toraxari eta bizkarrari dagokiena, bereziki arteria (*Arteria thoracodorsalis*), zaina (*Vena thoracodorsalis*) eta nerbioa (*Nervus thoracodorsalis*).

thoracoepigastricus, thoracoepigastrica, thoracoepigastricum: toraxari eta epigastrioari dagokiena, bereziki zainak (*Venea thoracoepigastricae*).

thoracolumbalis, thoracolumbale: toraxari eta gerriari dagokiena, bereziki faszia (*Fascia thoracolumbalis*).

thorax, thoracis (m): torax, bular, grezierako *thorax* (torax, bular) hitzetik.

thymicus, thymica, thymicum: timoari dagokiona, bereziki zainak (*Venae thymicae*).

thymo-: konposatuetan, timoari dagokiona.

thymus, thymi (m): timo guruina, grezierako *thymos* (abere jaioberrien bularreko guruina) hitzetik.

thyro-: konposatuetan, tiroide kartilagoari edo tiroide guruinari dagokiena.

thyroarytenoideus, thyroarytenoidea, thyroarytenoideum: tiroide kartilagoaren eta aritenoida kartilagoaren artean hedatzen dena, bereziki giharra (*Musculus thyroarytenoideus*).

thyrocervicalis, thyrocervicale: tiroide guruinari eta idunari dagokiena, bereziki arteria-enborra (*Truncus thyrocervicalis*).

thyroepiglotticus, thyroepiglottica, thyroepiglotticum: tiroide kartilagotik epiglotis kartilagoraino hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum thyroepiglotticum*) eta gihar-zuntzak (*Pars thyroepiglottica musculus thyroarytenoidei*).

thyroglossalis, thyroglossale: tiroide kartilagotik mihiraino hedatzen dena, bereziki kanala (*Ductus thyroglossalis*).

thyrohyoideus, thyrohyoidea, thyrohyoideum: tiroide kartilagoaren eta hioide hezurraren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Ligamentum thyrohyoideum mediale/ laterale*), mintza (*Membrana thyrohyoidea*), giharra (*Musculus thyrohyoideus*) eta giharra uzkurrazten duen nerbio-adarra (*Ramus thyrohyoideus ansae cervicalis*).

thyroideus, thyroidea, thyroideum: ezkutu tankerako, grezierako *thyreos* (ezkutu) hitzetik.

thyropharyngeus, thyropharyngea, thyropharyngeum: tiroide kartilagoari eta eztarriaren gihar hertsatzaileari dagokiena, bereziki giharraren zatiki edo zuntz-talde ezberdinaren tiroide kartilagoari lotzen zaiona (*Musculus thyropharyngeus* edo *Pars thyropharyngea musculus constrictoris pharyngis inferioris*).

tibia, tibiae (f): berna-hezur, tibia.

tibialis, tibiale: tibiari edo haren eskualdeari dagokiona, adibidez nerbioa (*Nervus tibialis*).

tibio-: konposatuetan, berna-hezur, tibia.

tibiocalcaneus, tibiocalcanea, tibiocalcaneum: tibiaren eta kalkaneoaren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Pars tibiocalcanea ligamentum collateralis medialis articulationis talocruralis*).

tibiofibularis, tibiofibulare: tibiari eta fibulari dagokiena, adibidez bion arteko giltzadura (*Articulatio tibiofibularis*).

tibionavicularis, tibionaviculare: tibiaren eta eskafoide hezurraren artean hedatzen dena, bereziki lotailua (*Pars tibionavicularis ligamentum collateralis medialis articulationis talocruralis*).

tibiotalaris, tibiotalare: tibiaren eta talusaren artekoa, bereziki lotailua (*Pars tibiotalaris anterior ligamentum collateralis medialis articulationis talocruralis* eta *Pars tibiotalaris posterior ligamentum collateralis medialis articulationis talocruralis*).

tonsilla, tonsillae (f): almendra. Anatomian, eztarri aldean batez ere linfa-ehunez osatutako organo txikiak (*Tonsilla palatina/ lingualis/ pharyngealis/ tubaria*), baita garuntxoaren lobuluetako bat ere (*Tonsilla cerebelli*).

tonsillaris, tonsillare: ahosabai-tontsilei dagokiena, adibidez arteria (*Ramus tonsillaris arteria facialis*).

torulus, toruli: *torus* hitzaren txikigarria (ik. *tactilis*).

torus, tori (m): lodigune, kuxin.

trabecula, trabeculae (f): *trabes* hitzaren txikigarria, adibidez barearen barruan lokarri-ehunezko hormatxoak (*Trabeculae splenicae*).

trabecularis, trabeculare: harro, bereziki hezurrez (*Substantia trabecularis, Substantia spongiosa*) eta eskleraz (*Reticulum trabeculare sclerae*).

trabes, trabis (f): haga, habe, makilatxo.

trachea, tracheae (f): zintzurreste, grezierako *trachys* eta *tracheia* (arnas tutu) hitzetatik.

trachealis, tracheale: zintzurresteari dagokiona, adibidez zainak (*Venae tracheales*).

tracheo-: konposatueta, zintzurreste.

tracheobronchialis, tracheobronchiale: zintzurresteari eta bronkioei dagokiena, bereziki linfa-nodoak (*Nodi tracheobronchiales*).

tractus, tractus (m): bide, ibilbide; bereziki jatorri eta jomuga jakin bateko nerbio edo axoi taldea, adibidez garun-azaletik ornomuineraino hedatzen den *Tractus corticospinalis*, edo giharretako zuntz-talde luzea, adibidez izterreko *Tractus iliotibialis*.

tragicus, tragica, tragicum: tragoari dagokiona, bereziki giharra (*Musculus tragicus*).

tragus, tragi (m): belarrian entzumen-meatuaren aurreko kartilagozko irtengunetxoa.

trans-: konposatuetan, zeharkatzen duena, harago hedatzen dena, edo aldean besteko.

transpyloricus, transpylorica, transpyloricum: bularrezurraren heldulekuaren eta pubisaren sinfisi arteko erdibidean piloroa aldean beste ebakitzten duen laua (*Planum transpyloricum*).

transversalis, transversale: zeharkako, aldean besteko, *transvertere* (aldean beste hedatu) hitzetik. Anatomian, espazioko erreferentzia nagusietakoa da.

transversarius, transversaria, transversarium: zeharkako, aldean besteko. Anatomian, bereziki ornoaren zeharkako irtenguneari dagokiona, adibidez idun aldean irtenguneotatik gora hedatzen den arteria (*Pars transversaria arteriae vertebralis* edo *Pars cervicalis arteriae vertebralis*).

transversospinalis, transversospinale: ornoetan zeharkako eta arantza itxurako irtenguneei dagokiena, bereziki giharra (*Musculi transversospinales*).

transversus, transversa, transversum: zeharkako norabide edo jarrera duena, adibidez garun-azalean loki aldeko polotik atzerantz hedatzen den ildo nagusia (*Fissura transversa cerebri* edo *Sulcus lateralis cerebri*).

trapezius, trapezia, trapezium: mahai itxurako, trapezio itxurako, grezierako *trapeza* (mahai) hitzetik⁴². Anatomian, bereziki bizkarreko giharra (*Musculus trapezius*) eta eskuturreko hezurra (*Os trapezium*).

trapezoideus, trapezoidea, trapezoideum: trapezio itxurako, edo itxura hori duenari dagokiona, adibidez eskuturreko hezurra (*Os trapezoideum*), entzumenbideko zelula eta zuntz taldea (*Corpus trapezoideum*), edo sorbaldako lotailua (*Ligamentum trapezoideum*) eta beronentzako lepauztaiko lotunea (*Linea trapezoidea*).

triangularis, triangulare: hiruki, hiru ertz edo angelu dituena, adibidez haginen koroan itxura hori duten gangarretako bakoitza (*Crista triangularis dentis*).

triangulum, trianguli (n): hiruki, triangelu.

triceps, tricipitis: hiru buru dituena; anatomian, berariazko lotune bana duten hiru zatikiz osatutako giharrak, bereziki besoan (*Musculus triceps brachii*) eta zango-sagarrean (*Musculus triceps surae*).

tricuspidalis, tricuspidale: hiru mutur edo puntaz hornitua, bereziki bihotzean eskuin atari eta bentrikulu arteko balba (*Valva tricuspidalis* edo *Valva atrioventricularis dextra*).

trigeminalis, trigeminale: trigeminus nerbioari dagokiona, adibidez gongoila (*Ganglion trigeminale*).

---

42. *Tra* (lau) eta *Peza* (oin, ertz) hitzetatik.

trigeminothalamicus, trigeminothalamica, trigeminothalamicum: trigeminu-saren nukleoetatik edo nerbiotik talamoraino hedatzen dena, bereziki nerbio-bidea (*Tractus trigeminothalamicus* edo *Lemniscus trigeminalis*).

trigeminus, trigemina, trigeminum: hirukoitz. Anatomian, bereziki buru aldean hiru zatiki nagusiz osatutako nerbioa (*Nervus trigeminus [V]*).

trigonum, trigoni (n): hiruki, triangelu. Anatomian, bereziki orpoan aurki daitekeen hezur gehigarri aldakorra (*Os trigonum* edo *Tuberculum laterale tali*) edo gorputz zabaleko hainbat tokitako hiruki tankerako espazioak, besteak beste *Trigonum auscultationis*, *Trigonum caroticum*, *Trigonum cervicale anterius/posteriorius*, *Trigonum clavipectoralis*, *Trigonum collaterale*, *Trigonum colli anterius/laterale*, *Trigonum cystohepaticum*, *Trigonum deltopectorale*, *Trigonum femorale/femoris*, *Trigonum fibrosum dextrum/ sinistrum cordis*, *Trigonum habenulae/habenularum/ habenularis*, *Trigonum hypoglossale/ nervi hypoglossi*, *Trigonum inguinale*, *Trigonum lumbale superius/ inferius*, *Trigonum lumbocostale*, *Trigonum nodi sinuatrialis*, *Trigonum olfactorum*, *Trigonum omoclaviculare*, *Trigonum omotracheale*, *Trigonum parietale laterale pelvis*, *Trigonum retromolare*, *Trigonum sternocostale*, *Trigonum submandibulare*, *Trigonum submentale*, *Trigonum vagale/nervi vagi* edo *Trigonum vesicae*.

trigonos, trigona, trigonum: hiruki, triangelu, grezierako *trigonos* (hiruki) hitzetik (ik. *trigonum*).

triquetus, triquetra, triquetrum: hiruki, triangeluar; anatomian, bereziki eskuturrean itxura honetako hezurra (*Os triquetrum*).

triticeus, triticea, triticeum: gariari dagokiona; anatomian, bereziki zintzurrean gari-garau itxurako kartilago txikia (*Cartilago triticea*).

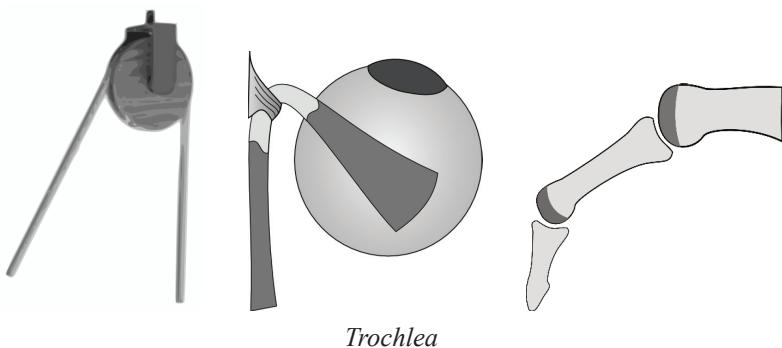
triticum, tritici (n): gari.

trochanter, trochanteris (m): izterrezur-idunetik gertuko bi irtenguneetako bakoitza (*Trochanter major/ minor/ tertius*), grezierako *trekhein* (lasterka egin) edo *trokhos* (gurpil)⁴³ hitzetatik.

trochantericus, trochanterica, trochantericum: trokanterrei dagokiena, adibidez berauen arteko hobia (*Fossa trochanterica*).

trochlea, trochleae (f): gauzak soken bidez igotzeko erabiltzen den gurpil edo txirringa, grezierako *trokhos* (txirringa) edo *trekhein* (lasterka egin) hitzetatik. Anatomian, bereziki hezur batean beste hezur batekin giltzatzeko buru biribila, adibidez atzamarretakoak (*Trochlea phalangis manus*), edo tendoi batek bere norabidea alda dezan erabiltzen duen hezurrezko irtengunea edo lotailua, adibidez betzulokoa (*Trochlea musculi obliqui superioris bulbi*).

43. Jatorriz *izterburu* adierazten omen zuen, haren itxura biribila zela-eta, eta hitzak geroago hartuko omen zuen gaur duen esanahia.

trochlearis, trochleare: trokleari dagokiona, adibidez betzuloko lotzen zaion hezur-irtengunetxoa (*Spina trochlearis*).

trochoideus, trochoidea, trochoideum: gurpil egiturako, grezierako *trokhos* (gurpil) hitzetik, bereziki giltzadura mota (*Articulatio trochoidea*).

tropho-: konposatuetan, elikatze.

trophe (f): elikatze.

trophoblasticus, trophoblastica, trophoblasticum: embriologian, trofoblastoari dagokiona.

trophoblastus, trophoblasti (m): embriologian, embrioia elikatzeko betekizuna duen geruza.

tuba, tubae (f): tutu; anatomian, bereziki eztarritik tinpano-barrunberaino hedatzen den tutua (*Tuba auditoria* edo *Tuba auditiva*), baita umetokitik obulutegietarantz hedatzen dena ere (*Tuba uterina* edo *Salpinx*).

tubalis, tubale: entzumen-tutuari edo umetoki-tutuei dagokiena.

tubarius, tubaria, tubarium: umetoki-tutuei dagokiena, adibidez *Ramus tubarius* (*Arteria uterina*), edo entzumen-tutuari dagokiona, adibidez *Ramus tubarius plexi tympanici*.

tuber, tuberis (n): konkor, irtengune biribildu (ik. *Apophysis* eta *Processus* ere), adibidez kalkaneoaren atze-muturra (*Tuber calcanei*).

tuberalis, tuberale: konkor edo irtengune biribilduari dagokiona, adibidez adenohipofisiaren hiru zatietan inbututik gertukoena (*Pars tuberalis adenohypophysis*).

tuberculum, tuberculi (n): konkor edo irtengune biribildu txikia, *tuber* hitzaren txikigarria (ik. *Apophysis* eta *Processus* ere); adibidez kalkaneoaren aurreko muturra, atzekoa baino txikiagoa (*Tuberculum calcanei*).

tuberositas, tuberositatis (f): konkorr edo irtengune latza, gehienetan giharren lotune (ik. *Apophysis* eta *Processus* ere).

tubulus, tubuli (m): *tubus* hitzaren txikigarria.

tubus, tubi (m): tutu, hodi.

tunica, tunicae (f): mintz edo geruza, besteak beste *Tunica adventitia/ albuginea/ conjunctiva/fibrosa/fibromusculocartilaginea/ mucosa/ dartos*.

turcicus, turcica, turicum: turkiar (ik. *sellae*).

tympanicus, tympanica, tympanicum: tinpano barrunbeari dagokiona, grezierako *tympanon* (danbor) hitzetik; adibidez, barrunbearen zoruko zulogunetxoak (*Cellulae tympanicae*), mintza (*Membrana tympanica*) edo loki-hezurraren zatia (*Pars tympanica ossis temporalis*).

tympano-: konposatuetan, tinpano mintzari edo hezurrari dagokiona.

tympanomastoideus, tympanomastoidea, tympanomastoideum: loki-hezurraren tinpanoko zatiaren eta mastoide irtengunearen arteko, bereziki jostura (*Fissura tympanomastoidea*).

tympanostapedialis, tympanostapediale: tinpano mintzaren eta estribuaren arteko, bereziki mintzezko lotura (*Syndesmosis tympanostapedialis*).

typus, typi (m): oinarrizko irudi edo forma, grezierako *typos* (inprimatutako irudia edo forma) hitzetik.

typicalis, typicale: oinarrizko formari dagokiona.

U

ulna, ulnae (f): besurreko bi hezurretako bat, latineko *ulna* (ukondo) hitzetik eta berau grezierako *olene* (ukondo) hitzetik.

ulnaris, ulnare: ulnari dagokiona, edo besoaren ulna aldeko eskualdeari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria ulnaris*).

ulno-: konposatuetan, ulnari dagokiona.

ulnocarpalis, ulnокarpale: ulnaren eta eskuturraen artean hedatzen dena, bereziki lotailuak (*Ligamentum ulnокarpale dorsale/ palmarum*).

ultimobranchialis, ultimobranchiale: enbriologian, azkeneko eztarri-poltsari (*Saccus pharyngeus quintus [V]*) dagokiona, bereziki *Corpus ultimobranchiale*.

ultimus, ultima, ultimum: azkeneko, urrutien.

umbilicalis, umbilicale: zilborrari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria umbilicalis*).

umbilicus, umbilici (m): zilbor, zilborreste, latineko *umbo* (botoi, luzakin) hitzetik. Antzina botoi antzeko apaingarriak aurki zitezkeen gudalarien ezkutuen erdigunean. Litekeena da *umbilicus* hitza *umbo* hitzaren txikigarria izatea. *Umbo* tinpano mintzaren erdiguneko luzakina adierazteko ere ematen da (*Umbo membranae tympanicae*).

uncinatus, uncinata, uncinatum: gako itxurako, adibidez arearen zatia (*Processus uncinatus pancreatis*).

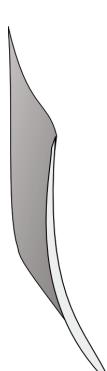
uncinus, uncini (m): gako.

uncus, unci (m): gako (ik. *uncinatus* ere), adibidez ornoen gorputzetako goranzko irtenguneak (*Uncus corporis vertebrae cervicales* edo *Processus uncinatus vertebrae cervicales*).

unguis, unguis (m): azkazal.

uni-: konposuetan, bat, bakun, bakar.

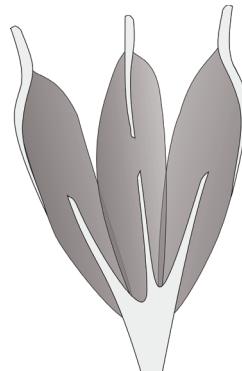
unipennatus, unipennata, unipennatum: anatomian gihar-egitura berezia, tendoia alde bakar batean izanik luma-erdi tankeraz gihar-zuntzak laprancean elkartzen zaizkiona, latineko *pinna* (luma) hitzetik (ik. *bipennatus* eta *multipennatus* ere).

Musculus unipennatus

Musculus bipennatus

Musculus multipennatus

urachalis, urachale: enbriologian, gernu-bideei dagokiena.

urachus, urachi (m): enbrioaren gernu-bidea, grezierako *ourachos* (gernua gorde) hitzetik.

ureter, ureteris (m): gernua daramana, gernu-hodi, grezierako *uron* (gernu) hitzetik.

uretericus, ureterica, uretericum: gernu-hodiei dagokiena, adibidez arteria-adarrak (*Rami ureterici*).

urethra, urethrae (f): gernu-tutu, grezierako *ourethra* (gernuaren pasabide) hitzetik.

urethralis, urethrale: uretrari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria urethralis*).

urethro-: konposatuetan, gernu-tutu edo uretrari dagokiona.

urethrovaginalis, urethrovaginale: uretrari eta ematutuari dagokiena, bereziki giharra (*Musculus sphincter urethrovaginalis*).

urina, urinae (f): gernu.

urinarius, urinaria, urinarium: gernuari dagokiona, bereziki maskuri (*Vesica urinaria*).

urini-: konposatuetan, gernu.

uro-: konposatuetan, gernu-sistema.

urogenitalis, urogenitale: gernu-sistemari eta ernaltze-sistemari dagokiena, adibidez eskualdea (*Regio urogenitalis*).

uter, utris (m): tutu.

uterinus, uterina, uterinum: umetokiari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria uterina*).

utero-: konposatuetan, umetokiari dagokiona.

uterovaginalis, uterovaginale: umetokiari eta ematutuari dagokiena, bereziki nerbio-sarea (*Plexus nervosus uterovaginalis*).

uterus, uteri (m): umetoki.

utriculo-: konposatuetan, utrikuluari dagokiona.

utriculoampullaris, utriculoampullare: utrikuluari eta anpuluari dagokiena, bereziki nerbioa (*Nervus utriculoampullaris*).

utriculosacularis, utriculosacculare: utrikulu eta sakulu artekoa, bereziki bion arteko hoditxoa (*Ductus utriculosacularis*) eta bietako zelula sentikorren taldeak (*Maculae utriculosacularis*).

utriculus, utriculi (m): tutu antzeko zorro txikia. Anatomian mintzezko labirintuan aurkitzen diren bi zorrotxoetako bat (*Utriculus* edo *Labyrinthus vestibularis*), edo gizonezkoen prostataren haragira sartzen den uretraren luzakintxo bat (*Utriculus prostaticus*).

uvea, uveae (f): begiko koroide geruzaren lehenagoko izena, beharbada latineko *uva* (mahats) hitzetik.

uvula, uvulae (f): *uva* (mahats) hitzaren txikigarria. Anatomian, bereziki aho-gingila (*Uvula palatina*) eta maskuriko gingila (*Uvula vesicæ*).

V

vagalis, vagale: vagus nerbioari dagokiona.

vagina, vaginae (f): zorro, gorputz zabaleko hainbat osagairena, besteak beste, begiarena (*Vagina bulbi*), karotida arteriarena (*Vagina carotica*), edo tendoi eta giltzenak (*Vagina tendinis* eta *Vagina sinovialis*), eta bereziki ematutua (*Vagina*⁴⁴).

vaginalis, vaginale: batez ere ematutuari dagokiona, adibidez arteria (*Arteria vaginalis*), baita esfenoide hezurraren behe-aurpegiko xaflatxoa ere (*Processus vaginalis ossis sphenoidalis*).

vagus, vaga, vagum: han-hor-hemenka, itxuraz noraezean dabilena, latineko *vagare* (noraezean ibili) aditzetik. Anatomian, bereziki buruan, idunean eta gorputz-enborraren hainbat tokitan zehar zenbait errai eta guruin hornitzen dituen nerbio luzea (*Nervus vagus [X]*).

vallatus, vallata, vallatum: hesiz hornitua edo hesi tankerako; bereziki *Papillae vallatae* izena mingaineko kaliz antzeko papilei ematen zaie, papila bakoitza hesiz inguratuta dagoela ematen baitu.

vallecula, valleculae (f): *valles* hitzaren txikigarria; anatomian, bereziki mihi-erroaren eta epiglotis kartilagoaren bitarteko sakonunetxoak (*Vallecula epiglottica*) eta garuntxoaren hemisferioen arteko sakonunea (*Vallecula cerebelli*).

valles, vallis (f): barrunbe, hutsune.

valva, valvae (f): maskor. Anatomian, tutu egiturako zenbait organotan (bihotzean, zainetan eta linfa-hodietan, besteak beste) aurkitzen den osagaia, barrutik abiatzen den isurkaria noranzko bakar batean ibilarazteko betekizuna duena. Poltsiko tankerako bi edo hiru orriz osatuta daude (ik. *valvula*).

valvula, valvulae (f): *valva* hitzaren txikigarria. Anatomian, heste barruko mukosazko zirkunferentzia-egiturako tolesak, eta balba bat osatzen duten poltsiko itxurako orrietak bakoitza.

vas, vasis (n): hodi. Anatomian, hainbat motatako hodiak, besteak beste, linfa (*Vas lymphaticum*), odola (*Vas sanguineum*, *Vas capillare*, *Vas collaterale*, *Vas anastomoticum*, *Vas nervorum*, *Vas vasorum*) edo ernal-hazia (*Vas deferens*) daramatenak.

vascularis, vasculare: hodiz osatutakoa; adibidez, giltzurrun-muineko odol-hodien eskutadak (*Fasciculi vasculares medullae renalis*).

vasculosus, vasculosa, vasculosum: hodi ugariz hornitua, adibidez odol-hodi artean anastomosi ugariz osatutako edozein sare (*Plexus vasculosus*).

44. Garai batean *Gladius* (ezpata) izena arrunta zen *zakil* adierazteko, zorroaren analogiari jarraituz.

vastus, vasta, vastum: hedatsu; anatomian, bereziki izterreko giharra (*Musculus vastus*).

vena, venae (f): zain, odola bihotzera itzularazten duen hodi mota.

venosus venosa, venosum: zain ugariz hornitua, adibidez zainez osatutako edozein sare (*Plexus venosus* edo *Rete venosum*).

venter, ventris (m): sabel (ik. *ventralis*). Anatomian, bereziki gihar baten sabel edo lodigunea, adibidez *Venter superior/ inferior* [*Musculus omohyoideus*], *Venter anterior/posterior* [*Musculus digastricus*] edo *Venter frontalis/occipitalis* [*Musculus occipitofrontalis*].

ventralis, ventrale: sabelari edo aurreari dagokiona. Anatomian espazioko erreferentzia nagusietako bat da.

ventricularis, ventriculare: bentrikuluei dagokiena.

ventriculus, ventriculi (m): *venter* hitzaren txikigarria. Anatomian, zenbait hutsune edo barrunbe, besteak beste, bihotzean (*Ventriculus cordis*), burmuinean (*Ventriculus quartus/ tertius/ lataralis*), ornomuinean (*Ventriculus terminalis*) eta zintzurrean (*Ventriculus laryngis*).

venula, venulae (f): *vena* hitzaren txikigarria, adibidez giltzurrunkoak (*Venulae rectae renis*).

vermiformis, vermiforme: ar itxurako, bereziki heste itsuko luzakina (*Appendix vermiformis*).

vermis, vermis (m): ar. Anatomian, bereziki garuntxoaren zatiako bat (*Vermis cerebelli [I-X]*).

vernix, vernicis (f): koipe, beharbada gaurko Bengasi hiriaren grezierako antzinako *Berenike* izenetik, bertan lehendabizikoz bernizak erabili omen baitziren. Bereziki *Vernix caseosa* izenez ezagutzen da ume jaioberrien larruazala estaltzen duen gazta itxurako koipea.

vertebra, vertebrae (f): orno.

vertebralis, vertebrale: ornoei dagokiena, adibidez eskualdea (*Regio vertebralis*).

vertex, verticis (m): goren, tontor.

verticalis, verticale: zut, behetik gora zuzen hedatzen dena.

verus, vera, verum: benetako. Anatomian, bereziki saihetsezurrak (*Costae verae [I-VII]*) eta azpileko jokatua (*Conjugata vera*).

vesica, vesicae (f): anpulu, baba. Anatomian behazuna (*Vesica biliaris* edo *Vesica fellea*) edo maskuria (*Vesica urinaria*).

vesicalis, vesicale: maskuriari dagokiona, adibidez zainak (*Venae vesicales*).

vesico-: konposatuetan, maskuriari dagokiona.

vesicouterinus, vesicouterina, vesicouterinum: maskuri eta umetoki bitartean aurkitzen dena, bereziki zokogune edo espazioa (*Excavatio vesicouterina*).

vesicula, vesiculae (f): *vesica* hitzaren txikigarria, baba edo anpulu txiki. Anatomian, bereziki ernal-hazi guruina (*Glandula vesiculosus*, *Vesicula seminalis*, edo *Glandula seminalis*).

vesiculosus, vesiculosus, vesiculosum: baba edo anpulu txiki ugariz hornitua, adibidez ernal-hazi guruina (*Glandula vesiculosus*, *Vesicula seminalis*, edo *Glandula seminalis*).

vestibularis, vestibulare: sarbideari edo atariari dagokiona, bereziki hezurrezko labirintuan oreka lortzeko betekizuna duen zatiari (adibidez *Ganglion vestibulare*) edo ematutuaren atariari (adibidez *Fossa vestibuli vaginae*).

vestibulo-: konposatuetan, atari, sarbide.

vestibulocochlearis, vestibulocochleare: labirintuaren erdigurenari eta barakuiluari dagokiena, bereziki organoa (*Organum vestibulocochleare*), arteria (*Arteria vestibulocochlearis*), zaina (*Vena vestibulocochlearis*) eta nerbioa (*Nervus vestibulocochlearis [VIII]*).

vestibulospinalis, vestibulospinale: labirintuaren ataritik ornomuineraino hedatzen dena, bereziki nerbio-bideak (*Tractus vestibulospinalis medialis/ lateralis*).

vestibulum, vestibuli (n): atari, sarbide. Anatomian, zenbait barrunbetarako sarbide edo atariak, bestea beste, aortarakoa ezker bentrikuluaren irteeran (*Vestibulum aortae*), omentuarena (*Vestibulum bursae omentalis*), zintzurrarena (*Vestibulum laryngis*), sudur-barrunbearena (*Vestibulum nasi*), aho-barrunbearena (*Vestibulum oris*) edo ematutuarena (*Vestibulum vaginae*). Halaber, hezurrezko labirintuaren erdigunea (*Vestibulum*) edo zentzu zabalagoan oreka-organo osoa.

vestigialis, vestigiale: aztarnei edo hondakinei dagokiena, bereziki *Ductus deferens vestigialis*.

vestigium, vestigii (n): aztarna, oin-marka. Anatomian eta enbriologian, organo baten endekatu ondorengo hondakina, bereziki *Vestigium processus vaginalis*.

villosus, villosa, villosum: bilo ugariz hornitua, bereziki urdaileko tolesak (*Plicae villosae gastricae*).

villus, villi (m): bilo, ile. Enbriologian, bereziki (kareneko) bilo, eta anatomian bereziki giltza-mintzetako tolesak (*Villi synoviales*) eta heste mehearen mukosako toles eta luzakintxoak (*Villi intestinales intestini tenuis*).

visceralis, viscerale: erraiei dagokiena, adibidez birika janzten duen andaerraia (*Pleura visceralis* edo *Pleura pulmonalis*, versus *Pleura parietalis*).

viscero-: konposatuetan, errai.

viscerocranium, viscerocranii (n): aurpegiaren hezurtza, garezurraren zatietaurpegia osatzen duena.

viscus, visceris (n): errai (gehienetan pl. *viscera*)⁴⁵.

visus, visus (m): ikuste, ikusmen.

vita, vitae (f): bizi, bitezte.

vitellinus, vitellina, vitellinum: gorringoari dagokiona.

vitellus, vitelli (m): gorringo.

vocalis, vocale: ahotsari dagokiona, adibidez giharra (*Musculus vocalis*).

vola, volae (f): esku-ahur (*Vola, Palma* edo *Regio Palmaris*).

volaris, volae: esku-ahurrari dagokiona (*palmaris*).

vomer, vomeris (n): golde, anatomian bereziki golde-hezurra (*Vomer*).

vomerianus, vomeriana, vomerianum: golde-hezurrari dagokiona.

vomero-: konposatuetan, golde-hezurrari dagokiona.

vomeronasalis, vomeronasale: golde-hezurrari eta sudurrari dagokiena, bereziki organoa (*Organum vomeronasale*) eta kartilagoa (*Cartilago vomeronasalis*).

vomerorostralis, vomerorostrale: golde-hezurrari eta *Rostrum sphenoidale*-ari dagokiena.

vortex: zurrubilo, anatomian bereziki kalpar (*Vortices pilorum*).

vox, vocis (f): ahots.

vulva, vulvae (f): emakumezkoaren kanpoko ernalkinak. Jatorriz *bilgarri* esanahia du eta garai batean umetoki ere adierazten zuen, umea bertan bilduta gordetzeagatik.

X

xipho-: konposatuetan, xifoide irtenguneari dagokiona.

xiphoideus, xiphoidea, xiphoideum: ezpata itxurako, grezierako *xiphoeides* (greziarren ezpata itxurakoa) hitzetik. Anatomian, bereziki bularrezurraren behe-mutur estua (*Processus xiphoideus*).

xiphosternalis, xiphosternale: xifoide irtenguneari eta bularrezurrari dagokiena.

---

45. Errai edo barruko organo bat adierazten duena *Viscus* da (pl. *Viscera*).

Z

zona, zonae (f): zentzu zabalean, inguratuta edo mugatuta dagoena, grezierako *zonynai* (gerrikoz estutu) hitzetik.

zonalis, zonale: nerbio-sistemaren zenbait gunetako geruzak adierazten ditu, adibidez ornomuinean (*Subnucleus zonalis nuclei spinalis nervi trigemini*), mesentzefalobizkarrean (*Stratum zonale colliculi superioris* edo *Lamina colliculi superioris I*) eta talamopean (*Nuclei campi perizonalis subthalamici*).

zonula, zonulae (f): zona hitzaren txikigarria, bereziki begiko *Zonula ciliaris*.

zonularis, zonulare: begin *Zonula ciliaris* eskualdeari dagokiona, bereziki bertako espazioak (*Spatia zonularia*) eta zuntzak (*Fibrae zonulares*).

zygapophysialis, zygopophysiale: ornoen giltza-aurpegitxoei dagokiena, bereziki elkarren artean osatzen dituzten giltzadura txikiak (*Articulationes zygapophysiales*).

zygapophysis, zygopophysis (f): ornoetan elkarrekin giltatzeko aurpegitxoetako bakoitza, grezierako *zygon* (elkargune, uztarri) hitzetik.

zygomatico-: konposatuetan, masailalbo hezurrari dagokiona.

zygomaticofacialis, zygomaticofaciale: masailalbo hezurrari eta aurpegiari dagokiena, bereziki masailalbo hezurrean aurpegira irekitzen den zuloa (*Foramen zygomaticofaciale*) eta bertatik igarotzen den nerbioa (*Ramus zygomaticofacialis nervus zygomatici*).

zygomaticomaxillaris, zygomaticomaxillare: masailalbo hezurraren eta masailezurraren artekoa, bereziki jostura (*Sutura zygomaticomaxillaris* edo *Sutura infraorbitalis*).

zygomaticoorbitalis, zygomaticoorbitae: masailalbo hezurrari eta betzuloari dagokiena, bereziki masailalbo hezurrean betzulo aldeko zuloa (*Foramen zygomaticoorbitale*) eta bertatik igarotzen den arteria (*Arteria zygomaticoorbitalis*).

zygomaticotemporalis, zygomaticotemporale: masailalbo hezurrari eta loki-aldeari dagokiena, bereziki hezur horretatik loki-aldera ateratzen den nerbio-adarra (*Ramus zygomaticotemporalis nervus zygomatici*).

zygomaticus, zygomatica, zygomaticum: masailalboari dagokiona, grezierako *zygon* (elkargune, uztarri) hitzetik, bereziki eskualdea (*Regio zygomatica*), arkua (*Arcus zygomaticus*), giharrak (*Musculus zygomaticus major/ minor*) eta hezurra (*Os zygomaticum*).

Eranskina. Konparaziozkoen taula

Gradus positivus	Gradus comparativus	Gradus superlativus
Bonus	Melior	Optimus
Malus	Peior	Pessimus
Magnus	Maior	Maximus
Parvus	Minor	Minimus
Multus	Plus	Plurimus
Prope	Propior	Proximus
Internus	Interior	Intimus
Dexter	Dexterior	Dextimus
Sinister	Sinisterior	Sinistimus
Exterus, externus	Exterior	Extremus, extimus
Inferus	Inferior	Infimus, imus
Superus	Superior	Supremus, summus
Posterus	Posterior	Postremus, postumus
Prae	Prior	Primus
Ultra	Ulterior	Ultimus
Ante	Anterior	Primus
Longus	Longior	Longissimus
Brevis	Brevior	Brevissimus

Bibliografia

- Adeeb, N.; Mortazavi, M. M.; Tubbs, R. S. eta Cohen-Gadol, A. A. (2012): "The cranial dura mater: a review of its history, embryology, and anatomy", *Childs Nerv. Syst.*, **28**, 827-837.
- Donáth, T. (1969): *Anatomical dictionary: with nomenclatures and explanatory notes*, Pergamon Press, Oxford.
- Faller, A. (1978): *Die Fachwörter der Anatomie, Histologie und Embryologie: Ableitung u. Aussprache*, Bergmann, Munich.
- _____, (1972): *Wörterbuch der anatomischen Fachbegriffe: Ableitung u. Aussprache*. Bergmann, Munich.
- Federative Committee On Anatomical Terminology (1998): *Terminologia Anatomica – International Anatomical Terminology*, Thieme, Stuttgart.
- Halsey, C. S. (1889): *An etymology of Latin and Greek*, Ginn & Co., Boston.
- Haubrich, W. S. (1997): *Medical Meanings: A Glossary of Word Origins*, American College of Physicians, Filadelfia.
- International Anatomical Nomenclature Committee, International Federative Congress Of Anatomy (1961): *Nomina anatomica*, Excerpta Medica Foundation, Amsterdam.
- International Anatomical Nomenclature Committee, World Association Of Veterinary Anatomists. International Committee on Veterinary Anatomical Nomenclature (1977): *Nomina anatomica: approved by the Tenth International Congress of Anatomists at Tokyo, August 1975, together with Nomina histologica and Nomina embryologica*, Excerpta Medica, Amsterdam.
- International Anatomical Nomenclature Committee (1966): *Nomina anatomica*, Excerpta Medica, Amsterdam.
- Kopsch, F. (1941): *Die Nomina anatomica des Jahres 1895 (B.N.A.) nach der Buchstabenreihe geordnet und gegenübergestellt den Nomina anatomica des Jahres 1935 (I.N.A.)*, Thieme, Leipzig.
- Kothari, M., eta Goel, A. (2006): "Maternalizing the meninges: a pregnant Arabic legacy", *Neurol, India*, **54**, 345-346.
- Krüger, G. (1980): *Der anatomische Wortschatz: unter Mitberücksichtigung der Histologie und der Embryologie für Studierende, Ärzte und Tierärzte*, Hirzel, Leipzig.

- Lippert-Burmester, W. eta Lippert, H. (2008): *Medizinische Fachsprache leicht gemacht: Lehr- und Arbeitsbuch*, Schattauer GmbH, Stuttgart.
- Lisowski, F.P. eta Oxnard C.E. (2007): *Anatomical Terms and Their Derivation*, World Scientific, Hackensack.
- Maltby, R. (1991): *A lexicon of ancient Latin etymologies*, Francis Cairns Publications, Leeds.
- Perry Pepper, O.H. (1949): *Medical Etymology. The History and Derivations of Medical Terms for Students of Medicine, Dentistry, and Nursing*, Saunders, Filadelfia.
- Schulze, P. eta Donalies, C. (2008): *Anatomisches Wörterbuch. Lateinisch - Deutsch / Deutsch – Lateinisch*, Thieme, Stuttgart.
- Schulze, P. (1983): *Kleines erläuterndes Wörterbuch der Anatomie*, Thieme, Leipzig.
- Stormonth, J. (1885): *A manual of scientific terms: pronouncing, etymological and explanatory*, MacLachlan & Stewart, Edinburguo.
- Valpy, F.E.J. (1828): *An etymological dictionary of the Latin language*, AJ Valpy, Londres.
- _____, (1852): *A Manual of Latin Etymology, as Ultimately Derived from the Greek Language*, Longman, Londres.
- _____, (1860): *The etymology of the words of the Greek language in alphabetical order, with the omissions generally of plants and sometimes of the more uncommon animals*, Longman, Green, Longman, and Roberts, Londres.
- Watkins, C. (2011): *The American Heritage Dictionary of Indo-European Roots*, Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, Boston.

Sailean argitaratu diren beste liburu batzuk

Medikuntza ez-ofizialak

UEUren Osasuna Saila
1990ean argitaratua
ISBN: 84-86967-25-2

Lehen mailako asistentzia sanitarioa

UEUren Osasuna Saila
1990ean argitaratua
ISBN: 84-86967-20-1

Osasunbide alternatiboak

Joseba Badiola , Angel Bidaurrezaga, Itziar Larrañaga
1996an argitaratua
ISBN: 84-86967-72-4

Mina eta neurozientzietako mintegiak

UEUren Osasuna Saila
1998an argitaratua
ISBN: 84-86967-91-0

Elikagaiak, elikadura eta dietetika

Edurne Simon Magro, Bittor Rodriguez Rivera, Idoia Labayen Goñi
2007an argitaratua
ISBN: 978-84-8438-092-4

Neurozientzien laborategiko eskuliburua

Angel Bidaurrezaga van Dierdonck, Itsaso Buesa Sobera, Aitziber Mendiguren
Ordorica, Aitziber Mendiguren Ordorika
2009an argitaratua
978-84-8438-238-6

Neuromuskulueskeletikoen proba diagnostikoen eskuliburua

Loitzun Izaola Azkona
2013an argitaratua
978-84-8438-444-1